

Kristiansand, 19.02.2019

MØTEINNKALLING TIL ARBEIDSUTVALG NYE KRISTIANSAND

Dato: 26.02.2019 kl. 14.00

Sted: Formannskapssalen, Kristiansand rådhus

Innkalling gjelder bare medlemmer. Varamedlemmer møter etter særskilt innkalling.

Forfall meldes snarest til Anne Lise H. Aabø, tlf. 98 28 79 38 eller epost alh@kristiansand-bystyre.no

Drøftingssaker:

1. Status fra politisk-administrativ prosjektgruppe om politiske reglementer ved prosjektleder Kjell A Kristiansen. Tema til drøfting:
 - Opptreden politiske organ
 - Tilstedeværelse under politiske møter
 - Spørsmål, forespørsler og interpellasjoner samt mulighet for å sende skriftlige spørsmål til ordfører mellom bystyremøter
 - Møte – og talerett i politiske organ for andre enn representantene selv
2. Status fra valg- og honorarkomiteens arbeid ved varaordfører Jørgen Kristiansen
3. Kort orientering om status og veien videre i arbeidet med grafisk profil ved kommunikasjonsrådgiver Kristin Wallem Timenes

SAKSKART			Side
9/19	201712652-115	Godkjenning av protokoll fra Arbeidsutvalgets møte 22.01.19	3
10/19	201708963-90	Forslag til møteplan 2. halvår 2019	10
11/19	201708963-91	Forslag til møteplan 2. halvår 2019 bystyret og formannskap	12
12/19	201710701-3	Utvidelse av delegert myndighet til programleder	14
13/19	201806146-20	Delegering av myndighet til valgstyrets sekretær	23
14/19	201806146-21	Kommune- og fylkestingsvalget 2019 - tidligstemmegining, forhåndsstemmemottak og stemmesteder valgting	25
15/19	201902443-2	Rammer for folkevalgtopplæring i nye Kristiansand 2019 og 2020	30
16/19	201901403-1	Elevombud i nye Kristiansand	36

17/19	201802364-12	Kommunal planstrategi for nye Kristiansand 2019-2023	91
18/19	201807725-8	Tilskudd, tilskuddsordninger, stipend og priser i nye Kristiansand kommune	193

Harald Furre
Leder
(sign.)

KRISTIANSAND KOMMUNE
Nye Kristiansand

Dato 19. februar 2019
Saksnr.: 201712652-115
Saksbehandler Anne Lise Holand Aabø

Saksgang
Arbeidsutvalg Nye Kristiansand

Møtedato
26.02.2019

Godkjenning av protokoll fra Arbeidsutvalgets møte 22.01.19

Forslag til vedtak

[Arbeidsutvalget godkjenner protokoll fra Arbeidsutvalgets møte 22.01.19.](#)

Camilla B. Dunsæd
Programleder

Anne Lise Holand Aabø
Formannskapssekretær

Vedlegg:
Protokoll fra Arbeidsutvalgets møte 22.01.19

NYE KRISTIANSAND

PROTOKOLL ARBEIDSUTVALG NYE KRISTIANSAND

Dato: 22.01.2019
Sted: Formannskapssalen
Behandlede saker: 1/19-8/19
Møtets varighet: Kl. 14.00 til 16.10
Møteleder: Leder Harald Furre (H)

Til stede:

Harald Furre (H)
Tom Erik Løchen (H)
Ida Grødum (H)
Astrid Margrethe Hilde (AP)
Mette Gundersen (AP)
Jan Erik Tønnesland (AP)
Egel Terkelsen (FRP)
Stian Storbukås (FRP)
Jørgen Kristiansen (KRF)
Johnny Greibesland (SP)

Til stede fra administrasjonen:

Programleder Camilla B. Dunsæd, nye Kristiansand
Økonomidirektør Terje Fjellvang, Kristiansand kommune
Prosjekteier Torbjørn Urfjell, nye Kristiansand
Rådmann Kim H. Holum, Søgne kommune
Rådmann Kjell A. Kristiansen, Songdalen kommune
Rådmann Ragnar Evensen, Kristiansand kommune
Formannskapssekretæren

Dessuten møtte:

Jan Ingen Tungesvik, KS Agder
Anne Romsås, KS sentralt

Orientering om eiendomsskatt i nye Kristiansand ved økonomidirektør Terje Fjellvang, Kristiansand kommune

- Første behandling av saken i kommunestyrene
- Forskrift om sammenslåing
- Fellesnemndas vedtak 19.06.18 (sak 29/18)
- Endringer i eiendomsskatteloven
- Harmonisering av eiendomsskattenivået i nye Kristiansand fra 2020
- Nye endringer og klargjøringer
- Programleders forslag
- Budsjettmessige konsekvenser
- Uavklarte spørsmål

Deretter spørsmål og kommentarer.

1/19 Godkjenning av protokoll fra Arbeidsutvalgets møte 11.12.2018

Vedtak:

Arbeidsutvalget godkjenner protokoll fra Arbeidsutvalgets møte 11.12.2018.
(Enst.)

2/19 Eiendomsskatt i nye Kristiansand

Arbeidsutvalgets uttalelse:

1. Fellesnemnda ber administrasjonen iverksette omtaksering slik at nytt skattegrunnlag kan gjøres gjeldende i nye Kristiansand for skatteåret 2021.
2. Det benyttes lokal taksering som takseringsmodell for å sikre at takstene gjenspeiler reelle verdiforskjeller i ulike deler av kommunen og at forhold som standard og kvalitet blir vurdert.
3. Det benyttes ikke lokal reduksjonsfaktor i taksperioden, kun obligatorisk reduksjonsfaktor. Ønsket skattenivå fastsettes ved bruk av skattesats.
4. Omtakseringsarbeidet skal gjennomføres med utgangspunkt i at det ikke benyttes bunnfradrag.
5. Harmonisering av innretningen av takst og skatt for de tre gamle kommunene i overgangsperioden fra 2020 til 2021, behandles gjennom den ordinære budsjettbehandlingen.
6. Sak om prosjektbevilging fremmes som egen sak når kostnadsbildet er mer sikkert.

Forslag:

FRP fremmet følgende forslag:

- «1. Stortinget har vedtatt en reduksjon av eiendomsskatten i Statsbudsjettet.
2. Arbeidsutvalget K3 ber administrasjonen starte en omtaksering av nødvendige objekter med mål om at et nytt og lavere grunnlag skal gjelde fra 2020.
3. Eiendomsskatten reduseres årlig i de kommende økonomiplaner, for å tas bort innen 2026 i nye Kristiansand.»

Votering:

Programleders innstilling ble ikke votert over.
FRP sitt forslag følger saken uten votering.

3/19 Hovedutvalgenes navn og ansvar

Arbeidsutvalgets uttalelse:

1. Fellesnemndas støtter at navn på hovedutvalgene blir:
 - Næring- og eierskapsutvalget
 - Organisasjonsutvalget
 - Byutviklingsutvalget
 - Helseutvalget
 - Oppvekstutvalget
 - Kulturutvalget
2. Fellesnemnda ber den politiske-administrative prosjektgruppa bistå programleder i å lage forslag til reglementer for hovedutvalgene basert på den ansvarsdelingen som er beskrevet i saken. Arbeidsutvalget konsulteres ved behov.

Votering:

Programleders innstilling ble ikke votert over.

4/19 Valg av revisjonsordning for nye Kristiansand kommune

Arbeidsutvalgets uttalelse:

Kontrollutvalget fremmer følgende innstilling til fellesnemnda:

1. Fellesnemnda ønsker å videreføre deltakelse i Agder Kommunerevisjon IKS som revisor for kontrollutvalget i nye Kristiansand kommune.
2. Fellesnemnda anmoder bystyret og kommunestyrene i Kristiansand, Søgne og Songdalen kommuner om å si opp gjeldende avtale med virkning fra 01.01.2020
3. Fellesnemnda ber om at det tas initiativ overfor Agder Kommunerevisjon IKS for å få utarbeidet ny selskapsavtale fra 01.01.2020.

(Enst.)

5/19 Valg av sekretariatsordning for Kontrollutvalget nye Kristiansand kommune

Arbeidsutvalgets uttalelse:

Kontrollutvalget legger saken frem for fellesnemnda med følgende innstilling:

1. Fellesnemnda viderefører deltakelsen i Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS som sekretariat for kontrollutvalget i Kristiansand kommune.
2. Fellesnemnda ber bystyret/kommunestyrene i Kristiansand, Søgne og Songdalen om å si opp gjeldende avtale med virkning fra 1.1.2020
3. Fellesnemnda ber om at prosjektleder tar initiativ overfor Agder og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS til å få utarbeidet ny selskapsavtale. Avtalen skal gjelde fra 1.1.2020.

(Enst.)

6/19 Organisering av idrettstjenester i nye Kristiansand

Arbeidsutvalgets uttalelse:

1. Fellesnemnda tar saken til orientering
2. Fellesnemnda ser den overordnede administrative organiseringen som ferdig definert og programleder gjennomfører detaljorganiseringen slik det er beskrevet i saken.

(Enst.)

3. Idrettsetaten bemannes i henhold til de driftsoppgaver som tillegges enheten.

(Enst.)

Forslag:

Rådmann Ragnar Evensen fremmet følgende forslag:

«Idrettsetaten bemannes i henhold til de driftsoppgaver som tillegges enheten.»

Votering:

Programleders innstilling ble enstemmig vedtatt.

Rådmann Ragnar Evensen sitt forslag ble enstemmig vedtatt, vedtakets pkt. 3.

7/19 Aktuelle tiltak for økt valgdeltakelse ved kommunestyrevalg og fylkestingsvalg 2019

Arbeidsutvalgets uttalelse:

1. Fellesnemnda slutter seg til administrasjonens anbefalinger i saken og at eventuelle merkostnader innarbeides i forbindelse med 1.tertial 2019.
2. Fellesnemnda ber om at sosiale medier benyttes målrettet slik som skissert i bakgrunn for saken, jf. punkt 1.

3. Fellesnemnda vedtar at SMS varsling benyttes slik som foreslått i saken, jf. punkt 2.
 4. Fellesnemnda slutter seg til forslag skissert i punkt om generell informasjon, jf. punkt 3.
 5. Fellesnemnda gir sin tilslutning til forslag til tiltak for å øke valgdeltakelse knyttet til velgere med innvandrerbakgrunn, jf. punkt 4
 6. Fellesnemnda gir sin tilslutning til forslag til tiltak for å øke valgdeltakelse knyttet til unge velgere, jf. punkt 5
 7. Fellesnemnda gir sin tilslutning til punkt 6 vedrørende ekstra åpningstider i forhåndsstemmemottak tilknyttet store arrangementer i forhåndsstemmeperioden.
 8. Fellesnemnda gir sin tilslutning til punkt 7 og får en egen sak om både lokasjoner og åpningstider for forhåndsstemmemottak og mottak av valgtingsstemmer.
- (Enst.)

8/19 Innbyggertorg

Arbeidsutvalgets uttalelse:

1. Ved inngangen til ny kommune 1.1.2020 etableres det tre torg navngitt som innbyggertorg på Tangvall, Nodeland og i rådhuskvartalet.
 2. Det skal være førende prinsipp at innbyggerne skal få mest mulig like tjenester i hele den nye kommunen, og at alle innbyggertorgene kan benyttes uavhengig av hvor du bor
 3. Innbyggertorgene skal utvikles videre til arena for samskaping og dialog med innbyggere, organisasjoner og andre lokale aktører
- (Enst.)

Samarbeid med KS om Folkevalgtopplæringen i nye Kristiansand (kl. 15.05-15.35) **Dialog med KS om mulig samarbeid om folkevalgtopplæringen** **for KS deltar Jan Inge Tungesvik og Anne Romsås**

- KS folkevalgtprogram 2015-2019
- KS Folkevalgtprogram skal bidra til å styrke de folkevalgtes motivasjon, rolleforståelse og trygghet til å løse utfordringer og skape muligheter
- Målgruppe
- Basisprogrammet
- Folkevalgt dager

Deretter innspill og kommentarer.

Det etableres en arbeidsgruppe som lager en skisse til opplegg. Kandidater meldes inn til sekretæren. Settes opp som sak til neste møte i arbeidsutvalget.

EVENTUELT:

Repr. Astrid M. Hilde, AP, tok opp den kommende saken om Legevakt i nye Kristiansand og forventninger til denne.

Møtet hevet.

KRISTIANSAND KOMMUNE
Nye Kristiansand

Dato 31. januar 2019
Saksnr.: 201708963-90
Saksbehandler Anne Lise Holand Aabø

Saksgang	Møtedato
Arbeidsutvalg Nye Kristiansand	26.02.2019
Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand)	05.03.2019

Forslag til møteplan 2. halvår 2019

Forslag til møteplan 2. halvår 2019 for fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand) og Arbeidsutvalget – nye Kristiansand, forslaget er satt opp med møtefri i henhold til skoleruta for 2019.

Bystyrets konstituerende møte vil bli foreslått avholdt 09.10.19, etter dette er fellesnemndas funksjonstid avsluttet.

Forslag til vedtak

Møter i Arbeidsutvalget tirsdager kl. 14.00-16.00
20.08.19
17.09.19

Møter i fellesnemnda tirsdager kl. 12.30 – 16.00
27.08.19
24.09.19

Camilla B. Dunsæd
Programleder

Anne Lise Holand Aabø
Formannskapssekretær

Møteplan 2. halvår 2019 Arbeidsutvalg og fellesnemnda

August	Uke 34	Arbeidsutvalg	Tirsdag 20.	Kl. 14.00
	Uke 35	Fellesnemnda	Tirsdag 27.	Kl. 12.30
September	Uke 37	Kommunestyrevalg	Mandag 09.	
	Uke 38	Arbeidsutvalg	Tirsdag 17.	Kl. 14.00
	Uke 39	Fellesnemnda	Tirsdag 24.	Kl. 12.30
Oktober	Uke 40	Høstferie		

NYE KRISTIANSAND

Dato 14. februar 2019
Saksnr.: 201708963-91
Saksbehandler Anne Lise Holand Aabø

Saksgang

Arbeidsutvalg Nye Kristiansand
Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand)

Møtedato

26.02.2019
05.03.2019

Forslag til møteplan 2. halvår 2019 bystyret og formannskap

Forslag til møteplan 2. halvår 2019 for bystyret og formannskap, forslaget er satt opp med møtefri i henhold til skoleruta for 2019.

Forslag til vedtak

[Fellesnemnda vedtar forslag til møteprogram 2. halvår 2019 for bystyret og formannskap, valgperioden 2019-2023.](#)

Camilla B. Dunsæd
Programleder

Anne Lise Holand Aabø
Formannskapssekretær

Forslag til møteplan 2019

2. halvår 2019 Bystyre og Formannskap

August

September

Uke 37 Kommunestyrevalg Mandag 09.

Oktober Uke 40 Høstferie

Uke 41 Bystyre – konstituerende møte Onsdag 9. Kl. 17.00

Uke 42 Bystyret - folkevalgtopplæring Onsdag 16. Kl. 17.00-21.00

Uke 43 Bystyre – valg av hovedutvalg Onsdag 23. Kl. 17.00

Uke 44 Bystyre - presentasjon av HP Onsdag 30. Kl. 17.00

November Uke 45 Gruppebehandling av HP

Formannskap Onsdag 6. Kl. 09.00

Uke 46 Bystyret - folkevalgtopplæring Onsdag 6. Kl. 17.00-21.00

Uke 47 Hovedutvalgsbehandling av HP

Formannskap Onsdag 20. Kl. 09.00

Uke 42 Bystyret - folkevalgtopplæring Onsdag 20. Kl. 17.00-21.00

Uke 48 Bystyre Onsdag 27. Kl. 17.00

Desember Uke 49 Formannskap - budsjettmøte Onsdag 4. Kl. 09.00

Uke 51 Bystyre – budsjettmøte Onsdag 18. Kl. 09.00

NYE KRISTIANSAND

Dato 7. februar 2019
 Saksnr.: 201710701-3
 Saksbehandler Anne Karen Aunevik

Saksgang

Arbeidsutvalg Nye Kristiansand
 Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand)

Møtedato

26.02.2019
 05.03.2019

Utvidelse og presisering av delegert myndighet til programleder

Fellesnemndas oppgaver og fullmakter ble vedtatt av de tre by/kommunestyrene 20. juni 2017. Programleder for nye Kristiansand ble videredelegert fullmakter ved delegasjonsvedtak fattet av fellesnemnda 29. august 2017.

Når det gjelder kompetanse til å inngå avtaler på vegne av nye Kristiansand, ble det ikke sagt noe spesifikt om dette i mandatet til fellesnemnda. Dette til forskjell fra hva som er gjort i mandatet til blant annet fellesnemnda for nye Asker. Programleder mener at i den fasen kommunesammenslåingen nå er i, er det hensiktsmessig at fellesnemndas fullmakter utvides til også å gjelde inngåelse av avtaler som binder den nye kommunen. Eksempler på slike avtaler er inngåelse av avtaler på IKT-området, leie av administrasjonslokaler og tjenestekjøp.

Utvidelser og presiseringer av fellesnemndas mandat må forankres i og vedtas av de respektive by- og kommunestyrene. På denne bakgrunn har av dette har nå alle by/kommunestyrene behandlet forslag til utvidelse og presisering av fellesnemndas fullmakter. Alle har vedtatt forslagene, og vedtakene vedlegges saken.

Programleder foreslår at den kompetansen som nå er lagt fellesnemnda nå delegeres fra fellesnemnda til programleder, og programleder dermed kan videredelegere til ledere i ny organisasjon

Forslag til vedtak

[Programleders delegeres myndighet til å inngå avtaler på vegne av nye Kristiansand som binder den nye kommunen](#)

Camilla Dunsæd
 Programleder

Anne Karen Aunevik
 Rådgiver

Vedlegg:

Vedtakene fra kommunestyret Søgne, bystyret Kristiansand og kommunestyret Songdalen

Bakgrunn for saken

1. Vedtatte fullmakter til fellesnemnda og delegering til programleder

Fellesnemndas mandat, oppgaver og fullmakter ble vedtatt av de tre respektive by/kommunestyrene 20. juni 2017. Av mandatet fremgår følgende:

«Fellesnemndas oppgaver følger av inndelingsloven § 26 og plattformen for Nye Kristiansand. Fellesnemnda skal disponere engangsstøtten fra staten. Fellesnemnda skal ha et eget sekretariat med rett til å forberede saker til nemnda.

Utover dette skal Fellesnemnda:

- *etterspørre og avklare alle prinsipielle forhold vedrørende sammenslåingsprosessen*
- *se til at regler og avtaler om ansattes og tillitsvalgtes medvirkning/medbestemmelse i forhold som gjelder sammenslåing av kommunene, blir ivaretatt*
- *ta stilling til revisjonsordning for den nye kommunen, etter innstilling fra kontrollutvalgene i de tre kommunene*
- *vedta hvilke interkommunale samarbeid som skal/bør fortsette og hvilke som skal/bør opphøre*
- *ha myndighet til å ansette personell i Nye Kristiansand, herunder prosjektleder og ny administrasjonssjef*
- *ha myndighet til å ansette og leie inn personell i prosjektperioden*
- *ha fullmakt til å organisere sekretariatet og opprette egne arbeidsutvalg*
- *behandle prosjektleders innstilling og organisering av, og ansettelser til, den øverste administrative ledelse. Prosjektleder skal ansettes innen utgangen av 2017.*
- *opprette en valg- og honorarkomiteé*
- *utforme et skyggebudsjett for Nye Kristiansand*

Programleder/rådmann for nye Kristiansand er videredelegert fullmakter ved delegasjonsvedtak fattet av fellesnemnda 29. august 2017. I delegasjonssaken, saksnr. 201710701, fremgår:

«Prosjektleder vil anbefale at Fellesnemnda i utgangspunktet gir prosjektleder så vide fullmakter til å planlegge den nye kommunen som mulig, men at disse avgrenses til ikke-prinsipielle/strategiske forhold tilsvarende delegasjonsreglementet for rådmennene i kommunene. Det kan oppstå tvil om en sak er å anse som prinsipiell eller strategisk og dette skal da avklares med Fellesnemndas leder.»

Av selve delegasjonsvedtaket fremgår følgende:

«Prosjektleder delegeres fullmakt til å treffe beslutninger i alle saker som er innenfor Fellesnemndas ansvarsområde, med følgende begrensninger

- a. Saker som er av prinsipiell og strategisk karakter skal legges frem for Fellesnemnda. Ved tvil om en sak er av prinsipiell karakter avklares dette med Fellesnemndas leder*
- b. Saker som Fellesnemnda har vedtatt at skal avgjøres av Fellesnemnda selv, av partssammensatt utvalg (PSU) eller av folkevalgte organ som Fellesnemnda har opprettet*
- c. Ansettelse av ny kommunes øverste ledelse, rådmann og rådmannens ledergruppe*

2. Behov for utvidelse og presisering av fellesnemndas mandat og fullmakter

Programleder legger til grunn at myndighet til å foreta innplassering og eventuelt ansettelser i nye Kristiansand allerede er lagt til fellesnemnda og videredelegert til programleder, og at denne kompetansen kan videredelegeres fra programleder på grunnlag av allerede foreliggende vedtak.

Når det gjelder kompetanse til å inngå avtaler på vegne av nye Kristiansand, har det ikke sagt noe spesifikt om dette i mandatet til fellesnemnda. Dette til forskjell fra hva som er gjort i mandatet til blant annet fellesnemnda for nye Asker.

Det vises også til forarbeidene til Inndelingslova – Ot.prp. nr. 41 (2000-20001) - hvor det går frem at:

«Samtidig med at kommunestyra/fylkestinga drøftar oppnemning og oppgåver for fellesnemnda, bør dei også ta standpunkt til eventuelt budsjett for nemnda og drøfte om nemnda skal kunne inngå avtalar på vegner av den nye kommunen.»

Programleder mener at i den fasen kommunesammenslåingen nå er i, er det hensiktsmessig at fellesnemndas fullmakter utvides til også å gjelde inngåelse av avtaler som binder den nye kommunen. Eksempler på slike avtaler er inngåelse av avtaler på IKT-området, leie av administrasjonslokaler og tjenestekjøp.

Utvidelser og presiseringer av fellesnemndas mandat må forankres i og vedtas av de respektive by- og kommunestyrene. På denne bakgrunn har av dette har nå alle by/kommunestyrene behandlet forslag til utvidelse og presisering av fellesnemndas fullmakter. Alle har vedtatt forslagene, og vedtakene vedlegges saken.

Programleder foreslår at den kompetansen som nå er lagt fellesnemnda nå delegeres fra fellesnemnda til programleder, og programleder dermed kan videredelegere til ledere i ny organisasjon.

Søgne kommune

Arkiv: 026
 Saksmappe: 2017/3125 -1221/2019
 Saksbehandler: Ada Elise Q. Nygård
 Dato: 09.01.2019

Saksframlegg

Utvidelse og presisering av fellesnemndas fullmakter

Utv.saksnr	Utvalg	Møtedato
1/19	Formannskapet	31.01.2019
5/19	Kommunestyret	31.01.2019

Rådmannens forslag til vedtak:

Søgnekommunestyret vedtar å utvide fellesnemndas fullmakter til også å gjelde inngåelse av avtaler på vegne av Nye Kristiansand som binder den nye kommunen.

Saksprotokoll i Formannskapet - 31.01.2019

Behandling:

Til behandling forelå rådmannens forslag til vedtak:

Søgne kommunestyre vedtar å utvide fellesnemndas fullmakter til også å gjelde inngåelse av avtaler på vegne av Nye Kristiansand som binder den nye kommunen.

Votering:

Rådmannens forslag til vedtak enstemmig vedtatt.

Innstilling:

Søgne kommunestyre vedtar å utvide fellesnemndas fullmakter til også å gjelde inngåelse av avtaler på vegne av Nye Kristiansand som binder den nye kommunen.

Saksprotokoll i Kommunestyret - 31.01.2019

Behandling:

Til behandling forelå innstilling fra formannskapet:

Søgne kommunestyre vedtar å utvide fellesnemndas fullmakter til også å gjelde inngåelse av avtaler på vegne av Nye Kristiansand som binder den nye kommunen.

Votering:

Formannskapetets innstilling enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Søgne kommunestyre vedtar å utvide fellesnemndas fullmakter til også å gjelde inngåelse av avtaler på vegne av Nye Kristiansand som binder den nye kommunen.

Sammendrag:

Fellesnemndas oppgaver og fullmakter ble vedtatt av de tre respektive by/kommunestyrene 20. juni 2017. Fellesnemnda har behov for å få utvidet fullmaktene, for så å kunne videredelegere disse til programleder. Det gjelder særlig myndighet til å inngå avtaler på vegne av nye Kristiansand.

Rådmannen anbefaler at fellesnemndas fullmakter utvides til også å gjelde inngåelse av avtaler som binder den nye kommunen fra 1.januar 2020.

Denne utvidelsen behandles i alle tre by- og kommunestyrene.

Bakgrunn for saken:**1. Vedtatte fullmakter til fellesnemnda og delegering til programleder**

Fellesnemndas mandat, oppgaver og fullmakter ble vedtatt av de tre respektive by/kommunestyrene 20. juni 2017. Av mandatet fremgår følgende:

«Fellesnemndas oppgaver følger av inndelingsloven § 26 og plattformen for Nye Kristiansand. Fellesnemnda skal disponere engangsstøtten fra staten. Fellesnemnda skal ha et eget sekretariat med rett til å forberede saker til nemnda.

Utover dette skal Fellesnemnda:

- *etterspørre og avklare alle prinsipielle forhold vedrørende sammenslåingsprosessen*
- *se til at regler og avtaler om ansattes og tillitsvalgtes medvirkning/medbestemmelse i forhold som gjelder sammenslåing av kommunene, blir ivaretatt*
- *ta stilling til revisjonsordning for den nye kommunen, etter innstilling fra kontrollutvalgene i de tre kommunene*
- *vedta hvilke interkommunale samarbeid som skal/bør fortsette og hvilke som skal/bør opphøre*
- *ha myndighet til å ansette personell i Nye Kristiansand, herunder prosjektleder og ny administrasjonssjef*
- *ha myndighet til å ansette og leie inn personell i prosjektperioden*
- *ha fullmakt til å organisere sekretariatet og opprette egne arbeidsutvalg*
- *behandle prosjektleders innstilling og organisering av, og ansettelse til, den øverste administrative ledelse. Prosjektleder skal ansettes innen utgangen av 2017.*
- *opprette en valg- og honorarkomiteé*

- utforme et skyggebudsjett for Nye Kristiansand

Programleder/rådmann for nye Kristiansand er videredelegert fullmakter ved delegasjonsvedtak fattet av fellesnemnda 29. august 2017. I delegasjonssaken, saksnr. 201710701, fremgår:

«Prosjektleder vil anbefale at Fellesnemnda i utgangspunktet gir prosjektleder så vide fullmakter til å planlegge den nye kommunen som mulig, men at disse avgrenses til ikke-prinsipielle/strategiske forhold tilsvarende delegasjonsreglementet for rådmennene i kommunene. Det kan oppstå tvil om en sak er å anse som prinsipiell eller strategisk og dette skal da avklares med Fellesnemndas leder.»

Av selve delegasjonsvedtaket fremgår følgende:

«Prosjektleder delegeres fullmakt til å treffe beslutninger i alle saker som er innenfor Fellesnemndas ansvarsområde, med følgende begrensninger

- Saker som er av prinsipiell og strategisk karakter skal legges frem for Fellesnemnda. Ved tvil om en sak er av prinsipiell karakter avklares dette med Fellesnemndas leder*
- Saker som Fellesnemnda har vedtatt at skal avgjøres av Fellesnemnda selv, av partssammensatt utvalg (PSU) eller av folkevalgte organ som Fellesnemnda har opprettet*
- Ansettelse av ny kommunes øverste ledelse, rådmann og rådmannens ledergruppe*

2. Behov for utvidelse og presisering av fellesnemndas mandat og fullmakter

Rådmannen legger til grunn at myndighet til å foreta innplassering og eventuelt ansettelser i nye Kristiansand allerede er lagt til fellesnemnda og videredelegert til programleder. Rådmannen legger til grunn at denne kompetansen kan videredelegeres fra programleder på grunnlag av allerede foreliggende vedtak.

Når det gjelder kompetanse til å inngå avtaler på vegne av nye Kristiansand, er det ikke sagt noe spesifikt om dette i mandatet til fellesnemnda. Dette til forskjell fra hva som er gjort i mandatet til blant annet fellesnemnda for nye Asker.

Det vises også til forarbeidene til Inndelingslova – Ot.prp. nr. 41 (2000-20001) - hvor det går frem at:

«Samtidig med at kommunestyra/fylkestinga drøftar oppnemning og oppgåver for fellesnemnda, bør dei også ta standpunkt til eventuelt budsjett for nemnda og drøfte om nemnda skal kunne inngå avtalar på vegner av den nye kommunen.»

Rådmannen mener at i den fasen kommunesammenslåingen nå er i, er det hensiktsmessig at fellesnemndas fullmakter utvides til også å gjelde inngåelse av avtaler på vegne av Nye Kristiansand som binder den nye kommunen. Eksempler på slike avtaler er inngåelse av avtaler på IKT-området, leie av administrasjonslokaler og tjenestekjøp.

Utvidelser og presiseringer av fellesnemndas mandat må forankres i og vedtas av de respektive by- og kommunestyrene. På denne bakgrunn fremmer rådmannen denne saken. Kompetansen som legges til fellesnemnda kan delegeres fra fellesnemnda til programleder, og programleder kan videredelegere til ledere i ny organisasjon.

Rådmannens merknader:

Ingen merknader.

ORGANISASJON
Politisk sekretariat

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 201900627
Saksbehandler Anne Karen Aunevik

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet	16.01.2019	6/19
2 Bystyret	23.01.2019	8/19

UTVIDELSE OG PRESISERING AV FELLESNEMNDAS FULLMAKTER

BYSTYRET HAR BEHANDLET SAKEN I MØTE 23.01.2019 SAK 8/19

Vedtak:

Bystyret vedtar å utvide fellesnemndas fullmakter til også å gjelde inngåelse av avtaler som binder den nye kommunen.
(Enst.)

RETT UTSKRIFT:

24.01.2019

ORGANISASJON
Politisk sekretariat

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 18/01574
Saksbehandler Arild Andresen

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Formannskapet	30.01.2019	1/19
2 Kommunestyret	13.02.2019	5/19

UTVIDELSE AV FULLMAKTER

KOMMUNESTYRET HAR BEHANDLET SAKEN I MØTE 13.02.2019 SAK 5/19

Møtebehandling

Votering

Enstemmig vedtatt

Vedtak

Kommunestyret vedtar å utvide fellesnemndas fullmakter til også å gjelde inngåelse av avtaler som binder den nye kommunen

RETT UTSKRIFT:

Protokolldato

NYE KRISTIANSAND

Dato 25. januar 2019
Saksnr.: 201806146-20
Saksbehandler Marianne O Tronstad

Saksgang
Arbeidsutvalg Nye Kristiansand

Møtedato
26.02.2019

Delegering av myndighet til valgstyrets sekretær - kommunestyre- og fylkestingsvalg 2019

Sammendrag

Fellesnemnda vedtok i sak 27/18 å kun holde valg mandag 9 september, åpningstid for alle valglokaler skal være 0900-2100 og valgstyret ble gitt myndighet til å treffe avgjørelser vedrørende valg så langt det er anledning til det i tråd med gjeldende lovgivning. I sak 28/18 ble valgstyret utpekt og består av 16 representanter.

I saken blir det begrunnet og foreslått at programleder blir oppnevnt som sekretær for valgstyret og hvilke fullmakter sekretæren har.

Forslag til vedtak

1. Programleder for nye Kristiansand oppnevnes som sekretær for valgstyret og gis myndighet i tråd med saksutredningen.
2. Valgstyrets sekretær får fullmakt til selv å oppnevne et sekretariat som kan bistå i de praktiske oppgavene.
3. Valgstyrets sekretær for fullmakt til å godkjenne bemanningen av valglokalene, samt godkjenne stemmestyrene som benyttes valgdagen. I stemmestyret inngår leder, nestleder og sekretær. Øvrige valgmedarbeidere vil ha rolle som valgfunksjonærer og ikke inngå i selve stemmestyret for hver enkelt valgkrets.

Camilla Dunsæd
Programleder

Kjell A. Kristiansen
Prosjekteier

Vedlegg:
Skriv inn vedlegg.

Bakgrunn for saken

Valgloven kapittel 4 har bestemmelser om valgorganene. Valgstyret er opprettet av fellesnemnda og er et fast utvalg i henhold til kommuneloven § 10. Delegasjon av myndighet etter valgloven følger kommunelovens prinsipper, og kommuneloven § 10 nr. 2, jf. § 23 nr. 4 gir hjemmel for delegering av valgstyrets myndighet.

Det anbefales at sekretæren gis myndighet til å treffe beslutninger som ikke er av prinsipiell art, jf. kommunelovens §10-4 og §23-4. Eksempler på slike saker kan være utforming og offentliggjøring av kunngjøringer samt prøving og godkjenning av kurante forhåndsstemmegivninger. Det anbefales at sekretæren får fullmakt til selv å oppnevne et sekretariat som kan bistå i de ulike oppgavene.

Videre anbefales det at valgstyrets sekretær av praktiske årsaker, og på linje med tidligere praksis i Kristiansand kommune, gis myndighet til å godkjenne bemanning av valglokalene, samt godkjenne stemmestyrene som benyttes valgdagen. I stemmestyret inngår leder, nestleder og sekretær. Øvrige valgmedarbeidere vil ha rolle som valgfunksjonærer og ikke inngå i selve stemmestyret for hver enkelt valgkrets.

NYE KRISTIANSAND

Dato 27. januar 2019
 Saksnr.: 201806146-21
 Saksbehandler Marianne O Tronstad

Saksgang

Arbeidsutvalg nye Kristiansand
 Fellesnemnda nye Kristiansand

Møtedato

26.02.2019
 05.03.2019

Kommune- og fylkestingsvalget 2019 - tidligstemmegiving, forhåndsstemmemottak og stemmesteder valgting

Sammendrag

Saken omhandler rammer for mottak av tidligstemmer, hvor og når forhåndsstemmevalget skal foregå og stemmesteder for valgting. I stor grad foreslår administrasjonen å videreføre ordninger fra tidligere valg for alle tre kommuner, men med bakgrunn i erfaringer fra tidligere valg, samt tilpasninger til at valget gjennomføres som om kommunene allerede er slått sammen foreslås noen endringer. I tråd med valglovens § 8-3, (1 og 2) redegjøres og foreslås egnede lokaler for mottak av forhåndsstemmer og fullmakt til å avtale tidspunkt med institusjoner mm. (jf. pkt. 4 i forslag til vedtak).

Forslag til vedtak

1. I tråd med valglovens § 8-1 (4) etableres det mottak av tidligstemmer i alle tre Servicetorgene i perioden 1.juli-9.august og i tråd med rutiner foreslått i saken.
2. I tråd med valglovens § 8-1 (1) etableres det mottak av forhåndsstemmer i perioden mandag 12. august til fredag 6. september.
3. Mottak av forhåndsstemmer foregår på disse lokasjonene:
 - Servicetorget/biblioteket Søgne rådhus i bibliotekets åpningstider.
 - Servicetorget/biblioteket i Songdalen rådhus, mandag til fredag 0730-1500 og mandag og onsdag 1200-1900
 - Rådhuskvartalet, mandag til fredag 0800-1700
 - Vågsbygd bydelsbibliotek i bibliotekets åpningstid, alternativt egnet lokale i selve kjøpesenteret.
 - Sørlandssenteret
4. Valgsekretariatet får fullmakt til å avtale tidspunkt med UiA, institusjoner, sykehjem, sykehus, forsvaret og fengsel.
5. Valgsekretariatet organiserer og gjennomfører ambulerende stemmemottak etter samme ordning som ved tidligere valg.
6. Frist for å søke om hjemmestemmegiving settes til onsdag 4. september kl. 15.00.
7. Valgtingsstemmer mottas på de stemmesteder som er foreslått i saken.

Camilla Dunsæd
 Programleder

Kjell A. Kristiansen
 Prosjekteier Organisasjon og personal

Bakgrunn for saken

Tidligstemmegivning

Historikk 2017:

For å benytte anledningen til å avgi tidligstemme har velgerne ved tidligere valg i Songdalen tatt kontakt med kommunen for å avtale tid. I Søgne og Kristiansand har velgerne kunne komme uanmeldt i Bibliotekets/ Servicetorvets åpningstid for å avgi tidligstemme. Ordinære stemmesedler er ikke på plass til tidligstemmeperioden, det betyr at det er generelle stemmesedler som er benyttet. Dette medfører at velgere som avgir tidligstemme kun får anledning til å velge hvilket parti de stemmer på. I Søgne og Songdalen har de generelle stemmesedlene vært byttet ut med ordinære stemmesedler så snart disse har vært levert. Leveringstidspunkt varierer mellom valgene. I Kristiansand er generelle stemmesedler benyttet for hele tidligstemmeperioden.

Anbefaling 2019:

Modellen Songdalen har benyttet tilfredsstillende kravene i loven og valgåndboken, dvs. at velgerne må kontakte kommunen for å avtale tid for å avgi tidligstemme. **Administrasjonen anbefaler at denne rutinen gjelder for valget i 2019.**

Regler for tidligstemmegivning reguleres av valglovens § 8-1(4) og regjeringens valgåndbok, § 10.1. I valgåndboken står det at «Velgeren kan henvende seg til kommunen og be om å få stemme. Dette kan skje skriftlig eller muntlig.»

Dette begrunnes med blant annet følgende:

- Ved oppstart er ikke valgkort sendt ut
- Ordinære stemmesedler er ikke ferdige, dette tar bort muligheten for velgerne å gjøre endringer på stemmesedlene.
- Annen rutine for stemmegivning (stemmeseddel ikke rett i urne men i konvolutt før urne)
- Manntallet er ikke nødvendigvis helt klart
- Mye etterarbeid med hver enkelt stemme
- Større mulighet for feil (ferievikarer)
- Bedre planlegging
- Det anbefales at mottak av tidligstemmer foregår i de tre Servicetorgene i hhv Søgne, Songdalen og Kristiansand. Dette vil bli annonsert tydelig til velgerne, både i forhold til gjeldende rutine og hvor stemmemottaket er etablert.

Ordinær forhåndsstemmegivning:

Mottak av forhåndsstemmer foregår i perioden mandag 12. august til fredag 6. september.

Historikk 2017:

De tre kommunene hadde ved valget i 2017 følgende faste forhåndsstemmemottak:

Søgne

- Servicetorget/biblioteket Søgne rådhus i bibliotekets åpningstider.

Songdalen

- Servicetorget/biblioteket i Songdalen rådhus
 - Mandag til fredag 0730-1500 og
 - Mandag og onsdag 1200-1900

Kristiansand

- Rådhuskvartalet
 - Mandag til fredag 0800-1700
- Vågsbygd bydelsbibliotek
 - De to siste ukene av forhåndsstemmeperioden i bibliotekets åpningstid
- Sørlandssenteret
 - De to siste ukene av forhåndsstemmeperioden fra 1600-2000 (1200-1800)

I Søgne og Songdalen viser erfaring at det fungerer godt med ett forhåndsstemmemottak i hver kommune.

I 2017 ble det ved forhåndsstemmemottaket på Vågsbygd bydelsbibliotek valg gjort et forsøk på å ha stemmemottak kun de to siste ukene av forhåndsstemmeperioden, med bakgrunn i tidligere erfaring som viser at svært få velgere avgir stemme de to første ukene. Det skaper imidlertid en god del støy å ha forskjellige åpningsperioder fordi velgerne ikke får med seg datoene. Det anbefales derfor å ha forhåndsstemmemottak i Vågsbygd i hele perioden.

Ved valget i 2017 hadde Kristiansand for første gang forhåndsstemmemottak på Sørlandssenteret, også her kun de to siste ukene av perioden. Det anbefales og videreføre stemmemottak på Sørlandssenteret, men av samme årsaker som i Vågsbygd, bør det være åpent hele forhåndsstemmeperioden. Åpningstidene kan vurderes på nytt.

Mottak av forhåndsstemmer 2019:

Ved forhåndsstemmemottaket i 2019 anbefales det å opprettholde samtlige lokasjoner som ble benyttet i 2017, dog for Vågsbygd anbefales det å se om Amfi senter har et alternativt lokale.

Når det gjelder åpningstider vil det i Søgne og Songdalen følge Servicetorgene/ bibliotekenes åpningstider. For Servicetorget i Kristiansand anbefales det å holde åpent til kl. 17.00 hele perioden.

For Sørlandssenteret og Vågsbygd senter vil åpningstidene tilpasses til når det er flest besøkende.

Stemmegivning på ulike institusjoner

Når det gjelder forhåndsstemmemottak ved ulike institusjoner anbefales dette gjennomført etter samme opplegg som tidligere år, det vil si at valgsekretariatet gis fullmakt til å avtale tidspunkt og lokasjon direkte med hver enkelt institusjon (inkludert UiA og fengselet). På samme måte anbefales det at valgsekretariatet organiserer og gjennomfører ambulerende stemmemottak etter samme ordning som ved tidligere valg. Valglovens § 8-3 (2) regulerer stemmegivninger på institusjoner.

Mulighet for å søke om å få avgi stemmer hjemme.

I tråd med valglovens § 8-3 (6) settes frist for å søke om hjemmestemming til onsdag 4.september kl. 15.00. Søknad kan fremmes muntlig og skriftlig.

I tillegg til dette vil administrasjonen følge opp vedtak fattet i sak om tiltak for å øke valgdeltakelsen, jf. sak 201801910-7.

Stemmesteder for valgting

Oversikten nedenfor viser gjeldende kretsinndeling og tilhørende valglokaler:

Nummer	Navn på stemmekrets	Valglokale
001	Flekkerøy	Flekkerøyhallen
002	Ytre Vågsbygd	Møvighallen
003	Indre Vågsbygd	Vågsbygd samfunnshus
004	Hellemyr	Hellemyrhallen
005	Tinnheia/ Grim	Idda Arena
006	Kvadraturen	Rådhuskvartalet
007	Lund Syd	Valhalla omsorgssenter (nytt 2019)
008	Lund Nord	Lovisenlund skole
009	Fagerholt	Fagerholt skole
010	Torridal	Torridal idrettspark
011	Justvik	Justvik skole (nytt 2019)
012	Tveit	Ve skole
013	Hånes	Hånes skole

014	Søm	Sukkevanhallen
015	Ytre Randesund	Dvergsnes skole
016	Søgne	Nygårdshallen
017	Nodeland	Rådhuset
018	Tunballen	Tunballen grendehus
019	Finsland	Herradshuset på Brandsvoll
020	Rosseland	Rosseland skole

Valgdeltakelsen i de tre kommunene, ved forrige lokalvalg, lå på pluss minus 60%. Høyest valgdeltakelse i 2015 var i Søgne med 60,5%, i Kristiansand 58,5% og i Songdalen 56,1%. På landsbasis var valgdeltakelsen 60,2 ved forrige lokalvalg.

Antall personer med stemmerett var ved valget i 2015 for Kristiansand ca. 67.500, Søgne ca. 8400 og Songdalen ca. 4.800. Tatt i betraktning at ca 60% av de stemmeberettigede benytter stemmeretten og at en stadig høyere andel av de stemmeberettigede velger å forhåndsstemme vil antallet velgere som vil benytte det enkelte valglokale være betydelig mindre enn antallet stemmeberettigede.

Ved vurderingen av antall stemmekretser, må flere forhold avveies. Noen følger av lov og forskrift mens andre er basert på skjønsmessige vurderinger hva angår f.eks valgsikkerhet, bemanningsbehov, velgeratferd og kostnader. Endringer må samtidig veies opp mot eventuelle ulemper. I det følgende gjennomgås disse momentene.

Ved hvert valg blir samtlige valglokaler gjennomgått og vurdert i forhold til gjeldende krav for universell utforming, funksjonalitet og tilbakemeldinger fra velgere ved forrige valg.

I forbindelse med valget i 2017 hvor alle tre kommunene tok i bruk elektronisk avkryssing i manntall ble samtlige lokaler vurdert i forhold til IKT-infrastruktur. I Kristiansand ble en rekke lokaler byttet ut slik at investeringen i denne forbindelse ble foretatt på bygg kommunen selv har et eierforhold til.

Alle valglokaler er vurdert både i forhold til blant annet universell utforming, parkering i umiddelbar nærhet, kollektivtransporttilbud og logistikk i valglokalet. I så mange kretser som mulig er det tatt i bruk idrettshaller som valglokaler. Denne type valglokaler har kjøreporter, noe som forenkler prosessen med opp- og nedrigg.

Tilbakemeldingen etter valget i 2017 viste at ved valglokalet for valgkrets 015, Ytre Randesund, oppstod noen utfordringer med parkering, spesielt på ettermiddagen. I forbindelse med valget i 2019 vil det konkretiseres tiltak for å gjøre parkeringsforholdene enklere ved dette valglokalet.

Universell utforming

Stemmegivningen skal tilfredsstillende krav til egnethet og tilgjengelighet. Kravet til egnethet er presisert i valgloven § 8-3 (1) og innebærer blant annet at rammene rundt stemmegivningen skal være slik at velgerne føler seg bekvemme i situasjonen, og trygge på at grunnleggende sikkerhetsrutiner er ivaretatt. Vilåret om tilgjengelighet er gjengitt i valgforskriften §§ 26 og 30 og omfatter både tilgjengelighet til valglokalet og inne i selve valglokalet. Alle velgere skal kunne ta seg inn i valglokalet og avgi stemme uten å måtte be om hjelp, hvilket blant annet stiller krav til parkering, skilting, fremkommelighet, logistikk og lysforhold.

Elektronisk manntallsavkryssing

Valget i 2019 skal gjennomføres med bruk av elektronisk manntallsavkryssing. For velgerne innebærer elektronisk avkryssing at de på ordinær måte kan stemme i alle kommunens valglokaler, uavhengig av hvilken krets de er bosatt i. Papirmanntall benyttes ikke, og avkryssing skjer elektronisk. Utviklingen i valggjennomføring medfører at kretsbegrepet får redusert betydning. Med elektronisk manntallsavkryssing registreres stemmen i avgitt valglokale og ikke i manntallsført krets. Sammenholdt med at heller ikke forhåndsstemmer fordeles på krets vil kretsvis resultater ha redusert politisk informasjonsverdi.

For å redusere risikoen forbundet med elektronisk manntallsavkryssing må kommunen ha et

gjennomtenkt forhold til hva som er egnede valglokaler. Antall valglokaler og geografisk spredning av disse vil blant annet virke inn på definert responstid ved nedetid. Dersom valg gjennomføringen er basert på valglokaler uten tilstrekkelig sikker internettforbindelse, øker risikoen for bruk av manuelle beredskapsrutiner. Dette vil igjen ha konsekvens for hvor raskt et foreløpig valgresultat kan foreligge. I forbindelse med valget i 2017 tok alle tre kommunene i bruk elektronisk manntallsavkryssing og samtlige valglokaler ble gjennomgått med tanke på internettforbindelse. I Kristiansand ble det gjennomført et omfattende arbeid med å legge inn linjer til en rekke lokaler, dette var også årsaken til at det ble foretatt endring i en rekke valglokaler samme år. Også i Søgne og Songdalen ble lokalene sikret god internettdekning, blant annet ved installasjon av trådløse router.

Bemanningsbehov

Med 20 stemmekretser vil anslagsvis 350- 400 personer arbeide som valgfunksjonærer på valgdagen. Valgsekretariatet ønsker at flertallet av disse rekrutteres internt i de tre kommunene. Erfaringsmessig ser vi at det også må rekrutteres medarbeidere eksternt. For å redusere risikoen for feil må samtlige valgfunksjonærer gjennomgå obligatorisk opplæring. Noen av disse kursene holdes innenfor ordinær kontorarbeidstid, men det settes også opp kurser på ettermiddag/ kveldstid. I 2019 er «nye Kristiansand» i en intensiv fase hva angår organisasjonsendringer, hvilket tilsier at ressurstilfanget når det gjelder kommunalt personell (valgfunksjonærer) sannsynligvis vil være noe begrenset i forhold til tidligere. Sett opp mot ønsket om et godt og tilgjengelig forhåndsstemmetilbud, kan det bli en utfordring å bemanne 20 valgtingslokaler i tillegg til alle forhåndsstemmemottak med tilstrekkelig kvalifisert personell. Det vil bli vurdert tiltak som forebygger mangel på bemanning.

NYE KRISTIANSAND

Dato 13. februar 2019
 Saksnr.: 201902443-2
 Saksbehandler Anne Karen Aunevik

Saksgang

Arbeidsutvalg Nye Kristiansand
 Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand)

Møtedato

26.02.2019
 05.03.2019

Rammer for folkevalgtopplæring i nye Kristiansand 2019 og 2020

Sammendrag

Nytt bystyre skal konstitueres 9.oktober, og får mye å ta stilling til fra første dag. Både politiske reglementer og en rekke andre vedtak må gjøres allerede høsten 2019. For både nye og erfarne folkevalgte blir det mye nytt, og det blir behov for kunnskap om lokale forhold, politisk handlingsrom og kommunens utfordringer. Kommunene har med seg ulike tradisjoner for hvordan rollen som folkevalgt forvaltes, og nå skal både nye og erfarne folkevalgte sammen bygge den politiske kulturen som skal kjennetegne nye Kristiansand. I tillegg har Stortinget vedtatt ny kommunelov, noe som gir noen nye rammebetingelser for folkevalgtes roller. Rollen som folkevalgt er i endring, og det kan være behov for å utforske nye former for kontakt med innbyggere og samarbeidspartnere.

På bakgrunn av at det er mange former for opplæringsbehov, foreslår programleder flere ulike tiltak for å tilrettelegge for at de nye folkevalgte f r en best mulig start, og at folkevalgtopplæringen spres over et lengre tidsrom. Opplæring kan starte allerede våren 2019 med frivillige tilbud til partigruppene. Deretter kan det arrangeres obligatorisk innføring for hele det nye bystyret høsten 2019. I løpet av 2020 kan det gjennomføres systematisk opplæring om ansvar og tjenester internt i hvert hovedutvalg, supplert med kurstilbud som folkevalgte frivillig kan delta på.

Forslag til vedtak

1. Fellesnemnda støtter programleders forslag om å organisere folkevalgtopplæringen over tid og i form av flere typer tiltak.
2. Nytt bystyre avholder tre obligatoriske samlinger i løpet av oktober og november 2019. Tidspunktene innarbeides i møteplanen. Programmet planlegges i samarbeid med arbeidsutvalget.
3. De ulike hovedutvalgene planlegger for opplæring i eget ansvarsområde gjennom hele 2020.
4. Programleder tilbyr opplæringspakker for partigruppene våren 2019.
5. Rådmannen tilbyr kursrekke med frivillige kurstilbud våren 2020 ut fra folkevalgtes behov.

Camilla Duns ed
 Programleder

Kjell A Kristiansen
 Prosjekteier personal, organisasjon og stab

1. Bakgrunn for saken

Programleder har behov for å avklare rammer og fellesnemndas forventninger til hva som skal planlegges og gjennomføres av opplæring for de som blir folkevalgte i ny kommune. Det mange ulike opplæringsbehov som skal dekkes.

Fellesnemnda vedtok i overordnet styringsdokument (møte 30.januar 2018) at den nye kommunen skal organiseres og ledes slik at innbyggerne og samfunnsaktører blir motivert for å bidra i samfunnsutvikling og politisk arbeid. Nye Kristiansand kommune skal:

- Oppfordre til medborgerskap og fremme økt frivillig innsats
- Invitere til deltakelse og samskaping i områder og saker som krever særlig oppmerksomhet
- Sikre åpenhet og involvering i beslutningsprosesser
- Fremme helhetlig samfunnsutvikling og samarbeid på sentrale utviklingsområder

Dette er ambisiøse mål, og folkevalgtopplæringen kan bli et viktig virkemiddel for å lykkes.

Nytt bystyre skal konstitueres 9.oktober, og får mye å ta stilling til fra første dag. Både politiske reglementer og en rekke andre vedtak må gjøres allerede høsten 2019. Derfor foreslås det flere ulike tiltak for å tilrettelegge for at de nye folkevalgte får en best mulig start.

Programleder foreslår ulike tilnærminger for ulike målgrupper, og at folkevalgtopplæringen spres over et lengre tidsrom:

- Oppstart våren 2019 med frivillige tilbud til partigruppene
- Obligatorisk innføring for hele det nye bystyret høsten 2019.
- Innføring i ansvar og tjenester internt i hvert hovedutvalg i hele 2020
- Kursrekke med frivillig deltakelse våren 2020. Kursrekken utformes i tråd med folkevalgtes behov og i samspill med politiske ledelse.

Programleder har innhentet erfaringer og planer fra andre sammenlignbare kommuner som er i sammenslåingsprosess. Det er innledet kontakt med KS om muligheter for samarbeid for å utvikle nye moduler i folkevalgtopplæringen.

2. Flere behov for opplæring

2.1. Både nye og erfarne folkevalgte – mye er likevel nytt for alle

Flere av bystyremedlemmene vil være helt nye i rollen som folkevalgte. Men også de som er erfarne vil oppleve at de får endret ansvar. Den nye kommunen vil bli større geografisk, få flere innbyggere, være en mer sammensatt kommune og kommunesektoren er i stadig endring. For alle vil det derfor være noe som er nytt.

Programleder vil tilrettelegge for at de folkevalgte skal være godt kjent med den nye kommunen, og ha god tilgang på kunnskap om både lokalsamfunn, tjenester og samarbeidspartnere. Det kan være behov for at de på forhånd kan gjøre seg kjent med den kommunen de skal representere, både fakta om befolkning, næringsliv og tjenester, administrativ organisering og politisk struktur. Det er ikke mulig å gi opplæring i alt fra starten, det bør derfor tilrettelegges for at det kan gjøres over tid.

For de nye folkevalgte vil det i tillegg være mye nytt når det gjelder utøvelse av rollen, som for eksempel å ta ordet i et politisk møte, å stemme i saker som er til behandling og å komme med forslag til endringer i vedtak. Dette vil erfarne politikere kunne fra før, noe som kan benyttes i opplæring av de nye.

Programleder anbefaler derfor en opplæring som kan tilpasses både de som er helt nye, og de som erfarne, og at det som gjelder kunnskapsgrunnlag tas over tid.

2.2. Ulike tradisjoner og politisk kultur

Det er utfordringer og muligheter når den nye kommune skal bestå at en storby og to mindre kommuner med andre tradisjoner for kontakt mellom folkevalgte og innbyggere. Ulike politiske kulturer skal erstattes av ny, felles kultur og nye tradisjoner for hvordan folkevalgtrollen kan utøves.

Dagens kommuner har organisert folkevalgtopplæring ulikt:

- I Søgne har det vært gjennomført en todagerssamling for alle folkevalgte i starten av hver nye periode. KS har vært ansvarlig for det faglige opplegget. I tillegg har det vært gjennomført opplæring i forhold til Søgne kommunes organisering. Denne opplæringen har vært i egen regi.
- Songdalen kommune har brukt Folkevalgtprogrammet gjennom KS. De har planlagt programmet sammen med prosessleder fra KS, og blitt enige om lokale tilpasninger. De har vektlagt å bli kjent med kommunen, diskutere politikernes forskjellige roller som ombud, politisk leder og arbeidsgiver. De har samtidig sett på praktiske forhold ved det politiske arbeidet, som det å reise en sak.
- I Kristiansand har det vært en egen komite med politiske representanter som sammen med administrasjonen har utarbeidet program for bystyrerepresentantene. Opplæringen har gått over 3 ettermiddager, og har vært frivillig. Tema har vært: Kommunens organisasjon, planer som styringsverktøy og hva det vil si å være folkevalgt i Kristiansand. I tillegg har det vært opplæring i hvert av hovedutvalgene med vekt på innføring i sektorens ansvarsområder. Praksis har vært litt ulik. Men det vanlige har vært at direktørene har planlagt program sammen med hovedutvalgsleder, og at det har vært gjennomført i form av temamøter, befaringer/besøk til tjenestesteder som inngår som del av hovedutvalgets møter i løpet av det første året.

Programleder anbefaler at det bygges videre på erfaringer fra dagens kommuner. Søgne og Songdalen har gode erfaringer med å bruke folkevalgtprogrammet fra KS, og Kristiansand har over flere perioder både planlagt og gjennomført opplæring i egen regi.

Nå skal både nye og erfarne folkevalgte sammen bygge den politiske kulturen som skal kjennetegne nye Kristiansand. Programleder anbefaler at noe av den opplæring som særlig omhandler å bygge politisk kultur gjøres obligatorisk for alle. Det kan være grunnlaget for felles kulturbygging, og bidra til å fremmer interesse og motivasjon for politisk arbeid.

2.3. Uklarheter i overgangen fra dagens kommuner til ny kommune

Selve kommunesammenslåingen skaper en ny situasjon for alle. Overgangsfasen og den første tiden vil by på mange utfordringer som det i liten grad finnes veiledere og klare, juridiske rammer for, og som de folkevalgte må finne løsninger på lokalt.

Programleder tror det vil være hensiktsmessig å forberede folkevalgte på noen aktuelle situasjoner for å komme i forkant av mulige formelle uklarheter i beslutningsansvaret i overgangen fra ny til gammel kommune. Dette bør gjelde alle de som blir valgt inn i det nye bystyret.

2.4. Ny kommunelov og politiske reglementer

Stortinget har vedtatt ny kommunelov, som trer i kraft allerede fra 1.juli 2019. Det gir noen nye rammebetingelser for folkevalgtes roller. Flere av forskriftene er fortsatt på høring, men vil bli vedtatt fortløpende i løpet av 2019. Programleder mener det er viktig at alle folkevalgte

kjenner til lovverket som er rammer for det politiske arbeidet, og særlig forholdet mellom folkevalgte og administrasjon.

I løpet av våren skal fellesnemnda behandle politiske reglementer for alle de politiske utvalgene, samt arbeidsbetingelser for folkevalgte, både godtgjøringsordninger og møtetidspunkt. Reglementene skal vedtas av det nye bystyret i det konstituerende møtet. Det kan være nyttig for de nye folkevalgte å kjenne til dette før de skal til med konstitueringer og fordeling av verv etter valget høsten 2019.

2.5. Nye roller ut utfordringer for folkevalgte

Rollen som folkevalgt er i endring. Både innbyggere og samarbeidspartnere har forventninger til hvordan dialogen med de folkevalgte skal være, og man ser tegn til både økende mistillit og til ønske om å bli involvert i å løse oppgaver sammen og på nye måter. Bruk av sosiale medier åpner nye muligheter for dialog, og er samtidig utfordrende arena å håndtere som folkevalgt.

Fellesnemnda har vedtatt at den nye kommune skal prøve ut innovative medvirkningsmetoder og tilrettelegge for at folkevalgte blir mer aktive i å utvikle politikk sammen med innbyggere, frivillige organisasjoner og næringsliv. Det gjelder særlig hvordan man skal finne løsninger for komplekse samfunnsutfordringer, såkalte samfunnsfloker, også kalt «wicked problems». I tillegg skal ulike nærdemokratiske ordninger prøves ut. Dette vil medføre at de folkevalgtes rolle utøves på andre arenaer enn gjennom politiske møter.

For noen vil det nok være krevende å håndtere nye roller, for andre kan det være motiverende å kunne utforske nye former for dialog, medvirkning og samskaping.

Programleder anbefaler at hele det nye bystyret forberedes på at de skal være med i utprøving av nye arbeidsformer. I tillegg kan det utvikles kurstilbud for de som er spesielt interessert i å lære seg metoder og sette seg inn i de muligheter som finnes.

3. Forslag til rammer for folkevalgtopplæring nye Kristiansand

3.1. Politisk kultur og felles plattform i bystyret

Programleder anbefaler at det tilrettelegges for obligatoriske samlinger for hele det nye bystyret i oktober og november 2019. Det kan gjøres i form av 3 kveldssamlinger på 4 timer hver. Det avsettes tid til samlingene i møteplanen for høsten 2019, og deltakelse godtgjøres på samme måte som ordinære bystyremøter.

Hensikten med disse samlingene vil være å lage grunnlaget for utvikling av politisk kultur i ny kommune. Eksempler på tema;

- Informasjon om kommunens organisering og tjenestetilbud
- Overordnede føringer og felles rammebetingelser, som for eksempel kommuneplan, handlingsregler, demografi etc
- Forholdet mellom folkevalgte og administrasjon
- Hva skal kjennetegne politisk kultur i nye Kristiansand? Verdier og mål (kan f.eks arrangeres som en workshop)
- Ulike roller de folkevalgte skal fylle, for eksempel ombud, arbeidsgiver, regional aktør, myndighetsutøver, etc
- Nye roller som folkevalgt, innbyggerinvolvering og samskaping
- Kommunikasjon i dagens medievirkelighet
- Ny som folkevalgt: Ta ordet, avstemmingsregler, hvordan fremme synspunkt etc
- Utfordringer og handlingsrom i oppstart som sammenslått kommune

Programleder kan utarbeide forslag til program for dagene, og bruke arbeidsutvalget som referansegruppe. KS, fylkesmannen og andre kommuner vil bli konsultert, og eventuelt forespurt som prosessledere og innledere. Endelig forslag til program kan legges fram for fellesnemnda i juni 2019.

3.2. Innføring i ansvarsområder i formannskap og hovedutvalgene i 2020

Når det gjelder innføring i ansvarsområder, lovverk og kunnskap om kommunale tjenester, foreslår programleder at dette gjøres internt i formannskapet og de ulike hovedutvalgene. Hovedutvalgsleder og de respektive direktører tar ansvar for at det utarbeides en plan som gjelder for hele 2020. Opplæringen bør inneholde både befaringer og temamøter, og bør inngå som en del av utvalgenes ordinære m ter.

Det vil også bli tilbudt opplæring for hovedutvalgslederne.

3.3. Tilbud om kursing til partigruppene våren 2019

Innen 1. april skal alle partier som skal være med i høstens valg ha levert inn sine lister med hvem som stiller til valg. Partiene skal for først gang stille med representanter fra alle dagens tre kommuner. Dette er en ny situasjon for alle.

Det nye bystyret vil få det travelt med både konstituering og å vedta rammebetingelser for den nye kommunen, samt behandle den første handlings – og økonomiplanen.

I noen av de andre kommunesammenslåingene har administrasjonen tilbudt opplæring for de nye partigruppene, for at de skal forberede seg på det som kommer. Blant annet har de gjort dette i Drammen, med gode tilbakemeldinger. Programleder synes dette høres ut som en god ide.

Programleder foreslår derfor at programsekretariatet utarbeider en enkel kurspakke som inneholder tilbud om kort innføring i for eksempel.

- Godtgj ringsregler
- Politiske reglementer
- Politisk struktur
- Fakta og nøkkeltall om kommunen
- Fakta om administrativ struktur og kommunale tjenester
- Om sammenslåingen
- Ny kommunelov –viktige bestemmelser og endringer

Programsekretariatet kan lage en kurspakke der partigruppene kan bestille etter behov. Interne ressurser brukes som innledere. Dette kan tilbys i perioden mai og juni. Hver partigruppe kan ta ansvar for å invitere. Kurs og opplæringspakker kan koordineres av programsekretariatet.

3.4. Tilbud om kursrekke våren 2020

Programleder foreslår at administrasjonen kan utarbeide forslag til en kurs-rekke for folkevalgte våren 2020. De som er interessert melder seg på de ulike temaene utfra behov. I denne kursrekken kan det også være aktuelt å tilby kurs for nye folkevalgte i ordinære. Korte kurs kan f.eks tilbys i forkant av bystyremøter.

Eksempler på aktuelle tema:

- Samskaping og nye medvirkningsformer
- Sosiale medier
- Nærdemokratiske ordninger
- Nye arbeidsformer, Oppgaveutvalg

- Mer om folkevalgtes ulike roller

Programleder vil invitere KS om å å vere med i planlegging og gjennomføring av de kursene som gjelder ny politiker-rolle. Det er også innledet kontakt med Stavanger om å utveksle tips om innledere og dele erfaringer om hvilke kurs som oppleves motiverende og nyttige for de folkevalgte.

NYE KRISTIANSAND

Dato 7. februar 2019
Saksnr.: 201901403-1
Saksbehandler Anne Karen Aunevik

Saksgang

Arbeidsutvalg Nye Kristiansand
Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand)

Møtedato

26.02.2019
05.03.2019

Elevombud i nye Kristiansand

Søgne kommunestyre vedtok i januar 2016 å etablere et elevombud mot mobbing, i inntil 50 prosents stilling for skolene i Søgne, i en prøveperiode på to år. Dette skjedde på bakgrunn av økt nasjonalt og lokalt fokus på mobbing. Elevombudet er en politisk opprettet stilling, tilsatt av formannskapet i Søgne og svarer til formannskapet. Ombudet utfører sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av administrativ og politisk ledelse i kommunen.

I forbindelse med etablering av ny kommune er det behov for å avklare om ordningen skal videreføres i nye Kristiansand. For å sikre den uavhengige rollen har programleder bedt elevombudet utforme et notat om ordningen, erfaringer så langt og anbefalinger for den nye kommunen. Notatet og årsrapporten for 2018 følger saken som trykte vedlegg.

Programleder støtter elevombudets forslag om videreføring og økning til 100% fra 1. januar 2020. Elevombudet skal også i nye Kristiansand utføre sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av administrativ og politisk ledelse i kommunen. Programleder anbefaler at elevombudet rapporterer til oppvekstutvalget i nye Kristiansand. Oppfølging av opplæringsloven vil tilligge oppvekstutvalget. Elevombudets arbeid skal medvirke til at elevenes rett til et godt psykososialt miljø oppfylles. Paragraf 9a-1 lyder:

Alle elever i grunnskolar og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring.

Stillingen vil administrativt bli lagt til direktørområdet for kultur, frivillighet og innbyggerdialog, inkludert ansettelses- og daglig arbeidsgiveransvar. Ved endringer i ansettelsesforhold bør ordningen evalueres før eventuell ny person ansettes.

Programleder anbefaler at mandatet for ordningen behandles av bystyret etter konstituering. Da blir det politisk forankret hos folkevalgte for den nye kommunen. I tillegg vil administrasjonen få anledning til å utarbeide et mandatforslag som sikrer sammenheng med andre ordninger og nye rutiner som nå er under utarbeidelse. Det legges til grunn at elevombudet i Kristiansand skal ha hovedfokus på elevenes rett til et trygt og godt psykososialt miljø.

Forslag til vedtak

1. Nye Kristiansand oppretter 100% stilling som elevombud fra og med 1.januar 2020

2. Elevombudet skal utføre sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av politisk og administrativ ledelse i kommunen.
3. Elevombudet rapporterer til oppvekstutvalget, og har administrativ tilhørighet i direktørområdet for kultur, frivillighet og innbyggerdialog.
4. Elevombudet skal legge frem en årlig rapport. Rapporten sendes oppvekstutvalget og formannskapet.
5. Programleder utarbeider forslag til mandat for ordningen og legger det fram for bystyret for nye Kristiansand i oktober 2019. Det legges til grunn at elevombudet i Kristiansand skal ha hovedfokus på elevenes rett til et trygt og godt psykososialt miljø.

Camilla Dunsæd
Programleder

Torbjørn Urfjell
Prosjekteier kultur, frivillighet og
innbyggerdialog

Vedlegg:

- Notat fra elevombudet i Søgne
- Årsrapport elevombudet 2018

Notat:

Elevombud i Kristiansand

Bakgrunn:

Søgne kommunestyre vedtok i januar 2016 å etablere et elevombud mot mobbing, i inntil 50 prosents stilling for skolene i Søgne, i en prøveperiode på to år. Dette skjedde på bakgrunn av økt nasjonalt og lokalt fokus på mobbing, en voksende erkjennelse av mobbingens store potensielle skadevirkninger, etter ønske om såkalt «venstreforskyvning» i oppvekstsektoren, og etter store saker på Søgnes grunnskoler i 2015. Elevombudet er en politisk opprettet stilling, tilsatt av formannskapet og svarer til formannskapet. Ombudet utfører sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av administrativ og politisk ledelse i kommunen. Elever og foreldre har gjennom ombudsordningen fått mulighet til å søke veiledning av og få hjelp fra en uavhengig instans, som er utenfor skolens og kommunens innflytelse. Det er opprettet en egen arkivdel til Elevombudet, der bare Elevombudet selv, samt enkelte personer fra arkivet har tilgang. Personalmessig er stillingen tilknyttet organisasjonssjefen.

Ombudet ble tilsatt i mai 2016, og begynte i stillingen 15. august 2016. Det ble da det første kommunale elev-/mobbeombudet i Norge. Siden har en rekke andre kommuner kommet etter, blant annet Oslo, Frogn, Arendal og Lillesand. Andre kommuner er i ferd med å opprette slike ombud. Det er også opprettet fylkeskommunale mobbeombud for elever i hele skoleløpet, samt for barnehagebarn, i alle fylker. Mobbeombudet i Vest-Agder har en portefølje på over 40 000 barn og unge. Med ansvar overfor så mange barn og unge vil Mobbeombudets forebyggende arbeid i hovedsak skje på systemnivå. Mobbeombudet i Vest-Agder bifaller ombud i primærkommunene.

Elevombudet i Søgnes mandat er:

- Å utføre sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av administrativ og politisk ledelse i kommunen.
- Å bidra til at alle elever får den opplæring og det psykososiale læringsmiljø de har krav på.
- Å samarbeide tett med Beredskapsteamet og være en brobygger mellom alle parter i samarbeidet for å sikre en opplæring som fremmer helse, trivsel og læring.
- Å veilede og bistå enkeltelever og deres foreldre i kommunikasjonen med skole og beredskapsteam og fremstå som et mellomledd mellom hjem og skole i vanskelige saker.
- Å ha fokus på oppfølging av skolens forebyggende arbeid mot mobbing
- Å utarbeide halvårlig rapport og årlig handlingsplan som fremlegges til politisk behandling i tjenesteutvalg, formannskap og kommunestyre.

Erfaringer

Elevombudet i Søgne har fått svært mange henvendelser fra elever og foresatte på de vel to og et halvt årene det har vært i funksjon. Ombudet har vært en kraft i det forebyggende arbeidet mot mobbing, blant annet gjennom årlig deltakelse på foreldremøter på alle skoler, gjennom å snakke om

mobbing og krenkelser i de fleste ungdomsskoleklasser i kommunen, ved å uttale seg i saker som har med elever å gjøre, og gjennom deltakelse i den offentlige debatt. Anledningen til å gi hjelp og støtte i enkeltsaker, som en instans som er reelt uavhengig av administrativ ledelse i kommunen, har likevel vært den viktigste nøkkelen for å lykkes. Spesielt fruktbart har ombudets arbeid vært i forhold til de familiene som har svak tilknytning til offentlige etater, for eksempel der tilliten til skolen er brutt.

Ombudet har til nå gjennomført 858 samtaler med elever og foresatte. Ombudet har vært inne i 119 saker. I tillegg har det besvart over 200 henvendelser som ikke har krevd ytterligere saksbehandling. De fleste av sakene Elevombudet er invitert inn i er enkeltsaker om elevers rett til et trygt og godt skolemiljø, etter Opplæringslovens §9A. Elevombudet blir flere ganger i uken invitert med på møter mellom skole og foresatte, og på mer sammensatte møter som ansvarsgruppemøter rundt en elev. Noen av sakene til Elevombudet gjelder større elevgrupper, eller mer generelle problemstillinger, som for eksempel kan handle om atferd på sosiale medier. Sakene har omfattet elever fra 1. til 10.klasse, og har fordelt seg på alle de kommunale grunnskolene. Elevombudets mandat omfatter ikke elever som går på de private grunnskolene.

Ordningsen har fungert godt og har vært en ressurs for mange barn, ungdom og foreldre i Søgne kommune. Også skoleledere, lærere og andre ansatte som arbeider rundt elever har oppsøkt Elevombudet for råd og hjelp. De aller fleste sakene har resultert i en løsning: Det vil si at barnet/ungdommen har fått det bedre på skolen.

Elevombudet i Søgne har hatt kontor på gateplan i rådhuset i Søgne, og har vært tilgjengelig på sitt kontor, gjennom telefon, mail og gjennom Elevombudets Facebook-side. Ombudet har hatt fast «Drop-in-tid» på ettermiddagstid en gang i uken, der elever og foresatte kan komme uten avtale. I de tilfellene elever og foresatte ikke har anledning til å komme til rådhuset, eller ikke har hatt anledning til å foreta samtaler på dagtid, har ombudet kunnet dra hjem til disse, i visse tilfeller også på ettermiddagstid/kveldstid. Tilgjengeligheten har opplevdes viktig for målgruppen.

Høsten 2017 ble det foretatt en evaluering av elevombudsordningen, fra et evalueringsutvalg oppnevnt av formannskapet i Søgne. I evalueringsrapporten, som ble fremlagt for formannskapet i november 2017, het det blant annet:

«Arbeidsgruppen har fått mange positive tilbakemeldinger på at Elevombudet gjør en meget god jobb. Hun følger opp sine oppgaver og utfører vervet på en svært god måte.»

Stillingsprosenten ble i desember 2017 økt til 60, og stillingen ble gjort fast.

Da Elevombudets årsrapport var oppe til behandling i juni 2018, fattet Søgne kommunestyre følgende enstemmige vedtak:

«Rapporten og evalueringen som tidligere ble gjort viser tydelig at elevombudsrollen er viktig for elevenes tilpasning i skolemiljøet i samspill mellom hjem og skole. Søgnes representanter i fellesnemnda må jobbe for at elevombudsordningen videreføres inn i nye Kristiansand.»

I et enstemmig kommunestyrevedtak fra desember 2018 heter det videre:

«Kommunestyret ber om at ordningen med et uavhengig elevombud/mobbeombud videreføres i den nye kommunen i en 100% stilling.»

Forslag til videreføring

Med bakgrunn i de positive erfaringene med elevombud i Søgne, foreslås det en videreføring av ordningen i hele Nye Kristiansand. Elevmassen i Nye Kristiansand er betydelig større enn i Søgne, så det foreslås en utvidelse av stillingen til 100 prosent.

Ombudet foreslås fortsatt å være en politisk opprettet stilling, svarende til politisk nivå, uavhengig av de administrative linjene i kommunen. Dette er i tråd med modellen de andre kommunale ombudene i Norge har, og også i tråd med organiseringen av de fylkeskommunale mobbeombudene, som rapporterer til fylkestingene.

Mandatet til Elevombudet i Kristiansand foreslås snevret inn og spisset ved at nåværende ordlyd i Elevombudet i Søgnes mandat, om at ombudet skal bidra til at alle elever skal få den *opplæring* de har rett på, tas bort. Elevombudet i Kristiansand foreslås dermed å ha hovedfokus på elevenes rett til et trygt og godt psykososialt miljø, som nedfelt i Opplæringsloven.

Det ses som hensiktsmessig at Elevombudet plasseres i rådhuskvartalet i Kristiansand. Det er videre ønskelig at ombudet tilbringer tid også i det som tidligere var Songdalen og Søgne kommuner. Personalmessig foreslås stillingen knyttet til kulturdirektøren, det daglige arbeidsfellesskapet foreslås å være kultur, frivillighet og innbyggerdialog. Det vil være naturlig å lokalisere Elevombudets kontor nær andre lavterskeltilbud og innbyggertorg.

Forslag til mandat:

Elevombudet i Kristiansand skal:

- Utføre sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av administrativ og politisk ledelse i Kristiansand kommune.
- Bidra til at alle elever i de kommunale grunnskolene får det psykososiale læringsmiljøet de har krav på.
- Delta på samhandlingsarenaer, arbeide forebyggende og være en brobygger mellom alle parter i samarbeidet for å sikre en opplæring som fremmer helse, trivsel og læring.
- Veilede og bistå enkeltelever og deres foreldre i kommunikasjonen med skole og på samarbeidsarenaer og fremstå som et mellomledd mellom hjem og skole i vanskelige saker.
- Utarbeide årlig rapport som fremlegges til politisk behandling i formannskapet og bystyret.

Elevombudet har ikke løsningsansvar i saker. Ansvar for å løse sakene ligger juridisk hos skolene. Elevombudet skal tale elevers sak, i kontakt med skolen og i de forskjellige samarbeidsarenaene i oppvekstsektoren, ved å peke på og arbeide for at rettighetene grunnskoleelever har gjennom at Opplæringsloven blir oppfylt. Stillingen skal samhandle med andre som er viktige i barns oppvekst. Elevombudet skal slippes til i de samarbeidsarenaene med elever og foresatte som elever og/eller foresatte selv inviterer ombudet inn i. Ombudet skal holdes informert om bestemmelser, rutiner, utviklingsarbeid og forebyggende arbeid som angår elevene i nye Kristiansand kommune.

Det opprettes en egen arkivdel for Elevombudet i kommunens saksbehandlingsarkiv, der bare Elevombudet samt enkelte fra arkivpersonalet har tilgang.

Siden strukturen i Nye Kristiansand ikke er ferdig utarbeidet, vil det være naturlig å finjustere grenseoppganger, samt detaljer i Elevombudets samarbeidsformer med andre aktører, etter hvert som kommunen tar form.

Årsrapport

Elevombudet i Søgne

Mai 2018

Innledning

«Mitt største ønske er å få slutte på den skolen. Fordi det fortsetter bare.» (Jente, storskolen).

«Det er helt utrolig, egentlig. I fjor var det full krise. Nå har hun fått det SÅ BRA på skolen! 😊»

(Foresatte til elev på mellomtrinnet).

Disse sitatene, og de andre sitatene som følger i denne rapporten, er hentet fra de 589 samtalene med elever og foresatte jeg har hatt i de 88 sakene, 75 enkeltsaker og 13 generelle, som jeg har vært inne i siden stillingen som elevombud i Søgne kommune ble opprettet i august 2016.

Denne rapporten viser ikke det fulle bildet av Søgne-skolen. For de fleste elever og foresatte i Søgne oppsøker ikke Elevombudet. Størsteparten av elevene har det bra, og trives, lærer og blomstrer på skolen. Denne rapporten handler om de som ikke har det bra, og om de som har hatt det dårlig, men har fått det bedre.

Jeg har fått mange henvendelser om fjorårets rapport. Politikere og kommuneansatte fra flere deler av landet har brukt Elevombudet i Søgnes rapport fra 2017 til å sette seg inn i hva et elevombud er og gjør, hvordan vi i Søgne tenker og har valgt å satse. Flere kommuner er i tenkeboksen akkurat nå i forhold til om de ønsker å opprette eget kommunalt elevombud/mobbeombud. Noen har allerede gjort det. I løpet av det neste året skal Nye Kristiansand kommune ta stilling til om man ønsker å videreføre Søgnes modell med et elevombud og et beredskapsteam, eller om andre løsninger er mer ønskelig. Søgne var først i landet, og vi er en modell for andre kommuner. Derfor går jeg relativt grundig til verks når jeg redegjør for tingenes tilstand, og for mitt arbeid, i denne rapporten.

Rapporten er delt i to. Del 1 er det som kanskje har størst offentlig interesse: Statistikk på kjønn, alder og innholdet i sakene Elevombudet blir invitert inn i, samt observasjoner og anbefalinger om smått og stort i sektoren. I del 2 redegjør jeg for den politiske prosessen rundt Elevombudet det siste året, informasjonsarbeid, kursing, hvem jeg har samarbeidet med, og veien mot Nye Kristiansand. Neste års rapport planlegges fremlagt i mars 2019.

I tiden som elevombud har jeg fått innblikk i mange menneskers smerte, frustrasjoner og desperasjon. Men jeg har også fått være med i den enorme gleden og lettelsen når saker løser seg, når barnas helse blir bedre, og elevene igjen trives på skolen sin. Dette gjelder i de aller fleste sakene jeg har vært invitert inn i. Det gir kraft og inspirasjon til å fortsette.

Søgne, 16.mai 2018

Tone Martha Sødal

Tone Martha Sødal
Elevombudet i Søgne

Innhold

Innledning	2
1. Elevombudets saker	5
1.2 Kjønn	7
1.3 Alder	8
1.31 Fylkesmannens saker vs Elevombudets saker	8
1.4. Geografisk fordeling	10
1.5 Fremmedspråklige elever	11
1.6 Funksjonshemmede elever	11
1.7 Det det handler om.....	11
1.8 Spesialundervisning	13
2. Utviklingen – nasjonalt og i Søgne	14
2.1 Helse	14
2.2 Trivsel. Mobbing	15
2.21 Ombudsrollen.....	16
2.22 Definisjoner	17
2.23 Mobbet av voksne på skolen.....	19
2.24 Elever som mobber andre	19
2.25 Mobbesaker i avisene.....	19
2.3 Mediebruk	19
2.31 Digital mobbing	20
2.32 Spill	21
2.33 Sosiale medier	22
2.34 Uønskede seksuelle kommentarer.....	24
2.35 Nakenbilder på nett.....	24
2.4 Arbeidsro i klassen	25
2.5 Nasjonale prøver.....	25
3. Observasjoner og anbefalinger	25
3.1 Vold og trusler	25
3.2 Det systematiske arbeidet. Autoritative voksne.....	27
3.3 Samarbeidet mellom skole og hjem	29
3.4 Kommunikasjon	31
3.5 Dokumentasjon.....	32
3.6 Vaktordning i friminuttene	33
3.7 Manglende avdekking av diagnoser	33
3.8 Traumebevisst praksis	33

3.9 Samarbeidslæring	34
3.10 Livsmestring	34
3.11 Skolenes bruk av Elevombudet.....	35
3.12 Elevombudets mandat.....	36
3.13 Budsjetter	36
3.14 Foreldre: Nettet.....	37
3.15 Foreldre: Mobbing, krenkelser og uønsket atferd.....	38
DEL 2	39
4. Politisk prosess rundt elevombudsordningen i 2017	39
4.1 Bakgrunn:.....	39
4.2 Evaluering	39
4.3 Arkiv	40
5. Elevombudets informasjonsarbeid	40
5.1. Utadrettet informasjonsarbeid.....	40
5.2. Websiden	41
5.3 Elevombudet i analoge medier	41
5.4 Elevombudet i digitale medier.....	42
6. Elevombudets samarbeid med andre aktører	42
6.1 Politisk sektor	42
6. 2 Kommunal sektor.....	43
6.21 Oppvekstsektoren	44
6.23 Andre kommunale aktører	45
6.3 Læringsmiljøsenderet	45
6.4 Kommunalt foreldretvalg (KomFug)	46
6.5 Søgne legesenter	46
6.7 Politiet.....	47
6.8 Fylkesmannen	47
6.9 Arendalsuka	47
6.10 Universitetet i Agder.....	47
6.11 Andre elev-, lærlinge- og mobbeombud.....	47
6.12 Kontakt med andre kommuner	48
6.13 Andre	48
7. Kurs og seminarer	48
8. K3	49
Avslutning	50

1. Elevombudets saker

Mandatet som politikerne har gitt Elevombudet i Søgne, er:

- å utføre sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av administrativ og politisk ledelse i kommunen.
- å bidra til at alle elever får den opplæring og det psykososiale læringsmiljø de har krav på.
- å samarbeide tett med Beredskapsteamet og være en brobygger mellom alle parter i samarbeidet for å sikre en opplæring som fremmer helse, trivsel og læring.
- å veilede og bistå enkeltelever og deres foreldre i kommunikasjonen med skole og beredskapsteam og fremstå som et mellomledd mellom hjem og skole i vanskelige saker.
- å ha fokus på oppfølging av skolenes forebyggende arbeid mot mobbing
- å utarbeide halvårlig rapport og årlig handlingsplan som fremlegges til politisk behandling i tjenesteutvalg, formannskap og kommunestyre.

Den nye mobbeloven som trådte i kraft 1.august 2017 skjerper skolenes forpliktelser og gir skoleansatte et personlig ansvar for at alle elever skal ha det trygt og godt på skolen. Lovens krav brytes mot elevers opplevelser på skolene hver dag. Det har aldri det vært satt inn så mye innsats mot mobbing og for et godt og trygt skolemiljø som nå. Ansatte kurses og dyktiggjøres, systemene forbedres, og det legges ned et formidabelt stykke arbeid i Søgnes klasserom hver dag. Likevel lykkes man ikke alltid.

«Det skjer jo ingenting!» (Jente, mellomtrinnet).

«Jeg føler det er mye snakk og lite handling» (Mor til elev på mellomtrinnet).

«Jeg prøver å fortelle det positive til gutten min. Jeg snakker om alt som er bra på skolen. Men han har mista troa på det» (Foresatt til elev på mellomtrinnet).

«Hun har resignert. Hun ser at det ikke blir bedre uansett. Vi har også gitt opp. Nå bytter hun skole» (Foresatt til elev på mellomtrinnet).

«De voksne gjør jo ingenting når det skjer!» (Gutt, mellomtrinnet).

«Skolen sier at det går bedre nå, at det er roligere rundt henne nå. Men det er fordi hun har gitt opp.» (Mor til elev på mellomtrinnet).

«Jeg skulle ha trodd på datteren min når hun fortalte dette. Jeg har alltid forsvart skolen. Det angrer jeg på nå.» (Mor til elev på mellomtrinnet).

Av de 88 sakene jeg som elevombud blir invitert inn i, er de fleste vonde. Noen saker er store og kan ha vart lenge, kanskje på tross av mange tiltak over tid. I slike saker er frustrasjonen voksende, både hos elev og foresatte, og smerten kan være stor. Slike saker sliter på trivsel og helse til både barna og til deres foresatte, og noen ganger på de skoleansatte også.

Det som imidlertid inspirerer og gjør denne jobben verdt å holde på med, er alle de gangene det faktisk nytter. Alle de gangene ting faller på plass, enten det skjer ved Elevombudets bistand eller uten. Skolene og oppvekstsektoren arbeider kontinuerlig for å tilby alle elever i Søgne et godt og

trygt skolemiljø, og kompetansen om det psykososiale miljøet øker på alle nivå, hele tiden. Det er en stor glede å få motta alle de gode tilbakemeldingene som kommer etter hvert:

«Hun har det SÅ mye bedre. Hun er en helt annen jente!» (Foresatt til elev på mellomtrinnet).

«Nå har det ikke vært noen ting, på mange uker!» (Mor til elev på mellomtrinnet).

«Yess! Hun har begynt på fotballen igjen!» (Foresatt til elev på mellomtrinnet).

«Nå sover han bedre» (Foresatt til elev på mellomtrinnet).

«Jeg tror hun rektoren er flink, altså» (Elev på mellomtrinnet).

Og slik kunne jeg fortsatt. De aller fleste av sakene jeg blir invitert inn i lander bra, det vil si at eleven får det bedre, og igjen trives og lærer på skolen. Per 1.mai 2018 er 22 av de 88 sakene aktive.

Sakene har ulik alvorlighetsgrad, og krever forskjellig grad av innsats. 13 av sakene har bestått av bare én samtale. Dette gjelder saker der elever eller foresatte har trengt å «luften» en problemstilling eller en sak, få «tømt seg» eller få et råd, men der de ikke ønsker at jeg skal gjøre noe mer med det, og som heller ikke har oppsøkt Elevombudet igjen. Det er også enkelte saker som kan være alvorlige nok, men som er utenfor mitt mandat. I disse tilfellene henviser jeg vedkommende til rette instans eller etat.

589 registrerte samtaler

Som elevombud har jeg hatt 589 registrerte samtaler med foresatte og elever, I tillegg kommer en rekke andre henvendelser fra enkeltpersoner, etater og organisasjoner. Noen av samtalene med elever og foresatte er korte og avklarende, noen tar lang tid. Noen saker er relativt kortvarige før de finner sin løsning, andre er stadig i endring og strekker seg over måneder og år. Enkelt sagt er det slik at jo fortere det handles, jo raskere kan en sak løses.

Elevombudet har i løpet av 2017 vært med på en rekke møter med foresatte og ledelse på skolene i Søgne i forbindelse med enkeltsaker. Noen ganger er eleven selv med på disse møtene, andre ganger ikke. I møtene kan Elevombudet peke på elevens rettigheter, prøve å rydde kommunikasjonen, bidra til at alle parter blir hørt, og til at partene forstår hverandre. Hvis eleven ikke selv er til stede, og jeg har snakket med eleven i forkant, spør jeg alltid om hva eleven ønsker at jeg tar opp med skolen, hva eleven ønsker at jeg skal si fra om og spørre om. Elevombudet kan være elevens og foresattes «huskeliste» på møter: Det kan være sterke følelser involvert, og de kan bli sinte eller være lei seg. Da hender det at de glemmer det de hadde bestemt seg for å spørre om eller si, eller blir forvirret. Også etter møtene kan Elevombudet hjelpe de foresatte med å huske hva som ble sagt, og hvor saken står. Jeg får mange tilbakemeldinger om at de foresatte opplever det godt å ha meg der:

«Det var gull verdt at du var der! Jeg blir så forvirra og redd når jeg sitter der. Før var jeg alltid helt alene. Mot alle de som satt der fra etatene, liksom.» (Foresatt til elev på mellomtrinnet).

«Jeg føler de hører på deg.» (Mor til elev på mellomtrinnet), og:

«Jeg var så GLAD for at du var med på møtet! Du var flink til å få sagt det jeg ikke kom på, det jeg helt glemte i farta!» (Mor til elev på mellomtrinnet).

Hvis en sak ikke lar seg løse på skolen, hender det at Elevombudet hjelper eleven og/eller de foresatte med å skrive en klage, for eksempel til Fylkesmannen. I disse situasjonene er jeg bare en sekretær som bistår med selve skrivingen; Det er eleven selv og/eller de foresatte som er avsendere for klagen og eier budskapet. For noen oppleves dette som en stor hjelp: Det er foresatte i Søgne som i årevis har latt være å sende en klage de har ønsket å sende, fordi de for eksempel sliter med dysleksi eller har dårlig selvtillit når det kommer til det skriftlige.

«KAN du hjelpe oss med å skrive dette, altså??? Åhh, fantastisk! Nå puster jeg igjen!!» (Foresatt til elev på småtrinnet).

I alle ting jeg gjør som elevombud, spør jeg meg selv, slik jeg er forpliktet på etter Barneloven og etter FNs konvensjon om barns rettigheter, om hva som er **elevens beste**. Det er ikke alltid lett å vite hva som er til elevens beste. Men jeg har sett i praksis hvor lett det er for oss voksne som er ivrige etter å hjelpe barn og ungdom, å rett og slett glemme å spørre elevene hva de selv ønsker. Av og til ønsker vi voksne for eksempel så sterkt å handle, at vi kan overkjøre barnet. En av tingene som går igjen i mine samtaler med barn og ungdom er nettopp at de ofte *ikke* vil at vi skal handle, de vil ikke at det skal bli noen stor sak. De vil bare at mobbingen/krenkelsene skal stoppe. De vil bare ha det bra. Det er derfor et godt prinsipp at saker bør løses på lavest mulig nivå. Hvis skolen stopper krenkelser kontant og konsistent idet de skjer, slik loven skisserer, spares barna for mye. Men så er det slik at en god del saker må løftes opp ett nivå eller to (eller tre) for å bli løst. Når lærer, avdelingsleder eller rektor ikke har lyktes i å skape en tilfredsstillende endring i situasjonen, må lovens skisserte virkemidler tas i bruk. Likevel er det sjeldent barn og ungdom opplever «full krig» mellom voksne som fruktbart. En mamma sa det slik:

«Jeg valgte deg, Tone Martha, fordi jeg ønsket en fredelig løsning for barnet mitt.»

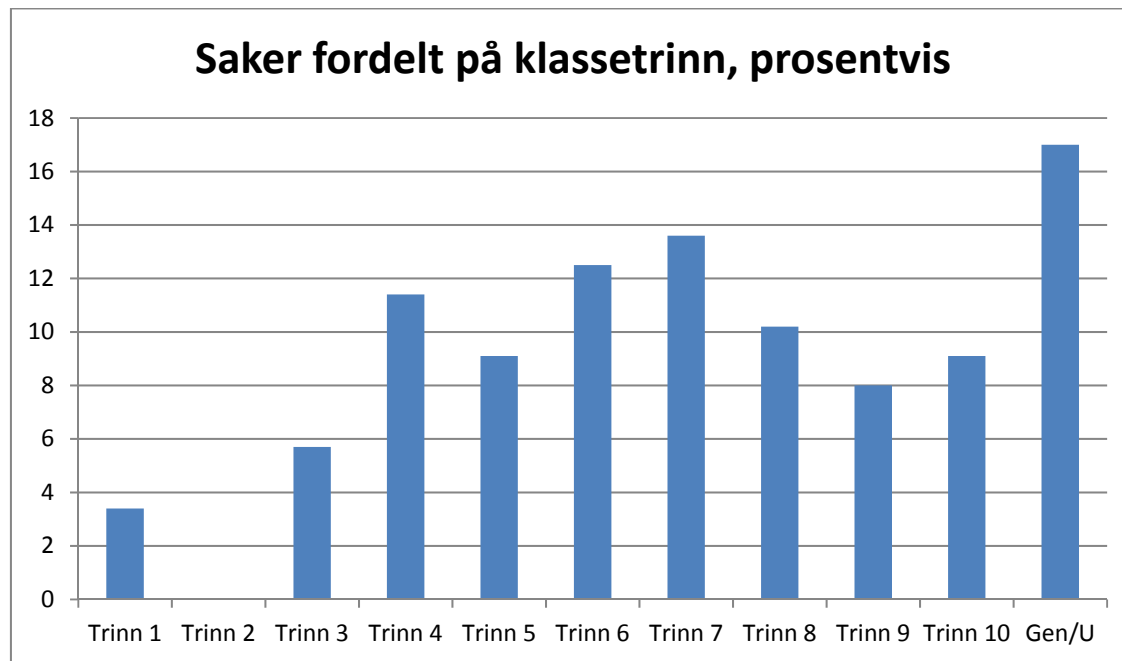
Under følger litt statistikk over de 88 sakene som har havnet på mitt bord siden jeg tiltrådte.

1.2 Kjønn

Sakene er i tidsrommet 15.08.16-28.04.18. Som det går frem av figuren, er det en liten overvekt av gutter i disse sakene (39 gutter mot 36 jenter). For ordens skyld: Jeg kategoriserer saken etter eleven/foresatte som tar kontakt, og altså ikke etter en eventuell «gjerningsperson». 13 av sakene er generelle, det vil si at de gjelder flere elever.

1.3 Alder

Som det går frem av figuren over, har Elevombudet til nå hatt flest saker på 7.trinn, etterfulgt av 6.trinn, og så 4. trinn. Siste kolonne viser saker som har generelt tilsnitt, det vil si saker som gjelder flere elever, samt saker som er meldt inn til Elevombudet, men som har vist seg å ikke være innenfor mandatet.

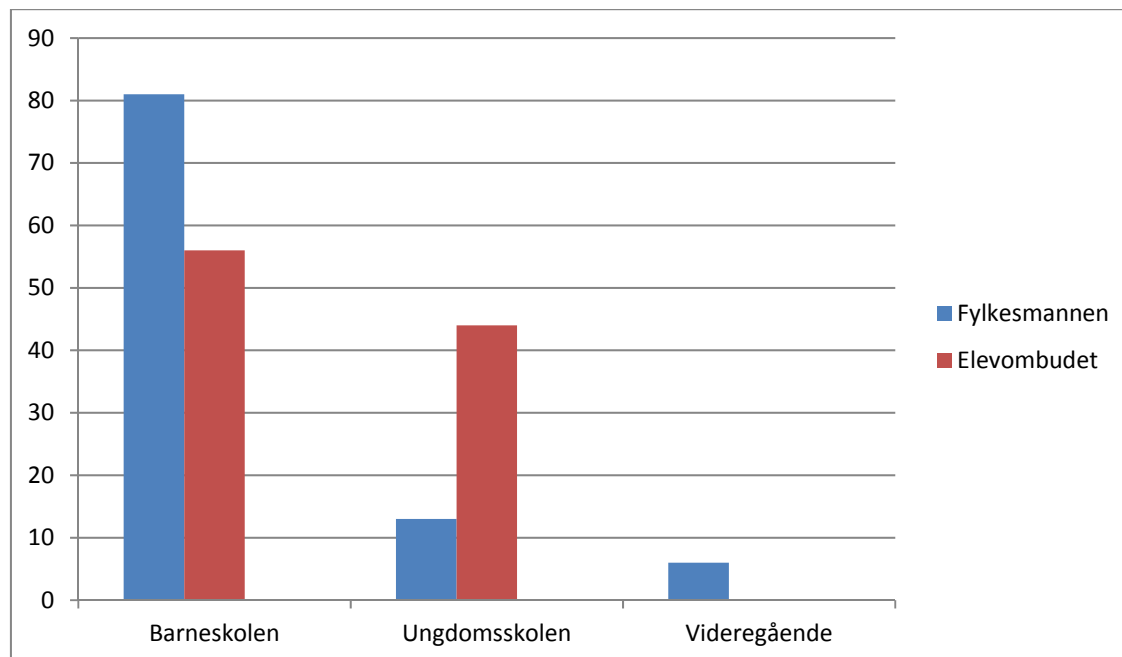
1.31 Fylkesmannens saker vs Elevombudets saker

Fylkesmannen er klageinstans for elever og foreldre i mobbesaker. Mens Fylkesmennene nasjonalt har mottatt 568 klager, har Fylkesmannen i Agder mottatt totalt 77 klager, eller «henvendelser om skolemiljøsaker», som Fylkesmannen selv foretrekker å kalle det, siden den nye mobbeloven ble vedtatt 1.august 2017. (Per 17.04.18). Dette er en svært stor økning fra forutgående år. Fra Søgne er det kommet «bare» fire slike saker siden 1.august 2017. I disse sakene er en under behandling, en er avvist, og i to saker var aktivitetsplikten brutt, men Fylkesmannen opprettholdt skolens tiltak. Det ble derfor heller ikke vedtatt pålegg i disse to.

Når man ser på aldersprofilen over Elevombudets saker, og sammenlikner den med aldersprofilen til Fylkesmannens saker, trer et interessant bilde frem. Hele 62 (81 %) av Fylkesmannens saker angår elever på barneskolen, 10 saker (13 %) angår elever fra ungdomsskolen, og fem saker (6 %) er fra videregående skole.

Som vist på diagrammet neste side, er det en jevnere aldersfordeling av saker som kommer til Elevombudet. Det vil si at disse sakene prosentvis har en mye jevnere aldersfordeling enn sakene

som er meldt inn til Fylkesmannen. Forskjellen er markant.

Jeg tror denne forskjellen skyldes at ungdommene ikke vil miste kontrollen på sakene sine. De vil *ikke* ha noe «styr». De aller fleste ungdomsskoleelevene jeg snakker med, er nemlig redde for hva de voksne kan finne på å gjøre hvis de sier fra. De vil ikke miste kontrollen. De er veldig redde for at det å si fra, skal gjøre saken verre. Flere barn og ungdommer har dessverre opplevd det tidligere, at mobbingen og krenkelsene bare ble verre etter at de sa fra. Det sosiale samspeillet i en ungdomsgruppe er finstemt og komplisert, og det er dessverre lett for oss voksne å ødelegge mer for en elev enn vi hjelper den. Når noen har sagt fra, og de voksne handler på det (som skolen *skal* gjøre), opplever noen ungdommer det som at de med dette har stilt seg utenfor sin egen gruppe. Mange opplever dessverre represalier og sosial stigma fra andre i ungdomsgruppen når de har sagt fra. Dette kjennes for mange som mye verre enn å fortsette som før og håpe at ting blir bedre. De vil altså heller ha dårlige venner enn å risikere å ikke ha venner.

Dette er selvsagt svært uheldig. Som oftest går ikke ting over av seg selv. En elev kan bli plaget i årevis uten at noen gjør noe med det, uten å få nødvendig støtte og oppfølging, uten at det blir tydelig hva som er rett og hva som er galt. Slik går de ofte med de vonde opplevelsene alene, eventuelt forteller det til en fortrolig venn, hvis de er heldige å ha en slik.

Selv tenker jeg det er flere veier ut av dette utføret.

Det viktigste er selvsagt at elevene i større og større grad opplever at det de voksne gjør, faktisk hjelper. At det å si fra nytter, at det gjør at de får det bedre på skolen. Da vil tilliten til de voksne på skolen, og på systemet, gradvis bygges opp og spre seg. Jeg tror vi er på riktig vei i Søgne kommune. Bare på de halvannet årene jeg har vært i denne jobben, observerer jeg mindre «panikk-handling» og mer og flere av veloverveide tiltak og intervensjoner på skolene.

Den nye loven, som pålegger alle ansatte på skolen en plikt til å aktivt observere, gripe inn og varsle hvis de selv ser eller oppdager at en elev ikke har det bra, vil etter intensjonen gjøre at skolene ikke behøver å vente med å handle. Skolen kan handle på eget initiativ, og da kan ingen kalle sin medelev en «snitcher».

En forskjell på Elevombudets mandat og skolens mandat, som er en av grunnene til at ombudsrollen

er viktig, er at Elevombudet har mulighet til å si til elever at de selv kan ha hånda på rattet i sakene sine. At de selv kan få bestemme hva Elevombudet skal viderefremidle til rektor på den aktuelle skolen. Og at de kan si at jeg ikke skal fortelle noen om det de forteller meg. Dette siste er selvsagt med unntak av de gangene jeg får informasjon som handler om klar fare for liv og helse. Da trår avvergeplikten inn, som gjelder for alle.

Imidlertid er det ikke så ofte at dette skjer. Som regel kan jeg trygge elevene på at de selv har styringen i hva slags informasjon som går videre – om noe i det hele tatt skal videre. Dette oppleves viktig i min rolle. Noen ungdommer har fått å snakke med, i hvert fall som ikke er på sin egen alder. Mange har opplevd tillitsbrudd fra voksne, og kan ha liten tillit til voksne generelt. Det oppleves godt å få anledning til bare få «tømme seg», uten at det nødvendigvis settes i gang et stort apparat de ikke har kontroll over. I slike saker, der jeg ser at noe bør gjøres, prøver jeg å få samtykke til å formidle i hvert fall noe informasjon til gjeldende rektor. Det kan være at jeg får lov av eleven å si til rektor at «jeg har snakket med en jente i 8A. Jeg får ikke lov å si hvem det er til deg. Men jeg får lov å spørre om dere kan følge ekstra godt med i garderoben før gymmen.» Eller: «Kan dere følge med på guttene i 7B i friminuttene? At ikke noen blir utestengt?» Slik informasjon er kanskje ikke fullgodt for rektor til å sikre denne elevens rettigheter. Men det er likevel en mulighet og et hint om at «her er det noen som ikke har det bra, følg med!!» Kanskje burde det holde – skolen har, som sagt, et selvstendig lovpålagt ansvar for å følge med på at elevene har det bra, og nå har de fått et tips som bør skjerpe oppmerksomheten.

Noen ganger får jeg ikke lov til å si noe som helst fra eleven, og da respekterer jeg det. Men da følger jeg opp, og hvis det ikke blir bedre, prøver jeg igjen å forklare at de voksne faktisk ikke kan gjøre så veldig mye ekstra når de ikke vet. Selv om dette ikke er ideelt, synes jeg tabellen overfor viser at dette kan være en god strategi. Jeg synes det er veldig mye bedre at ungdommene sier fra til noen enn at de ikke sier fra overhodet.

1.4. Geografisk fordeling

Her er en oversikt over hvor mange saker de enkelte skolene i Søgne er representert i.

Det oransje feltet er saker utenfor mitt mandat, det lyseblå er saker som er generelle. Fargekoden for skolene her har jeg unntatt offentlighet. Begrunnelsen min for å gjøre dette er tredelt:

- Elevombudets statistikk kan bli misvisende fordi den ikke gir et helhetlig bilde av situasjonen. Tallene sier bare noe om hvem som inviterer meg inn i en sak. I praksis viser det seg at mange foreldre kommer til Elevombudet etter anbefalinger av andre foreldre. Bruken av Elevombudet kan dermed bli større i noen geografiske kretser enn andre.
- Elevombudets statistikk kan bli misvisende fordi tallene mine sier ingenting om alvorlighetsgrad. Som sagt er det noen saker som bare inneholder en samtale. Slike saker er stort sett ikke alvorlige. Andre saker er svært alvorlige, men de er kanskje ikke så mange.
- Jeg kan ikke se at det er til **barnets beste** at denne statistikken blir offentlig. Jeg er redd den skal kunne bli misbrukt. Barn og unge plukker veldig fort opp både reell info og rykter om de forskjellige skolene, og bruker dette aktivt i kommunikasjonen seg imellom. Jeg har hørt både barn og foresatte si ting om de forskjellige skolene som beviselig er usant, og som ikke hjelper noen det aller minste.

1.5 Fremmedspråklige elever

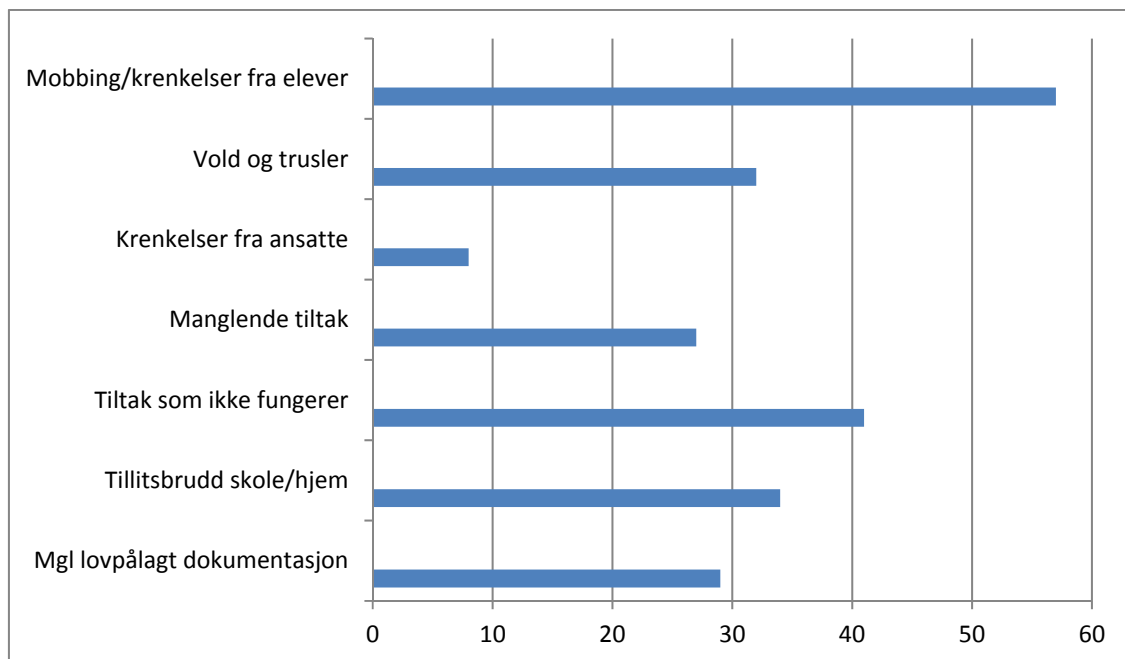
I 3 prosent av de enkeltsakene Elevombudet er blitt invitert inn i, er eleven fremmedspråklig. 29 av elevene i Søgne kommunale skoler får nå morsmålsopplæring, noe som utgjør i overkant av to prosent av elevtallet. Dette kunne indikere at andelen fremmedspråklige som oppsøker Elevombudet, er så å si lik med resten av elevgruppen. Imidlertid er det en god del fremmedspråklige elever i Søgne-skolen som ikke lenger får morsmålsopplæring. Elevombudet når dermed nok ikke like godt frem til fremmedspråklige som til resten av elevgruppen. Jeg tror ikke dette skyldes at fremmedspråklige elever blir mindre krenket og mobbet enn andre elever. Jeg opplever det som en vanskeligere tilgjengelig gruppe. For eksempel er ikke alle fremmedspråklige foresatte representert på foreldremøtene der Elevombudet presenterer seg selv og sitt mandat. Mange sliter også med språket.

1.6 Funksjonshemmede elever

I 5 prosent av de enkeltsakene Elevombudet er blitt invitert inn i, er eleven funksjonshemmet. Samtidig er andelen elever med funksjonshemming nå i underkant av én prosent av den totale elevmassen i Søgne-skolene, kompetanseavdelingen ikke medregnet. Det betyr at de funksjonshemmede er «overrepresentert» i Elevombudets saker. Det er ikke uventet: Funksjonshemmede kan møte større utfordringer i det psykososiale miljøet enn andre. Det er betryggende at informasjon om elevombuds-ressursen ser ut til å ha nådd inn til denne gruppen.

1.7 Det det handler om

Under følger en statistisk oversikt over problemstillinger i sakene Elevombudet er blitt invitert inn i, etter antall. Jeg understreker at tallene i tabellene tar utgangspunkt i det jeg har fått informasjon om i en sak. Det kan dermed være at flere av disse indikatorene er til stede i flere enn disse sakene, men da har det altså ikke blitt et tema i samtalene med meg, eller i møtene jeg har vært til stede i.

Som det kan leses ut fra figuren, er «mobbing/krenkelsers fra elever», ikke uventet, flest ganger representert i sakene Elevombudet er invitert inn i.

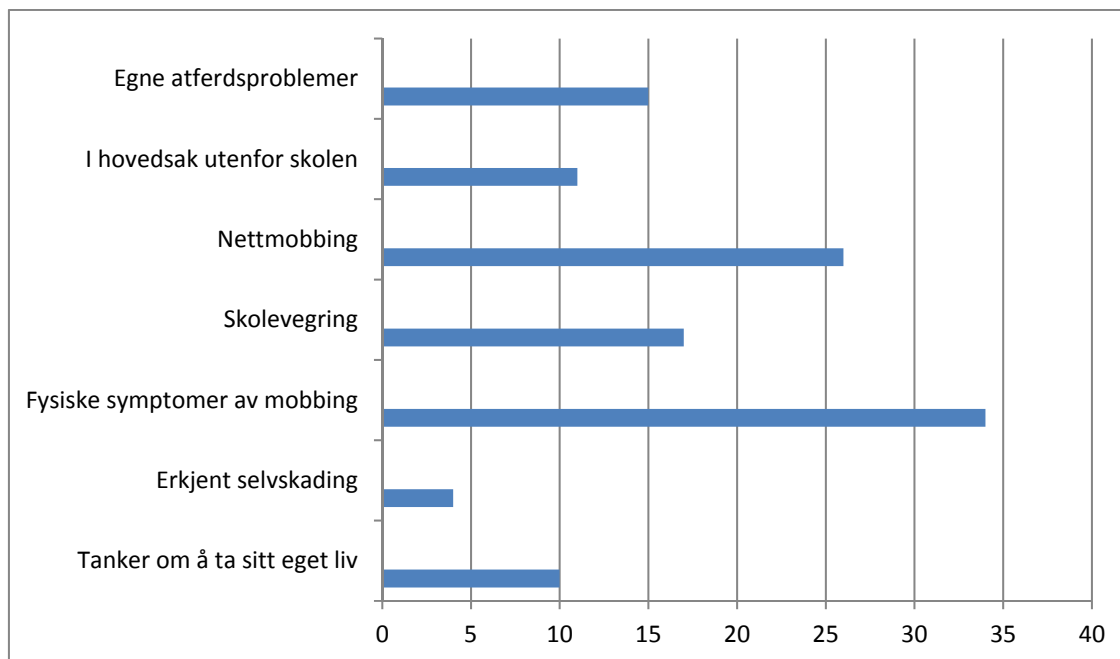
Det er også en stor andel av saker (27) der skolen ikke setter i gang tiltak, selv om loven pålegger dem å gjøre det:

«Jeg ble ikke hørt før nå... Det er nettopp nå at de på skolen har begynt å spørre om hvordan jeg har det, hva jeg trenger.» (Elev på mellomtrinnet som har slitt lenge).

Andre ganger (41 av sakene) hjelper ikke tiltakene som settes i gang i stor nok grad:

«Tiltakene er utført. Men han har ikke fått det bedre. Han er redd.» (Mor til gutt på storskolen).

Her er andre indikatorer fra Elevombudets saker:

Noen elever har en atferd som er problematisk for både dem selv og for andre (Jfr figuren). Det er stor forskjell på hvordan disse møtes på de forskjellige skolene, og av de forskjellige ansatte.

Mange elever jeg er involvert i forteller om fysiske symptomer etter en tid med mobbing og krenkelser på skolen. Noen har vondt i magen, vondt i hodet, noen sover dårlig. Og noen elever skader altså seg selv.

Når jeg får informasjon om at en elev går med tanker om å ta sitt eget liv, er det en selvsagt plikt å sørge for at denne blir gitt videre til helsepersonell. Som regel er selvmordstanker en del av et større og mer komplisert bilde, og i de aller fleste av disse sakene, som i sakene der eleven skader seg selv, er andre instanser allerede koblet på.

1.8 Spesialundervisning

Flesteparten av sakene Elevombudet blir invitert inn i, handler om problemer med det psykososiale miljøet på skolen, eller forhold utenfor skolen som innvirker på det psykososiale skolemiljøet. Men noen saker handler også om elevenes faglige utbytte av undervisningen.

8,5 prosent av elevene i Søgne får spesialundervisning. Dette tallet har vært noenlunde stabilt de siste årene, selv om målet både lokalt og nasjonalt lenge har vært å få ned dette tallet. Faktisk er det en høyere andel elever som får spesialundervisning i dagens skole, enn det var elever på spesialskolene før de ble nedlagt i siste halvdel av 1900-tallet.

Det er et uttalt mål i Søgne at mer av PPT's arbeid skal være systembasert. Her er det mye å hente: Det er inne i klassen elever lærer mest og skal ha det best. Å ta ut elever som bråker eller sliter fra klasse miljøet har nok til tider dessverre vært mer for lærerens skyld enn til barnets eget beste.

En regjeringsoppnevnt ekspertgruppe ledet av Thomas Nordahl leverte i april 2018 en rapport om dagens spesialundervisning til kunnskapsminister Jan Tore Sanner. Der konkluderes det med at mange barn og unge får nødvendig spesialpedagogisk hjelp altfor sent.

Dette ser jeg mange eksempler på i Søgne kommune. Flere barn har ikke blitt utredet for for eksempel dysleksi gjennom hele barneskolen.

Andre har fått en ADHD-diagnose mange år etter at foresatte har bedt skolen henvise eleven til PPT. Ikke alle kjenner til at man som foresatt kan gå direkte til PPT, dersom ikke skolen gjør det. Nordahl-utvalget påpeket videre at annenhver elev med spesialundervisning får det av ufaglærte, at dagens spesialundervisning virker ekskluderende, og at forventningene til elevene er for lave. Jeg har også i Søgne sett at de elevene som trenger de beste pedagogene, kan bli satt til aktiviteter som ikke bringer dem videre hverken faglig eller sosialt, men som kan betegnes som en ren «oppbevaring». Det må anføres her at jeg har sett en bedring på dette feltet i Søgne det siste året. Ekspertgruppen foreslår å utvikle gjeldende PPT og Statped, og å etablere en ny tverrfaglig pedagogisk veiledningstjeneste i alle kommuner. Forslaget er radikalt, og har allerede vakt stor motstand fra mange hold. Denne rapporten skal nå behandles videre administrativt og politisk.

2. Utviklingen – nasjonalt og i Søgne

2.1 Helse

«Jeg er så sliten!» (Elev på slutten av ungdomsskolen).

Det går mange slitne elever i Søgne-skolen. Elever med hodepine, skuldervondt, magevondt, søvnvansker, smerter og betennelser i nakke, skuldre, ledd og muskulatur, kort sagt: Med helseplager som skyldes stress og slitasje, og som elevene slik sett ikke «burde» lide av på mange, mange år ennå. Av de jeg snakker med, er det flest jenter som forteller dette. Mange av dem bekymrer seg mye, noen synes at det meste i livet er slitsomt. Dette eskalerer gjennom ungdomstrinnet. UNGDATA-undersøkelsen bekrefter også at stadig flere jenter mangler fortrolige venner, flere er plaget av ensomhet, og at omfanget av psykiske helseplager har økt. Det er også en liten økning i andelen jenter som opplever å bli plaget, truet eller frosset ut av andre ungdommer. Og færre er fornøyd med helsa si. De fleste av dem jeg snakker med som har det slik, er jenter. Men mange gutter kjenner også på forventningspress og på at tiden ikke strekker til. For noen av disse er det å kjapt få en kropp som kan vekke beundring på sosiale medier og på sommerstrendene nok så viktig at de kan ty til anabole steroider, som gir kjappere resultat av treningen de bruker ettermiddagene til.

Generelt er stadig færre ungdommer «ute og henger» med venner. De er stadig mindre fysisk sammen med andre ungdommer, men er desto mer sammen med andre på sosiale medier eller nettpill.

Fremtidforsker Anne-Marie Dahl peker på følgende megatrender i dagens samfunn:

- Mer individualisme på bekostning av fellesskapet
- Større vekt på følelser og opplevelser. Intensitet som selvstendig verdi.
- Mer vekt på øyeblikket og øyeblikkets muligheter
- Mer fleksibilitet, prosess og innovasjon på bekostning av det velkjente, veldefinerte og trygge

Disse trendene har direkte og konkrete utslag for barn og ungdom i Søgne, som i hele den vestlige verden. Gamle «sannheter» gjelder ikke lenger. Tradisjonelle yrker blir av mange sett på som kjedelige og uaktuelle å gå inn i. Det blir i stedet stadig viktigere å «brande» seg selv, å stå frem i sosiale medier som vellykket, populær, fremgangsrisk og unik, enten på en negativ eller positiv måte.

Å henge med på stadig nye trender og skaffe seg de riktige materielle gjenstander skaper status. Det er viktig med mange «likes», mange venner og mange «streaks» på Snapchat. Barn og ungdom bruker stadig mer tid og krefter på dette, mange er forvirret og noen blir svært slitne. Både gutter og jenter kan få «høye skuldre» av mobilen og oppleve at de aldri har fri, at de aldri kan koble helt av. De fleste av dem jeg snakker med opplever likevel ikke at de har noe valg: De *kan* bare ikke logge seg av.

«Åhh. Jeg skulle ØNSKE at Snap bare ikke fantes!» som en tenåringsgutt uttrykker det.

Det må likevel sies at dagens tenåringer er en veltilpasset, aktiv og hjemmekjær ungdomsgenerasjon. De fleste setter pris på sine foreldre, har nære venner og er fornøyd med lokalmiljøet sitt. De fleste trives også på skolen, opplever at læreren bryr seg om dem, skulker mindre og bruker en god del tid på lekser. Færre bruker tobakk og alkohol, og de fleste er optimistiske med tanke på fremtiden.

Når vi ser på Søgnes folkehelseprofil, ifølge Folkehelseinstituttets 2018-tall, ser vi at Søgnes ungdom ligger omtrent på nasjonalt snitt på de fleste indikatorer. Verdt å merke seg er likevel at:

- Mens andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de minst én gang siste 12 måneder har brukt cannabis er lik resten av landet, er andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de minst én gang siste 12 måneder har drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset, lavere enn i landet som helhet.
- Søgne har flere som har laveste mestringsgrad i lesing og regning i 5.klasse enn det nasjonale snittet.
- Færre ungdommer i Søgne er fornøyd med helsa enn i resten av landet.

2.2 Trivsel. Mobbing

Ungdom som blir mobbet har betydelig flere fysiske og psykiske plager enn andre. De trives dårligere på alle områder, de skulker mer, blir utsatt mer for vold, bruker mer rusmidler og er langt oftere involvert i kriminalitet enn andre. For de som rubriseres som mobbere, er utslagene enda sterkere: Disse har enda høyere nivå av kriminalitet, bruker mer rusmidler, skulker og gjør lite lekser. Millioner av kroner er sprøytet inn i norske skoler de siste årene i kamp mot mobbing, gjennom mobbeprogram, kompetanseheving, ved styrking av bemanning og ved arbeid med planer og utvikling på skole- og kommunenivå. Likevel går ikke mobbetallene ned. Tvert imot: Siste Elevundersøkelse viste **oppgang** i mobbetallene på nasjonal basis. Det er likevel ikke et entydig negativt bilde: Mye tyder på at tallene øker når fokuset øker: Mange som før har gitt opp, tør endelig å si fra.

I siste UNGDATA-undersøkelse finner man at 7 prosent av elevene på ungdomstrinnet i Norge blir jevnlig utsatt for plaging, trusler eller utfrysning. De siste årene har andelen gutter som melder fra om mobbing her vært stabile, mens antallet jenter har økt. Søgne lå i 2016 her helt på landsgjennomsnittet.

I årets nasjonale Elevundersøkelse svarer 6,6 prosent av elevene at de blir i en eller annen kombinasjon mobbet av medelever, digitalt mobbet av noen på skolen eller mobbet av voksne på skolen, to til tre ganger i måneden eller oftere. Dette er en økning på 0,3 prosent fra 2016. Av elevene som har besvart elevundersøkelsen, utgjør 6,6 prosent ca. 29 000 elever.

66,8 prosent av de som oppgir å bli mobbet, sier at de ble kalt stygge ting og ertet på en sårende måte. 45,2 prosent ble holdt utenfor og baksnakket, mens 25,1 prosent opplevde fysisk mobbing. Det er flest elever som blir mobbet av elever i gruppa eller klassen, og dernest av andre elever på skolen. Mesteparten av mobbingen foregår i skolegården, i klasserommet og i korridoren.

40,5 prosent svarer at ingen voksne på skolen visste om mobbingen. 16 prosent svarer at skolen visste om mobbingen, men ikke gjorde noe. Mobbingen avtar med alderen, men øker på 9. og 10. trinn.

Foreldreundersøkelsen for 2018 viser at Søgne scorer helt likt med nasjonale tall på trivsel, og på om barnet har noen å være sammen med i friminuttene. Svarene fra elevene selv viser at vi i Søgne fremdeles ligger litt under snittet på trivsel, men at den er økende. I spørsmålet om skolen håndterer mobbing av elever på en god måte, har Søgne i Foreldreundersøkelsen ligget langt bedre enn resten av Agder og nasjonalt. Men her har det vært et markert fall fra 2016 til 2018. Bare en knapp tredel av foreldrene mener nå at skolen håndterer mobbing av elever på en god måte. Noe som er interessant å merke seg her, er at elevene selv ikke nødvendigvis er enige med sine foreldre her. Elevene melder selv, i Elevundersøkelsen fra i år, at arbeidsmiljøet er blitt bedre det siste året og at miljøet er tryggere. I Søgne er det et fall i prosentandelen elever som selv forteller at de blir mobbet minst en gang i uken fra forrige skoleår til dette, og flere elever i Søgne enn snittet nasjonalt melder at de har noen å være sammen med i friminuttene. Av elevene i Søgne er det prosentvis under halvparten av nasjonalt snitt (0,7 % i Søgne mot 1,6% nasjonalt) som gir det hjerteskjærende svaret at de sjelden eller aldri har noen å være sammen med i friminuttene.

2.21 Ombudsrollen

Det skjer mye på mobbefeltet i Norge nå. Både nasjonalt og internasjonalt forskes det intenst på hva som virker, og mange skoler og kommuner over hele landet prøver å få ned mobbetallene gjennom mobbeprogram, systematisk kompetanseheving av sine ansatte, gjennom kursing i den nye Opplæringsloven, gjennom å styrke PPT og gjennom å sette andre faggrupper som helse tyngre inne i skolen. Mange steder arbeides det systematisk med å tette gapet mellom teori og praksis, og med at barnets stemme i større grad skal bli hørt. Foresatte og elever har nå fått flere måter å hevde elevs rettigheter på: De kan nå klage direkte til Fylkesmannen, de kan gi sin stemme til mediene, som er blitt mer obs på den store problemområdet som mobbing og utrygghet i skolene er, og sosiale medier gir elever og foresatte mulighet til å få hjelp av andre som er rammet av mobbing og krenkelser. Medlemmer av støttegrupper mot mobbing på sosiale medier hjelper hverandre, driver press mot makter og myndigheter og utveksler informasjon om advokater som har kompetanse på juss og rettspraksis i slike saker. Antallet rettsaker om og etter mobbing på skolen øker.

I dette feltet, mellom elever som blir krenket, foresatte som kjemper for sine barns rettigheter, helse liv og trivsel, og skoler, som ofte «gir jernet» for å oppfylle sitt gedigne samfunnsansvar, men som ikke alltid lykkes, er ombudsrollen kommet inn som et nytt element, både lokalt og på fylkesnivå. Det uavhengige ombudet har helt nye muligheter til å se saker «utenfra». De forskjellige ombudene har ulike mandat, men i Søgne skal Elevombudet være en vaktbikkje, det skal styrke elever og foresattes rettigheter og muligheter i praksis, det skal være en hjelper der elever og foresatte selv ikke opplever seg hørt eller trodd av skolen, være et mellomledd mellom hjem og skole, der det er nødvendig, og være en brobygger mellom alle parter i samarbeidet for å sikre en opplæring som fremmer helse, trivsel og læring. Ombudet kan bidra til å gi økt klarhet, og til å minne på og gjøre oppmerksom på

egnete verktøy i vanskelige saker.

Men rollen er krevende: Hvor, når og hvordan skal man som ombud inn i saker? Hvordan skal man i praksis løse sitt mandat?

Flere og flere fylker ansetter et fylkeskommunalt mobbeombud som skal jobbe strategisk og overordnet mot mobbing og krenkelser. Disse skal imidlertid vanligvis i hovedsak ikke inn i enkeltsaker. Dette er en av grunnene til at noen kommuner, blant annet Søgne, har ansatt et kommunalt elevombud/mobbeombud, som har lav terskel og er tilgjengelig for elever, foresatte og skoler nettopp i enkeltsaker, men også i generelle spørsmål og i forebyggende øyemed.

2.22 Definisjoner

Men hva er så egentlig **mobbing**? Mobbeordet er tradisjonelt blitt definert slik:

«Gjentatt negativ eller «ondsinnnet» atferd fra en eller flere rettet mot en elev som har vanskelig for å forsvare seg. Gjentatt erting på en ubehagelig og sårende måte er også mobbing.» (Udir 2011). Eller slik: *«Med mobbing eller plaging forstår vi psykisk og/eller fysisk vold rettet mot et offer, utført av enkeltpersoner eller grupper. Mobbing forutsetter et ujevnt styrkeforhold mellom offer og plager, og at episodene gjentas over tid.»* (Roland).

Mobbedefinisjoner er symbolsk viktige, for de får en direkte konsekvens for mange skolers arbeid med det psykososiale miljøet. **«Skolene har ofte nulltoleranse mot mobbing og sier de «tar alt», Men når det skjer noe som ligger utenfor den «vedtatte» definisjonen av hva mobbing er, er det veldig fort gjort at skolen lar saken ligge eller slår fast at det ikke dreier seg om mobbing»**, sier forsker Ingunn Marie Eriksen ved NOVA. Dette har også vært min erfaring. Når ansatte på skolen primært vektlegger en skjev maktbalanse mellom et offer og en eller flere overgripere, (slik Rolands og også mobbenestoren Olweus' definisjon krever), samtidig som krenkelsen må gjentas over tid, utelukkes mange vonde konflikter og krenkelser som i praksis kan sidestilles med mobbing, og som kanskje er vel så skadelig. Min viktigste innvending mot disse tradisjonelle definisjonene, er at de gir skolen definisjonsmakten over maktforholdene i skolegården. Min erfaring er at de ansatte noen ganger tar feil her:

«De sa at vi var like sterke. Og at da er det ikke mobbing. Men jeg er redd for ham!» (Elev på mellomtrinnet).

De siste årene har det kommet et nytt aspekt inn i mobbedefinisjonen:

«Mobbing av barn og unge er handlinger fra voksne og eller barn og unge som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og mulighet til medvirking.» (Ingrid Lund m.fl.) Jeg synes dette er et godt bidrag. De aller fleste elever jeg snakker med om dette, synes utestengning er det aller verste. De fleste vil heller bli sett og få negativ oppmerksomhet enn å bli oversett og glemt.

«Det er ikke det at de gjør så mange slemme ting. Men jeg har ingen på skolen. Når jeg kommer bort i friminuttene går bare alle vekk.» (Gutt, mellomtrinnet).

Det skjer altså en gradvis endring i skolens mobbeforståelse. Det som før kanskje ble oppfattet som **en jentegreie**, noe som jenter «bare gjør», kan nå kalles ved sitt rette navn: Skjult mobbing. Blant mange jenter og i jentegrupper forekommer det krenkelser gjennom ryktespredning, baksnakking, «bitching», utestengelse og drittstenging. Det snakkes foreløpig lite om tilsvarende problemer blant gutter. En felle i forhold til guttene er at et såkalt «tøft/røft» miljø der elever blir plaget, og der det

kanskje til og med forekommer vold, bare godtas, «*de er jo gutter*». Jeg har også noen ganger møtt en oppfatning på skolene om at bestemte elever er «*for sarte*». At unger «*må tåle en trøkk*». Dette bidrar til å bagatellisere krenkelser, og den krenkede elevens subjektive opplevelse, som er det loven spør etter, devaluert.

Som elevombud er jeg ikke er så veldig opptatt av mobbeordet. For meg er det Opplæringslovens krav som gjelder. Og det er at alle elever skal ha et miljø som fremmer helse, trivsel og læring på skolen sin. Det er dette lovkravet skoler og kommuner skal måles mot.

2.23 Den nye mobbeloven

Opplæringsloven ble som sagt strammet inn i august 2017. Den pålegger skoler og kommuner nå enda større forpliktelser til å sørge for at alle elever et trygt og godt skolemiljø. Denne plikten gjelder uansett hvilke forutsetninger eller handikap en elev måtte ha, og hvilken bakgrunn eller hvilken bagasje eleven måtte ha i ryggsekken.

Det påpekes i forarbeidene til loven at ordlyden om at alle elever har rett til et skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring, og som gjaldt også før 2017, i praksis faktisk vil si at alle elever har **rett til å trives** på skolen. Skolen skal etter den nye loven ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Skolen skal i tillegg arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme helse, miljøet og tryggheten til elevene.

«*Da jeg fortalte om denne episoden til kontaktlæreren, sa hun: Det er sånn man må tåle*» (Mor til elev på storskolen).

Denne uttalelsen, som falt i starten av skoleåret 2017/18, er, hvis denne læreren er sitert riktig, ikke lenger innenfor loven. Med den nye loven skal og kan ikke de ansatte bagatellisere elevens opplevelse.

Alle som arbeider på skolen har nå en *plikt* til å følge med, og de skal varsle rektor dersom de får kjennskap eller mistanke om at elever ikke har det bra på skolen. Skolen skal da snarest undersøke saken. Hvis det kommer fram at eleven ikke har det bra, eller at eleven selv har en opplevelse av å ikke ha det bra, skal skolen lage en skriftlig plan for tiltak, senest innen fem virkedager. I planen skal det stå hvilke problemer tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen planlegger, når tiltakene skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen og når tiltakene skal evalueres. Skolen skal dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten.

Hvis en som arbeider på skolen krenker en elev, skjerpes aktivitetsplikten. Rektor skal da varsles, og rektor skal varsle skoleeier. Lovgiverne presiserer at det er ingen nedre terskel for varslingen her.

Lovgiverne understreker videre at selv om årsaken til at eleven ikke trives på skolen ligger *utenfor* skolen, begrenses ikke skolens aktivitetsplikt så lenge elevens opplevelse av skolemiljøet påvirkes negativt av det.

Dette er en essensiell presisering. Det betyr at forhold som ligger både tilbake i tid, og/eller foregår et annet sted enn skolen, for eksempel på sosiale medier, altså *ikke* avgrenser skolens aktivitetsplikt, så lenge det får innvirkning på skolemiljøet. Loven presiserer også at skolen har et skjerpet ansvar for å ivareta elever med en særskilt sårbarhet. Slik sårbarhet kan være knyttet til religion, seksuell orientering, kjønnsuttrykk, funksjonsevne, atferdsvansker, sosio-emosjonelle vansker, eller forhold ved elevens familie eller hjemmesituasjon, eller tidligere krenkelser. Skolen har altså et lovkrav om at elever skal trives, selv om mistrivselen kan bunne i saker som ligger utenfor skolens domene.

Nytt i den nye loven er at elever og foresatte kan klage direkte til Fylkesmannen fem arbeidsdager etter at rektor har fått beskjed om at en elev ikke har et godt og trygt skolemiljø. Fylkesmannen skal da vurdere om skolen har oppfylt aktivitetsplikten, og kan vedta hva skolen skal gjøre, innen en fastsatt frist, for å sørge for at eleven får et godt og trygt skolemiljø. Elever og foresatte kan anke Fylkesmannens avgjørelse inn til Utdanningsdirektoratet. Skoleeier har ingen klagerett. For å sikre at lovbestemmelsen oppfylles, har lovgiverne bestemt at Fylkesmannen kan gi skoleeier tvangsmulkt. Mulkten går inntil Fylkesmannens vedtak er oppfylt. Lovkravet gir også skoleansatte og skoleeier straffansvar: Både skoleansatte og rektorer kan straffes med bøter og fengsel i opp til tre måneder hvis plikten til å oppfylle et godt og trygt psykososialt skolemiljø blir brutt. Skoleeier kan også straffes. For at denne paragrafen skal tre i kraft, skal den ansatte «*forsettlig eller aktaust, og alvorlig eller gjentekne ganger bryt plikta*» som Opplæringsloven gir dem. Per 14.mai 2018 er ennå ingen kommuner i Norge pålagt dagbøter etter den nye ordningen.

2.23 Mobbet av voksne på skolen

2 prosent av elevene i Elevundersøkelsen svarer at de har blitt mobbet av voksne på skolen to til tre ganger i måneden eller oftere. I Søgne er vi på nasjonalt snitt her. Dette tallet er uendret fra forrige skoleår til dette.

2.24 Elever som mobber andre

I Elevundersøkelsen svarer 0,9 prosent av elevene at de har mobbet en eller flere elever på skolen to til tre ganger i måneden eller oftere. Rundt 30 prosent av disse blir også selv mobbet. Det er flere gutter enn jenter som mobber. Andelen som oppgir at de mobber reduseres ikke med alderen, men øker i ungdomstrinnet og holder seg stabilt ut videregående skole. 0,5 prosent svarer at de har mobbet andre digitalt to til tre ganger i måneden eller oftere.

2.25 Mobbesaker i avisene

Det kunne nok ha vært skrevet avissaker om brudd på Opplæringsloven fra så å si alle landets skoler, også fra alle skolene i Søgne. Bare noen ganske få av mobbesakene når mediene. Min erfaring er at disse ikke alltid gir et reelt bilde på tilstanden på en skole. Noen skoler har alvorlige og gjentatte saker, men går likevel under medienes radar, mens andre skoler, som kanskje har færre og mindre alvorlige brudd på Opplæringsloven, får store saker oppslag i mediene. Jeg sier ikke med dette at mediasaker ikke er reelle, men at politikere og andre som styrer skolene ikke alene må lene seg på mediene for å få et inntrykk av hvordan det står til på den enkelte skole eller i den enkelte kommune.

2.3 Mediebruk

I årets rapport gir jeg god plass til å opplyse om ungdommers bruk av spill og sosiale medier, og sier noe om hvilke spill og sosiale medier som er populære i Søgne akkurat nå. Dette er et bevisst valg: Jeg opplever at barn og ungdoms virkelighet på nett nå så å si er helt ute av hendene på oss voksne. Det er en egen «verden» på nett der ute, der vi voksne, stort sett, ikke har adgang. Den anonyme nasjonale chatte-tjenesten «Snakk om mobbing» sier i sine rapporter at ungdommene som henvender seg til dem er mindre opptatt av den digitale mobbingen enn den mobbingen og plagingen som skjer på skolen. Dette er det vel verdt å lytte til, «Snakk om mobbing» hadde i fjor nesten 6000 chatte-samtale med barn og ungdom i hele landet. Likevel opplever jeg at spill og sosiale medier er en drivende faktor i de aller fleste mobbesakene jeg er inne i. Blant de yngste bidrar bruk av spill sosiale medier til misforståelser, krangling, krenkelser og mobbing, for de litt større barna er spill og sosiale medier en arena for trusler, mobbing og krenkelser, uønsket deling av nakenbilder og

hardporno barna ikke har bedt om å få tilsendt. Harde voldspill spilles i Søgne av barn helt ned i 10-årsalderen.

Nasjonale tall bekrefter at barn og unges medievaner endrer seg raskt.

Tiden barn og ungdom bruker på nettet øker kraftig, og alderen for debut på sosiale medier synker og synker. Nesten 90 % av alle barn mellom 9 og 11 år har i dag en smarttelefon. Over den alderen har så å si alle barn og ungdom sin egen smarttelefon.

Halvparten av barn mellom 9 og 16 år bruker telefonen sin to timer eller mer hver dag, cirka 1 av 3 ungdommer bruker mer enn 4 timer foran en skjerm hver dag, utenom skoletiden. 15–16-åringer i snitt brukte i 2016 over 3,5 timer per døgn på nettet.

Det er forskjell på hva gutter og jenter bruker tiden foran skjermer til. Gutter spiller mer enn jenter, og jenter er mer aktive i sosiale medier enn gutter (NOVA 2017). Særlig jenter med lav sosioøkonomisk bakgrunn bruker mye tid på sosiale medier. Statistikken viser at 51 % av jenter med såkalt lavest sosioøkonomisk status bruker mesteparten av kvelden minst seks dager i uken på sosiale medier. (Medietilsynet 2016).

Jeg opplever en økende «abdisering» fra foresattes side angående mediebruken til barn og ungdom i Søgne. Barn helt ned i 1.klasse er på sosiale medier, og bruker dem. Små barn har ikke alltid forutsetninger for å skjønne hva deres digitale handlinger gjør med venner og medelever, og det skjærer seg fort i forhold til klassekameratene. Misforståelser og konflikter oppstår, de sårer hverandre, de mobber hverandre, de plager hverandre, de deler bilder med hverandre uten å spørre om lov. Noen ganger truer de hverandre. Og alt dette tar de med seg tilbake til skolen. Jeg opplever en frustrasjon og en viss faktisk hjelpeløshet hos ansatte og ledelsen ved skolene: Det er ikke lett å løse saker som har oppstått eller utviklet seg på sosiale medier. Dette skjer som regel utenom skoletiden, der skolen ikke har hverken tilgang eller myndighet. Mens skolen har faktisk ansvaret for å rydde opp i alt det som angår det sosiale miljøet på skolen. Og det er det meste.

2.31 Digital mobbing

Blant 9–16-åringer nasjonalt har hvert fjerde barn opplevd at noen har mobbet eller oppført seg dårlig mot dem på internett eller via mobiltelefonen i løpet av det siste året. Andelen er høyest blant ungdom i alderen 15-16 år.

2 av 10 oppgir at de har blitt sinte eller lei seg fordi noen har lagt ut bilder på nettet. Her er andelen langt høyere for de eldre jentene – hele 45 % av jentene i alderen 15–16 år har hatt slike negative opplevelser. Kun 19 % av guttene i samme alder har hatt samme negative opplevelse.

68,9 prosent av de som blir mobbet digitalt to til tre ganger i måneden eller mer, oppgir at de ble kalt stygge ting og ertet. 36,5 prosent svarer at noen spredte ting på nettet som såret dem. 35,9 prosent ble holdt utenfor og baksnakket.

Rundt 44 prosent av elevene som blir mobbet digitalt, opplever også tradisjonell mobbing.

I Søgne ligger vi rett under nasjonalt snitt på digital mobbing. Likevel har jeg hver eneste uke mobbe- og krenkelsessaker på bordet der sosiale medier og spill har en medvirkende rolle. Disse sakene gir ekstra utfordringer for skolene: De fleste skolene i Søgne har jevnlig digital mobbing på agendaen, både overfor elevene og de foresatte. Men de har i praksis liten påvirkningskraft overfor begge grupper.

Flere skoleansatte i Søgne har sagt til meg at de i diskusjoner med elevene i klassen, samt i skolens såkalte Spekter-undersøkelser, ser at elevene gjerne har alle de «riktige svarene» om nett og digital mobbing. De vet hva de bør gjøre og hva de ikke bør gjøre, de snakker og skriver fornuftig og tilsynelatende gjennomtenkt om mobbing og krenkelser på nett. Men så går de hjem og gjør det stikk motsatte av hva de har sagt.

«Hva gjør jeg da?» spurte en lærer meg nå i vår.

2.32 Spill

96 % av guttene og 76 % av jentene i aldersgruppen 9-16 i Norge år spiller dataspill. Jenters spilling har økt mer enn gutters spilling de senere årene (Medietilsynet 2016), men UNGDATA-undersøkelsen viser at guttene likevel bruker klart mer tid på sosiale onlinespill enn jentene gjør. 1 av 4 gutter i 10. klasse har brukt størstedelen av kvelden minst seks kvelder i løpet av den siste uken på å spille onlinespill med andre, mens 3 % av jenter på samme klasstrinn sier det samme.

Onlinespill har definitivt sine fordeler:

Når man spiller, trener man opp sine strategiske evner og reaksjonsevne, og man lærer engelsk på et helt annet nivå enn foreldregenerasjonen, i og med at de fleste av de mest populære spillene er på engelsk. Når man spiller på lag med venner, må man samarbeide. Man må snakke sammen og lage baser som et fellesskap, og man kan dele ressurser med lagkameratene sine. Det er fokus på strategi og kommunikasjon, man går gjennom både opp- og nedturer som et lag. Det kan oppleves svært sosialt.

Men: Språkbruken til spesielt unge gutter i Søgne som spiller online sammen kan være grov, og terskelen for å blokkere hverandre, utestenge hverandre og å skrive og si «drit» til hverandre er ofte lav. Når en elev er blokkert av en annen elev, utelukker det denne fra alle grupperinger der den andre eleven er representert. Dette er, forståelig nok, vondt og sårt for mange. Noen forteller om dette hjemme, andre sier ingenting. Spill er stort sett en arena der de voksne ikke er, og voksne har liten innsyn i og liten kjennskap til hvordan det sosiale spillet foregår. Og igjen: Skolene opplever at elevene drar med seg inn i klasserommet misforståelser, kranling og fiendskap som er oppstått og/eller styrket gjennom onlinespill.

Stadig flere barn spiller voldsspill for voksne: Barn og medier-undersøkelsen 2018 viser at av de barna som oppga at de spiller spill, svarer 25 prosent av barna i alderen 9 til 11 år at de har spilt spill med aldersanbefaling 18 år. Blant 12- til 14-åringene er prosentandelen økt til 52, mens 78 prosent av 15-16-åringene har spilt voksenspill.

Det er imidlertid betydelig forskjell mellom gutter og jenter. Mens 70 prosent av guttene har spilt spill merket anbefalt aldersgrense 18, har kun 26 prosent av jentene gjort det samme.

Det har også vært en økning i andel jenter som spiller voksenspill, da først og fremst fra tolvårsalderen. I Søgne ser jeg at barn helt ned i 1.klasse spiller relativt avanserte dataspill, og at mange 11-åringene spiller spill med 18-års-grense. Jeg lurer ofte på i hvilken grad de foresatte er klar over dette, men «lukker øynene» for gjeldende aldersanbefalinger, eller om barna klarer å lure sine foreldre her, på en eller annen måte. Uansett hva som er grunnen; Barn påvirkes her dermed av innhold som er beregnet for eldre ungdommer, eller i verste fall voksne. På slike spill kan oppgaven

være å drepe mennesker på forskjellige måter, kvinner voldtas, eller spilleren blir bedt om å for eksempel aktivt velge hvilken av de foreslåtte prostituerte man ønsker å benytte seg av.

Det kan være mye å si om disse spillene. På Elevombudets Facebookside har jeg lagt ut en «app-guide» som sier noe om hva de foresatte bør være obs på i de forskjellige sosiale mediene og spillene.

Mens et spill som populære *Minecraft* stort sett er trygt, er alle 18-årspill fullstendig uegnet for barn. Jeg vil advare mot *Call of Duty: WWII*, *Counter-Strike: Global Offensive* og spesielt mot *GTA (Grand Theft Auto V)*.

Skytespillet *Fortnite* er det desidert mest brukte spillet blant gutter i Søgne nå. Den har en anbefalt aldersgrense på 12 år, men barn langt under denne alderen spiller dette spillet i Søgne. Dessverre er det i mange tilfeller sant at **«alle andre får lov»**. Jeg er kjent med at foresatte til barn langt under aldersanbefalingen har fått entydige negative reaksjoner fra de andre foresatte i klassen på spørsmål om en i fellesskap kan prøve å «holde igjen» et par år til.

Fortnite har gjennomgående skytesekvenser både mot monstre og personer i spillet. Allikevel er grafikken tegneserieaktig og bærer ikke preg av blod eller gørr.

Mobbing på Fortnite kan fortone seg slik:

- Verbalt: At elevene sier eller skriver stygge ting til hverandre i spillet. Kaller hverandre ting.
- Ved utestengelse: Ved at enkeltelever stadig blir kastet ut av en gruppe, og ikke får lov til å bli med. Eventuelt at enkeltelever blir blokkert fra kontaktlisten til vennene. Hvis en elev er blokkert av en annen elev, blir denne siste eleven blokkert fra alle «partys» der den som har blokkert er med på.
- Alltid valgt sist: Noen elever får lov til å være med å spille, men bare hvis ingen andre er tilgjengelige. Hvis noen andre vil inn, ryker eleven ut.
- Prestasjoner: Noen elever som ikke er så «flink» i spillet som man «burde», og/eller gjør feil som går på bekostning av laget sitt, blir mobbet for dette.

Alle dette skjer i Søgne.

2.33 Sosiale medier

Sosiale medier er kilde til mye glede, sosialt samspill og trivsel for barn og ungdom i Søgne. Men 13-års-grensen som finnes på de fleste av de sosiale mediene, blir i Søgne, som i resten av landet, som regel ikke respektert, av hverken elever eller foresatte. Hvis barna registrerer seg på en tjeneste før de er gamle nok, må de bryte vilkårene og lyve om alderen for å opprette en profil. Jeg opplever få foresatte i Søgne som makter eller orker å stå imot presset fra sine barn om å få disse appene. Noen elever lurer sine foresatte, men mange foresatte godtar ønsket fra sine barn. Her er det dessverre igjen ofte slik at **«alle de andre får lov»**.

Noen sosiale medier har lav aldersgrense og er stort sett ufarlige for barn å bruke, som *Moviestar Planet*, *Kudos*, *Musical.ly* og *Momio*. Men verdt å vite kan være at Momio har vært brukt av seksualovergripere for å kontakte barn, også i Søgne, gjennom falske såkalte avatarer.

Facebook blir brukt mye mer av foreldre- og besteforeldregenerasjonen enn av ungdommene selv. De fleste av de litt eldre ungdommene har en profil, og får oppdateringer fra inn- utland og kjendisliv her, men det er i hovedsak ikke der ungdommene legger ut livene sine. Det har imidlertid den siste tiden vært stor interesse, også i Søgne, for gruppa «Inviter alle du kjenner til gruppen vi skal ta

grupperekord i mest folk» på Facebook. Gruppen, som blir administrert av en 19-åring, har primært barn og ungdom blant sine over 122 000 medlemmer. Kripos mener at denne gruppa sprer problematisk innhold, som i ytterste konsekvens kan være straffbart, blant annet hatytringer, drapstrusler og oppfordring til vold. Kripos reagerer på at den generelle tonen i gruppen er veldig grov. Ungdommer legger ut et bilde av seg selv og ber om å bli «roastet», altså at andre medlemmer skal kommentere noe frekt og brutalt om den som la ut bildet. Man kan jo som voksne undres på hvorfor sårbare ungdommer utsetter seg for dette, men det gjør de altså. Psykologer har uttalt at dette blir populært fordi det viktigste for mange unge er å få oppmerksomhet, å bli sett. Og at det ikke spiller størst rolle om denne oppmerksomheten er positiv eller negativ.

Den Facebook-tilknyttede meldingstjeneste *Messenger* brukes i en viss grad av ungdommer til å lage lukkede samtalegrupper, i og med at det er plass til mange brukere på Messengers grupper. Messenger brukes også i stor grad i stedet for sms, blant annet fordi ikke alle barn og ungdommer har mobilnumrene til hverandre. Facebook meldte høsten 2017 at de igangsetter et forsøk på å kunne spore nakenbilder, slik at de kan blokkeres, både på Facebook, Messenger og Instagram.

Instagram er mye brukt i Søgne. På Instagram blomstrer fotoglede, kreativitet og estetikk. Instagram har automatisk sensur av porno (men noe slipper igjennom). På Instagram har noen opplevd å bli kontaktet av fristende, men falske brukere, som fisker etter personopplysninger eller reklamerer for pornografiske nettsteder.

Snapchat er fremdeles den overlegent mest brukte sosiale medier-appen i Søgne og i resten av landet. Dette er mest av alt en app for hverdagsprat og hverdagsbilder. Her kan man sende kjappe «snapper», som blir stående i et valgt antall sekunder, og som forsvinner etter maks to visninger. Gjennomsnittsbrukeren av snap sender 34 meldinger om dagen, men noen ungdommer, også her i Søgne, sender opp til flere tusen «snapper» hver dag. Som bruker kan man også legge ut noe på «My story», der det i utgangspunktet blir liggende ute i 24 timer, eller man kan opprette lukkede grupper, der medlemmene kan kommunisere med hverandre utenfor andres blikk. Før kunne en Snap-gruppe bare ha opp til 16 medlemmer. Dette skapte mange slitsomme og vonde konflikter i skoleklasser i Søgne, ved at det, strukturelt, ikke var plass til alle. Gruppeantallet ble i fjor endret til 32. Det meste som sendes er fullstendig harmløst. Men her foregår også en god del nettmobbing, både av medlemmer og ikke-medlemmer i gruppene, og det er vanlig å stenge hverandre ute fra disse gruppene. Ungdommene bruker ofte mye energi på å holde seg inne i de gruppene der det oppleves viktig å være med. Det blir sendt noe hardporno i noen av disse gruppene, også der mottakerne er under 13 år, som mottakerne ikke kan beskytte seg fra, uten å melde seg ut av gruppen. Det er mange eksempler på at ungdommene sender «nudes», men det er vanligvis i utgangspunktet én til én. Innholdet i Snapchat er helt usensurert, og det er ikke mulig å velge bort hva man får se i seksjonen «Stories». Det beskrives hvordan den såkalte «høyrespalten», som man ikke kan velge bort, stort sett handler om de fire s-ene: Sminke, sladder, sex og skandaler. En nokså ny funksjon på Snap er at ungdommene kan tillate appen å vise vennene hvor de til enhver tid befinner seg geografisk. Man kan velge bort denne funksjonen. En annen ny funksjon av året er muligheten for video-gruppe-chat på Snap.

Polly er en «poll»-app der man kan stille vennene sine spørsmål med forskjellige svaralternativer. De svarer anonymt. Denne er i Søgne blitt brukt til å be andre bedømme egen kropp, vennskap, personlighet osv, og vedkommende får da skjematisk andres vurderinger av dette.

Det kommer og går hele tiden nye apper som får en viss utbredelse. Nytt av fjoråret var appen **Sarahah**. Sarahah er en app jeg rett og slett råder alle til å avinstallere, hurtigst mulig. Appen skal være en av de mest nedlastede på AppStore. Den gjør det mulig å sende anonyme meldinger til hvem som helst andre som har registrert seg. Den opprinnelige hensikten med appen skal ha vært at ansatte i en bedrift skulle kunne gi såkalte «ærlige, konstruktive tilbakemeldinger» til sin sjef, uten at det kunne spores. Denne ble kjapt adoptert av ungdommer, ikke minst i Norge, som bruker den til å gi noen hyggelige meldinger, men også en hel masse «drit» og lite hyggelige budskap som mottaker ikke vet hvor kommer fra. Denne er også brukt til å sende anonyme trusler, også i Søgne. En av grunnene til at den har spredd seg så raskt, er at den lett lar seg linke opp til Facebook, Instagram og Snapchat-kontoene ungdommene allerede har. Noen barn og ungdom svarer åpent på disse kontoene sine på meldinger de har fått anonymt på Sarahah. Linkene muliggjør at også de som ikke er registrert på Sarahah kan sende anonyme meldinger.

Denne appen har jeg gått ut i media og advart spesielt mot, idet mange elever opplever det uhåndterlig å få sårende kommentarer, eller til og med trusler, fra folk de ikke vet hvem er. Det er vanskelig å spore opp sendere av en Sarahah-post; de Saudi-Arabiske eierne gir sjelden eller aldri fra seg personopplysninger, heller ikke til Kripos. Mange unge i Søgne har avinstallert appen, men den brukes likevel enda av en god del ungdommer her.

Mange av appene som er ment for voksne, og som er totalt uegnet for barn har tydelig merking av dette, men blir likevel brukt av barn i Søgne. Jeg vil advare spesielt mot **Live.ly**, **Omele** og **Chatroulette**.

2.34 Uønskede seksuelle kommentarer

Sosiale medier fører med seg nye muligheter til å komme i kontakt med andre på nettet, også mennesker man ikke kjenner fra det virkelige liv. Gjennom bildedelings- og chattetjenester blir barn og ungdom dermed eksponert i langt større grad enn tidligere. Dette kan for noen resultere i uønskede eller ubehagelige kommentarer fra andre på nettet.

Nasjonalt har 21 % av barna i alderen 13-16 år opplevd å få uønskede seksuelle kommentarer på internett i løpet av det siste året (Medietilsynet 2016). Jenter er klart mest utsatt, og tendensen øker med alderen. Hele 34 prosent av jentene på 16 år har i løpet av det siste året fått seksuelle kommentarer på nett som de opplevde som sårende, ubehagelig eller truende, mot 8 prosent av guttene.

I Søgne, som i resten av landet, er det en tendens til at ungdom bare «tar» disse kommentarene. De orker som oftest ikke gjøre noe med det, eller si fra til noen voksne. Dessverre er det nok en holdning der ute om at dette **«får en bare tåle»**.

2.35 Nakenbilder på nett

13 prosent av norske barn og unge mellom 13 og 18 år har i løpet av det siste året delt nakenbilder av seg selv på nett. Andelen øker fra 13 års-alderen, både blant jenter og gutter, går det fram av Medietilsynets Barn og medier-undersøkelse 2018. Blant jentene er det 15-åringene som i størst grad deler nakenbilder, og i denne aldersgruppen har to av fem jenter delt slike bilder av seg selv. Blant guttene øker andelen når de nærmer seg 18 år, og da har en av fire delt nakenbilder på nett.

De aller fleste sender bilder til en de kjenner. Jenter sender vanligvis til kjæresten, mens guttene i

større grad deler bilder med en jentevenn. 30 prosent av jentene svarte at de har følt seg presset til å dele nakenbilder på nett, mens tilsvarende tall blant guttene var 6 prosent. Det er ikke uvanlig at Søgne-ungdommer spør hverandre om de kan sende «nudes».

I 2017 økte antall dommer for deling av seksuelt pregede bilder av andre uten samtykke. En tenåring fikk i fjor en dom på 90 dagers fengsel for å ha lagt ut et bilde av to venner som hadde sex på et sosialt medium, uten deres viten og vilje. Bildet ble slettet etter 15 minutter, men skaden var allerede skjedd, mente domstolen.

2.4 Arbeidsro i klassen

63,2 prosent av elevene på nasjonalt nivå er litt eller helt enig i at det er god arbeidsro i timene. Det er omtrent uendret fra de to foregående årene. I Søgne scorer vi bedre her enn nasjonalt snitt. Og ifølge Elevundersøkelsen er arbeidsroen i Søgne blitt bedre det siste skoleåret sammenliknet med det forrige.

2.5 Faglig innhold. Nasjonale prøver

I årets Elevundersøkelse scorer Søgne klart bedre på faglige utfordringer enn resten av fylket og landet. Det er positivt, og kan bety at Søgne-skolene i større grad enn andre kommuner klarer å gi de høyt presterende elevene god oppfølging og nok utfordringer. Dette gir seg blant annet utslag i muligheten begge ungdomsskoler gir sine elever til å forsere i matematikk, ved at 9.klassinger får ta 10.klasseeksamen, og at 10.klasseelever får mulighet til å følge undervisningen på videregående skole. Enkelte elever på barneskolene får anledning til å konsentrere seg om ungdomsskole-matematikk. Det er bra; elevene har rett på tilpasset undervisning. Noen av de tradisjonelle «bråkmakerne» i skolen har nok ofte vært høyt presterende elever som har kjedet seg i opplæring som har foregått langt under eget faglige nivå.

Søgne har tradisjonelt ligget under snittet på de nasjonale prøvene. Men i skoleåret 2017/18 har vi nærmet oss nasjonalt snitt. Det er en positiv trend i Søgne her på nesten alle indikatorer.

3. Observasjoner og anbefalinger

Da Elevombudet fremla fjorårets rapport for kommunestyret 30.mars 2017, vedtok kommunestyret enstemmig å be «administrasjonen vurdere rapportens anbefalinger og gi tilbakemeldinger».

Jeg kan ikke se at dette er gjort. Jeg følger likevel opp med noen observasjoner, spørsmål og anbefalinger fra året som er gått.

3.1 Vold og trusler

Som det fremgikk av figuren på side 12, er det i Søgne mange, altfor mange, saker der det forekommer **vold** og trusler mellom elever. Jeg har vært i denne jobben i for kort tid til å slå fast at trenden er økende. Men Trendrapporten fra Kristiansand, som omhandler ungdom under 18 år, fastslår at det er en «stor økning av voldssaker» i denne gruppen.

Læringsmiljøseneteret uttaler også at det nasjonalt er økende vold og uro på skolene, helt fra 1.klasse.

Det utøves vold i Søgnes skolegårder. Slett ikke hver dag, eller på alle skoler. Men det skjer. Og de skoleansatte har ikke alltid nødvendig kompetanse til å håndtere dette på en måte som er egnet til å stoppe volden.

«De hadde visst ingen plan på hvordan de skulle håndtere volden i denne klassen. Det er noen få elever som styrer alt. De voksne virker utrolig tafatte. Læreren sier visst: «Sånn må dere jo ikke gjøre», men mitt barn opplever ikke at læreren har autoritet eller klarer å skape grenser eller gir konsekvenser, og derfor fortsetter de som før.» (Mor til jente på småtrinnet).

Og dette sier en gutt på mellomtrinnet:

«De voksne gjør ikke noe særlig, fortsetter bare med det samme hele tiden, de sier bare at han ikke må gjøre sånn som han gjør når han blir sint. Men det funker ikke. Han bryr seg ikke så mye om det de sier. Han fortsetter bare. Jeg skulle ønske at de fikk slutt på det, at det stoppet.»

Mens dette sitatet er fra en jente på mellomtrinnet:

«Jeg skulle ønske at de voksne kunne si til henne at hun må SLUTTE, og at hun må HØRE. At de snakket ordentlig til henne.»

Mitt inntrykk er at de fleste elever som har slike store atferdsproblemer, er «fanget opp» av andre etater. Det er satt inn tiltak, og de får hjelp. Likevel er det ikke alltid atferden blir like bra fulgt opp i skolegården eller i overgangssituasjoner, der og da når det skjer. De skoleansatte vet ikke alltid hva de skal gjøre eller hvordan de skal takle en slik situasjon. Dessverre merker elevene med en gang når de voksne ikke lenger har autoriteten. Når de voksne ikke lenger er sjef, tar de sterkeste elevene makta.

Fra mitt ståsted kan jeg ikke understreke sterkt nok hvordan nulltoleranse mot vold MÅ fungere i praksis på skolene. Det må stoppes, der og da. For vold er ikke guttestreker. Vold er ikke mobbing. Vold er vold og må håndteres deretter.

Prinsipielt mener jeg at all vold bør anmeldes, også når gjerningspersonen er mindreårig. Disse sakene blir henlagt, men Politiet gjennomfører som regel en bekymringsamtale med den mindreårige. For å prøve å hindre at dette skjer igjen, at den samme personen om noen år får en dom på seg.

Kompetanse til å møte utagerende eller voldelige elever inngår ikke i lærerutdanningen. En del lærere gir uttrykk for dette: De mangler kompetanse til å håndtere vold blant elever. Fylkesmannen i Agder igangsatte i høst et prøveprosjekt i samarbeid med Statped i en kommune i Aust-Agder, der målet er å øke kompetansen i skolen i forhold til elever med atferdsproblemer.

Heldigvis har Søgne også fått til en større tverrfaglighet i skolene i de siste årene. Andre faggrupper kan gi viktige bidrag til å spre kompetanse om hvordan vold i skolen skal håndteres. Søgne kommune har satt ned et utvalg som skal fremskaffe en «Handlingsplan mot alvorlig vold blant barn og unge i Søgne». Denne rapporten blir et viktig bidrag for å vite hvordan vi som kommune kan motarbeide denne trenden, og også til å hindre at våre ungdommer rekrutteres til de kriminelle miljøene i Kristiansand, slik Trendrapporten derfra beskriver: «Flere kontaktpersoner uttrykker stor bekymring for flere jenter og gutter fra ulike bydeler, som er svært mobile, og som ofte søker sammen i Kvadraturen. De er i alderen 14 til 17 år. Flere av dem er sårbare på ulike måter. Når de kommer sammen kan det være stor kraft i den gruppen. De kan støtte hverandre, men også påvirke hverandre i negativ retning, med fare for rus og kriminalitet. Det kan virke som de søker et fellesskap med hverandre, om det å være utenfor.» Dette miljøet kan dessverre virke fristende på noen grupper av Søgne-elever.

Trusler kan sitte løst hos noen barn. Ikke minst på nett. Når Søgne-gutter spiller online sammen, kan de vonde og truende ordene hagle. Ofte ligger det ingen reell hensikt bak, det blir en slags sjargong. Men det kan være svært vanskelig å håndtere likevel. Truslene kan, naturlig nok, vekke frykt. Trusler kan også komme på sosiale medier, der voksne har liten eller intet innsyn, og der barn og ungdom beskytter hverandre mot voksnes inngripen. Men også i overgangssituasjoner på skolen, eller i

friminutter, når voksne ikke er i nærheten, kan barn true hverandre:

«Hun sa at hvis jeg sa det til noen voksne, dreper hun meg». (Elev på småskolen om medelev).

Mange tenker ikke over hva de sier, og hva det de sier gjør med de andre elevene. Men trusler er ulovlige og bør reageres konsistent på, også overfor yngre elever.

3.2 Det systematiske arbeidet. Autoritative voksne

Hvordan lykkes man med å skape en skole uten mobbing og krenkelsers?

Lederen har en nøkkelrolle, ifølge forskningen. Rektor må legitimere, organisere, administrere og følge opp det kontinuerlige arbeidet for et godt og sunt klima, der det gode psykososiale miljøet trives. Men de ansattes tilslutning og motivasjon er også helt essensielt for å oppnå suksess. Endring krever ikke bare nytt innhold og nye metoder, endring må også skje i alle ansattes forståelse og holdninger. Men all endring skaper motstand. Mange lærere har vært i skolen i flere tiår, og noen av dem ser ikke alltid det store behovet for korrigerende og endring.

De gode skolene sier ikke: **«Denne eleven er helt håpløs. Ingenting nytter.»** De gode skolelederne sier: **«Hva er det ved vår praksis som gjør at vi ikke får det til? Hva kan vi endre på her hos oss som gjør at denne eleven kan fungere bedre?»** Når disse spørsmålene stilles, kjenner elevene og foreldrene at skolen er på lag. Da blir klimaet for endring optimalt. Som en velrennomert forsker har sagt det: **«Hvis vi ikke er en del av løsningen, så er vi en del av problemet.»** (Watzlawick, 1980). Det arbeides systematisk og kontinuerlig med hele oppvekstsektoren i Søgne. De ansatte kurses og oppdateres, utfordres og oppmuntres. Og det gir resultater: I årets Elevundersøkelse oppgir flere elever at de opplever støtte fra sin lærer enn forrige skoleår, og også enn snittet i Norge. Læringskulturen oppleves også bedre i Søgne enn nasjonalt, og resultatene går også her oppover. Søgne scorer også i Foreldreundersøkelsen høyere enn nasjonalt snitt i syn på elevens lærere.

Det er grunn til å ha tillit til de prosessene som er satt i gang og pågår i sektoren, og til innsatsen som legges ned på alle nivå. Det er likevel mulig å observere noen kulturforskjeller mellom skolene, der noen skoler har tydeligere forventninger til sine elever og sine lærere enn andre. Det er også et faktum at noen lærere bare «får det til» bedre enn andre. Kunnskap om pedagogikk og sosiale dynamikker er grunnleggende, her blir man aldri utlært. Og det trengs:

«Vi er rådville. Vi vet ikke hva vi skal gjøre». (Kontaktlærer på småskolen).

Elever kommer ikke med bruksanvisning, og det er rett og slett ikke alltid de ansatte vet hva de skal gjøre:

«De som leker med henne blir straffet av de kule i neste friminutt. De voksne klarer ikke stoppe det.» (Far til elev på storskolen).

Elever som går på en skole som har utviklet tydelige forventninger, både faglig og sosialt, og der elevene ser at dette gjelder alle elever og lærere de møter, finner det lettere å følge opp kravene som blir stilt. Slike skoler bruker mindre tid på atferdsproblemer og arbeidsro enn andre. Da hjelper det ikke å bare si til elevene at **«slik gjør vi ikke, vet du»**, igjen og igjen og igjen. En foresatt til en elev som var blitt utsatt for grov rasisme fra andre elever fortalte meg at læreren hadde sagt til ham i etterkant:

«Nå er alt ordnet! Nå har vi snakket om dette i klassen. At alle er like mye verdt.»

Med forbehold om at dette er et utsagn som ikke er verifisert: Å si til elever at **«slik gjør vi ikke»** og så tro utfra det at de nå skal endre praksis, forekommer meg noe naivt.

I tillegg til kunnskap og skolekultur, handler dette også om holdninger.

Jeg har ikke truffet en eneste ansatt i skolesektoren som ikke ønsker at elevene skal ha et godt og trygt skolemiljø. Likevel: Hvordan tenker man som voksen i praksis om de barna som er litt annerledes? De bråkete elevene? Hvordan forholder man seg til de elevene man ikke liker? Hvor lett er det ikke å dyrke sine egne «blinde flekker» og fordommer? Dette er essensielt, jeg opplever at elevene øyeblikkelig kjenner når støtten fra de voksne mangler:

«Alle er imot meg» (Gutt, mellomtrinnet).

Som mennesker har vi alle operative psykologiske forsvarsmekanismer gående til enhver tid. Mekanismene som forenkler det kompliserte, plasserer folk i boks, putter bestemte egenskaper til bestemte grupper mennesker osv. Til syvende og sist er det den enkelte ansattes evne og vilje til å utvikle sin praksis, til å utfordre seg selv, som er det avgjørende.

«Det var alltid HENNE det var noe galt med, HENNE som er problemet. Hun ble stemplet som den vanskelige. Skolen fremsto som de mente de var ufeilbarlige. Det går ikke» (Far til elev på småskolen).

Barn ser på hva vi voksne gjør, og de gjør i stor grad som oss. Forskning viser at det aller beste virkemiddel mot mobbing og krenkelser i skolen (og også mot utagering, rusmisbruk og selvmordsatferd, (Cornell, 2016)) er det som kalles «autoritative voksne». Et autoritativt skolemiljø er karakterisert av kombinasjonen av tydelige krav og forventninger og støttende relasjoner mellom voksne og barn, der det er plass til omsorg og varme. En autoritativ voksen i et klasserom setter en høy og konsistent standard for hva som er akseptabel atferd i klasserommet og friminuttene. Hun reagerer konsekvent når atferden ikke er akseptabel, griper inn der og da når det skjer noe, begrunner ikke inngripenen med hensynet til den «stakkars» eleven, men derimot med at «slik gjør vi det ikke på denne skolen» eller «sånn vil ikke jeg ha det». Hun har også en god relasjon til sine elever. Skoleansatte som opptrer slik, og er våkne og observante, er gull verdt. De er aktivt med og forandrer skolekulturen og hindrer mobbing og krenkelser, hver dag. Vi har mange slike lærere i Søgne-skolen.

«Det har vært bare kaos i denne klassen. Kaos og vold. Men så fikk vi en ny lærer. Hun får det til. Hun er helt fantastisk. Nå blir det bedre og bedre.» (Foresatt til elev på storskolen).

Andre forteller om at de voksne ikke er sjef, og at de sterke elevene derfor tar over makten i klasserommet:

«Læreren er snill, hun, men det holder ikke helt i den klassen».

En mor til en gutt på 7.trinn sier det rett og slett slik:

«Nå som han skal begynne på ungdomsskolen håper jeg så veldig at han kommer i en klasse der det er klasseledelse».

Mens en elev i barneskolen som sliter sier om læreren sin: **«Hun liker meg ikke. Hun tror ikke på meg.»**

Som sagt er trøkket stort i oppvekstsektoren i Søgne nå, på å ansvarliggjøre og dyktiggjøre alle ansatte i skolesektoren. Jeg lurer likevel på, på generelt grunnlag, i hvilken grad det er mulig å endre ansattes praksis. Man kan gå på seminarer, fagdager og kurs i fleng uten at det får den ringeste

innvirkning på hvordan man opptrer i klasserommet. Å endre seg er slitsomt. Det er mye enklere å gjøre slik en alltid har gjort, enn å se på egen praksis og ta tilbakemeldinger på det som faktisk ikke fungerer. Fylkesleder i *Utdanningsforbundet* Svein Ove Olsen ber om arbeidsro, ryggdekning og handlingsrom til at lærere gjøre en god jobb på et følsomt område. Det er ikke tvil om at de virkelige gode lærerne, som får til både det faglige og det sosiale, og som det er en hel haug av, med fordel kunne få jobbe videre «i fred». Som samfunn bør vi ha en dyp respekt for lærerrollen. Men jeg tror ikke vi har råd til å la de skoleansatte generelt «være i fred». Det handler om barn og unges helse, utvikling og videre liv.

Noen lærere gjør langt mer enn det som er lovpålagt og forventet for et barn. Jeg har sett, helt konkret, at vi har noen lærere her i Søgne som er blitt «Den ene», som UNICEF beskriver: Den ene voksne som kan gjøre hele forskjellen for et barn. Som er trygg voksen med omsorg, som er et godt forbilde, som går den ekstra milen, og som i praksis gjør at denne eleven, som kanskje hadde en dårlig utvikling, på grunn av dette klarer å snu, og begynne å velge bra for seg selv og sin fremtid.

3.3 Samarbeidet mellom skole og hjem

Søgne scorer i Foreldreundersøkelsen høyere enn nasjonalt snitt i spørsmålet om i hvilken grad man blir tatt imot på en god måte når man kontakter skolen. Foreldre i Søgne mener også det er lettere å komme i kontakt med lærer og ledelse ved behov enn snittet av foreldre i resten av landet.

I 2018 har jeg fått flere tilbakemeldinger om at både ansatte og ledelsen på skolene opptrår med på en fin måte:

«Lærerne er ryddige. Jeg opplever at skolen er ydmyke når de gjør feil. Det er viktig.» (Tillitsvalgt foresatt ved skole).

«Jeg opplever at skolen er på, at de involverer seg, og er ydmyke.» (Tillitsvalgt ved en annen skole).

Andre forteller andre historier. Av og til blir forholdet mellom skole og foresatte svært anstrengt:

«Jeg orker ikke gå til den skolen mer. Jeg klarer det bare ikke.» (Mamma til elev som sliter. Kommunikasjonen med skolen var på dette tidspunktet brutt.)

«Jeg vet rett og slett ikke hvordan jeg skal takle dette med skolen. For min del så er det vanskelig å ha en dialog. (...) Dette har skremt meg sånn at jeg ikke har tillit til skolen.» (Foresatt til elev på mellomtrinnet).

«Nå blir det helt galt for meg. Jeg tør ikke gå opp der noe mer, Tone Martha. Helt seriøst. Ikke ti ville hester får meg opp der.» (Foresatt til elev).

Når samarbeidet mellom hjemmet og skolen er brutt, eller ikke fungerer, går det direkte utover eleven. Det er derfor essensielt å arbeide for at relasjonen kan gjenopprettes i situasjoner som nevnt ovenfor. Det kan by på utfordringer. Men det er i dette landskapet jeg opplever at Elevombudet har noe av sin viktigste oppgave: Å for det første gjøre skolen oppmerksomme på at tilliten er brutt. Det er faktisk ikke alltid at skolen vet det. Jeg kan videre prøve å legge til rette for at skolen tydeliggjør at de tar ansvar for det som ble feil, for det skolen ikke har klart, men at skolen nå har en god og gjennomtenkt plan for å bedre på forholdene. Og at de foresatte har grunn til å gi skolen en ny sjanse. Slik kan de foresatte selv kjenne at tilliten vokser. For selv om det kan være mange grunner til

at tilliten er brutt, derav noen ganger forhold som ligger langt tilbake i tid, har alle de foresatte jeg har snakket med et *ønske* om å ha et godt forhold til skolen, de *ønsker* å ha tillit til de som jobber der. Men da må de oppleve at de, og eleven, blir tatt på alvor. Og selvfølgelig at eleven får det bra på skolen.

Skolen på sin side kan nok noen ganger oppleve de foresatte som lite konstruktive, at de ikke støtter eleven slik skolen skulle ønske, eller at foreldrene snakker ned skolen slik at eleven selv får et dårligere forhold til skolen enn det kanskje egentlig er grunn for. Noen ganger blir elever utsatt for grov omsorgssvikt, og da er det skolens plikt å melde fra til barnevernet.

Kunnskapsløftet for grunnskolen slår fast at elevenes læringsmiljø også omfatter foreldrene. Skolen har utfra dette en forpliktelse til både å informere, ha dialog med og la foreldrene ha medvirkning i spørsmål som angår deres barn. Det påpekes at hvis skole-hjem-samarbeidet ikke fungerer, kan det være til hinder for at foreldrene blir en ressurs for opplæring av elevene og det som skjer i skolen.

Utdanningsdirektoratet gir skolen et stort ansvar for at skole-hjem-samarbeidet fungerer.

I artikkelen «Samarbeidet mellom hjem og skole» står følgende å lese: **«Skoleledelsen har ansvar for å sørge for (...) å finne frem til strategier som skal følges når samarbeidet blir vanskelig.»** Og videre: **«Det er studier som indikerer at et godt skole-hjem-samarbeid særlig fungerer som en beskyttelsesfaktor med hensyn til faglig utvikling for barn som lever med risikofaktorer knyttet til familien.»** **«En positiv og støttende skolekultur vil føre til at både elever og foreldre opplever at de blir respektert og tatt på alvor i skolen. (...) For å involvere seg må foreldrene første og fremst føle seg verdsatt og ønsket som en samarbeidspartner i skolen, og de må føle tillit til skolen og lærerne. (...) Det er videre helt nødvendig at det i samarbeidet legges vekt på å bygge på og fremme foreldrenes egne ressurser og sterke sider. Empowerment – mobilisering av egne krefter – bør brukes som strategi, da dette vil sørge for at foreldrenes maktesløshet reduseres, og at de blir i stand til å innta en gjensidig rolle i samarbeidet med skolen.»**

Pedagogikk-professor Thomas Nordahl peker på hvordan lærernes oppfattelse av de foresatte er av stor betydning. **«Hvis lærerne oppfatter at et barn har dyktige foreldre, tror de at barnet blir dyktig. Det er veldig gunstig for det barnet. Men det er dessverre også motsatt: Hvis vi tror at et barn har foresatte som ikke er så ressurssterke og som ikke følger opp, får læreren lave forventninger. Og blir et barn møtt med lave forventninger, så utvikler det seg dårlig.»**

Jeg skulle ønske jeg kunne si at alle foresatte og alle elever blir møtt på samme måte av skolen. Men jeg er dessverre ikke alltid sikker på om det er tilfellet:

«Det ligger negative holdninger til meg i disse papirene til skolen. Jeg er så forbanna sliten av å måtte jobbe så hardt for å bevise hele tiden.» (Mor til elev på mellomtrinnet).

«Vi har bedt læreren ringe. Hun ringer ikke tilbake. Vi blir ikke møtt på noen ting. Vi får ingenting igjen. Vi ser ikke at DE ønsker et samarbeid. Vi føler at vi blir de vanskelige foreldrene.» (Foresatte til elev som i lang tid har hatt en tidvis svært vanskelig situasjon på skolen.)

Jeg tror ikke skoleansatte alltid er klar over den makten de faktisk har i samarbeidet mellom hjem og skole, og hvor «liten» og avmektige noen foresatte kan føle seg i møte med skolen:

«**Jeg er livredd.**» (Foresatt til elev på mellomtrinnet før møte med skolen).

Noen ganger kan skoleledelsen oppleve saker (og noen ganger de foresatte) som vanskelige. Men, som lederen i Foreldreutvalget for grunnskolen har sagt: «**De foresatte er ikke problemet. De foresatte er del av løsningen.**»

Det er jeg enig i.

Som skole kommer man så mye lengre med en ydmyk holdning. Der man ikke automatisk går i forsvar. Der man ikke krangler om skyld, men ser på løsninger. Og der man faktisk tar ansvar for de feilene man gjør. Jeg blir noen ganger forundret over hvor tilsynelatende vanskelig det kan være for skolene å innrømme en feil. Av og til er feilen liten, men åpenbar: Skolen har glemt å svare, de har glemt å kalle inn, de har ikke fått ut referatet for forrige møte, osv.

Av og til handler det om større saker: At et barn har hatt det vanskelig på skolen i årevis uten at skolen har klart å skape et miljø der eleven har det trygt og godt. Jeg har lurt på om vegringen for å ta ansvar skyldes at skolene er redde for at slike innrømmelser kan bli brukt mot dem i en rettsal. Men her tror jeg de forregner seg. OG heldigvis, bare det siste året har jeg observert at flere og flere skoleledere faktisk klarer å si: «**Dette må jeg bare beklage.**» Eller, «**Oi, der bommet vi.**» Eller: «**Dette har vi ikke fått til.**» Og ikke bare sier: «**Beklager at det gjorde at du ble lei deg,**» men snarere: «**Unnskyld. Dette var dumt og det var min feil.**» Skolen skal og må være mer lojal mot elevene enn mot de andre ansatte på skolen. Min sterke erfaring er at dette tar ned konfliktnivået dramatisk, og at løsningen for elevene blir lettere å finne.

En ansatt hos Fylkesmannen sa en gang til meg:

«**Noen ganger lurer jeg på: Har de på skolene prøvd med empati?**»

Ja, de foresatte setter pris på empati. Men de foresatte ønsker også ærlighet. Jeg sitter noen ganger i møter med skole og foresatte og får en klar følelse av at det er noe skolen mener om denne eleven som de ikke sier høyt. Det kan for eksempel handle om at den aktuelle eleven ikke alltid selv har ideell atferd, at hun selv kan plage andre, kanskje sabotere de mulighetene hun får, men så velger skolen å ikke si dette til de foresatte. Det er ikke ideelt. Skal man løse en sak, må fakta på bordet, også de som ikke er så hyggelige. Min sterke opplevelse er at foresatte både ønsker og trenger sannheten. De fleste vet om det når deres eget barn ikke alltid oppfører seg bra. De fleste tåler å høre det. Det øker også sjansen å få til en løsning når alle ting kommer frem i lyset, i stedet for at skolen lar være å si ting, kanskje fordi de ikke tør.

«**Læreren var søt, hun, og hun sa bare at datteren vår er «kjempeskjønn». Det har hun rett i. Men vi vet jo at datteren vår kan oppføre seg svært utfordrende noen ganger. Hvorfor sier skolen det ikke bare slik det er?**» (Mor til elev på småskolen).

3.4 Kommunikasjon

Søgne scorer i Foreldreundersøkelsen høyere enn snittet nasjonalt i spørsmålet om kommunikasjonen mellom hjem og skole er god. Det er likevel et fall her i Søgne fra 2016/17 til 2017/18.

Systemet er ikke alltid lett å forstå, for hverken elever eller foresatte.

En forelder ringte meg med panikk i stemmen og fortalte at skolen hadde meldt ham til barnevernet. Da jeg fikk se på papirene, så jeg at det skolen, helt korrekt, hadde gjort, var å melde eleven opp til

PPT. Da er det fint å kunne forklare den foresatte hva PPT er og gjør, og at dette er noe annet enn Barnevernstjenesten.

Kanskje skolene av og til overvurderer hva foresatte vet og forstår. Jeg tror heller ikke alltid at skolen tar inn over seg at de foresatte ikke vet hva skolen mener når de sier at **«de jobber med saken»**. Som elevombud vet jeg at skolene og klassene er i en kontinuerlig prosess, der mange ansatte anstrenger seg for at resultatet skal bli best mulig. Dette vet ikke uten videre foreldrene. Kanskje har de tidligere hørt fra skolen at: «Skolen jobber med saken», men så har de ikke over tid sett noen forbedring. Dèt skaper ikke tillit. Jeg ser igjen og igjen og igjen at tilliten øker når de foresatte får så konkret informasjon som mulig om det som gjøres. Dette kan gjøres uten at det hverken går utover taushetsplikten eller skolens behov for å få jobbe i ro med sine egne indre prosesser.

Uansett om det er store problemer med miljøet i en klasse eller ikke, kan de foresatte også, med fordel, involveres. De foresatte kan gjøre svært mye hjemmefra – både i forhold til egne barn, og i forhold til å arbeide med at alle elever skal ha noen å være sammen med. Men det er ikke alltid de vet om hva som skjer:

«Vi skjønnte etterpå at det har vært et nokså forferdelig miljø i denne klassen nesten hele året. Med vold og utagering og utestenging og plaging av både elever og lærere. Men vi hørte ikke et pip om det fra skolen. Var mitt barn en av de som gjorde dette? Det har jeg aldri fått vite.» (Far til elev på småskolen).

Jeg er sikker på at det lønner seg å involvere de foresatte i miljøet med å bedre et klassemiljø. Klart det tar tid. Både å gi generelle tilbakemeldinger (for eksempel på ukeplanen) og å holde dialogen oppe med foresatte i vanskelige enkeltsaker:

«Hvis vi bare hadde fått beskjed! Hva som har gått bra denne uka, og hva som ikke har gått så bra. Da hadde vi visst hva vi skulle snakke med barna våre om!» (Tillitsvalgt foresatt).

«Jeg føler ikke at skoleledelsen er vanskelig. De er hyggelige. Jeg forstår bare ikke hvorfor jeg ikke får tilbakemelding på det jeg har spurt om. Jeg får ikke svar.» (Mor til elev på mellomtrinnet).

Mye hadde vært gjort hvis alle foresatte fikk svar, eller ble ringt opp igjen, når de tar kontakt med skolen.

3.5 Dokumentasjon

«Da vi fikk ut elevmappa hennes, oppdaget vi at ikke en eneste av alle de epostene som har gått frem og tilbake om denne saken var arkivert. De skal jo arkiveres?» (Mor til elev på mellomtrinnet).

Den nye loven, med omfattende aktivitetsplikt og dobbel dokumentasjonsplikt, har økt papirarbeidmengden formidabelt for flere rektorer. Fylkesmannen har fått økte midler til å håndtere den nye opplæringsloven. Det har ikke skolene fått, selv om det er der arbeidet skal gjøres.

Det hender nok at det kuttes litt i svingene på papirarbeidet. Det kan være forståelig, rektorer og avdelingslederne har et voldsomt arbeidspress. Men det er ulovlig. Og der saker får et rettslig etterspill, er det det som er dokumentert som teller, ikke det som faktisk er gjort, uten at det er blitt dokumentert.

Av og til blir de lovpålagte tidsfristene brutt, og ofte er dokumentasjonen ikke i tråd med det loven pålegger skolen. Jeg har for eksempel vært på mange møter på skolene der det aldri har blitt skrevet

referat. Dette skjer likevel sjeldnere og sjeldnere.

I andre saker har de foresatte hatt innsigelser mot referater fra møter som er avholdt i en sak, og har meldt dette til skolen. Noen ganger tar skolene konsekvensen av dette, og legger innsigelsen inn som et tillegg til referatet eller skriver tilføyelsen inn i neste referat. Andre ganger lar skolene rett og slett bare være å gjøre dette. Dette går utover rettssikkerheten til elevene.

Med tanke på at dokumentasjonen glipper noen ganger, utgjør den dokumentasjonen jeg gjør (og arkiverer) en ekstra rettssikkerhet for elevene i Søgne-skolen.

3.6 Vaktordning i friminuttene

Noen skoler i Søgne har arbeidet systematisk med vaktordningen i friminuttene det siste året. At de voksne som er der, ikke har fri til å skravle med andre voksne, men faktisk skal være aktivt observerende og aktivt handlende overfor elevene, slik loven krever. Jeg tror dette begynner å sive inn, uttalelser fra elever som:

«Vaktene så at det skjedde, men de gjorde ikke noe!» hører mer til i fjoråret enn til 2018. Men det er nok likevel noe til å hente her:

«Han forteller at de voksne som har vakt i friminuttene er mest opptatt av å prate med hverandre» (Far til elev på småskolen).

Det er ikke slik at de voksne øyeblikkelig skal gripe inn i alle uenigheter som oppstår i en skolegård. Det kan være bra å la elevene bryne seg på hverandre, og la dem finne ut av ting selv. Barn i vekst må stadig øke og utvide sin sosiale kompetanse. Men de voksne skal følge med, skal aktivt gripe inn og stoppe mobbing og krenkelser, og de skal være spesielt obs på sårbare elever. Jeg får mange henvendelser om at de ansatte venter med å gripe inn i en situasjon til situasjonen i skolegården har eskalert og blitt mye verre, og mye større, enn den behøvde å være.

3.7 Manglende avdekking av diagnoser

Som nevnt side 14: Flere elever og foresatte forteller meg at eleven, etter å ha kjempet med ordene og med læring i sju lange år på barneskolen, etter bare noen få uker på ungdomsskolen fikk en dysleksi-diagnose. Det er en forferdelig opplevelse for et barn å måtte kjempe med ordene i så mange år, uten å ha fått hjelp og forståelse av at dette faktisk ikke handler om å ta seg sammen. For meg er det vanskelig å forstå at dette kan gå under radaren på barneskolen. Det samme har jeg sett med barn som har fått en adhd-diagnose altfor sent. De foresatte forteller i disse tilfellene som regel at de i årevis har bedt om å få eleven utredet, men er blitt møtt med utsagn om at det er for tidlig å henvise eleven til PPT, eller at PPT har sagt at eleven trenger mer tid. Dette er selvsagt bare «den ene siden» av historien, og jeg har ikke verifisert historiene. Spørsmålet er likevel vel verdt å stille: Får barn med diagnoser tidlig hjelp og innsats?

3.8 Traumebevisst praksis

Ikke så rent få elever i Søgne-skolen har med seg forskjellige traumer i bagasjen. Andre er dessverre blitt påført traumer på skolen. Slike elever har et annet og mer følsomt «alarmsystem» i kroppen – den fysiske «krisealarmen» kan slå seg på i situasjoner som minner om det opprinnelige traumet, men som i seg selv ikke kvalifiserer til en slik reaksjon. Å håndtere elever med traumer på en god og hjelpsom måte krever kunnskap om hva traumer er og hva de skaper i et barn. Dette er ikke noe lærere har i sin utdanning. Og i praksis ser jeg hvordan skolen av og til kan gjøre en situasjon verre

for en elev fordi de ansatte kanskje ikke har kompetanse om dette.

Hvordan møter man som offentlig ansatt barn med slike utfordringer? Hvilke virkemidler fungerer overfor disse, og hvilke fungerer mot sin hensikt?

RVTS (Ressurssenter om vold og traumatisk stress) har inngått avtale med Søgne kommune om at 200 deltakere fra forskjellige enheter og tjenester i Søgne skal delta i et kompetanseprogram innenfor traumebevisst praksis. Programmet skal gå over halvannet år, og starter etter planen til høsten. Dette er selvsagt bra. Tre av de kommunale skolene i Søgne har imidlertid takket nei til å delta i dette kompetanseprogrammet. Dette kan ha å gjøre med noe kommunalsjef oppvekst sa i Tjenesteutvalget 9. mai i år:

«Det er «Inkluderende læringsmiljø» som er hovedfokus nå. Det er ikke ønskelig å «hoppe på» alt for mye, slik at vi sprer oppmerksomheten på for mange ting samtidig.»

Et alternativ, som ikke er av samme kaliber, men som likevel hadde vært et viktig bidrag, ville være å tilby alle ansatte en kursdag om dette. Barnehagesektoren hadde våren 2018 et slikt seminar med Barnefokus Sør, et foretak som tilbyr rådgivning, veiledning og undervisning for det offentlige hjelpeapparatet innenfor tema som omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep mot barn. Jeg tror en slik dag ville ha betydd en forskjell i praksis for mange elever i Søgne-skolen.

3.9 Samarbeidslæring

Tjenesteutvalget i Søgne fikk i februar 2018 en kort gjennomgang av modellen med såkalt «Samarbeidslæring» (Cooperative learning), som i løpet av relativt kort tid er tatt i bruk på Tinntjønn. Her har elevene en mer aktiv rolle i egen læring enn tradisjonell tavleundervisning, og lærer til og av hverandre i små, fleksible grupper. Samarbeidslæring er etter hvert blitt en velprøvd arbeidsmåte i undervisning og er basert på en bred forskning. Forskingen viser at vel utført samarbeidslæring skaper større evne til problemløsning og kritisk tenkning, og styrker evnen til å lytte og forstå. Dette gjelder både for faglig «sterke» elever, og for elever som strever faglig. Fra mitt ståsted kan jeg bare bekrefte dette inntrykket, fra flere av elevene på Tinntjønn. En av dem sa til meg i høst:

«ALLTID har gruppearbeid vært det KJEDELIGSTE som fins på skolen. Men nå er det det GØYESTE!»

En annen elev sier det slik: **«Jeg føler at det får flere til å delta. Når vi gjør oppgaver er det ikke alltid alle som gjør oppgaver, men når vi samarbeider blir alle med, alle må gjøre noe, og alle lærer.»**

Jeg applauderer samarbeidslæringsmodellen, og vil oppfordre skolene til å ta dette i bruk.

3.10 Livsmestring

UiA-forsker og pedagog Lise Barsøe er en av de som foreslår et eget livsmestringsfag i skolen. Jeg mener det er en svært god ide. De fleste barn og ungdom bruker mye mer ressurser på å håndtere livet sitt, på sosiale utfordringer de kan ha hjemme, på fritidsarenaer og på skolen, enn å lære fag. Og her er det store forskjeller. Noen elever får med seg mye «mestringsbagasje», med et utvalg av kunnskap, redskaper og verktøy til å håndtere de fleste av dette livets utfordringer, og er så å si ferdig rustet til voksenlivet lenge før de er myndige. Andre har ikke begrep på hverken personlig økonomi, renhold, klesvask, om følelseshåndtering eller om psykiske lidelser før de plutselig har flyttet hjemmefra og må klare seg selv.

Det har det siste året vært en god del Søgne-elever som sier til meg at de savner mer «Læring om

livet» i skolen. Og læring om livet i dybde:

«Ja, jeg tror det var en som sa noe til oss om grenser og kropp i sex- og samlivssuka. Men jeg husker jo ikke hva han sa akkurat», som en ungdomsskoleelev uttrykker det.

Mental helse Norge hadde i 2017 en sms-aksjon for mer psykisk helse i skolen. Denne engasjerte mange av Søgne ungdommer: De ba om mer psykisk helse i skolen. Dette sier ungdommer også til meg: De trenger mer om dette! En tidligere elev som har psykisk utviklingshemming i nær familie har gitt uttrykk for at de ikke hadde NOE om dette temaet i hele grunnskolen. Jeg vet ikke om det er riktig, men opplevelsen var slik, og den var sår.

Søgne har en fin Livsmestringsplan, med en såkalt «rød tråd» gjennom hele løpet, fra fosterstadiet til voksenalder. Denne ble presentert for Tjenesteutvalget nå i mai. Her er mange viktige og gode temaer tenkt tatt opp «over langs» i hele løpet.

Med et blikk på hva som snart kommer i ny overordnet læreplan for grunnskolen på dette feltet, vil jeg vil likevel ta til orde for et eget livsmestringsfag i skolen. Den enkelte kommune har en viss frihet over egne skolars timeplan, så det er mulig å gjøre dette.

3.11 Skolens bruk av Elevombudet

Som Elevombud har jeg få eller ingen rettigheter. Elevombudet har ikke, og skal ikke ha, innsyn i elevmapper. For å gå inn i en enkeltsak må Elevombudet inviteres inn i den, av enten en elev, foresatte eller av skolen. Setningen jeg av og til får høre:

«Å, er du inne i saken, jeg trodde ikke det var SÅ alvorlig?» bygger altså på en misforståelse. Det er ikke alvorlighetsgraden som gjør at Elevombudet er inne i en sak, men om Elevombudet er blitt invitert inn i den eller ikke. Ofte er det en sammenheng med alvorlighetsgrad (at foresatte kommer til meg hvis saken oppleves som alvorlig), men det er altså ingen direkte sammenheng her. Jeg kan derimot på egen hånd gå inn i generelle saker eller problemstillinger, og det gjør jeg også, med jevne mellomrom. Dette avspeiles blant annet på Elevombudets Facebookside, der jeg legger ut saker med oppfordringer (for eksempel om å slette appen *Sarahah*), informasjon om forhold (forskjellige spill eller trender på sosiale medier) eller bekymringsaker (for eksempel tidvis svært høyt inntak av *energidrikker* blant barn, *hærverk* utenfor skoler osv.).

Jeg har således slett ikke «det fulle bildet», og det skal jeg heller ikke ha. Elevombudet skal derfor ikke opptre som en «dommer» eller en «megler» mellom for eksempel to foresatte til et barn som står i strid mot hverandre, eller mellom foresatte til forskjellige barn som har en uoverenstemmelse eller står i en mobbesituasjon. Min rolle er først og fremst å være en link mellom en elev/dens foresatte til skolen, og noen ganger mellom en elev/dens foresatte til andre instanser, der det er berørte forhold som innvirker direkte på elevens skolesituasjon.

Hvis det innhentes samtykke fra elever og/eller deres foresatte, kan skolen invitere Elevombudet inn i en sak med navngitte elever. Dette gjør ikke skolene så ofte i dag. Jeg vil gjerne gjøre skolene oppmerksomme på denne muligheten, her mener jeg det er noe å hente. Hvis kommunikasjonen med de foresatte oppleves utfordrende, eller hvis skolene «står fast», kan de vurdere å kontakte Elevombudet. De fleste foresatte har ikke noe imot å gi et slikt samtykke.

Skoleansatte kan også luften en sak eller et sakskompleks anonymt. Det gjøres i noen grad i dag, og det kan fungere.

En annen mulighet skolene har, er å gjøre de foresatte aktivt oppmerksomme på muligheten av at de

kan kontakte Elevombudet. Jeg vet at enkelte av rektorene gjør dette i dag, men jeg tror potensialet her er større enn det som er tatt ut til nå.

Ved en gjennomgang av alle de kommunale skolenes hjemmesider i Søgne, kan jeg ikke på en av dem finne en lenke eller noe info om Elevombudet. Jeg slipper absolutt til på skolens foreldremøter, og det viser seg jo at folk finner frem til Elevombudet likevel. Men jeg stusser litt på dette – og håper skolene ser at Elevombudet er en ressurs, for elevene, for de foresatte, men også for seg selv.

3.12 Elevombudets mandat

Elevombudet har til nå hatt som mandat de elever som går på de kommunale grunnskolene i Søgne. Jeg har derfor måttet avvise flere henvendelser fra foresatte til elever på de private skolene. Jeg tenker at det er naturlig at Elevombudet kan ha som sitt mandat også de Søgne-elevene som går på andre skoler. Dette er også noe KomFug har etterspurt. Dette utgjør per 01.05.2018 206 elever, fordelt på fem skoler. Jeg skal få til dette uten å måtte utvide min stillingsprosent.

3.13 Budsjetter

Søgne kommune har de siste årene tatt et løft for skolen, blant annet med ansettelsen av miljøterapeuter, med opprettelse av et beredskapsteam mot mobbing og opprettelsen av et elevombud. Vi ligger godt an i forhold til sammenliknbare Kostra-kommuner.

Lærere som før har arbeidet i andre kommuner, forteller meg også at de opplever at de økonomiske rammene og ansatte-tettheten i Søgne-skolen er bedre enn i kommunene de har arbeidet i før.

Søgne-skolen har utvilsomt tatt flere viktige skritt i riktig retning.

Pengene strekker likevel ikke alltid til på skolene. Dette har vært oppe som politisk sak nå i mai-18, der politikerne har vedtatt at to Søgne-skoler skal slippe å «ta inn» merforbruket fra 2017 i 2018. I disse tilfellene handler det ikke om at skolen har vært råflott eller sløsete, men om at disse skolene har og har hatt elever som har sammensatte og kompliserte problemstillinger som MÅ håndteres, for eksempel i forbindelse med elever som noen ganger er farlige for seg selv og andre. Mye kan gjøres ved effektiv bruk av virkemidler og gjennomtenkt bruk av ansatte. Men mai-vedtaket om «ettergivelse av gjeld» er helt i tråd med Opplæringslovens §13.1: «Kommunen skal oppfylle retten til grunnskoleopplæring etter denne lova for alle som er busette i kommunen.»

Det er altså ikke snakk om at den nye sterke mobbeparagrafen i Opplæringsloven skal oppfylles i **den grad** kommunen har råd til det. Lovkravet er absolutt.

Vi vet at kampen om offentlige midler bare vil tilspisse seg og bli hardere de neste årene. Dette krever nøysomhet og budsjett disiplin. Likevel lurer jeg av og til på om rektorene i hele Norge, også i Søgne, kan være i overkant lojale.

Både FN's barnekomite og UNICEF har uttrykt bekymring over den store variasjonen det er i norske kommuners omfang og rammer i tjenestene rettet mot barn. Ifølge Barneombudet viser forskning at det er en helt klar sammenheng mellom ressursbruk og kvalitet i tjenestene. Altså: Kommunene får kvalitet direkte igjen for hver krone de legger inn.

Den amerikanske nobelprisvinneren i økonomi James Heckman har vist hvordan offentlige investeringer i tidlig barneår og skole gir samfunnet direkte tilbake økonomiske gevinster som tilsvarer 10 ganger investeringene. Tidlig innsats, og kvalitetssikret bruk av denne innsatsen, kan redde barn, og hvis vi skal tro disse tallene, også fremtidens budsjetter.

3.14 Foreldre: Nettet

Oppfordringene mine på dette og neste punkt er til foresatte til elever i Søgne kommune. Foresatte er dessverre naive overfor egne barns nettbruk. Og jeg opplever at foresatte i Søgne abdiserer mer og mer overfor sine barns ønsker på nettet. Tall fra Medietilsynet viser at nettet er en klar kilde til konflikt og uenighet mellom foreldre og barn. 23 % av 9–16-åringene svarer at de er uenige med foreldrene om hva de skal få lov til å gjøre på internett, mens 44 % rapporterer om uenighet knyttet til tidsbruk på internett. Men til tross for at mobilen er det verktøyet barn og unge bruker mest, er det mobilbruken foreldrene selv oppgir at de snakker minst med barna om.

Barneombudet har nylig publisert rapporten «Alle kjenner noen som har opplevd det», om seksuelle krenkelser blant unge. Rapporten er basert på møter med 200 ungdommer fra hele landet. Der konkluderer barneombud Anne Lindboe med at seksuelle krenkelser blant ungdom må tas mer på alvor, og at også **foreldre** må ta et større ansvar. Hun forteller at de unge ønsker dette, og påpeker at de seksuelle krenkelsene de har sett ungdom utsettes for er utbredt, det er grovt, og får store konsekvenser for mange.

Men mange foreldre er i praksis ikke «logget på» i det hele tatt, og aner ikke at barna deres blir utsatt for seksuelle krenkelser på nett. Tallene viser at det er et stort gap mellom de foresatte som kjenner til at deres barn har opplevd uønskede delinger av nakenbilder, eller seksuelle kommentarer på nett, og de som faktisk får det.

Også Medietilsynet mener foreldrene i større grad må på banen her.

Dette kan jeg si meg enig i. Også i Søgne er mange foreldre skremmende kunnskapsløse i forhold til den digitale utviklingen. Og av og til lurer jeg på om det er komfortabelt å fortsette å være det. Mobilen er ingen barnevakt der foresatte kan logge seg av. Mobilen er de fleste elevers kjæreste eiendel, og det er gjennom mobilen de ser på verden, på hverandre og seg selv. Hvis foresatte «kobler seg på» barnas nettbruk i tidlig alder, mens barna enda synes det er gøy at de voksne er interessert, kan det skapes en sunn og konstruktiv dialog, der barn og voksne i fellesskap kan orientere seg i den digitale virkeligheten. Barna ønsker å vise sine foresatte ting, i hvert fall når de er små. Jeg vil oppfordre til å la barna få vise hva de kan, hva de synes er interessant! Så kan voksne være nysgjerrige sammen med barna.

Youtube-gaming, for eksempel, er stort for mange barn i Søgne. Her sitter barna i timevis og ser på at *andre* barn/voksne spiller dataspill. I stedet for å himle med øynene, kan man snakke med barna om dette, finne ut hvilke youtubere de følger, og se litt på noen av videoene for å oppdatere seg. Spør barna om hvorfor de liker en bestemt YouTube-kanal, og i prosessen få dem til å selv reflektere. Man kan også be barna skru opp lyden på høyttaleren. Det gjør at man har en viss grad av oversikt, lærer selv, og kan bli oppmerksom på innhold som man kanskje ikke ønsker at barna skal oppleve hos denne strømmegiganten. Det kan dukke opp spill med høy aldersgrense på disse kanalene, eller andre ting som en ikke ønsker at barnet skal se på. Så det kan være greit å være oppdatert på hva ulike youtubere typisk legger ut. Store, anerkjente youtubere er generelt mer forutsigbare på hva de legger ut av innhold, enn mindre og ukjente aktører. I tillegg finnes det et filter, en «begrenset innhold-modus» på YouTube, som luker ut noe, men ikke alt. Ingenting kan uansett erstatte at man som forelder engasjerer seg i det barna gjør på nett. Og det har en enorm verdi at barna ser at en

som voksen engasjerer seg og er nysgjerrig på en positiv måte.

Jeg tror det er viktig. Barn i stadig yngre alder eksponeres for hatuttrykk, vold, nettovergrep og for voksen seksualitet på nettet, i en eller annen form. Barna tør som regel ikke fortelle om dette. Men det kan være nesten umulig å håndtere dette alene.

Som Elevombud ser jeg at det som kanskje hindrer barn og ungdom i Søgne mest i å fortelle sine foresatte om ubehagelige ting de har opplevd på nettet, er frykten for å miste tilgang til sin mobiltelefon og/eller sosiale medier. Noen voksne bruker inndraging av mobiltelefon og avinnstallering av apper til sosiale medier som reaksjon når barna deres forteller om vonde ting som har skjedd på nett. Dette resulterer imidlertid som regel med at barna deres slutter å fortelle. Det er uheldig, for når de blir krenket på nett, eller får spredd bilder av seg selv, trenger de virkelig noen voksne til å hjelpe seg til å håndtere situasjonen. Jeg anbefaler derfor alle foresatte om å ha regelmessig dialog med sine barn om den digitale verdenen, hva barna er interessert i, hva de synes er gøy, hva de kanskje ikke liker så godt, og hva som er nytt. Selv om jeg ikke vil oppfordre til å «bryte seg inn» på sine barns mobiler, er det viktig å være pålogget og informert om det som skjer.

Vi har uansett ingen kontroll: Det er elever i Søgne som innstallerer apper på sosiale medier på vei til skolen, og avinnstallerer dem igjen hver dag på vei hjem.

Det samme spriket mellom de foresattes kunnskap og virkelighet som vi så i forhold til seksuelle krenkelser, finner vi også i forhold til spill.

Medietilsynets 2018-undersøkelse avdekket at 6 prosent av foreldre med barn i alderen ni til elleve år oppgir at de tror barna deres har spilt spill med høy aldersgrense, mens det som nevnt over er 25 prosent av barna selv som sier de har spilt voksenspill.

Jeg anbefaler på det sterkeste at foresatte sjekker, for eksempel på Barnevakten.no, eller henvender seg til chattetjenesten snakkomspill.no, hva spillene representerer og inneholder. Jeg anbefaler også at foresatte er konsekvente med anbefalte aldersgrenser på både spill og sosiale medier.

3.15 Foreldre: Mobbing, krenkelser og uønsket atferd

«Foreldrene til ingen av de andre gjorde en dritt» (Gutt, storskolen).

Jeg tror alle foresatte kan ha godt av å få av seg sine egne mentale briller når vi ser på egne barn. Erfaringen viser at foresatte står i overhengende fare for å bli blinde for egne barns feil og mangler. En har rett og slett en tilbøyelighet til å tro at egne barn er bedre enn andres barn. Det er menneskelig, men det er uheldig. Det er ikke få ganger jeg har blitt fortalt av elever og foresatte i Søgne at foresatte til en elev, som bevislig har krenket en medelev, nekter for at det kan ha skjedd, eller ikke makter å ta det inn over seg. Dette skader relasjoner og gjør det vanskeligere for den som er krenket å reise seg. Det er heller ikke bra for et barn som mobber eller har annen uheldig atferd å ikke bli korrigert. Forskning viser helt tydelig at det er de barna som mobber andre som har de dårligste oddsene for å klare seg i voksenlivet.

Men helt ny forskning viser at også de «usynlige» støttespillerne til mobbing og krenkelser, både i skolegården og på nett, har en dårligere utviklingskurve enn de som enten ikke står og ser på, eller de som aktivt prøver å stoppe krenkelsene. Vi gjør våre barn en stor tjeneste hvis vi lærer dem hva som er rett, til å stå opp for det som er rett, og til å stå opp for de som blir plaget.

DEL 2

4. Politisk prosess rundt elevombudsordningen i 2017

4.1 Bakgrunn:

28.01.2016 vedtok kommunestyret i Søgne at det skulle etableres et elevombud i inntil 50% stilling for skolene i Søgne i en prøveperiode på 2 år.

18.05.2016 ble Tone Martha Sødal ansatt i 50 % prosjektstilling som Elevombud i Søgne kommune.

4.2 Evaluering

I saksframlegget til møte i formannskapet 18.10.2017 het det:

«Elevombudet tiltrådte stillingen i august 2016 og midt i neste budsjettår skal det, iht vedtaket, tas stilling til om ordningen skal videreføres. Ettersom prioriteringer i økonomiplanen gjøres før årsskiftet, er det ønskelig å hente inn hvilke erfaringer organisasjon og innbyggere har med elevombud i Søgne.»

Formannskapet vedtok å nedsette en politisk arbeidsgruppe for å få evaluert erfaringene med elevombud i Søgne kommune. Følgende politikere ble oppnevnt til arbeidsgruppen:

Christian Eikeland (FRP), Sigrun Sæther (KRF) og Bjørn Egeli (AP).

I formannskapet 29.11.2017 ble arbeidsgruppens mandat beskrevet:

«Arbeidsgruppens mandat har vært å innhente erfaringer og evaluere disse med tanke på elevombudets videreføring og med tanke på om mandatet er dekkende for å ivareta et trygt og godt læringsmiljø for alle elever i Søgneskolen.»

Arbeidsgruppen beskriver i saksdokumentene sitt arbeid og sine konklusjoner slik:

«Elevombudet har vært politisk og administrativt selvstendig i sin utførelse av oppgavene. Arbeidsgruppen har etter forespørsel fått skriftlig innspill fra organisasjonssjef Gustav Skretting. Her beskrives administrative forhold knyttet til elevombudet og informasjon om elektronisk arkivering og dokumentasjon av elevombudets arbeid. Kommunalsjef oppvekst Jon Wergeland og kommunalsjef helse- omsorg Svein Ressel har beskrevet erfaringer på sektorene. Elevombud Tone Martha Sødal redegjør for sitt arbeidet og erfaringer. Det er også kommet innspill fra Kommunalt foreldreutvalg.

I tillegg har flere enkeltpersoner gitt direkte tilbakemelding til politikerne i arbeidsgruppen vedrørende egne erfaringer med ordningen med elevombud.

Arbeidsgruppen har hatt samtaler med; Ordfører Astrid M. Hilde, kommunalsjef Jon Wergeland og elevombud Tone Martha Sødal.

På bakgrunn av de innkomne innspill, samtaler og tilbakemeldinger vil arbeidsgruppen trekke frem følgende funn og anbefalinger:

Arbeidsgruppen har fått mange positive tilbakemeldinger på at Elevombudet gjør en meget god jobb.

Hun følger opp sine oppgaver og utfører vervet på en svært god måte.

Det er kommet frem under evalueringen at oppgaver knyttet til dokumentasjon/arkivering er mer tidkrevende enn forventet. Det er behov for å se nærmere på grenseoppgangen mellom det faglige administrative ansvarsområdet og elevombudets arbeidsmandat.

Arbeidsgruppen anbefaler følgende:

- **Stillingen bør økes til 60%**
- **Stillingen bør gjøres fast**
- **Administrasjonen ser nærmere på grensesnittet mellom Elevombudets arbeidsmandat på**

den ene siden og det administrative faglige ansvarsområdet i de kommunale tjenestene på den andre siden. Det fremmes en sak til Formannskapet.»

Rådmannens forslag til vedtak var slik:

«Arbeidsgruppens evaluering av ordningen med elevombud tas til orientering.»

Ordfører Hilde (AP) fremmet endring til rådmannens forslag (endring i kursiv):

«Arbeidsgruppens *anbefalinger* av ordningen med elevombud tas til orientering»

Repr. Terkelsen (FRP) fremmet tilleggsforslag:

«Stillingen dekkes innenfor frigjorte lønnsmidler.»

Votering:

Rådmannens forslag til vedtak med endring og tillegg fra FRP enstemmig vedtatt.

Formannskapet vedtok enstemmig denne innstillingen til kommunestyret:

«Arbeidsgruppens anbefalinger av ordningen med elevombud tas til orientering

Stillingen dekkes innenfor frigjorte lønnsmidler.»

I kommunestyret 14.12.2017 fremmet ordfører Astrid Hilde (AP) følgende forslag:

- **Stillingen økes til 60%**
- **Stillingen gjøres fast**
- **Administrasjonen ser nærmere på grensesnittet mellom elevombudets arbeidsmandat på den ene siden og det administrative faglige ansvarsområdet i de kommunale tjenestene på den andre siden. Det fremmes en sak til formannskapet.**

Dette forslaget ble enstemmig vedtatt. Formannskapets innstilling ble dermed ikke votert over.

Elevombudet ble formelt ansatt i 60 prosent fast stilling fra 01.01.2018.

4.3 Arkiv

Elevombudet har en selvstendig arkivdel i kommunens saksbehandlingssystem Ephorte. Det er bare Elevombudet selv, pluss to arkivansatte, som har tilgang til denne arkivdelen. Elevombudet arkiverer selv sine saker.

5. Elevombudets informasjonsarbeid

5.1. Utadrettet informasjonsarbeid

Elevombudet har egen logo. Den blir brukt på visittkort, på «bukken» ute på torvet når Elevombudet har drop-in-tid, på infoplakater og på presentasjoner når Elevombudet er ute og forteller om sitt arbeid, eller holder innlegg i en eller annen sammenheng. Jeg har fått mange henvendelser fra flere kanter i løpet av det siste året, både fra private firmaer som ønsker å høre om Elevombudets erfaringer, (noe jeg ikke har funnet tid til å prioritere), fra organisasjoner og etater som tangerer Elevombudets virkeområde, og fra andre norske kommuner. Det er flere kommuner i Norge som har fått med seg at Søgne kommune har fått et elevombud, og jeg har delt Elevombudets mandat og fjorårets rapport, og har forklart Elevombudets virke overfor flere representanter fra forskjellige kommuner i landet.

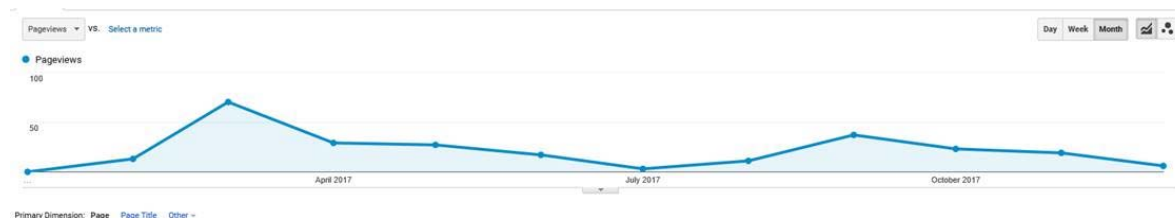
Elevombudet er på foreldremøtene med de kommende førsteklasseforeldrene på våren på alle barneskolene. I tillegg er Elevombudet fast til stede og presenterer seg på alle foreldremøter på skolene hver høst. Der har gjør jeg rede for Elevombudets mandat, hvordan jeg jobber, hvordan elever og foreldre kan få tak i meg, og snakker også litt om aktuelle problemstillinger angående det psykososiale miljøet på skolene. I 2017 valgte jeg å bruke noe tid på disse møtene til å snakke om aktuelle sosiale medier, og om utfordringer disse kan by på for elevene og for skolemiljøet.

Jeg er også invitert inn i alle klasser i ungdomsskolene. Der får jeg en skoletime til rådighet. Jeg tar der opp aktuelle problemstillinger, viser filmer og snakker om mobbing og krenkelser, snakker om at vi er forskjellige, ser forskjellige ut og har forskjellige behov – men at alle elever har rett til et miljø som er trygt og godt, der de ikke blir plaget eller krenket. Jeg tar opp hva som kan være drivkreftene i destruktiv atferd, hvordan man som medelev kan velge å stille opp og si fra hvis man ser noe som uheldig, eller at noen ikke har det bra. Jeg har fått mange fine diskusjoner og ordvekslinger med mange slags ungdommer her. Noen klasser er lett å få i tale, mens andre klasser er mer tause og tilbakeholdne. Jeg opplever likevel stor lydhørhet overalt, og kjenner at dette er et tema som berører elevene.

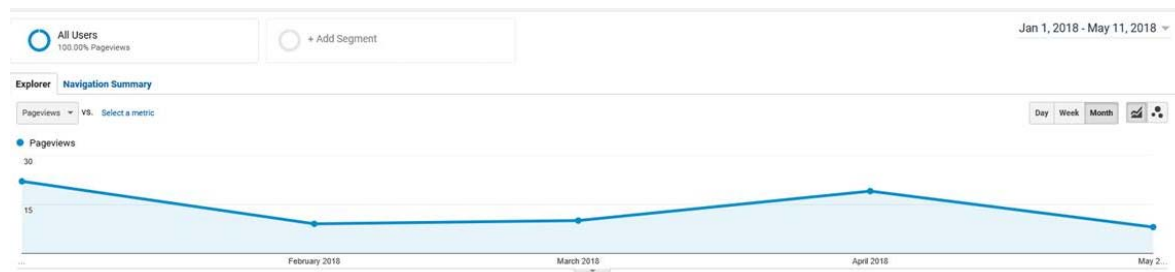
5.2. Websiden

Her er oversikten over treff på Elevombudets side på Søgne kommunes hjemmeside. Mitt inntrykk er at de fleste finner meg på andre måter enn på hjemmesiden, men det er viktig at informasjonen er tilgjengelig der, slik den er nå. På Elevombudets side ligger også linker til andre viktige sider/ressurser for elever og foresatte.

2017:

2018:

5.3 Elevombudet i analoge medier

Elevombudet har blitt intervjuet av de fleste av landsdelens mediaktører i 2017, angående tema og saker som har med mobbing og elevers psykososiale miljø å gjøre. Flere av dem har bedt om en uttalelse fra Elevombudet flere ganger. De fleste av disse sakene er blitt delt på nett og på Facebook, slik at de har vekket engasjement i hele fylket, og også i andre steder av landet. Elevombudet har i 2017 avtale med Søgne og Songdalen Budstikke om en fast gjestepalte, med bidrag ca hver 5.uke. For øvrig har Elevombudet uttalt seg i feature- og nyhetssaker i disse mediene i 2017:

- Fædrelandsvennen
- Vårt Land
- NRK Sørlandssendingen
- Søgne og Songdalen Budstikke
- N247

- Lindesnes Avis
- Sør-nett
- Fritidsnytt
- Kristiansand Avis

5.4 Elevombudet i digitale medier

Elevombudet har en egen Facebook-side. Der ligger Elevombudets oppdrag beskrevet, og der kan man komme i direkte kontakt med Elevombudet enten via en knapp der man kan sende en direkte epost, ved å sende direktemelding på meldetjenesten Messenger, eller ved å ringe via Messenger. For mange, som kanskje ikke er observante på muligheten av å finne kontaktinfo til Elevombudet på Søgnes hjemmeside, er Facebook en god «vei» inn. Direktemeldingene brukes i hovedsak til å opprette kontakt og for å avtale videre oppfølging.

På Elevombudets Facebook-side presenteres en miks av forskjellige typer stoff, som kan være av interesse for mange. Det er en åpen, offentlig side, og ikke et sted for å legge ut ting som kan være personsensitivt. Nasjonale saker som berører elevers skolemiljø, saker som ses som spesielt relevante fra Barneombudet, Medietilsynet, Kripos og andre aktører, samt saker fra lokalpressen om lokale forhold deles der. Jeg skriver og deler også egne innlegg. Siden har per 14.05 2018 665 «likes» og samme antall følgere. Lokale saker er de som vekker mest interesse.

Jeg har noen ganger i 2017 promotert saker som jeg har vurdert som spesielt viktige å få spredd. I disse tilfellene har jeg betalt Facebook fra 25,- til 170,- kroner for å få nyhetene opp i feeden til både de som allerede følger siden, samt noen som ikke gjør det. Facebook har nylig endret sine algoritmer slik at de aktørene som betaler for promoteringer får større uttelling for sin investering enn før.

Snap?

Jeg har vurdert å opprette en Snap-konto for Elevombudet. Det er på Snapchat ungdommene i første rekke er, og noen andre aktører som arbeider med ungdom har begynt å gjøre dette. Jeg har etter research og overveielse besluttet å ikke gjøre dette, i hvert fall ikke foreløpig. Jeg vurderer faren for å ikke kunne håndtere mottatte meldinger på en tryggende måte som stor. Snap-er «forsvinner» som regel etter kort tid. Som offentlig ansatt tjenesteperson påhviler det meg et ansvar for å forvalte, håndtere og dokumentere innkommen informasjon på en juridisk holdbar måte. Hva gjør jeg hvis noen sender Elevombudet en melding om at de trenger hjelp, ønsker å skade seg selv, eller i verste fall vurderer å ta sitt eget liv, kanskje midt på natten? Kanskje har jeg ingen kontaktinfo til vedkommende, kanskje vet jeg ikke en gang hvem dette er. En av de offentlig ansatte aktørene som har valgt å ha en Snap-konto, har overfor meg sagt at vedkommende opplever å være på gyngende juridisk grunn i forhold til Snap. Men siden vedkommendes klientgruppe er voksne ungdommer, fungerer det etter vedkommendes oppfatning likevel. Jeg, som har et ansvar for elever fra seks til seksten år, tror ikke Snap er en hensiktsmessig kanal for Elevombudet. Jeg opplever at selv om barn og ungdommer kanskje ikke bruker Facebook i stor grad, har «alle» en profil, og de vet at de kan komme i kontakt med meg der.

6. Elevombudets samarbeid med andre aktører

6.1 Politisk sektor

Ved at kontoret er plassert på rådhuset i Søgne har jeg enkel tilgang til kommunestyresalen, der politiske saker som angår Elevombudets mandat blir tatt opp. Jeg opplever å ha god kommunikasjon med alle Søgnes politikere. Jeg har i året som har gått hatt presentasjoner og vært tilgjengelig i

aktuelle saker som har vært behandlet i *tjenesteutvalget*, *formannskapet* og *kommunestyret*. Jeg har også blitt kalt inn til tjenesteutvalget ved enkelte andre anledninger, for å være tilgjengelig for spørsmål fra politikerne.

Jeg har hyppig kontakt med *ordfører* Astrid Hilde, som på vegne av formannskapet har et formelt løpende ansvar for Elevombudet. Ordfører oppleves tilgjengelig, og dialogen er god.

Ved en anledning møttes partiet De Grønnes *kommunestyrerepresentant* Yngvar Monstad, jeg og en Søgne-borger til en givende ordveksling og idemyldring om hvordan kommunen best kan ivareta sårbare barn og ungdom.

I 2017 ble jeg invitert til et møte *Arbeiderpartiets partisekretær* Kjersti Stenseng og *stortingsrepresentant* Kari Henriksen på ordførerens kontor. Der delte jeg Elevombudets mandat og arbeidsområde, samt fortalte litt om hvordan jeg utøver mitt arbeid i praksis.

Før valget i 2017 ble jeg invitert av Søgne Høyre til et møte med daværende *helseminister* Bent Høie. Han tok seg svært god tid, og jeg opplevde en interessert og lydhør minister, og fikk en god og fruktbar dialog med ham og hans reisefølge om utfordringer og muligheter.

Jeg vet at *Barne- og ungdomsrådet* i Søgne er operativt, men fra mitt ståsted har det oppleves lite aktivt og funksjonelt i Søgne i 2017. Jeg presenterte Elevombudet for et møte i Barne- og ungdomsrådet i 2016. Jeg kan ikke finne hverken møteinnkallelser eller noen protokoller fra Søgne Barne- og ungdomsråd på Søgne kommunes hjemmeside. Jeg lurer på hvorfor.

Elevundersøkelsen fra Søgne i 2018 speiler dette nokså tydelig: Scoren på «Elevdemokrati og medvirkning» har droppet markant de siste årene, og Søgne scorer nå lavere enn resten av fylket og nasjonalt.

I mai 2018 har imidlertid Barne- og ungdomsrådet i Søgne hatt forslag til nytt reglement oppe til politisk behandling. Det nye reglementet er antakelig egnet til å øke engasjementet og aktiviteten i dette viktige organet. *Elevorganisasjonen*, som representerer alle elever på (videregående skole og) ungdomsskolene i landet, er for meg heller ikke synlig i Søgne.

6.2 Kommunal sektor

Elevombudet er noen ganger en «vei inn» for noen som kanskje ikke har kontakt med andre deler av det kommunale eller private tjenesteapparatet. Jeg snakker med alle som tar kontakt. Noen av dem har sammensatte utfordringer som heller kan høre til i andre etater eller tjenester. Noen har en blandingsproblematikk, der mobbing og krenkelsers som skjer på skolen er Elevombudets område, og noe jeg kan gå inn i, mens andre deler av problematikken heller må tas hånd om av lege, familiekontor, ABUP, PPT, SLT-koordinator eller andre aktører. Jeg henviser i slike tilfeller alltid vedkommende/ vedkommende familier til relevant instans.

Elever og foresatte ber meg ofte om å være med på møter i saker om elever på Søgne-skolene. Noen av disse elevene har en ansvarsgruppe eller en kjernegruppe rundt seg. Andre kan ha inne en eller to andre etater i en periode. Ved disse tilfellene treffer jeg representanter fra disse etatene på møtene. Det oppleves konstruktivt og avklart at vi alle har hvert vårt ansvarsområde, mens skoleledelse «eier» møtet og har ledelsen på møtene.

I disse og andre sammenhenger opplever jeg disse kontaktpunktene med andre kommunale aktører som gode og fruktbare. Jeg tenker likevel at hvis jeg nå skulle ha begynt som Elevombud i en kommune som ikke har hatt denne tjenesten før, ville jeg ha ønsket at alle ansatte i oppvekstsektor og helsesektor var kjent med Elevombudets rolle og mandat. Det har i tiden etter oppstarten vært enkelte misforståelser, som jeg mener ville vært unngått hvis de ansatte var bedre kjent med det

oppdrag politikerne i Søgne har gitt meg.

6.21 Oppvekstsektoren

Et uavhengig elevombud skal både utfordre og samarbeide med oppvekstsektoren i egen kommune. Ombudet skal stå utenfor og observere sektoren, være en vaktbikkje når ting ikke ser ut til å fungere, og skal være en uavhengig sikkerhetsventil for elever og foresatte. Ombudet og oppvekstsektoren har, og skal ha, forskjellig utgangspunkt og perspektiv, og ombudet skal ikke delta i alle indre prosesser i sektoren. Samtidig har elevombud og oppvekstsektor et helt identisk mål: Alle elevers helse, trivsel og læring. Derfor er det naturlig at ombudet og sektoren har en dialog og faglig utveksling der det er tjenlig. Det er i alles interesse at ombudet er orientert og oppdatert på prosesser og den fagutvikling som skjer i sektoren, og at sektoren på sin side kjenner til elevombudsressursen. Jo mer vi kjenner til hverandres måte å arbeide på, jo bedre resultat gir det til de som er hovedpersonene her: Elevene selv. Målet er at vi kan se de samlede ressursene Søgne kommune har og trekke best mulig resultat utfra dem. I Søgne opplever jeg at relasjonen mellom oppvekstsektoren og Elevombudet nå finner sin form.

Elevombudet har i 2017 vært invitert til de fleste av fagsamlingene som «Inkluderende Læringsmiljø» har hatt for sektoren i Søgne. Det har vært lærerikt og nyttig. Elevombudet har siste delen av høsten 2017 blitt varslet av oppvekstkontoret om planer som skal til politisk behandling, og har gitt innspill til dem før til politisk behandling.

Kommunalsjef oppvekst Jon Wergeland og jeg har siden våren 2017 hatt et dialogmøte tre-fire ganger i halvåret for å håndtere de tangeringspunkter vi har som trenger avklaringer, for å unngå misforståelser eller oppklare eventuelle uklarheter, men også for å komme med innspill til hverandre. Dette oppleves konstruktivt og bra.

Skolefaglig rådgiver Eivind Eikeland sitter i en nøkkelrolle i sektoren, og både han og **rådgiver** Dag Røise har kompetanse og er hjelpsom i forhold til å avklare gjeldende regelverk og rutiner når jeg trenger det. Elevombudet har vært invitert inn på ett **Rektormøte** i 2017. Dette foraet er det viktig for meg å holde kontakten med. Jeg har hyppig kontakt med kommunens **rektorer** og noen av **avdelingslederne** ved skolene, i forbindelse med generelle saker, og i forbindelse med de enkeltsaker der det foreligger samtykke for at jeg tar kontakt.

Jeg har vært i kontakt med **Beredskapsteamet mot mobbing** ved flere anledninger i 2017, men jeg opplever likevel Elevombudets kontakt med Beredskapsteamet som synkende. Beredskapsteamet var totalt inne i to saker i Søgne høsten 2017, og ingen saker i 2018, per 05.04.

PPT er, naturlig nok, inne i mange av de samme sakene jeg blir invitert inn i. Det samme gjelder **Barnevernstjenesten**.

Open Mind har jeg ikke vært i mye direkte kontakt med i 2017, bortsett fra at jeg har anbefalt deres Sommercamp til ungdom som ellers kanskje ikke har så mye å foreta seg om sommeren. Jeg opplever likevel at Open Mind har lyktes i å bli et enda mer relevant og tilgjengelig møtested for barn og unge det siste året. Kulturhuset tilbyr klatretrening i buldrevegg/klatrevegg for både barn, ungdom og deres foresatte, det er Juniorklubb med mange aktiviteter to ganger i uken for barn mellom 5.-7-klasse, Ungdomsklubb to ganger i uken for ungdom mellom 8.-Vdg 3.klasse, Søgne kulturskole har danseopplæring, barneteater og ungdomsteater på stedet, og Open Mind har sitt eget Hip hop-dansecrew. Noen elever får prøvd seg både som crew og som tekniske og sosiale medhjelpere.

SLT-koordinator Yngvild Grummedal er en helt sentral brikke i kommunens arbeid mot barn og ungdom. Hun er blant annet et kontaktledd til Politiet, jobber konkret sammen med Politiet i saker der barn og ungdom viser bekymringsfull atferd, og leder møter i kjernegrupper rundt slike elever.

SLT-koordinatoren og jeg deler bekymringen for barn og ungdoms forhold til og bruk av sosiale medier, og til ukritisk bruk av spill med høy aldersgrense.

6.22 Helsesektoren

Kommunalsjef helse Svein Rasset og meg har også opprettet dialogmøter som skal være et halvårig kontaktpunkt mellom Elevombudet og helsesektoren. Helsesektoren er tungt inne i skolene, og jeg har mange kontaktpunkter med forskjellige ansatte i sektoren. Det er enighet om at det er viktig at de forskjellige ressursene som finnes for barn og ungdom i Søgne vet om hverandre og kan henvise til hverandre. Jeg henviser både elever og foresatte til legesenteret, til helsesøster, familiesenteret og andre instanser, når jeg ser at en problemstilling hører til der. Noen ansatte i helsesektoren henviser til Elevombudet, når de for eksempel får kjennskap til at mobbing er en del av en elevs problem. Jeg har i 2017 ikke vært i møte med et samlet **Psykososialt team**. Men jeg har hatt kontakt med alle medlemmene av teamet i forbindelse med saker rundt på de forskjellige Søgne-skolene. Medlemmene i Psykososialt team er etter min erfaring viktige bidragsytere i det daglige livet på skolene, både i enkeltsaker og generelt i klasser og på trinn. De er en ekstra ressurs som skoleledelsen kan bruke der det trengs, og medlemmene bidrar etter min erfaring ofte essensielt for at elever skal ha det trygt og godt i sin skolehverdag. Dette ser vi muligens spor av i Foreldreundersøkelsen: Søgne-skolen scorer bedre enn resten av Agder og nasjonalt snitt på spørsmålet om eleven har noen voksne på skolen å prate med hvis hun/han trenger det.

Helsesøster treffer jeg ikke veldig ofte, men det skjer, både på ansvarsgruppemøter rundt en elev, og i andre sammenhenger. Helsepersonell har strengere taushetsplikt enn oss andre. Men det er som regel ikke vanskelig hverken for både helsesøster eller for Elevombudet å få et samtykke fra elev og foresatte, dersom det anses nødvendig å drøfte en sak eller bekymringer rundt en elev.

Helsesøster samarbeider ofte med **Familiesenteret**, som gjør et svært viktig arbeid for mange barn og unge og deres familier i Søgne. Dette er et tilbud uten terskel, med tilgjengelig og ulike typer fagkompetanse. Jeg treffer ofte representanter for Familiesenteret i forbindelse med saker jeg er inne i, og opplever at Familiesenteret klarer å hjelpe mange familier i Søgne på en god og effektiv måte. Kommunens **ruskoordinator** har tatt kontakt med meg i forbindelse med at det ligger inne i Søgne kommunens Livsmestringsplan at alle elever i 7. og 10. klasse skal ha undervisning om rus. Ruskoordinator ønsker å få også de foresatte i tale, noe jeg applauderer. Jeg har også flere ganger vært i kontakt med **nullvisjonen**.

Jeg har opprettet en kontakt med **kommuneoverlege** Vegard Nilsen for supervisjon. Det vil si at jeg, som mottaker av mange tunge historier fra de som kommer til meg, kan ta opp anonymiserte ting der som angår min egen helse, trygghet og trivsel i denne jobben.

6.23 Andre kommunale aktører

De ansatte på **arkivet** i Søgne kommune oppleves tilgjengelige og villige til å hjelpe, veilede og bistå. De ansatte på **IT-avdelingen** er velvillige og snar til å hjelpe når det trengs. Kontaktpunktene med **Rådmannen** har vært ryddige og positive. Elevombudet hører organisatorisk under **administrasjonsavdelingen**, og er med på flere sosiale møteplasser som arrangeres i avdelingen. **Vaktmester** er alltid positiv, og **servicetorget** er hjelpsomme når det trengs.

6.3 Læringsmiljøsenderet har fulgt to av kommunens skoler (Langenes og Nygård) i to år i det såkalte Læringsmiljøprosjektet, der skolene har fått solid opplæring og veiledning på det meste av det som har med det psykososiale miljøet på skolen å gjøre. Prosjektet avsluttes denne våren. Jeg

har fått lov å være til stede på møtepunktene mellom senteret og skolene, og har sett at senterets kompetanse har fått være til konkret hjelp og nytte. Håpet er at fruktene av dette prosjektet også skal sildre over på kommunens øvrige skoler.

6.4 Kommunalt foreldreutvalg (KomFug)

i 2017 ble Elevombudet invitert til å delta på to av KomFugs møter, våren 2018 ytterligere ett. Det er fint å få være tilstede på et møte i KomFug. I KomFug sitter to representanter fra hver skole, inkludert de private skolene Samfundet og Oasen skole (som ligger i Songdalen kommune, men som har mange elever fra Søgne). KomFug fungerer som samordner og inspirator for foreldrene på skolene, og tar opp saker som kan ha interesse for alle kommunens elever.

Arbeid med å danne foreldrenettverk i klassen, på trinnet og på skolene er av uvurderlig betydning i arbeidet for å sikre alle elever et miljø som fremmer helse, trivsel og læring. Det er et enormt uutnyttet potensiale her. Når foresatte snakker godt sammen, kan mange mobbesaker avverges og stoppes. Når foreldre blir enige om grenser og gjør andre avtaler, gir det elever trygghet og forutsigbarhet. Når det er kultur for at foresatte kan varsle hverandre når de observerer noe bekymringsfullt, får det direkte betydning for elevers liv.

Det siste året har noen foresatte luftet overfor meg at det kan være krevende å drive foreldrearbeid når, slik det er på enkelte skoler i Søgne nå, elever blir oppdelt etter trinn, og ikke etter klasse. Det kan være mange pedagogisk gode grunner til å ha fleksibilitet i måten elevene deles opp på på trinnet sitt. Men en ulempe ved å gjøre det slik, er at det i starten av 1.klasse kan være overveldende for barna med alle de nye i den store «klassen», og det er vanskelig for de foresatte å bli kjent med og bygge opp nettverk med alle andre foreldre på et helt trinn. Bursdagsfeiringen kan også skape konflikter. Tradisjonelle klassestørrelser gir et mer hendig og overkommelig format for foreldrearbeid. Noen elever snakker også om at det er ubehagelig uforutsigbart å ikke vite hvem de kommer i klasse med, når trinnene etter hvert deles opp i klasser. KomFug har etterspurt bedre informasjon når skolene velger «storklasse»-løsninger. Dette kan jeg slutte meg til.

6.5 Søgne legesenter

Elevombudet blir invitert en gang hvert halvår til frokostmøte med legene på Søgne legesenter. Der tar vi opp generelle saker og spørsmål, som regel rundt barn og ungdoms sammensatte problemstillinger. Det kjennes viktig og fruktbart å ha denne kontakten med kommunens fastleger, som har det fremste offentlige helseansvaret for sine pasienter. Noen leger opplyser sine pasienter om muligheten av å ta kontakt med Elevombudet, når pasienten forteller om mobbing på skolen. Det har også hendt at leger etter samtykke fra sin pasient har tatt direkte kontakt med meg for å «koble meg på» saken. Dette er et eksempel på sektor-overgripende samarbeid som jeg vil applaudere.

6.6 Den norske kirke i Søgne

Den norske kirke i Søgne har et aktivt arbeid ut mot yngre og eldre ungdommer. Det ble i 2017 ansatt en Ungdomsdiakon i prosjektstilling. Menigheten har også i 2017, sammen med Søgne Ungdomslag, startet såkalt «Åpent hus» på Heimklang for ungdommer etter skoletid på onsdager. Her kan ungdommer få mat, leksehjelp, voksenkontakt og ha et sted å være. Arrangementet er livssynsnøytralt. Ungdomsdiakonen er også jevnlig på Open Mind. Den norske kirke har dessuten et tilbud om sorggrupper for unge pårørende etter dødsfall.

Både prest, diakon, ungdomsarbeider og ungdomsdiakon har tatt initiativ til kontakt med Elevombudet for å få tips og for å drøfte deres arbeid, og utfordringer som Søgne-ungdommer

møter.

6.7 Politiet

Forebyggende koordinator for Agder-politiet, Hans Martin Skovly, har tatt kontakt med Elevombudet om generelle og spesifikke, anonymiserte problemstillinger ved flere anledninger. Jeg har tidvis hyppig kontakt med **lokalt forebyggende politi**, både i generelle saker og i enkeltsaker der jeg alt er koblet inn. Det knytter seg bekymring til noen ungdommers atferd og valg, og til rus. Jeg opplever forebyggende politi i Søgne som konstruktive i møte med disse elevene. I de tilfellene der barn under strafferettslig alder har begått lovbrudd (for eksempel vold), og det foreligger en anmeldelse, følger Politiet opp med bekymringsamtaler. Jeg får stort sett svært gode tilbakemeldinger fra både elever og foresatte om disse samtalene.

6.8 Fylkesmannen

Elevombudet har et bredt samarbeid med Fylkesmannen. Noen ganger er Fylkesmannen inne i enkeltsaker, andre ganger trenger jeg en vurdering av juss rundt vanskelige problemstillinger. Fylkesmannen oppleves tilgjengelig og hjelpelig. Fylkesmannen har i 2017 hatt flere fagdager og utdanningssamlinger. Jeg har prioritert å være der, fordi kvaliteten på disse samlingene er høy, og jeg lærer mye av å være der. Fylkesmannen har, som før nevnt, en spesiell rolle i oppfølgingen av den nye «mobbeparagrafen» i Opplæringsloven. I revidert budsjett bevilges nå 17 millioner kroner ekstra nasjonalt til Fylkesmannens oppfølging av 9A-saker.

6.9 Arendalsuka

Arendalsuka er en viktig arena for offentlig debatt og opplysning. I 2017 deltok jeg på fem av Arendalsukas arrangementer som gikk direkte på elevers skolemiljø.

6.10 Universitetet i Agder

Jeg har hatt kontakt med to sentrale forskere på skolemiljø og mobbing ved Universitetet i Agder i 2017. Den ene er professor **Ingrid Lund**, som har gitt et viktig og essensielt bidrag til kunnskap og diskusjon om mobbing og mobbeatferd i den nye mobbedefinisjonen som hun har vært med på å utforme. Den andre er universitetslektor og forfatter **Lise Barsøe**. Hun har vært engasjert i Søgne over tid, ikke minst i forbindelse med den nasjonale satsingen «*Ungdomstrinn i utvikling*». Vi møttes for å snakke om ungdommers mange utfordringer i dagens samfunn. Hun er opptatt av å få til et eget livsmestringsfag i skolen. (Jfr 3.10)

6.11 Andre elev-, lærlinge- og mobbeombud

Jeg har i flere omganger vært i kontakt med **Barneombudet** det siste året. Sammen med ordfører Astrid Hilde, Tjenesteutvalgets leder Christian Eikeland og de etterlatte etter avdøde Alma Gabriela Knutsen sendte Elevombudet i juni en forespørsel til Barneombudet om bistand. Dette brevet ble, etter avtale med de involverte, ikke unntatt offentlighet. Vi skrev til Barneombudet fordi Søgne fremdeles står midt oppi konsekvensene av den krevende drapssaken som involverte nesten et helt årskull av barn. Per dags dato rammer saken fremdeles helse, trivsel og læring for flere av våre barn og unge. Vi anførte i brevet at det for oss ser ut som om gjeldende lovverk i praksis ikke tar hensyn til de utfordringene saker som denne reiser. Vi oppfordret Barneombudet til å se på problemstillingene, og vurdere om det finnes muligheter for å fylle de hullene i regelverket vi mener denne saken har avslørt. Vi fikk som svar at Barneombudet setter pris på at vi deler de utfordringene vi møter, fordi kunnskap om utfordringer i praksis er viktig i ombudets arbeid for å styrke barns rettigheter. Ombudet svarte likevel at Barneombudet ikke har mandat til å gå inn i enkeltsaker, og at de derfor

dessverre ikke kan bistå med konkrete vurderinger i vår sak. For øvrig viste ombudet til gjeldende regelverk.

I mai sendte jeg et forslag til Barneombudet om at det på nettsiden deres kunne være lenker til de forskjellige elev- og mobbeombudene som etter hvert finnes i landet. Søgne var først, men det har bare det siste året blitt opprettet en rekke **kommunale mobbeombud** rundt i landet. I tillegg kommer de fylkeskommunale **Elev- og lærlingeombudene**, samt i noen fylker nyopprettede **mobbeombud**, på fylkesnivå. Jeg lurte også på om Barneombudet kunne ha en rolle i å knytte de forskjellige ombudene sammen til et nettverk. Jeg fikk til svar at dette ikke anses som Barneombudets oppgave. I Arendalsuka i august treffes de av ombudene som er til stede og utveksler erfaringer. Mens de fylkesvise ombudene har et gjeldende nasjonalt nettverk, har «vi andre» ikke lykkes i å samles i et nasjonalt nettverk. Men ombudene i Agder, inkludert **studentombudet på UiA**, har hatt kontakt, og vi møtes regelmessig for å reflektere rundt pedagogiske og praktiske problemstillinger vi alle står overfor i ombudsarbeidet. Fylkesmannen inviterer også ombudene i Agder, sammen med chatte-tjenesten Snakkommobbing.no, til å dele utfordringer og løsningsmåter sammen med flere fra Fylkesmannens utdanningsavdeling. Dette oppleves fruktbart.

6.12 Kontakt med andre kommuner

Jeg ble i september 2017 invitert til rektormøte i **Songdalen kommune**, for en gjennomgang av hvordan jeg arbeider som Elevombud, hvilke utfordringer jeg ser og hvilke «hull» jeg ser systemet kan ha i arbeidet for å sikre alle elever et godt og trygt skolemiljø. Jeg ble senere invitert til en gjennomgang av mitt arbeid i **Songdalen kommunestyre**. Ved begge anledninger opplevdes dialogen fruktbar og interessant. Vi fikk i begge fora en god ordveksling om utfordringer og løsninger angående arbeidet med elevers psykososiale miljø på skolen.

Andre kommuner har tatt kontakt med meg i løpet av det siste året, både fra politisk og administrativt nivå: **Lillesand**, **Kongsberg** og **Frogn kommuner** har alle opprettet kommunale mobbeombud det siste året, og jeg har bistått administrasjon, politikere og ombud med informasjon om mitt mandat og hvordan vi har løst forskjellige praktiske, organisatoriske og etiske spørsmål. Jeg har relativt hyppig kontakt med representanter for **Kristiansand kommune**. I mars 2017 ble jeg invitert til å holde et innlegg på kommunens **Elevrådskonferanse**. Denne konferansen hadde godt oppmøte av tillitsvalgte elever, og var et interessant innblikk i hvordan vår nabokommune arbeider for å få frem stemmene til elevene selv.

Jeg ble høsten 2017 invitert til å holde hovedinnlegget på et møte i **Mandal** Barne- og ungdomsråd. Mandal er en kommune som har klart å styrke og dyrke demokratiengasjementet blant barn og ungdom på en forbilledlig måte. Representanter for Barne- og ungdomsrådet i Mandal har talerett på møtene i kommunestyret, og er en velfungerende og kraftfull høringsinstans i alle politiske saker som angår barn og ungdommers levkår i Mandal. Mandal har hatt opprettelse av Elevombud oppe til politisk behandling, og administrasjonen er pålagt å utrede en slik ordning **«etter modell av Søgne»**.

6.13 Andre

Jeg får en god del henvendelser og forespørslers om å holde innlegg som jeg må takke nei til. Hovedsakelig gjelder det forespørslers fra etater, institusjoner, firma eller organisasjoner som er utenfor mitt mandat.

7. Kurs og seminarer

Jeg har deltatt på følgende kurs og seminarer i 2017:

- * De fleste av Fylkesmannens fagdager og utdanningssamlinger som var relevante for mitt mandat
- * Flere av Knutepunktets seminarer og fagsamlinger i satsningen «Inkluderende læringsmiljø»
- * Sørlandsk lærerstevne – om inkludering av elever som utfordrer
- * Veiledernetverket på Uia – fagdag om mobbing i skole og barnehage
- * Uias Likestillingskonferanse – «Innenfor eller utenfor»
- * Sørlandet sykehus: Kurs om Empatisk kommunikasjon
- * Sørlandet sykehus: Motiverende intervju
- * RVTS: Grunnleggende traumeforståelse
- * Vivat: Kurs i selvmordsforebygging

8. K3

31.12.2019 avvikles Søgne som egen kommune. Det er foreløpig uklart hvordan de to gjeldende opplærings-satsningene «Inkluderende læringsmiljø» (Knutepunkt Sørlandet) og FLIK (Kristiansand) kommer til å bli integrert i den nye kommunen. Det blir også spennende å se hva slags løsninger Nye Kristiansand velger for å sikre alle den nye kommunens elevers rettigheter til et godt og trygt skolemiljø. Søgne har valgt en ordning med Elevombud og Beredskapsteam mot mobbing. Kristiansand kommune har et mobilt team mot mobbing, mens Songdalen ikke har noen av disse ressursene. Jeg vil tro at spørsmålet om ordningen med Elevombud skal videreføres i den nye kommunen er et spørsmål som må avklares på politisk nivå. Jeg har foreløpig sendt to redegjørelser til Prosjektleder oppvekst og utdanning i Nye Kristiansand Rune Heggdal. I det ene redegjør jeg for stillingsprosent, plassering i organisasjon, arbeidstid og praktiske ordninger, webside, Facebook-side, arkivordning, mandatet jeg er blitt gitt, samt resultatet av evalueringen som ble foretatt høsten 2017. I det andre har jeg opplyst prosjektledelsen om etterspørsel, antall saker, sakenes art og uavhengighetens betydning i denne stillingen. Heggdal har opplyst at jeg blir kontaktet tilbake når prosjektstyret og programledelsen har fått avklart veien videre.

Jeg har videre opplyst Søgnes ordfører Astrid Hilde om at jeg stiller meg til disposisjon ved behov for redegjørelser og diskusjon i alle politiske fora som måtte ha ønske om å møte Elevombudet i Søgne. Jeg ser at det er mange måter man kan arbeide på for å sikre elevenes rettigheter til et godt og trygt skolemiljø. Og det gjøres mye godt arbeid her i alle tre kommunene. Det vil alltid være behov for å jobbe mer intensivt på strukturelt og faglig nivå, og kommunene er lovpålagt å arbeide kontinuerlig og systematisk på dette feltet. Jeg ser imidlertid at den uavhengige ombudsrollen representerer en alternativ vei inn i systemet for mange elever og foreldre. Mens det fylkeskommunale Mobbeombudet har videregående skole, og ellers forebyggende og systemrettet arbeid som primær oppgave, har elevombudsordningen vist seg som en sikkerhetsventil som har fylt et tomrom og et behov som jeg opplever som stort og konsistent. Likevel er det ikke en selvfølge at denne rollen blir videreført inn i Nye Kristiansand. Hvis Søgnes politikere ønsker å beholde denne muligheten for Søgnes elever og foreldre, kan det bli nødvendig å arbeide for dette innen det enkelte parti, og i de relevante politiske organer fremover.

Avslutning

Aldri har det vært mer oppmerksomhet om mobbing enn nå. Mobbing, krenkelser og vantrivsel er løftet ut av klasserom, garderober og skoleganger til avisoverskrifter, Stortingsbehandling, sosiale medier og norske rettsaler. Mobbeutsatte og deres foresatte fra hele landet står frem i mediene og forteller om en skolehverdag med vold, mobbing og krenkelser, om årelang kamp mot systemet, for å bli trodd, for å bli tatt på alvor og for å få en slutt på det som skader dem. Ofte med store konsekvenser for trivsel, selvbilde, sosiale nettverk, liv og helse. Og alvoret stiger: Det som før kunne bli avskrevet som «skolebråk», «jente-intriger», «gutteting» blir både lokalt og nasjonalt i større grad enn før beskrevet som det det ofte er: Rettsstridige krenkelser av sårbare enkeltpersoner, som har potensiale til å gi traumer og skader for livet.

Skolen er blitt en arena der alle livets sol- og skyggesider manifesterer seg. Til skolen kommer barn som har alle indikatorer på sin side, som har et trygt hjem med foreldre som klarer å ivareta sine barn både materielt, sosialt og følelsesmessig. Til skolen kommer også barn som blir slått hjemme, de som blir seksuelt misbrukt, de som har måttet tørke oppkast etter sin mammas rus, de som ikke har fått frokost, de som ingen voksne bryr seg særlig om. På skolen lever barn ut sine drømmer og sine frustrasjoner, de tar ut sin glede, kreativitet og humor, men også sitt sinne, sin fortvilelse og sin ensomhet.

Det er flere skoleansatte som i det siste året har sagt til Elevombudet at de synes det er urettferdig at skolen skal ha et juridisk forpliktende og tyngende ansvar for at *alle* elevene skal ha det bra, hele tiden, med all den bagasje de måtte ha med seg. At de som skoleansatte kan bli stilt juridisk ansvarlig hvis elevene ikke har det.

Jeg ser det på en annen måte:

Skolen er den eneste samfunnsarenaen vi vet alle barn skal og må være på, dag etter dag, uke etter uke, år etter år. Barna velger ikke skole eller klasse selv: De er helt avhengige av oss voksne. Selvsagt skal de ha det trygt og godt når de er i samfunnets varetekt. Selvsagt skal alle barn og ungdom oppleve skolen som en trygg arena der de kan vokse og utvikle seg og sitt unike potensiale. Et potensiale som samfunnet ikke har råd til å miste.

Det er også rimelig, rett og riktig at de særskilt sårbare barna, som kanskje kommer til skolen med sviktende forutsetninger og en ekstra «bagasje i ryggsekken», blir tatt ekstra godt vare på. Det er sjansen samfunnet har, kanskje den eneste sjansen samfunnet har, til å tette igjen de verste kunnskaps- mestrings- og omsorgshullene noen barn har med seg hjemmefra. For å være i stand til å takle voksenlivets utfordringer, trenger alle barn en solid faglig og sosial plattform de kan bygge på.

Det norske folk har derfor gjennom Stortinget bestemt at på skolen er ikke «godt nok» godt nok. Lykkes ikke skolen i å skape en skole der alle har det bra, lykkes kanskje samfunnet aldri, overfor de menneskene som trenger det mest. Det tilsier at skoleansatte kan bære en stor stolthet overfor det mandatet og det prosjektet de er ansatt for å gjøre. For hvert barn er verdipost. Og de som jobber på skolen kan forandre liv.

Dette vet de skoleansatte. Det er ikke intensjonen det noen ganger skorter på. Det handler om at man rett og slett ikke alltid får det til. I bunn og grunn handler dette om både kunnskap og holdninger, hos både de foresatte, de ansatte i skolesektoren, og for uavhengige ombud. Når man arbeider med barn, må man vite hva man gjør. Man må klare å legge egne fordommer og bokstenkninger til side. Og: Man kan rett og slett ikke tillate seg å være i komfortsonen.

KRISTIANSAND KOMMUNE
Nye Kristiansand

Dato 11. januar 2019
Saksnr.: 201802364-12
Saksbehandler Grete Sjøholt

Saksgang

Arbeidsutvalg Nye Kristiansand
Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand)

Møtedato

26.02.2019

05.03.2019

Planstrategi for nye Kristiansand 2019-2023

Sammendrag

Kommunal planstrategi er et verktøy for bystyret/kommunestyret til å drøfte og prioritere planoppgaver på overordna nivå i bystyre-/kommunestyreperioden (PBL. § 10-1). Etter loven skal planstrategien vedtas av kommunestyret senest ett år etter at det nye kommunestyret er konstituert.

Søgne, Songdalen og Kristiansand har vedtatt å samordne planbehovet med hjemmel i plan- og bygningslovens (PBL.) § 9-1 i en felles planstrategi, før ny kommune formelt trer i kraft. Vedtak om felles planstrategi i Søgne kommunestyre 22.3.2018, i Songdalen kommunestyre 21.3.2018 og i Kristiansand bystyre 7.3.2018 ligger til grunn for arbeidet.

Fellesnemnda behandlet forslag til planstrategi i møte 18.12.2018. Forslaget har vært offentliggjort i tråd med reglene i PBL. § 10-1 og har vært sendt til nabokommuner og regionale og statlige instanser før fellesnemndas behandling. I tillegg har forslaget blitt lagt fram i regionalt planforum 21.12.2018.

Det har kommet 7 svar/ innspill i kunngjøringsperioden som er kommentert i vedlegg til saken (Vedlegg 3). Det er ikke kommet innspill til nye planoppgaver, men til oppfølgende planarbeid og/eller om mangler og presiseringer til selve planstrategidokumentet. Imøtekomne innspill er sammen med vedtak og føringene fra fellesnemnds 1. behandling blitt innarbeidet i nytt forslag datert 19.2.2019 vedlagt saken. Ny tekst er vist med blå tekst.

Som grunnlag for arbeidet er det utarbeidet et felles utfordringsbilde for nye Kristiansand inkludert en overordnet sammenstilling av folkehelseoversikten for Søgne, Songdalen og Kristiansand pr. september 2018. Felles helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) og Klimatilpasningsstrategi er utarbeidet parallelt med arbeid med felles planstrategi. Fellesnemndas visjon og mål for nye Kristiansand er vektlagt i vurdering av planbehovet. En oversikt over gjeldende planer er vedlagt.

Etablering av nye Kristiansand er ressurskrevende. En viktig premiss for arbeidet har vært at arbeidet med planstrategien ikke bør gjøres mer omfattende enn nødvendig. Det må balanseres godt mellom «må-» og «bør- oppgaver». Samtidig vil felles planarbeid være et nødvendig og godt verktøy for å utvikle den nye kommunen.

Planstrategien drøfter behovet for og foreslår en plan for hvordan en bør arbeide med kommuneplanen for nye Kristiansand kommune. Forslaget innebærer at det skal lages kommuneplan for nye Kristiansand i to faser i perioden. Først samfunnsdelen med

overordnet arealstrategi, med vedtak før sommeren 2020, deretter en ny arealdel med vedtak innen 2022. I tråd med bestemmelser ved kommunesammenslåing, vil gjeldende arealdeler i de tre kommunene videreføres som kommunedelplaner for henholdsvis Søgne, Songdalen og Kristiansand fra 1.1.2020. Disse vil gjelde inntil ny arealdel er vedtatt. Planstrategien omhandler ikke planbehov for arealplaner under kommuneplanens arealdelsnivå.

I tillegg viser planstrategien planbehov for hele bystyreperioden for nye Kristiansand med fastsatt prioritering (oppstart og vedtak) av oppgavene for 2019 og 2020. Dette er avstemt mot andre oppgaver i oppstartfasen av ny kommune. I praksis vil det si at oppstart av felles planoppgaver i 2019 vil skje gjennom et samarbeid mellom kommunene, og vedtak av planene vil gjøres av nytt bystyre.

På grunn av ressursituasjonen i en krevende tid er de planoppgavene som prioriteres i 2019 forbeholdt arbeid med samfunnsdelen eller planer som må være på plass fra 1.1.2020, eller som omhandler forvatningspolitikk eller prioritering av tiltak som må samordnes så tidlig som mulig i ny kommune. Det forutsettes at det nye bystyre foretar en nærmere prioritering og avstemming av planoppgaver etter 2020, og at dette inngår som del av handlings- og økonomiplan for 2021-2024.

Planstrategien gir også føringer for den nye kommunens plansystem og planarbeid, inkludert medvirkningsstrategi for planarbeid i ny kommune, samt definisjon av ulike plantyper.

Administrasjonens forslag til prosess og framdrift for arbeidet med ny kommuneplan forutsetter at de tre kommunestyrene delegerer myndighet til å treffe vedtak om planprosessen for samfunnsdelen til fellesnemnda som styre for planarbeidet (PBL § 9-3). I praksis vil det si at fellesnemnda melder oppstart av arbeidet og utarbeider og vedtar planprogram innen september 2019. Selve arbeidet med å utforme planens innhold, politisk forankring og medvirkningsprosess vil skje i regi av ny kommune. Nytt formannskap/bystyre vil delta i medvirkningsprosessen og utforming av selve innholdet i planen, og legge planforslag til høring og endelig vedtak i 2020.

Fylkeskommunen anbefaler i sitt innspill at kommunen utsetter formelt arbeid med ny kommuneplan til nytt bystyre er på plass, slik at det er de nye politikerne som har hånd om hele prosessen. En prosess i tråd med fylkeskommunens innspill vil gi en utsettelse av arbeidet på ca. ¾-1 år avhengig av arbeidsmengde ellers for nytt bystyre ved oppstart av ny kommune.

Programleder anbefaler fellesnemnda å legge forslag til planstrategi datert 19.2.2019 med tilhørende vedlegg fram til endelig behandling i Søgne, Songdalen og Kristiansand kommuner. Programleder anbefaler også at det nye bystyret stadfester planstrategien for den nye sammenslåtte kommunen. Dermed vil lovkravet om at planstrategi skal vedtas for hver kommunestyreperiode være oppfylt.

Forslag til innstilling

1. Bystyret/kommunestyret i xx kommune slutter seg til forslag til planstrategi for nye Kristiansand, datert 19.2.2019, jf. PBL § 10-1.
2. Vedtaket innebærer at kommuneplanen for nye Kristiansand revideres i to faser:
 - a) Det meldes oppstart av planarbeid for ny samfunnsdel med overordnet arealstrategi for nye Kristiansand. Arbeidet starter opp som et interkommunalt samarbeid i 2019, i tråd med kapittel 9 i plan- og bygningsloven, og vedtas endelig av det nye bystyret i 2020.
 - b) Parallelt med oppstart av samfunnsdelen settes det i gang et forberedende, felles kartleggingsarbeid for en ny og samlet arealdel som vil danne grunnlag for ny arealdel når arbeidet med den meldes formelt opp etter at ny samfunnsdel er vedtatt.

3. Myndighet til å treffe vedtak om planprosessen for samfunnsdelen overføres til fellesnemnda for nye Kristiansand fram til ny kommune er etablert, jf. PBL. § 9-3.
4. Igangsetting av øvrige planarbeid vil skje i tråd med planstrategiens forslag, kapittel 10.2.

Camilla Dunsæd
Programleder

Kjell Langenes
Prosjektleder

Vedlegg:

1. Planstrategi for nye Kristiansand 2019-2023, datert 19.2. 2019.
2. Planstatus i Kristiansand, Søgne og Songdalen.
3. Sammendrag høringsinnspill under offentliggjøring, med administrasjonens kommentarer.
4. Utfordringsbildet for nye Kristiansand 2018.

Uttrykte vedlegg:

- Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for Kristiansand 2020.
- Klimatilpasningsstrategi for Kristiansand.

Bakgrunn for saken

Kommunal planstrategi er et verktøy for bystyret/kommunestyret til å drøfte og prioritere planoppgaver på overordna nivå, jf. plan- og bygningsloven (PBL) § 10-1.

Planstrategien har ingen direkte rettsvirkning verken for kommunene eller andre. Den er ikke en plan, men en arena for å drøfte utviklingstrekk og planbehov. Planleggingen skal være behovsstyrt, ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig, og tilpasset kommunens situasjon og utfordringer. Kommunen skal ta hensyn til nasjonale og regionale føringer i arbeidet, og innhente synspunkter fra nabokommuner, statlige og regionale organer.

Planstrategien skal vedtas av kommunestyret senest ett år etter at det nye kommunestyret er konstituert. Ved behandlingen av planstrategien skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres. I tillegg oppfordres kommunene til å vurdere øvrig planbehov.

Søgne, Songdalen og Kristiansand, har vedtatt å samordne planbehovet med hjemmel i PBL § 9-1 i en felles planstrategi, før den nye sammenslåtte kommunen formelt trer i kraft. Vedtak om felles planstrategi i Søgne kommunestyre 22.3.2018, i Songdalen kommunestyre 21.3.2018 og i Kristiansand bystyre 7.3.2018 ligger til grunn for arbeidet.

Programledelsen for nye Kristiansand har vært styringsgruppe for planarbeidet. Rådmannsgruppa har vært drøftingsarena. Prosjektgruppa har vært ledet av Kjell Sverre Langenes, nye Kristiansand. I tillegg har den bestått av Torkjell Tofte (Søgne), Thor Skjevraak (Songdalen), Knut Felberg (Kristiansand), Grete Sjøholt, prosjektmedarbeider (Kristiansand). Mandat for arbeidet har i hovedsak vært avgrenset til:

- Lage forslag til hvordan nye Kristiansand skal utarbeide ny samfunnsdel og arealdel
- Gi en prioritert liste over overordnede planer med tidsplan for oppstart og ferdigstillelse.
- Oversikt og prioritering av felles planarbeid i nye Kristiansand skal være basert på kartlegging og prioriteringer i programmet nye Kristiansand
- Planstrategien skal ikke omhandle planbehov på nivå under kommuneplanens arealdel. Dette planbehovet vurderes i den innledende og forberedende kartleggingsfase for ny arealdel.

Prosjektrådene, der også fagforeningsrepresentanter inngår, har gjennomført det faglige kartleggingsarbeidet på tvers av de tre kommunene, og har vært sentrale i å spille inn planbehovet. En oversikt over gjeldende planer i de tre kommunene er vedlagt.

Til grunn for arbeidet er det utarbeidet et felles utfordringsbilde for nye Kristiansand, inkludert en overordnet sammenstilling av folkehelseoversikt for Søgne, Songdalen og Kristiansand, slik Folkehelseloven stiller krav om. Dette følger vedlagt. Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) og Klimatilpasningsstrategi for nye Kristiansand er utarbeidet parallelt, og er koordinert med arbeid med felles planstrategi. Disse er til behandling i kommunestyrene i mars.

Fellesnemnda behandlet forslag til planstrategi i møte 18.12.2018, med et tillegg om å prøve ut mer innovative medvirkningsmetoder i arbeidet med ny kommuneplan. Forslaget har vært offentliggjort i tråd med reglene i pbl.10-1. Planstrategien ble sendt nabokommuner og regionale og statlige instanser i god tid før fellesnemndas behandling, med frist for innspill 28.1.2019. I tillegg har planstrategien blitt lagt fram i Regionalt planforum både i forkant av arbeidet og under høringen 21.12.2018.

Det er ikke lagt opp til medvirkning og allmenne debatter i arbeidet med planstrategien utover dette. Planstrategien drøfter om det er behov for en plan og ikke om ønsket utvikling. Den brede medvirkningen er desto viktigere, og må heller styrkes, i planprosessene når det er en reell plan som skal utarbeides.

Innspill

Det har kommet 7 svar/ innspill i kunngjøringsperioden som er kommentert i vedlegg til saken (Vedlegg 3). Innspillene er positive både til opplegget for revisjon av kommuneplanen og til selve dokumentet. Fylkeskommunen anbefaler at en venter med oppstart av arbeid med ny kommuneplan til etter at nytt bystyre er på plass.

Det er ikke kommet innspill til nye planoppgaver, men noen innspill til oppfølgende planarbeid som tas med videre.

Vurdering

Dette er første planstrategi for nye Kristiansand. Administrasjonen har valgt å beskrive en del av temaene mer omfattende enn en ville ha gjort om en ikke stod foran en sammenslåingsprosess. Dette begrunnes med et ønske om å etablere et felles kunnskapsgrunnlag om de tre kommunenes utfordringsbilde og likheter og ulikheter i de tre kommunens gjeldende planer. I tillegg foreslås det en ny praksis, inkludert medvirkningsstrategi, for planarbeid i den nye kommunen. Planstrategien gir også føringer for plansystemet som bl.a. definisjon av ulike plantyper.

Vurdering av planbehovet for nye Kristiansand er basert på:

- Fellesnemndas mål og visjoner for ny kommune
- Status og erfaringer med kommunal planstrategi i de tre kommunene
- Planstatus i de tre kommunene med en særlig fokus på planoppgaver som er vesentlige å ha på plass i en tidlig fase i ny kommune
- Nasjonale og regionale rammer for planlegging og ønske om en mer effektiv planlegging
- Nye Kristiansands utfordringsbilde, der det er vist til vesentlige endringer som krever nye grep
- Ressurssituasjonen i en tid der en både skal håndtere drift av tre kommuner og samtidig bygge en ny kommune
- Nasjonale og regionale føringer som indikerer behov for å endre gjeldende planer eller å utarbeide nye
- Innspill etter offentlig kunngjøring

Det har vært krevende å få oversikter og koordinere planbehovet på tvers av tre kommuner samtidig som mye annet skal kartlegges og legges på plass for en ny kommune. Etablering av nye Kristiansand kommune er ressurskrevende, og en viktig premisse for arbeidet har vært at arbeidet med planstrategi ikke bør gjøres mer omfattende enn nødvendig. Det må balanseres godt mellom «må-» og «bør-oppgaver».

I en knapp ressursituasjonen vil ressursbruk til ny samfunnsdel måtte prioriteres foran arbeidet med andre samfunnsplaner som ikke er lovpålagt eller er helt vestlig for å sikre felles forvaltning og tjenestetilbud fra oppstart av ny kommune.

En ny kommune krever likevel felles strategi og forvaltningspolitikk på en rekke områder. For noen områder er det viktig å få på plass planer som gir tydelige føringer for utvikling og felles forvaltning så tidlig som mulig. Det vil derfor være nødvendig å prioritere en del flere planoppgaver i den første planstrategien for nye Kristiansand enn ved en vanlig revisjon. Kristiansand er en viktig part i utarbeidelsen av regionale planer og strategier. Fylkeskommunen anmoder kommunen om å sette av ressurser til å kunne bidra inn i planarbeidet. Denne ressursbruken er det så langt mulig tatt høyde for i vurderingen av kommunalt planbehov.

Kapittel 8 gir en nokså detaljert vurdering av behovet for og en plan for arbeidet med ny kommuneplan. Dette for å tydeliggjøre at mye av innholdet i gjeldende kommuneplaner kan

videreføres og samordnes og for å lette arbeidet med planprogrammet når arbeidet starter opp.

Kapittel 9 er omfattende og drøfter og beskriver behovet for øvrig planarbeid strukturert etter fellesnemndas mål for ny kommune.

Kapittel 10 oppsummerer og anbefaler et samlet program for arbeid med ny kommuneplan og igangsetting og prioritering av andre planoppgaver i perioden 2019-2023 for nye Kristiansand.

Følgende innspill til planstrategidokumentet er fulgt opp i revidert forslag:

- Beskrivelsen av hvilke analysemetoder en skal benytte i arbeidet med arealstrategi og arealplan utgår av planstrategidokumentet og beskrives mer i planprogrammet (NiKr dok. 17)
- Fylkesmannens (dok. 21) og fylkeskommunen (dok. 20) om presiseringer i strategi for medvirkning der en forsterker strategien fra –bør- til –skal- er tatt til følge. Dette for øvrig i tråd med Fellesnemndas innspill ved første behandling.
- Under regionale føringer for planarbeidet (kap. 5) er Regionplan 2020 skiftet ut med satsingsområdene for høringsutkast regionplan 2030. (VAF dok. 20). Kapitlet er også oppdatert med noen flere nasjonale og regionale føringer.
- Fylkesmannens råd (dok. 21) om at boligsosiale hensyn bør omtales i samfunnsdelen og at forebygging av psykisk uhelse inngår som del av folkehelsestrategien er tatt inn i kapittel 9.1 under beskrivelsen av hhv boligsosial plan og folkehelestrategien.
- I samme kapitler er tatt inn en beskrivelse av at vurdering av behovet for ny/revisjon av kulturminneplan(er) avventer Riksantikvarens nye kommunestrategi. (Fylkeskommunen (dok. 20)

Anbefaling

Kommuneplan for nye Kristiansand

Samfunnsdelen er kommunens viktigste strategisk verktøy for å samordne samfunnsmålene og ambisjonene for nye Kristiansand. Det anbefales at kommuneplan for nye Kristiansand blir utarbeidet i planperioden i to faser:

- Samfunnsdelen med overordnet arealstrategi utarbeides og vedtas innen sommeren 2020.
- Deretter lages arealdelen i tråd med ny samfunnsdel, med vedtak innen 2022

Samfunnsdelen har en viktig rolle som verktøy for bedre og mer helhetlig planlegging for en bærekraftig samfunnsutvikling, strategisk styring, politisk styring og medvirkning. Skal samfunnsdelen ha en slik rolle for det nye bystyret, forutsetter det at samfunnsdelen utarbeides uavhengig av arealdelen og blir vedtatt så tidlig som mulig i perioden. Dokumentet vil da kunne bli et viktig strategidokument som kan gi en tydelig retning for politiske prioriteringer og ønsket utvikling.

Arbeidet med ny samfunnsdel foreslås å starte opp i 2019 som et interkommunalt samarbeid. Fylkeskommunen (dok. 20) anbefaler i sitt innspill at kommunen utsetter formelt arbeid med ny kommuneplan til nytt bystyre er på plass slik at det er de nye politikerne som har hånd om hele prosessen. En prosess i tråd med fylkeskommunens innspill vil gi en utsettelse av arbeidet på ca. ¾-1 år avhengig av arbeidsmengde ellers for nytt bystyre ved oppstart av ny kommune.

Programleder anbefaler at de tre kommunestyrene delegerer myndighet til å treffe vedtak om planprosessen for samfunnsdelen til fellesnemnda som styre for planarbeidet (PBL § 9-3). I praksis vil det si at fellesnemnda melder oppstart av arbeidet og utarbeider og vedtar

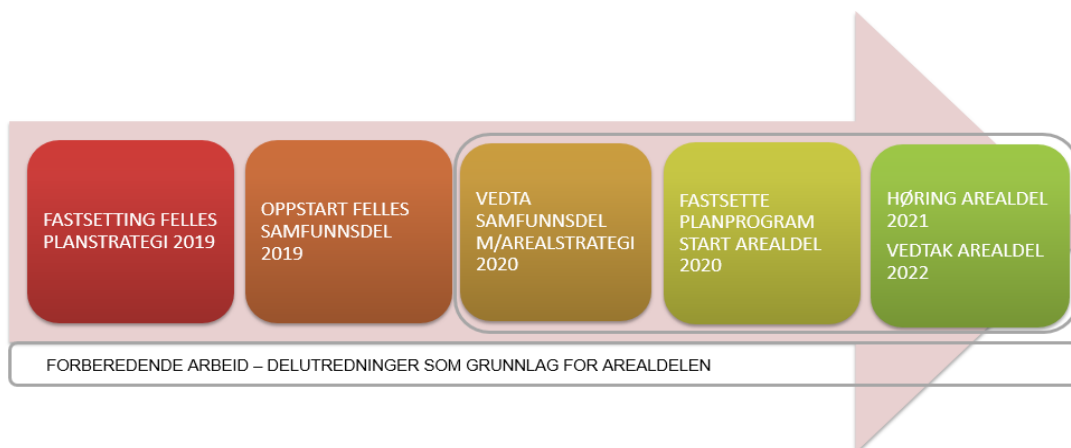
planprogram innen september 2019. Selve arbeidet med å utforme planens innhold, politisk forankring og medvirkningsprosess vil skje i regi av ny kommune. Nytt formannskap/bystyre vil behandle og legge planforslag til høring og endelig vedtak i 2020.

Revisjon av arealdelen trenger mer prosessetid og vil ikke kunne ha så rask framdrift som det må stilles krav til for samfunnsdelen som skal levere mål til økonomiplanen tidlig i bystyreperioden. Når kommuner slår seg sammen vil den enkelte kommunes arealplan gjelde som før sammenslåingen. Planen vil i realiteten bli en kommunedelplan i den nye kommunen. Planen vil gjelde det samme arealet som før, den vil være rettslig bindende og styre arealdisponeringen på akkurat samme måte som før sammenslåingen. Men KMD anbefaler at den nye kommunen tidlig bør vurdere behovet for revisjon av sine arealdeler.

I tråd med dette vil gjeldende arealdeler i de tre kommunene videreføres som kommunedelplaner for henholdsvis Søgne, Songdalen og Kristiansand fra 1.1.2020. Disse vil gjelde inntil ny arealdel er vedtatt.

Målet er likevel å få vedtatt en ny arealdel for den nye kommunen så raskt det er mulig. Nye Kristiansand er best tjent med at bystyret i den nye kommunen ser arealene i sammenheng og utvikler en arealpolitikk tilpasset de utfordringene og mulighetene som den nye kommunen vil stå ovenfor. Dette gjøres best med en helhetlig vurdering av viktige tema som demografisk utvikling, oppfølging av målet om nullvekst i personbiltrafikken, lokalisering av nærings- og boligområder, utvikling av en senterstruktur som bygger opp under fellesnemndas mål for tjenestetilbudet i den nye kommunen, klimatilpasning, risiko – og sårbarhet m.m. Det foreslås derfor at en i ny samfunnsdel også avklarer en overordnet arealstrategi som har sammenheng med samfunnsmålene og kan gi en tydelig retning for arbeidet med ny arealdel. Ny arealdel vil da bygge på en samfunnsdel med arealstrategi for hele den nye kommunen. Arealstrategien vil danne grunnlag for planprogrammet for den nye arealdelen, og vil samtidig sikre politisk forankring av overordnet arealpolitikk.

Planstrategien anbefaler følgende plan og prosess for arbeidet:

1. Det meldes oppstart av arbeid for ny samfunnsdel med overordnet arealstrategi. Planprogrammet gjøres tydelig og kortfattet og bygger på vurderinger og rammer for planarbeidet for nye Kristiansand i vedtatt planstrategi. Planarbeidet skal være ferdig slik at det er førende for handlings- og økonomiplanperioden 2021-2024 og felles boligprogram for nye Kristiansand, før sommeren 2020.
2. Planarbeidet samordnes både når det gjelder prosess og innhold med oppstart av andre strategiske planer i samme tidsperiode. Dette gjelder f.eks. felles planarbeid for ny kultur-klima-, frivillighets- folkehelse- og innovasjonsstrategi.
3. Parallelt igangsettes det et forberedende kartleggingsarbeid for en ny og samlet arealdel for nye Kristiansand slik at en har grundig og god kjennskap til ulikheter, styrker og svakheter ved de tre kommunenes gjeldende arealplaner.

4. Etter at ny samfunnsdel med overordnet arealstrategi er vedtatt meldes det oppstart av arbeid med kommuneplanens arealdel for nye Kristiansand med vedtak innen 2022. Vedtatt samfunnsdel med overordnet arealstrategi vil være førende for arbeidet.
5. I tråd med bestemmelser ved kommunesammenslåing vil gjeldende arealdeler i de tre kommunene videreføres som kommunedelplaner for henholdsvis Søgne, Songdalen og Kristiansand fra 1.1.2020. Disse vil gjelde inntil ny arealdel er vedtatt.
6. For å styre utviklingen i ønsket retning, i tråd med ny arealstrategi, før det foreligger ny arealdel, vil kommunen benytte felles boligprogram og planlegging i kommunal regi mer aktivt. I tillegg vil ny arealstrategi legges til grunn ved vurdering av planinitiativ etter ny forskrift om behandling av private planforslag (kgl.res. 8. desember 2017).
7. Etter at bystyret har vedtatt samfunnsdel med ny arealstrategi fremmes det i tillegg en prinsippsak til bystyret som nærmere redegjør for hvordan forholdet mellom ny overordnet arealstrategi og gjeldende arealplaner kan håndteres.

Andre samfunnsplaner i perioden

Planstrategien løfter en rekke temaområder for planleggingen som er viktig for å bygge ny kommune som må og bør prioriteres i 2019 og 2020 (se kapittel 9 og 10.2). Planarbeid som startes opp for nye Kristiansand i 2019 vil kreve omfattende organisering på tvers av de tre kommunene. På grunn av ressursituasjonen i en krevende tid bør de planoppgavene som prioriteres i 2019 forbeholdes arbeid med samfunnsdelen eller planer som må være på plass fra 1.1.2020.

En rekke av de andre planoppgavene som skulle vært ønskelig å starte opp allerede i 2019 foreslås først å samordnes i arbeidet med ny samfunnsdel. Dette gjelder bl.a. temaplaner for klima, folkehelse, kultur og innovasjon. Dette vil være viktige tema for samfunnsdelen som vil bli førende for oppfølgende planer. Temaene kan da først drøftes overordnet i kommuneplanprosessen og 2019 kan benyttes til å forberede og rigge arbeidet for oppfølgende planprosesser.

Planer som er vist for perioden 2021-2023 er forutsatt at bystyret for nye Kristiansand prioriterer nærmere i forbindelse med vedtak av handlings- og økonomiplan 2021-2024.

Dette innebærer at følgende nye planoppgaver startes opp som kommunalt samarbeid i 2019:

- Digitaliseringsstrategi, inkludert strategi for bredbåndsutbygging
- Innovasjonsstrategi, inkludert forskningsstrategi
- Strategisk næringsplan for Kristiansandsregionene- felles handlingsplan for Søgne, Songdalen og Kristiansand
- Plan for overordnet krisehåndtering
- Smittevernplan
- Strategiske kompetanseplaner for barnehage og skoleeier
- Temaplan for helsestasjon og skolehelsetjenesten
- Plan for bruk av teknologi i Opplæringen
- Temaplan for helhetlig rusmiddelpolitikk
- Temaplan for psykisk helsearbeid
- Handlingsplan på flykning- og integreringsfeltet
- Geodataplan
- Samordning av felles boligprogram for nye Kristiansand

Følgende påbegynte felles planarbeid vil avsluttes innen 1.1.2020:

- Finansstrategi
- Kommunikasjonsstrategi
- Strategi for idrett og friluftsliv

Følgende overordnede strategiplaner for Kristiansand foreslås å gjøres gjeldende for hele nye Kristiansand:

- Krimforebyggende plan; Sammen om en tryggere hverdag (bred strategisk tilnærming)
- Handlingsplan - forebygging av alvorlig vold blant barn og unge i Søgne (ny plan med vedtak februar 2019)
- Strategi for likestilling, inkludering og mangfold; Det er mennesker det handler om (omhandler både kommunen som samfunn og organisasjon)
- Universitetsbyen Kristiansand – med kultur for samskaping (Søgne og Songdalen har deltatt i arbeidet)

Imøtekomne innspill er sammen med vedtak og føringene fra fellesnemnds 1. behandling innarbeidet i nytt vedlagt forslag datert 19.2.2019. I tillegg er dokumentet oppdatert ihht nye politiske vedtak og status i pågående planarbeid. Ny tekst er vist med blå tekst.

Programleder anbefaler fellesnemnda å sende planstrategien over til endelig behandling og vedtak i kommunestyret i Songdalen og Søgne og bystyret i Kristiansand. Programleder anbefaler også at det nye bystyret seinere stadfester planstrategien for den nye sammenslåtte kommunen. Dermed vil lovkravet om at planstrategi skal vedtas for hver kommunestyreperiode være oppfylt.

For å sikre at prioriteringene for 2019 følges opp må det tas høyde for dette i budsjett for nye Kristiansand 2019. Ressurser til prioriterte planoppgaver fra 2020 avklares nærmere i økonomiplan for nye Kristiansand 2020-2023.

Planstrategi for nye Kristiansand 2019-2023

Hvilke planer trenger vi?

19.2.2019

Innholdsfortegnelse	side
1. Innledning	3
2. Nye Kristiansand - Norges beste kommune	4
3. Plansystem og planarbeid i nye Kristiansand	5
3.1. Planlegging som del av kommunes styringssystem	
3.2. Bedre system og struktur for samfunnsplanlegging på tema	
3.3. Medvirkningsstrategi for planarbeid	
4. Planstatus i Kristiansand, Søgne og Songdalen	10
5. Rammer for planleggingen	12
6. Nye Kristiansands utfordringsbilde	14
7. Prioritering av nye Kristiansands planbehov	19
8. Behov for felles kommuneplan for nye Kristiansand	20
8.1. Kommuneplan for nye Kristiansand anbefales utarbeides i to faser	
8.2. Plan for kommuneplanarbeidet 2019-2022	
9. Andre områder med planleggingsbehov	25
9.1. En kvalitetsbevisste og inkluderende kommune	
9.2. En attraktiv og utadvendt kommune	
9.3. En nasjonalt ledende og internasjonalt orientert kommune	
9.4. En veldrevet og utviklingsorientert kommune	
10. Planstrategi for nye Kristiansand 2019-2023 (Konklusjon)	32
10.1. Kommuneplanarbeid for nye Kristiansand	
10.2. Samlet program for planarbeid i nye Kristiansand	

Vedlegg:

1. Regionale føringer
2. Planstatus Kristiansand, Søgne og Songdalen
3. Utfordringsbildet for nye Kristiansand 2018

1. Innledning

Kommunal planstrategi er et verktøy for bystyret/kommunestyret til å drøfte og prioritere planoppgaver på overordna nivå i bystyre/kommunestyreperioden (PBL. § 10-1).

Planstrategien har ingen direkte rettsvirkning verken for kommunene eller andre. Den er ikke en plan, men dette er en arena for å drøfte utviklingstrekk og planbehov. Planleggingen skal være behovsstyrt og ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig, og være tilpasset kommunens situasjon og utfordringer. Kommunen skal ta hensyn til nasjonale og regionale føringer i arbeidet og innhente synspunkter fra nabokommuner og statlige og regionale organer.

Planstrategien skal vedtas av kommunestyret senest ett år etter at det nye kommunestyret er konstituert. Ved behandlingen av planstrategien skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres. I tillegg oppfordres kommunene til å vurdere øvrig planbehov.

I tråd med Kommunal- og moderniseringsdepartementets (KMD) anbefaling har de tre kommunene som inngår i ny kommune fra 1.1.2020 vedtatt å samordne planbehovet med hjemmel i PBL. § 9-1, før ny kommune formelt trer i kraft. Endelig planstrategi fremmes for de tre kommunestyrene etter innstilling fra Fellesnemnda (jf. PBL. § 9-3).

Planstrategien drøfter behovet og foreslår en plan for hvordan en bør arbeide med kommuneplan for nye Kristiansand. I tillegg viser planstrategien planbehov for hele bystyreperioden for nye Kristiansand med fastsatt prioritering av oppgavene for 2019 og 2020. Dette er avstemt mot andre viktige andre oppgaver i oppstartfasen av ny kommune. Planoppgaver etter 2020 er forutsatt en nærmere prioritering og avstemming av det nye bystyret. Prioritering foreslås å inngå som del av nye Kristiansands handlings- og økonomiplan for 2021-2024.

Revisjon av eldre planer, eller utarbeidelse av nye planer krever mye ressurser, både med hensyn til bruk av ansatte og kostnader knyttet til planprosessen. Det er ekstra krevende å gjøre dette parallelt med bygging av ny kommunen. Samtidig vil felles planarbeid også kunne være et nødvendig og godt verktøy for å utvikle den nye kommunen.

2.Nye Kristiansand - Norges beste kommune.

Mål og visjoner for ny kommune

Fellesnemnda har vedtatt følgende visjon for prosessen for å bygge nye Kristiansand:

«Nye Kristiansand skal bli Norges beste kommune, og skal være en kommune som innbyggere, ansatte, folkevalgte og næringsliv er stolte av å jobbe, virke og bo i».

Nye Kristiansand har som målsetting å bli:

- En kvalitetsbevisst og inkluderende kommune
- En attraktiv og utadvendt kommune
- En nasjonalt ledende og internasjonalt orientert kommune
- En veldreven og utviklingsorientert kommune

Målene er avgrenset til å gjelde den nye kommuneorganisasjonen som skal etableres, og ikke kommunen som samfunnsutvikler. Visjon og mål for kommunen som samfunnsutvikler skal utformes i første kommuneplan.

Planstrategiens funksjon og avgrensing

Ved sammenslåing av kommuner vil det være behov for å utarbeide nye planer som er tilpasset forutsetninger og mål for den nye kommunen. Planstrategien for nye Kristiansand bygger på vedtatte planstrategier i de tre kommunene Søgne, Songdalen og Kristiansand fra 2016. Den forteller hvilke overordnede strategiske grep og planer nye Kristiansand må prioritere for å sikre en forutsigbar forvaltning og tjenesteyting og for å nå målene for ny kommune.

Mandat for delprosjekt Planstrategi avgrenser arbeidet slik:

- Lage forslag til hvordan nye Kristiansand skal utarbeide ny samfunnsdel og arealdel
- Gi en prioritert liste over overordnede planer med tidsplan for oppstart og ferdigstillelse.
- Oversikt og prioritering av felles planarbeid i nye Kristiansand skal være basert på kartlegging og prioriteringer i programmet nye Kristiansand
- Planstrategien skal ikke omhandle planbehov på nivå under kommuneplanens arealdel. Dette planbehovet vurderes i den innledende og forberedende kartleggingsfase for ny arealdel.

Føringer for plansystem og medvirkning i planarbeid

Planstrategien utarbeides for første gang for nye Kristiansand og inneholder derfor en beskrivelse av hvordan plansystemet for nye Kristiansand skal være med definisjoner av plantyper, beskrivelser av rutiner, inkludert medvirkningsstrategi for planarbeid.

Kristiansand (og Søgne og Songdalen) har deltatt i KS-storbyforskningsprosjekt om storbyenes samfunnsplanlegging. Sluttrapporten viser at det er et potensiale for å utvikle bedre system, strukturen og en mer konsistent og entydig bruk av ulike planbegrep for samfunnsplanleggingen på tema- og sektornivå.

Politisk prosjektgruppes sluttrapport om nærdemokratiske ordninger og tiltak som kan fremme innbyggerinvolvering i nye Kristiansand kommer med anbefalinger for medvirkning i planer og flere forslag til å bedre dialogen med innbyggerne som er relevante også for planarbeid.

Anbefalinger fra disse rapportene er lagt til grunn for plansystemet for nye Kristiansand.

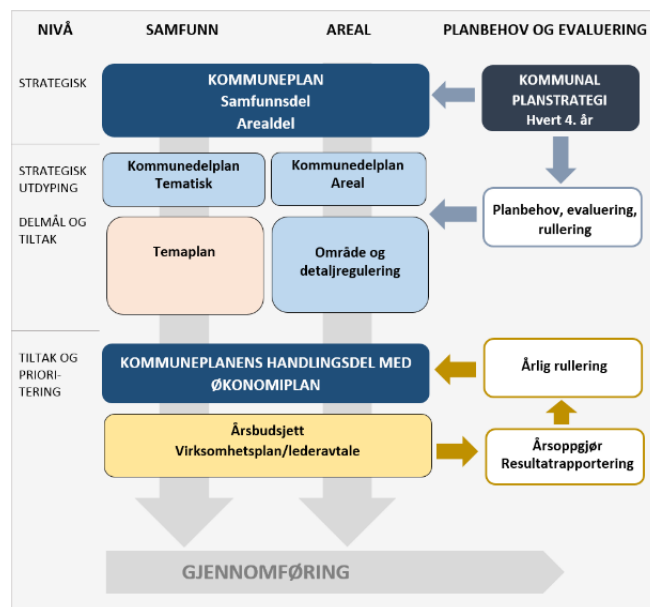
3. Plansystem og planarbeid i nye Kristiansand

Kommunal planstrategi for nye Kristiansand bygger videre på erfaringer og etablerte styringssystem og praksis i de tre kommunene. I tillegg vektlegges funn og anbefalinger i KS-storbyforskningsprosjekt om storbyenes samfunnsplanlegging.

3.1 Planlegging som del av kommunens styringssystem

Kommunal planstrategi vurderer kommunene sitt planbehov og vedtas hvert 4.år.

Figuren nedenfor gir en oversikt over planene som inngår i kommunenes plan- og styringssystem:

Figur 1: Kommunens plan- og styringssystem. Kilde: Asplan Viak AS

Kommuneplanen er det øverste styringsdokumentet i kommunen og kommunens viktigste overordnede plan. Den gir langsiktige rammer for utvikling av kommunesamfunnet som helhet og forvaltningen av arealressursene i et 10-12 års perspektiv. Den består av en samfunnsdel, en arealdel og kommuneplanens fireårige handlingsdel. Den skal gi retning til utviklingen, og andre planer skal bidra til å gjennomføre målene den setter. Kommuneplanen er førende for mer detaljerte planer og budsjetter. Et viktig prinsipp er at det skal være sterke koblinger mellom samfunnsdel og arealdel og samfunnsdel og oppfølgende handlingsdel og økonomiplan.

Kommuneplanens samfunnsdel er i plan- og bygningslovens §11-2 instituert som kommunens viktigste overordnede, strategiske og samordnede plan. Samfunnsdelen har en viktig rolle som verktøy for bedre og mer helhetlig planlegging for en bærekraftig samfunnsutvikling, strategisk styring, politisk styring og medvirkning. Den viser ønsket utvikling av byen, kommunens langsiktige mål og strategier og hvilke utfordringer og muligheter vi står overfor.

Kommuneplanens arealdel omfatter hele kommunen. Den er juridisk bindende og styrer den langsiktige arealutviklingen. Arealdelen skal sikre at arealbruken i kommunen bidrar til å nå/bygger opp under mål og strategier i samfunnsdelen. Arealdelen består av planbeskrivelse, retningslinjer for

saksbehandling og plankart med utfyllende bestemmelser. Den er styrende for mer detaljerte arealplaner og utbyggingstiltak.

Kommuneplanens handlingsdel er en plan for gjennomføring av kommuneplanens samfunnsdel, kommunedelplaner og eventuelt andre planer. Handlingsdelen skal vise hva kommunen vil prioritere de fire neste budsjettårene for å nå kommuneplanens mål. Den er et styringsdokument for kommunens løpende virksomhet og gir konkrete prioriteringer for sektorene og rulleres årlig.

Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver (Kommuneloven § 44). Økonomiplanen skal omfatte minst en 4-års periode, og revideres årlig.

Årsbudsjett er en bindende plan for kommunens midler og anvendelse av disse i budsjettåret (Kommuneloven § 45). Årsbudsjettet skal konkretisere økonomiplanen og gjelder hele kommunens virksomhet. Årsbudsjettet er inndelt i en driftsdel og en investeringsdel og revideres årlig.

Handlings- og økonomiplan vil samle både kommuneplanens handlingsdel, 4-årig økonomiplan og årsbudsjett i ett og samme dokument. Kommuneloven av 7.juni 2018 forsterker koblingen mellom kommuneplanens samfunnsdel og økonomiplan. Handlings- og økonomiplanen viser hvordan kommunalområdene skal følge opp kommuneplanen. I tillegg inneholder det et plan- og utredningsprogram som følger opp planstrategien med endelig prioritering av når planoppgavene skal gjøres, samt tildeling av ressurser.

Kommunedelplaner kan utarbeides for bestemte områder (areal), tema eller virksomhetsområder. De skal følge opp utvalgte mål i kommuneplanens samfunnsdel eller konkretisere arealbruken for et avgrenset geografisk område. De har samme juridiske status som kommuneplanen og det er krav om å følge plan- og bygningslovens bestemmelser om planprogram og planprosess. Det er i tillegg krav om å ha en handlingsplan med årlig rullering.

Reguleringsplan er en arealplan for et avgrenset område. Planen består av et arealkart med tilhørende bestemmelser som angir bruk, vern og utforming av arealer og fysiske omgivelser. Alle forslag til planer etter loven skal ved offentlig ettersyn ha en planbeskrivelse som beskriver planens formål, hovedinnhold og virkninger, samt planens forhold til rammer og retningslinjer som gjelder for området. Reguleringsplan kan utformes som *områderegulering* eller *detaljregulering*:

Områderegulering er en kommunal reguleringsplan som brukes der det er krav om slik plan i kommuneplanen, eller kommunen finner at det er behov for å gi mer detaljerte områdevisse avklaringer av arealbruken. Dette er nyttig når det er behov for å fastsette overordnede strukturer i områder, som bygges ut gjennom små, private detaljreguleringer. Områderegulering utarbeides av kommunen. Kommunen kan likevel overlate til andre myndigheter og private å utarbeide forslag til områderegulering.

Detaljregulering er en detaljert reguleringsplan for et begrenset område, og er ofte knyttet til konkrete utbyggingsprosjekter. Både kommunen og private kan utarbeide detaljregulering, men disse utarbeides som oftest av private aktører.

3.2 Bedre system og struktur for tematisk samfunnsplanlegging

Definisjoner og behandling av temaplaner

I tillegg til kommuneplan, økonomiplan og arealplaner utarbeider kommunen en rekke plandokumenter, som temaplaner, handlingsplaner, ulike strategidokumenter, behovsplaner og utredninger. Disse planene omhandler tema der det vurderes mer hensiktsmessig at disse fremmes uten omfattende prosesskrav etter plan- og bygningslovens bestemmelser. Dette kan være hensiktsmessig der tema, interessegrupper og medaktører er klart begrenset og definerte. Planene inneholder mer detaljert planlegging for et fagområde eller et eller flere virksomhetsområder eller følger opp og utdyper overordnede mål og satsinger i kommuneplanen. Gjennom arbeid på tvers av virksomhetsområder kan kommunen bedre ressursbruken og utnytte felles kompetanse i kommunen.

For noen samfunnstema vil det være behov for en overordnet strategi og flere underliggende temaplaner og handlingsplaner, for andre kun en temaplan eller direkte oppfølging gjennom handlingsplaner.

I tillegg har bruk av meldinger blitt et nyttig verktøy for politisk debatt om kompliserte samfunnsutfordringer.

Det er viktig å ha klare definisjoner og for å kunne ha system og effektivitet i samfunnsplanleggingen på tema- og virksomhetsnivå. En mer entydig definisjon av plantyper kan gi mer effektivitet i planprosesser og lette diskusjonene omkring hva slags planverktøy som er det mest nyttige grepet for å løse den aktuelle utfordringen.

Følgende definisjoner legges til grunn for planlegging i nye Kristiansand:

- *Melding* brukes når kommunen vil *drøfte og belyse* en sak innenfor enkelte fagområder som er viktig for utvikling av kommunen, uten at det knyttes til forslag til mål, strategier eller tiltak.
- *Strategi* skiller seg fra plan ved at den ikke har tiltak. Strategiene vil normalt være mer overordnet enn temaplaner fordi de ikke utvikler tiltak og skal vise retning for ønsket utvikling.
- *Temaplan* er det mest omfattende planverktøyet, og skal både ha mål og tiltak, og kan ha strategier og/eller satsingsområder. Temaplan vil gjennom å definere tiltak ha mer direkte økonomiske konsekvenser enn strategiene.
- *Handlingsplan* er definert som en plan som bare omhandler tiltak for oppfølging av en vedtatt strategi eller plan, eller deler av disse. Eller det kan gjelde oppfølging av samfunnsområder der utfordringer og mål er klarlagt gjennom politiske vedtak eller andre overordnede føringer, f.eks. kommuneplanens samfunnsdel eller deler av denne.

Handlingsplaner vil derfor i hovedsak vedtas av hovedutvalg eller formannskap. Enkelte handlingsplaner som skolebehovsplanen og barnehageplanen revideres årlig som del av handlings- og økonomiplanprosessen

Figur 2. Definisjoner ved bruk av samfunnsplaner og meldinger på tema- og virksomhetsnivå. Kilde Storbyens samfunnsplanlegging, sluttrapport 30.8.2018. KS-storbyforskning. Asplan Viak

Utfordringsbildet for kommunen skal utarbeides årlig. Det tar for seg status og utviklingstrekk for viktige tema innenfor samfunns- og arealutvikling. Utfordringsbildet gjøres tilgjengelig og er bakgrunnsdokument for handlings- og økonomiplanen, kommunal planstrategi og kommunens overordnede planarbeid. Hvert 4. år, i forkant av arbeid med kommunal planstrategi, skal dokumentet inneholde en oppdatert folkehelseoversikt slik Folkehelseloven §§5 og 6 stiller krav om.

Organisering av planarbeid

Planarbeid i nye Kristiansand organiseres som prosjekt. Planarbeidet skal følge en fast bestillingsrutine som klargjør hvilken plantype og styringsprosess og ansvarlinjer som skal gjelde for planarbeidet. Dette utdypes i egen prosjektbeskrivelse der mandat, organisering og ressursbruk blir avklart samt hvordan/ hvem som skal følge opp planene etter vedtak i bystyret.

Oppfølging og gjennomføring av planer

For å sikre bærekraftig kommunal økonomi og at planer får reell betydning, er det avgjørende at kommunen har system som sikrer økonomisk inndekning. Dette gjelder både rutiner for hvordan planoppgaver blir prioritert, og hvordan tiltak og ressursbruk blir prioritert i kommunens økonomiplan eller annen finansiering. Et viktig moment, uavhengig av prosess og planform, er derfor at tiltak som foreslås i de ulike tema- og handlingsplaner ikke er endelig prioritert før de inngår i kommunens handlings- og økonomiplan.

Erfaringsmessig kan det være krevende å integrere tematiske handlingsplaner i handlings- og økonomiplanen i ettertid. Det er derfor ønskelig at mål og strategier i vedtatte temaplaner følges direkte opp i årlig handlings- og økonomiplanarbeid. Dette sikrer at det settes av ressurser til oppfølgingen av vedtatte planer.

Planoppgaver som er prioritert i kommunal planstrategi får endelig prioritering og tildeling av ressurser gjennom et oppfølgende planprogram som inngår i årlig handlings- og økonomiplan.

Lett tilgjengelige informasjon om kommunes planer

Nye Kristiansand skal kjennetegnet av åpenhet og transparens i både administrative og politiske prosesser, slik at innbyggerne kan følge med på hva som bestemmes og hvorfor. Det foreslås å utvikle en nettside for nye Kristiansand der alle planer gjøres tilgjengelig så snart de er vedtatt. Nettsiden skal vise planer i et tydelig planhierarki som gjør det lett for publikum og andre brukere å

finne fram og se hvordan de ulike plandokumentene henger sammen. I tillegg skal en ta kommunens kommunikasjonskanaler aktivt i bruk under hele planprosessen.

3.3 Medvirkningsstrategi for planarbeid

Fellesnemndas føringer om dialog og medvirkning, samskaping og åpenhet i beslutningsprosesser, samt framlagt rapport fra politisk gruppe om nærdemokratiske ordninger, gir føringer for kommunens planarbeid.

God by- og stedsutvikling handler mye om å bygge videre på de kvalitetene som allerede er der. Inngående lokalkunnskap er dermed grunnleggende for å identifisere elementer som fungerer, eller har viktige identitetsskapende potensial. Slik kunnskap må innhentes gjennom aktiv dialog. Dette gjelder ikke bare for by- og stedsutvikling. Ved å gi plass til både eksisterende og fremtidige brukeres synspunkt og historier i utviklingsprosessen i kommunens ulike planprosesser legger man fundamentet for eierskap hos de som er berørt og øker dermed sjansen for et vellykket resultat innen stedsutvikling og annen samfunns- og tjenesteutvikling.

Ulike arenaer for samskaping kan gi plass til lokale ressurser og legge grunnlag for utvikling av bylivsgenererende tjenester, tiltak, funksjoner og sambruksløsninger som ikke nødvendigvis vokser ut av en tradisjonell planprosess.

Opgaveutvalg er en politisk arbeidsform hvor lokalpolitikere samarbeider med innbyggere, [samarbeidspartnere](#) og [ulike interessenter](#), om å utvikle ny politikk, lage forslag til strategier og tiltak. Dette er en rådgivende medvirkningsform som skal benyttes i nye Kristiansand og kan prøves ut for egnede planoppgaver.

Følgende strategi skal legges til grunn for kommunes planarbeid:

- Det **skal** legges til rette for tidlig involvering i kommunens planprosesser. [Plan for medvirkning skal avklares i prosjektplan og/eller planprogram.](#)
- Det **skal** være et særlig fokus på hvordan en kan legge til rette for å gi svakere stemmer. mer kraft i samfunnsutviklingen. Barn og unge stemmer skal ha et særlig fokus.
- Innovative og kreative medvirkningsmetoder **skal** tas i bruk i arbeidet med kommunens overordnede styringsdokumenter og øvrig planarbeid.
- Kommunen prøver ut ulike arenaer for samskaping i samarbeid med frivillige organisasjoner, andre aktører og kommuner.
- Kommunens innbyggertorg **skal** benyttes som sentrale møte- og kontaktpunkter i kommunens planarbeid. I tillegg **skal** etablerte arenaer og møteplasser der kommunen møter innbyggere, næringsliv, institusjoner og organisasjoner brukes aktivt.

4. Planstatus i Kristiansand, Søgne og Songdalen

Kommuneplanstatus

De tre kommunene er i tre ulike faser når det gjelder kommuneplanens status:

- **Søgne** kommune har en nylig vedtatt samfunnsdel fra juni 2018. Forslag til ny arealdel er under arbeid og var på høring i september 2018.
- **Songdalen** kommune har en gammel kommuneplan fra september 2012. Revisjon av både samfunnsdel og arealdel har vært utsatt i påvente av etablering av nye Kristiansand.
- **Kristiansand** har en ny samfunnsdel med overordnet arealstrategi vedtatt september 2017. Gjeldende arealdel er fra juni og september 2011. Revisjon av arealdelen ble utsatt i påvente av å se dette arbeidet i sammenheng med de andre kommunene i nye Kristiansand.

Kommuneplanenes samfunnsdeler

De nye samfunnsplanene for Søgne og Kristiansand er kortfattede dokumenter med en tydelig visjon og få, tverrsektorielle satsingsområder med tydelige mål og strategier. Songdalen sin samfunnsdel har også en tydelig visjon og få hovedsatsinger, men dokumentet har en mer omfattende målstruktur siden disse i tillegg brytes ned på kommunens tre roller som samfunnsutvikler, tjenesteleverandør og kommunens rolle som organisasjon og arbeidsgiver.

Søgne og Songdalen sine samfunnsdeler inneholder mer detaljerte mål og strategier for kommunen som organisasjon enn samfunnsdelen til Kristiansand, som beskriver dette på overordnet nivå.

Kristiansands samfunnsdel inneholder også en overordnet arealstrategi på 2 sider som viser hvordan samfunnsdelens mål og satsinger gir overordnede føringer for kommunens fysiske utvikling i et langsiktig perspektiv. Hovedgrepene er vist som en prinsippskisse og utdypet i overordnede strategier og retningslinjer.

	Søgne	Songdalen	Kristiansand
Visjon:	<i>Handling og utvikling gjennom nærhet og trivsel</i>	<i>Songdalen for livskvalitet - et mål om trygghet og trivsel for alle</i>	<i>En skapende by med ambisjoner</i>
Satsinger:	<ul style="list-style-type: none"> • Søgne- kommunen hvor vi tar vare på hverandre • Søgne- kommunen det er godt å vokse opp i • Søgne kommune – en attraktiv arbeidsplass 	<ul style="list-style-type: none"> • Utvikling • Levekår • Kultur 	<ul style="list-style-type: none"> • Samskaping som drivkraft • Kompetanse for verdiskaping • Deltagelse og tilhørighet • Byvekst med kvalitet
Arealstrategi:			En kompakt by ved sjøen

Kommuneplanenes arealdeler

Siden arealdelene har så ulike alder i de tre kommunene innebærer dette at arealpolitikken i de tre delene av den nye kommunen er forskjellig når det gjelder oppdateringer, tilpasning til nye føringer for arealpolitikken og demografisk utvikling.

Detaljeringsnivået på plankart og bestemmelser er likt i alle kommuneplanene. Kommunene har valgt å ta i bruk underformål til bebyggelse og anlegg. Søgne og Songdalen har lagt til rette for spredt boligbygging i LNF-områdene i et større omfang enn Kristiansand kommune. Alle tre kommunene har avsatt hensynsoner i plankartet. Det er også stort samsvar i bestemmelser. Kun Kristiansand kommune har fastsatt parkeringsbestemmelser med maksimum antall p-plasser.

Kommuneplanens arealdel i Kristiansand er godt tilpasset utbygging av nye områder, men imøtekommer i for liten grad utfordringer knyttet til byvekst i tråd med ny arealstrategi og nye statlige føringer om areal og transport.

Andre planer

Det er gjennomført en kartlegging av andre planer med status i de tre kommunene som er lagt til grunn for prosjektrådenes innspill til prioriteringer av planoppgaver for nye Kristiansand. Oversikten er omfattende og ligger som vedlegg til planstrategien (vedlegg 2).

5. Rammer for planleggingen

Nasjonale føringer

I *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (2.7.2015)* legger regjeringen føringer for hvilke temaer som skal vektlegges i den kommunale planleggingen. Disse omhandler:

- Gode og effektive planprosesser
- Bærekraftig areal- og samfunnsutvikling
- Attraktive og klimavennlige by og tettstedesområder

Forventningene skal bidra til at kommunene i planleggingen tar opp viktige nasjonale utfordringer. De viderefører tidligere nasjonale føringer for attraktive og klimavennlige by- og tettstedesområder og bærekraftig areal- og samfunnsutvikling. I tillegg vektlegger regjeringen raskere og mer effektive planprosesser. Planleggingen må målrettes og kommunene bør prioritere ressurser til å oppdatere overordnede planer, samt bruk av hensiktsmessige plantyper. Regjeringen er også opptatt av at statlige myndigheter ikke krever mer omfattende planlegging enn nødvendig.

Andre viktige føringer følger av bl.a.:

- Meld. St. 18 (2016-2017): Bærekraftige byar og sterke distrikt
- Meld. St. 21 (2011-2012): Norsk klimapolitikk, og Klimaforliket 2012
- Meld. St. 33 (2016-2017): Nasjonal transportplan 2018-2029, herunder nullvekstmål for trafikk i byregionene (Byvekstavtaler).
- Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging (2014)
- Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning i kommunene (2018)
- Flere år-flere muligheter, Regjeringens strategi for et aldersvennlig samfunn
- Meld. St. 15 (2017-2018) «Leve hele livet- en kvalitetsreform for eldre»
- [Bolig for velferd- nasjonal strategi for boligsosialt arbeid \(2014-2020\)](#)
- NOU 2013: 4. Kulturutredningen 2014. (Ny Kulturmelding kommer fra regjeringen i månedsskiftet 2018/2019)
- Prop. 96 S (2016–2017) Endringer i kommunestrukturen
- Kommunal planstrategi og forholdet til kommunereformen, KMD brev til kommuner som skal slå seg sammen, 29.04.2015 –

Internasjonale føringer som FNs bærekraftsmål og Parisavtalen er viktig både for planlegging på statlig, regionalt og lokalt nivå.

Regionale føringer

Regionplan Agder 2020 (vedtatt juni 2010) er den viktigste regionale føringen for kommunens planlegging. Planen er under revisjon og er lagt til offentlig ettersyn med følgende 5 satsingsområder:

- Attraktive og livskraftige byer, tettsteder og distrikter
- Verdiskaping og bærekraft
- Utdanning og kompetanse
- Transport og kommunikasjon
- Kultur

Planlagt vedtak av regionplan Agder 2030 er juni 2019.

Det finnes i tillegg en rekke andre regionale planer som også er førende for kommunens planarbeid. Disse er vist i vedlegg 1.

Andre føringer og rapporter lagt til grunn

- Strategisk næringsplan for Kristiansandsregionen 2014
- Regional plan for Kristiansandsregionen 2011-2050. Planen er under revisjon. Revidert versjon vil legges ut på høring av fylkesutvalgene i Aust-Agder og Vest-Agder i slutten av januar 2019.
- Fellesnemnda for nye Kristiansand:
 - Mål og visjoner for ny kommune
 - Rapport «Nærdemokratiske ordninger og tiltak som kan fremme innbyggerinvolvering i nye Kristiansand»
 - Prosjektet Cool Planning for nye Kristiansand og samarbeidet med NMBU og ISOCARP/YPP
 - Risiko- og sårbarhetsanalyse for nye Kristiansand (ROS-analyse) 2019
 - Klimatilpasningsstrategi for nye Kristiansand 2019
 - Delprosjekt reiseliv
- Storbyenes samfunnsplanlegging, sluttrapport 30.08.2018. KS Storbyforskning

Kommunale føringer

Vedtatt om felles planstrategi i kommunestyret for Søgne 22.3.2018, Songdalen 21.3.2018 Kristiansand kommune 7.3.2018 ligger til grunn for arbeidet med felles planstrategi for nye Kristiansand.

Planbehovet er vurdert på grunnlag av gjeldende planstatus på kommuneplanene i de tre kommunene, vedtatt planstrategi for henholdsvis Søgne 2016-2019 (28.4.2016), Songdalen 2015-2019 (14.12.2016) og Kristiansand 2016-2019 (21.09.2016) og en sammenstilling av planstatus av alle gjeldende planer de tre kommunen fra september 2018, unntatt reguleringsplaner (vedlegg 2).

6. Nye Kristiansands utfordringsbilde

Globale megatrender

Verden er i stadig endring. I nyere tid er det spesielt noen grunnleggende trender som påvirker utviklingen – såkalte globale megatrender. Megatrendene er knyttet til:

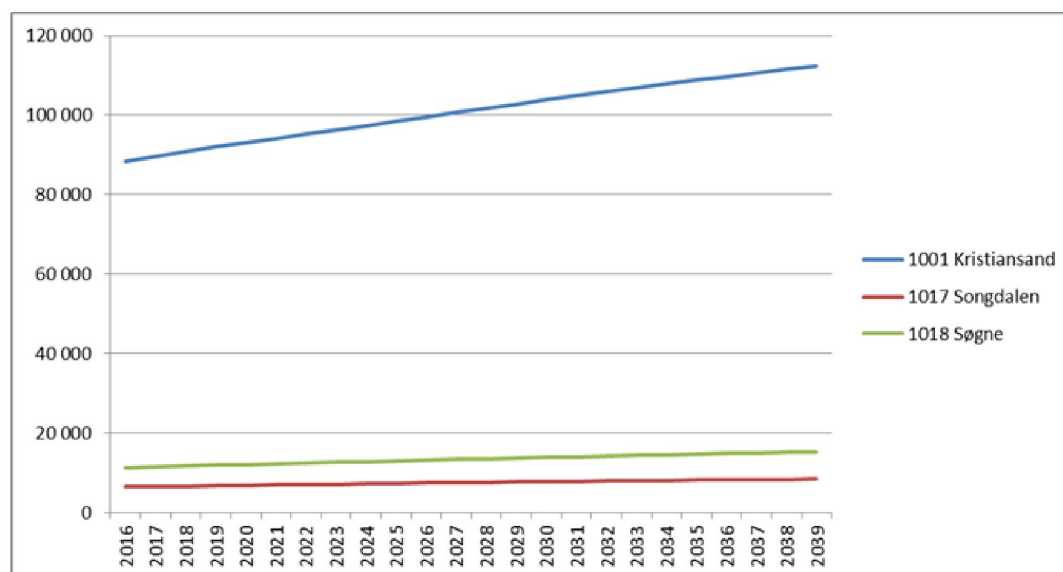
- klimaendring
- demografisk endring
- globalisering, urbanisering og digitalisering.

Globale trender påvirker både samfunnsliv, arbeidsliv og naturen over lang tid og i stort omfang. Forskjellig og akselererende endringstakt kan føre til mer dramatiske endringer og er premisser som påvirker langsiktig planlegging. Den globale gjennomsnittstemperaturen øker, dramatiske naturkatastrofer rammer verden og påvirker grunnleggende tilgang til ressurser. Demografien i store deler av verden påvirkes av synkende fødselsrater, økende migrasjon, økt levealder og endrede helseutfordringer. Flere flytter til byene, samtidig som økonomi, kultur og samfunn i økende grad utvikler seg på tvers av landegrenser, uavhengig av fysisk avstand.

Digitalisering er den mest omfattende teknologiske trenden i vår tid og preger de fleste samfunnsområder. Digitalisering forandrer vår måte å kommunisere på, være familie på, organisere livene og drive forretning på. Kommunikasjon er mindre stedsavhengig, tilgangen til informasjon er nærmest ubegrenset, robotisering erstatter og skaper arbeidsplasser. Arbeidsstyrken har nye krav og forventinger til arbeidsinnhold og arbeidssted. Konkurransen om både arbeidsplasser og arbeidskraft øker. KS sin stordataanalyse 2018 viser at i tillegg til dette er et mer polarisert samfunn og økende eliteforakt og svakere stater og sterkere konfliktnivå en tydelig trend.

Utviklingstrekk nye Kristiansand

Befolkningsveksten i landsdelen er sterkest i og rundt Kristiansand. Variasjonen i til- og fraflytting er den viktigste faktoren for befolkningsendring, mens fødselsoverskuddet er relativt stabilt. Befolkningen i nye Kristiansand utgjør 109 438 innbyggere pr.1.1.2018. Det er forventet befolkningsvekst i nye Kristiansand, men prognosene viser at veksten over tid vil være avtagende.

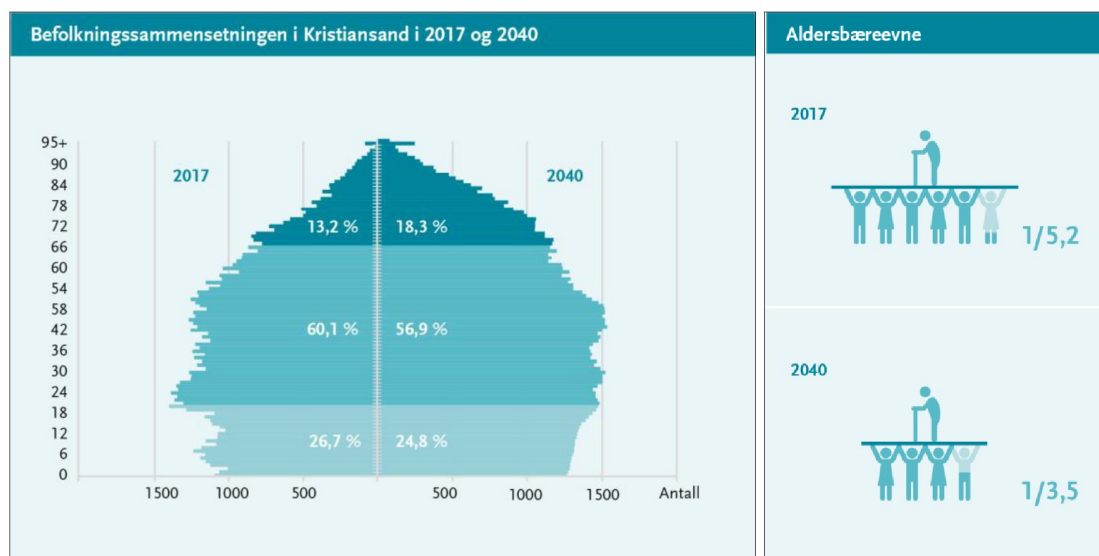
Figur 3 Prognose for befolkningsvekst i antall innbyggere fordelt på Kristiansand, Songdalen og Søgne fram til 2040. Kilde SSB, bearbejdet av Kristiansand kommune.

I følge denne prognosen vil nye Kristiansand nå 130 000 innbyggere i 2039.

Utfordringsbildet for nye Kristiansand og Kristiansandsregionen peker på store endringer i demografi, i sykdomsbildet, når det gjelder levekårsutfordringer og endringer i næringsstruktur og klima. Nye Kristiansand vil ha en sentral rolle for utvikling av landsdelen og regionen må ha sterkere vekst i sysselsetting og verdiskaping for å holde tritt med utviklingen i andre storbyregioner. Dette gjør at regionen bør ha en sterkere satsing enn andre regioner på tiltak som stimulerer sysselsetting og at flere tar høyere utdanning.

De kommende tiårene vil antallet alderspensjonister øke raskere enn antallet i arbeid. **De eldre vil kunne utgjøre en ressurs i samfunnsutviklingen**, men dette vil **også** øke den årlige forsørgerbyrden for den arbeidende delen av befolkningen og vil samtidig gi finansierings- og prioriteringsutfordringer og påvirke verdiskapingen og velferdsutviklingen. Figuren nedenfor viser befolkningssammensetningen i Kristiansand i 2017 og 2040. Endringene knyttet til at Søgne og Songdalen nå inngår i kommunen er marginale. Hovedbudskapet er det samme. Figuren viser at andelen eldre øker samtidig som andelen i yrkesaktiv alder synker.

Økningen i antall eldre spesielt etter 2020 vil gi varig endring i aldersstrukturen og sykdomsbildet, preget av økt forekomst av prognoser med sammensatte lidelser og aldersrelaterte sykdommer som demens.

Figur 4. Befolkningssammensetningen i Kristiansand i 2017 og 2040 og konsekvenser for aldersbæreevnen

Kommunene i nye Kristiansand kommer generelt noe dårligere ut enn landsgjennomsnittet når det gjelder de grunnleggende sosioøkonomiske faktorene som inntekt, utdanning og arbeid. Dette påvirker igjen levekårsforhold og levevaner og helse.

«Utenforskap» og sosial ulikhet i helse er blant de største nasjonale og lokale utfordringene. Det er utfordringer knyttet til kvinners yrkesdeltagelse og andel deltidsansatte. Oppdatert folkehelsestatus for nye Kristiansand viser noe ulike tall for de tre kommunene, men hovedtendensen nokså sammenfallende. Det er flere unge uføre (18-44 år) enn landsgjennomsnittet, andel arbeidsledige er høyere enn landsnittet, men andel arbeidsledige er lavere for kvinner enn for menn. Yrkesdeltakelsen i kommunene i nye Kristiansand er noe lavere enn landsgjennomsnittet. Derimot er det lav yrkesdeltagelse blant kvinner og flere er i deltidsstillinger. Det er en høy andel barn som bor i

lavinntektsfamilier, og her skiller særlig Songdalen seg ut med over 41 % over landsnittet. Kristiansand ligger på 14 % og Søgne på landsgjennomsnittet.

Antall sysselsatte har samlet sett blitt redusert fra toppåret 2014 til 2017, da nedgangen flatet ut. Indeksert fra 2008 har Songdalen hatt en god vekst med unntak av årene 2015 og 2016, samtidig som både Søgne og Kristiansand hadde noe vekst frem til 2014, men har mistet mange sysselsatte i årene etter.

Næringslivet blir påvirket og må ta hensyn til de globale endringene. Store deler av næringslivet i Kristiansandsregionen er bygd på teknologikompetanse i forskjellige bransjer. Globalisering påvirker bedriftene gjennom råvarepriser, internasjonalt eierskap og økt konkurranse om næringsaktivitet og arbeidskraft. Digitalisering og automatisering har allerede gitt betydelige endringer i arbeidslivet. Det blir derfor stadig vanskeligere for personer med lav utdanning å omstille eller komme inn på arbeidsmarkedet.

Økt utdanningsnivå i arbeidsstyrken fremmer både evnen til nytenkning og omstilling i virksomheter og vil være avgjørende for å sikre framtidig vekst. Lavt utdanningsnivå er den største risikofaktoren.

Figuren nedenfor viser variasjonen innen utdanningsnivået i de tre kommunene. Ved videregående skole som høyeste skole eller utdanning blir forskjellene mellom de tre kommunene tydelige. 45,5 % i Songdalen sammenlignet med 37,3 % i Kristiansand og 42,2 % i Søgne. Folkehelsestatusen viser en nedgang i frafall i videregående skole både i Kristiansand og Søgne, men en økning i Songdalen. Lavt utdanningsnivå er den største risikofaktoren for å havne utenfor arbeid og utdanning, spesielt for ungdom.

Andelen som har fullført universitetsutdanning, både kort og lang viser også betydelige forskjeller der særlig Songdalen har betydelig lavere utdanningsnivå enn Kristiansand. Også sammenlignet med gjennomsnitt i hele den norske befolkningen er nivået betydelig lavere.

	Kristiansand	Songdalen	Søgne	Nye Kristiansand	Norge
Grunnskole	23,1 %	30,3 %	25,5 %	23,8 %	26,0 %
Videregående skole	37,3 %	45,5 %	42,2 %	38,3 %	37,2 %
Fagskole	3,0 %	2,5 %	3,5 %	3,0 %	2,9 %
Universitet kort	26,2 %	17,5 %	22,4 %	25,3 %	23,6 %
Universitet lang	9,6 %	3,6 %	6,0 %	8,8 %	9,7 %
Ikke oppgitt	0,7 %	0,7 %	0,4 %	0,7 %	0,7 %

Figur 5. Utdanningsnivå i Kristiansand, Songdalen og Søgne sammenlignet med Norge 2017. Kilde: SSB

Svekkelsen av krona fra 2013 til begynnelsen av 2016 har gitt positive impulser til realøkonomien og særlig for norsk landbasert industri som fortsatt er ganske sterk i Agderfylkene. Etter flere år med overforsyning i markedene som ga lavere oljepris, er det nå en underforsyning som har gitt økende oljepris. Fallet i petroleumsinvesteringene flatet gradvis ut fra 2016. Det er ventet at petroleumsinvesteringene vil ta seg markert opp de neste årene.

For oljerelatert næring på Sørlandet vil det også kunne bli en utfordring å løfte næringen inn i lavutslipp-samfunnet. Stort fokus på nye forretningsområder innenfor grønn vekst og grønn energi

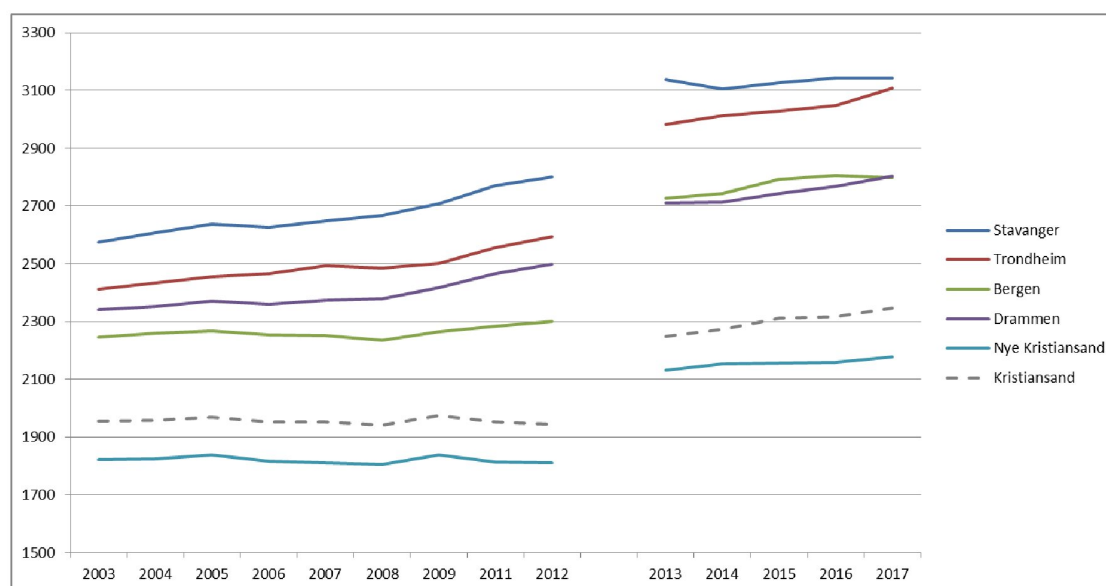
innebærer at det vil bli behov for enda mer teknologi som gir lavere utslipp, mer effektiv energibruk og styring, fornybar energi og en mer sirkulær økonomi (basert på gjenbruk av materiale).

På bakgrunn av gjeldende klimaavtaler skal nye Kristiansands redusere klimautslippene med 40 % innen 2030 og 80-90 % innen 2050. Norge skal frem mot 2050 redusere klimagassene med 80-95 % for å bli det som er kalt et lavutslippssamfunn. Dette betyr at det må arbeides raskt og strategisk for å redusere klimagassutslippene både fra kommunens virksomheter og fra kommunen som geografisk område.

Den største enkeltkilden til klimagassutslipp i Kristiansand er lette kjøretøy i veitrafikken. Det er nær sammenheng mellom utvikling i arealbruk og transportbehov. Hvordan boliger, arbeidsplasser, handel og ulike tjenestetilbud er plassert i forhold til hverandre er den sterkeste driveren for etterspørselen etter motoriserte transportformer.

Byspredning defineres som at en by vokser ved utbygging av ubebygde områder i byens randsone. Analysen av utbyggingsmønsteret i nye Kristiansand viser at det er store forskjeller i andelen av totalbefolkningen som bor i tettsted. For Kristiansand har det vært en stabil andel på 97 % de siste årene, Songdalen er mye mer spredt med 73 %. Men det har skjedd en endring siste år da andelen var rundt 64 % i 2004. Søgne ligger midt mellom Kristiansand og Songdalen med 86 %, en økning fra 83 % i 2003.

Sammenlignet med utviklingen for Stavanger, Trondheim, Bergen og Drammen er tettheten er mye lavere i nye Kristiansand. Kristiansand lå også før sammenslåingen fortsatt mye lavere enn de andre fem kommunene.

Figur 6. Vekt i antall bosatte pr. km² i tettsted i Kristiansand og nye Kristiansand sammenlignet med utvalgte store byer i Norge i perioden 2013-2017. Kilde SSB. (SSB har forbedret og justert metoden for avgrensning av tettsteder. Dette innebærer brudd i tidsserien slik at utviklingen av tettstedsarealer og antall bosatte innenfor tettstedsarealene før og etter 2013 ikke er direkte sammenlignbare.)

Nye Kristiansand vil stå overfor krevende prioriteringer der en på den ene siden må vise gode strategiske grep for å møte klimautfordringene samtidig som en opprettholder og legger til rette for å utvikle gode og levende lokalområder og bomiljø i kommunen.

Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) og Klimatilpasningsstrategi for nye Kristiansand er utarbeidet parallelt med arbeid med felles planstrategi. ROS-analysen vurderer sannsynligheten

for at uønskede hendinger skal oppstå, hvordan dette påvirker kommunen, samt vurderer planbehov og tiltak. Kommunenes viktigste oppgave er å sikre liv og helse. Analysen viser et komplekst og sammensatt bilde, og belyser hvor sårbart samfunnet er mot utfall av kritisk infrastruktur.

Både ROS-analysen og Klimatilpasningsstrategien viser til at klimaet er i endring og de potensielle konsekvensene for samfunnet er betydelige. Norge har de siste 10-15 årene blitt rammet av flere alvorlige hendelser. De siste årene har det lokalt vært en rekke alvorlige hendelser som f.eks. ekstreme nedbørsmengder, store flommer, utfall av kritisk infrastruktur og branner. Ekstremværhendelsene som har preget Sørlandet den siste tiden kan sees i sammenheng med klimaframskrivninger, hvor været i gjennomsnitt vil bli varmere og våtere, og ekstremhendelser blir hyppigere og mer intense.

Klimaprofil Agder, utarbeidet av Norsk klimaservicesenter, viser til at det er økt sannsynlighet for mer intens og hyppigere, kraftig nedbør. Det ventes flere og større regnflommer, det er økt fare for jord-, flom- og sørpeskred, og utfordringene med stormflo ventes å øke. Det er også mulig økt sannsynlighet for tørke om sommeren, hyppigere vinterisganger, våtsnøskred og kvikkleireskred. Det er sannsynlig at vi vil oppleve hyppigere og kraftigere ekstremvær i framtiden, også i områder av kommunen som tidligere ikke har vært utsatt.

De potensielle kostnadene for liv, helse og materielle verdier er betydelige, også for nye Kristiansand. Kommunen har derfor et ansvar for å ta klimaendringene på alvor og for å begrense konsekvensene for kommunen og dens innbyggere og næringsliv.

Konsekvensene er blant annet utfall av kritisk infrastruktur, hovedsakelig kraft og elektronisk kommunikasjon. Parallelt med den utviklingen, er det stort fokus på digitalisering. Det innebærer at flere samfunnskritiske funksjoner og tjenester øker avhengigheten til kritisk infrastruktur, og kravet om robusthet og robusthet øker tilsvarende. Dette gjelder særlig for kommunens helse- og omsorgstjenester og deres brukere. Den demografiske utviklingen fører til økende antall eldre demente som bor hjemme, som ikke kan forventes å ha god egenberedskap ved ekstremvær og utfall av strøm og velferdsteknologi. Det blir også flere som faller inn under sårbare grupper i framtiden. Utfall av kraft og e-kom vil kunne være kritisk for den voksende gruppen.

7. Prioritering av nye Kristiansands planbehov

Vurdering av planbehovet for Kristiansand er basert på:

- Fellesnemndas mål og visjoner for ny kommune
- Status og erfaringer med kommunal planstrategi i de tre kommunene
- Planstatus i de tre kommunene med en særlig fokus på planoppgaver som er vesentlige å ha på plass i en tidlig fase i ny kommune
- Nasjonale og regionale rammer for planlegging og ønske om en mer effektiv planlegging
- Nye Kristiansands utfordringsbilde, der det er vist til vesentlige endringer som krever nye grep
- Ressurssituasjonen i en tid der en både skal håndtere drift av tre kommuner og samtidig bygge en ny kommune
- Nasjonale og regionale føringer som indikerer behov for å endre gjeldende planer eller å utarbeide nye

Etablering av nye Kristiansand kommune er ressurskrevende, og en viktig premis for arbeidet har vært at arbeidet med planstrategi ikke bør gjøres mer omfattende enn nødvendig. Det må balanseres godt mellom «må»- og «bør oppgaver».

I en knapp ressurssituasjonen vil ressursbruk til ny samfunnsdel måtte prioriteres foran arbeidet med andre samfunnsplaner som ikke er lovpålagt eller er helt vestlig for å sikre felles forvaltning og tjenestetilbud fra oppstart av ny kommune.

En ny kommune krever likevel felles strategi og forvaltningspolitikk på en rekke områder. For noen områder er det viktig å få på plass planer som gir tydelige føringer for utvikling og felles forvaltning så tidlig som mulig. Det vil derfor være nødvendig å prioritere en del flere planoppgaver i den første planstrategien for nye Kristiansand enn ved en vanlig revisjon.

Kristiansand er en viktig part i utarbeidelsen av regionale planer og strategier og fylkeskommunen anmoder kommunen om å sette av ressurser til å kunne bidra inn i planarbeidet. Denne ressursbruken er det tatt høyde for i vurderingen av kommunalt planbehov og dette vil gi føringer for arbeidet med kommuneplanen og øvrig planarbeid.

8.Behov for felles kommuneplan for nye Kristiansand

8.1 Kommuneplan for nye Kristiansand anbefales utarbeidet i to faser

Fellesnemnda har vedtatt ambisiøse mål for den nye kommunen. Samtidig er det presisert at målene for samfunnsutviklingen skal avklares gjennom ny kommuneplan.

Samfunnsdelen har en viktig rolle som verktøy for bedre og mer helhetlig planlegging for en bærekraftig samfunnsutvikling, strategisk styring, politisk styring og medvirkning. Skal samfunnsdelen ha en slik rolle for det nye bystyret, forutsetter det at samfunnsdelen utarbeides uavhengig av arealdelen og blir vedtatt så tidlig som mulig i perioden. Dokumentet vil da kunne bli et viktig strategidokument som kan gi en tydelig retning for politiske prioriteringer og ønsket utvikling.

Kommuneplanens arealdel er juridisk bindende og skal gi robuste rammeverk for utbygging og vern for offentlige og private aktører. Revisjon av arealdelen trenger mer prosessetid og vil ikke kunne ha så rask framdrift som det må stilles krav til for samfunnsdelen som skal levere mål til økonomiplanen tidlig i bystyreperioden. Arealdelens bestemmelser og retningslinjer skal ha langsiktige virkning for utviklingen, og arbeidet med den er omfattet av krav om konsekvensutredning og det er ofte behov for ulike faglige utredninger.

Når kommuner slår seg sammen vil den enkelte kommunes arealplaner gjelde som før sammenslåingen. Gjeldende arealdeler vil i realiteten bli tre kommunedelplaner i den nye kommunen. Planen vil gjelde det samme arealet som før, den vil være rettslig bindende og styre arealdisponeringen på samme måte som før sammenslåingen. Men planene vil ikke være samordnet. Arealdelene for Kristiansand og Songdalen gamle og de faglige vurderingen gjort ut fra gjeldende utfordringsbilde og rammer rundt 2010. Det er viktig med forutsigelig og felles forvaltningspolitikk i den nye kommunen både overfor innbyggere og næringsliv.

Målet er å få vedtatt en ny arealdel for den nye kommunen så raskt det er mulig. Nye Kristiansand er best tjent med at bystyret i den nye kommunen ser arealene i sammenheng og utvikler en arealpolitikk tilpasset de utfordringene og mulighetene som den nye kommunen vil stå ovenfor. Dette gjøres best med en helhetlig vurdering av viktige tema som demografisk utvikling, oppfølging av målet om nullvekst i personbiltrafikken, lokalisering av nærings- og boligområder, utvikling av en senterstruktur som bygger opp under fellesnemndas mål for tjenestetilbudet i den nye kommunen, klimatilpasning, risiko – og sårbarhet m.m.

Det foreslås derfor at en i ny samfunnsdel også avklarer en overordnet arealstrategi som har sammenheng med samfunnsmålene og kan gi en tydelig retning for arbeidet med ny arealdel. Ny arealdel vil da bygge på en samfunnsdel med arealstrategi for hele den nye kommunen. Arealstrategien vil danne grunnlag for planprogrammet for den nye arealdelen og vil samtidig sikre politisk forankring av overordnet arealpolitikk. [Proessen frem mot ny kommuneplan er godt egnet for å prøve ut ulike former for innbyggerinvolvering.](#)

Det anbefales at en at kommuneplan for nye Kristiansand blir utarbeidet i planperioden i to faser:

- Samfunnsdelen med overordnet arealstrategi utarbeides og vedtas innen sommeren 2020.
- Deretter lages arealdelen i tråd med ny samfunnsdel, med vedtak innen 2022

Gjeldende arealdeler gjelder som kommunedelplaner inntil ny arealdel vedtas i 2022.

Samfunnsdelen med overordnede arealstrategi vil være førende for handlings- og økonomiplanen for nye Kristiansand 2021-2024 og den nye kommunens areal- og utbyggingspolitikk og planlegging i perioden fram til ny arealdel er vedtatt.

8.2 Plan for kommuneplanarbeidet 2019 -2022

Ny kommuneplan må drøftes i forhold til nye Kristiansands utfordringsbilde, FNs bærekraftsmål og nye regionale føringer fra Regionplan Agder 2030.

Overordnet og helhetlig risiko – og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) utarbeidet for de tre kommunene i ny kommune skal sikre at den nye kommunen ivaretar risikoer og sårbarheter slik at liv og helse kan sikres på best mulig måte. Klimatilpasningsstrategi for den nye kommunen vil være et grunnlagsdokument for kommuneplanens samfunnsdel og nye arealdel.

Gjennomført ROS-analyse for nye Kristiansand tilsier at det bør være mer fokus på samfunnssikkerhet i alle relevante planer. Kommunens klimatilpasningsmål er å være forberedt og tilpasset for å begrense negative konsekvenser som følge av klimaendringene.

Kommunen skal både være forberedt på ekstremhendelser og tilpasse seg et klima i gradvis endring. Det betyr blant annet at kommunen skal tilegne seg relevant kunnskap og at klimatilpasning skal integreres i kommunens planer og virksomhet.

St. meld. *Leve hele livet* og regjeringens strategi for et aldersvennlig samfunn presiserer nødvendigheten av at kommunens planlegging må ta hensyn til at en stadig større andel av innbyggerne i kommunen er eldre.

Kommuneplanens samfunnsdel med overordna arealstrategi og kommuneplanens arealdel for nye Kristiansand må bidra til at Kvadraturens rolle som kommunesenter og landsdelens hovedstad kan videreutvikles. Dokumentene må i tillegg gi føringer som sikrer en balansert utbygging mellom øst – og vestsiden av Kvadraturen.

Nullvekstmålet er en grunnleggende forutsetning i den overordna arealstrategien og arealdelen for nye Kristiansand. Slik dette er definert av sentrale myndigheter, er nullvekstmålet den grunnleggende forutsetningen for arbeidet med Byvekstavtalen for Kristiansandsregionen. Nullvekstmålet er også en grunnleggende forutsetning i gjeldende arealstrategi for Kristiansand. Klima og miljø, med tilrettelegging for å begrense energiforbruk og klimagassutslipp, er for øvrig et av flere overgripende hensyn i nylig vedtatt samfunnsdel både for Søgne og Kristiansand.

Ny samfunnsdel med overordnet arealstrategi

Innhold

Mye kan videreføres og harmoniseres fra de tre gjeldende kommuneplanene, men det er også behov for å samordne mål og strategisk innretning på flere områder. Planen må tydeliggjøre hvordan fellesnemndas mål kan komme til uttrykk i ønsket samfunnsutvikling for kommunen. Planen må gi en tydelig retning og visjon for hvordan nye Kristiansand skal bli Norges beste kommune som innbyggere, ansatte, folkevalgte og næringsliv er stolte av å jobbe, virke og bo i. Et viktig moment her er hvordan kommunen kan utnytte styrken ved å være en mangfoldig kommune der både urbane bykvaliteter og attraktive og levende bygde- og nærmiljøer vektlegges. Planen bør vise hvordan dette kan bli en styrke for den nye kommunen.

En gjennomgang av de tre kommuneplanens samfunnsdeler viser at tema som bedre levekår, folkehelse, identitet og tilhørighet, samt næringsutvikling, er viktige satsingsområder for alle kommunene. Ny samfunnsdel bør utdype og harmonisere satsingene, og viktige felles mål og strategier bør videreføres.

Kristiansands rolle som landsdelssenter, vertskapsby for regionale institusjoner og regional drivkraft for vekst og verdiskaping vil ikke endres etter sammenslåing. Kristiansands kommuneplan har to satsingsområder knyttet til denne rollen. Det ble gjennomført en bred medvirkningsdialog om mål og strategier knyttet til dette. Mye kan oppdateres og videreføres i ny plan. I tillegg bør satsingsområdene reflektere nye Kristiansands rolle i forhold til ny Agderregion, ny Kristiansandsregion og Business Region Kristiansand. I tillegg må mulighetene knyttet til naboskap til nye Lindesnes og næringsutvikling i vestdelen av ny kommune vurderes.

Samfunnsdelen bør vise hvordan en kan legges til rette for en senterstruktur som kan bygge opp omkring Kvadraturen og byens rolle som landsdelssenter, og samtidig hvordan utvikle gode og levende bydelssenter og lokalområder som arena for identitet og aktivitet. Samtidig som den må vise til gode strategiske grep for å møte globale utviklingstrender og lokalt utfordringsbilde knyttet til klima- og miljø, demografi, folkehelse, globalisering, urbanisering og digitalisering, herunder hvordan legge til rette for et mer klimavennlig og klimatilpasset utbyggingsmønster.

Nodeland og Tangvall har vært kommunesentra og vil få redefinert sin rolle i den nye kommunes senterstruktur. Begge stedene har gjennom flere år opplevd betydelig vekst og utvikling. Kommuneplanen må legge til rette for at vekst og utvikling i Kvadraturen, på Nodeland og på Tangvall også opprettholdes i den nye kommunen, med de potensialer, kvaliteter og identitet hvert senter inneholder.

Prosjektet Cool Planning og samarbeidet med NMBU og ISOCARP/YPP er et godt utgangspunkt for tenkningen omkring senterstruktur og hvordan senterområdene i de tre kommunene kan samvirke i ny kommune. Tenkningen kan utvides til andre sentra i den nye kommunen.

Kristiansand sin samfunnsdel, vedtatt i september 2017, inneholder en kortfattet og overordnet arealstrategi. Det vil være aktuelt å ta utgangspunkt denne planens arealstrategi og revidert regional plan for Kristiansandsregionen som vil foreligge som et høringsutkast ved årsskiftet 2018/-19. Arealstrategien må tilpasses den nye kommunen med sine nye grenser, samlede utfordringer og muligheter.

Det anbefales ikke at samfunnsdelen skal omfatte utvikling av egen organisasjon og arbeidsgiverrollen. At organisasjonen må være rigget for å møte framtidens behov bør ligge som en forutsetning i planen. Den detaljerte politikken på dette området bør utvikles gjennom egne policy- og styringsdokumenter.

Form

Kommuneplanens samfunnsdel skal være et kortfattet, spisset og tydelig dokument og et konsistent planverktøy som sikrer god styring gjennom handlingsplan/ økonomiplan og andre plandokumenter i perioden. Arealstrategien skal gi overordnede føringer for kommunens fysiske utvikling i et langsiktig perspektiv og legges til grunn for revisjon av kommuneplanens arealdel og gi føringer for plan- og byggesaksbehandling også i perioden før ny arealdel er på plass. Kristiansand sin samfunnsdel, har en enkel form som har fått gode tilbakemeldinger. Den inneholder en kortfattet og presis overordnet arealstrategi på to sider. Det vil være aktuelt å ta utgangspunkt i denne planens form ved utforming av ny samfunnsdel.

Medvirkning

Planarbeidet i nye Kristiansand skal bidra til offentlig debatt om kommunens utvikling. Føringerne for medvirkning i planarbeid nedfelt i planstrategien er førende for planprogrammet for samfunnsdelen. Følgende momenter legges videre til grunn:

Søgne har i sin revisjon i 2018 vektlagt forankring av planen internt i organisasjonen. Sett i lys av den pågående sammenslåingsprosess av kommunene ble omfanget av planen begrenset, og det er lagt til rette for at planen kan fungere som et forarbeid til en felles framtidig samfunnsdel for den nye kommunen.

I Songdalen var det en bred medvirkning i arbeidet med samfunnsdelen i 2012. I gjeldende planstrategi har kommunestyret vedtatt å videreføre samfunnsdelen med nødvendige oppdateringer.

Kristiansand hadde en bred medvirkningsdialog med byens sentrale aktører særlig knyttet til byens rolle som landsdelssenter i sitt revisjonsarbeid i 2017. Det anses ikke nødvendig å gjenta medvirkningsfokuset på denne rollen i samme grad for samfunnsdelen for nye Kristiansand. Mye av det som kom fram her er langsiktig og gjeldende i lang tid fremover.

Denne gang bør hovedfokus være å legge til rette for en bred innbyggerdialog omkring hvordan nye Kristiansand kan oppfylle fellesnemndas ambisjon om å bli beste kommune å bo og virke i. Arbeidet bør bygge videre på erfaringene og innspillene fra politisk arbeidsgruppe om nærdemokrati og innbyggerdialog.

Den anbefaler at kommuneplanprosessen for nye Kristiansand bør brukes til å teste ut flere former for medvirkning og bli en forsøksarena for innovative medvirkningsmetoder og samskapingsarenaer. Eksempler er bruk av gjestebud, innbyggerpanel og videreføring av gode erfaringer med innovasjonscamp for barn og unge og bruk av facebook-siden «Min stemme ut» for unge innvandrerstemmer, samt vurdere andre digitale verktøy.

Medvirkning med barn og unge blir viktig. Dette foreslås å følge politisk prosjektgruppe for innbyggerinvolvering i nye Kristiansand sitt forslag om lokaldemokratiprojekt for og med ungdom i 2018-19.

Workshopen Cool Planning for nye Kristiansand sine forslag omkring senterstruktur og senterområder skal følges opp med mer konkrete prosjekter, der dialog med innbyggere vil inngå i oppfølgingen. En del av dette kan inngå som en del av medvirkningsarbeidet for ny samfunnsdel, utvidet også for innbyggere som bor i andre deler av nye Kristiansand.

Videre detaljering av medvirkningsprosessen vil skje i planprogrammet.

Politisk forankring

Planprogrammet må også avklare opplegg for hvordan en skal få til en god, tidlig og fortløpende politisk forankring av planarbeidet. Ved siste revisjon av Kristiansands samfunnsdel gjennomførte bystyret en generaldebatt om innholdet i ny plan i forkant av fastsetting av endelig planprogram. Dette er en modell som kan videreføres i ny kommune.

Ny arealdel bygger på ny samfunnsdel

Etter at samfunnsdelen med overordnet arealstrategi er vedtatt, skal det utarbeides en felles arealdel for den nye kommunen. Arealdelen skal følge opp den nye samfunnsdelen med arealstrategi. Den nye kommunen vil bestå både av urbane bysentra, tettsteder og spredtbygde bygdelag. Arealdelen må gi føringer for hvordan vekst og utvikling skal skje i hele kommunen.

I mellomperioden gjelder de tre arealdelene som kommunedelplaner. Når ny samfunnsdel er vedtatt vil også arealstrategien i samfunnsdelen vil være førende for arealutviklingen fram til ny arealdel er vedtatt. Det bør derfor fremmes en prinsippsak som redegjør for hvordan forholdet mellom ny overordnet arealstrategi og gjeldende arealplaner kan håndteres i mellomperioden. Aktuelle virkemidler er avklaring av nye utbyggingsområder gjennom felles boligprogram fra 2021 der overordnet arealstrategi er lagt til grunn. Kommunen kan også aktivt styre hvor utbygging skal skje gjennom sin aktørrolle og gjennom ta en større del av område- og reguleringsplanleggingen, samt ved behandling av planinitiativ. Kommunen kan også legge ned bygge- og deleforbud i påvente av ny plan, jf. PBL. kap. 13.

I perioden fram til oppstart av arbeid med ny arealdel bør det også igangsettes et forberedende kartleggingsarbeid for en ny og samlet arealdel for nye Kristiansand. Arealdelene i de tre kommunene evalueres og vurderes i forhold til ulikheter i erfaringer, form og innhold, herunder bruk av bestemmelser, retningslinjer og arealbruksbegreper. Det må sjekkes ut hvordan de tre planene ivaretar og svarer på nye nasjonale og regionale føringer for planleggingen og nye utredninger som ROS-analyse og Klimatilpasningsstrategi for nye Kristiansand.

ROS-analysen for nye Kristiansand viser at til at en må ha høyere fokus på kritisk infrastruktur ved lokalisering og regulering av nye områder eller utbygging av eksisterende områder slik at en reduserer sårbarhetene. Dette må gjøres opp mot ny kunnskap om klimaendringene. Det vil derfor være behov ut fra en økt sårbarhet som følge av klimaendringene, å vurdere gjeldende arealplaner med hensyn til overvann, flomsoner, kvikkleire og andre hensynssoner.

Kommunedelplaner og utdaterte reguleringsplaner bør gjennomgås for å få et mer helhetlig og oppdatert plangrunnlag. I arbeidet med ny arealdel til Søgne har kommunen gått gjennom og avklart utdaterte reguleringsplaner. Dette arbeidet bør prioriteres også for Songdalen og Kristiansand for å få et mer helhetlig og oppdatert plangrunnlag før en lager ny arealdel. Kristiansand gjorde en stor jobb knyttet til å innlemme gjeldende kommunedelplaner ved siste revisjon av arealdelen i 2011. Det samme gjelder Søgne.

Behov for andre utredninger drøftes nærmere når forarbeidende til arbeidet med ny arealdel starter opp.

Nærmere konkretisering av arbeidet vil skje i arbeidet med planprogram for planarbeidet.

9. Andre områder med planleggingsbehov

Utvikling av planer kan være et av flere verktøy for å nå fellesnemndas mål for den nye kommunen. Planstatusen viser at mange tema- og kommunedelplaner er vedtatt i de tre kommunene, men en rekke viktige planoppgaver er også satt på vent i påvente av å kunne se dette i sammenheng med ny kommune. Ny overordnet politikk for samfunnsutviklingen vil bli nedfelt i ny kommuneplan. Nye strategiske planbehov utover det er knyttet til ulike samfunnsutfordringer der kommunen har behov for mer kunnskap eller en utdyping, eller på områder der det er nødvendig å få på plass en felles politikk, forvaltning eller prioritering av tiltak, så tidlig som mulig.

9.1 En kvalitetsbevisst og inkluderende kommune

En god kommune å bo i

Fellesnemndas mål er at kommunen skal organiseres slik at den blir en attraktiv kommune å bosette seg og leve i. Den skal ha tilbud som fremmer tilknytning både til nærmiljø og kommunen som helhet og føre en politikk som bidrar til små økonomiske og sosiale forskjeller. Forebyggende arbeid, bedring av folkehelsen i alle livsfaser, tidlig innsats og kulturtilbudet spiller en viktig rolle.

Planer på kulturfeltet

Det er alt igangsatt et felles arbeid med en *strategi for idrett og friluftsliv* som vil være klar når ny kommune er etablert. Strategidokumentet vil kunne dekke behovet i en overgangsperiode. Det er videre behov for å starte arbeidet med en oppfølgende *handlingsplan for idrett og friluftsliv*. Dette er nødvendig både for å få spillemidler til anlegg, og for å se helhetlig på behovene for anlegg og tiltak i ny kommune.

Søgne og Songdalen har bibliotekplaner vedtatt i 2015. Bibliotekplanen for Kristiansand er fra 2013 og nødvendig rullering har vært utsatt i påvente av ny kommune. For å sikre midler til å utvikle bibliotekene vil det være viktig å starte opp tidlig i perioden med en felles bibliotekplan for ny kommune for å få tilgang til prosjektmidler fra Nasjonalbiblioteket.

Det er behov for at handlingsplanene for *Den kulturelle skolesekken* må samordnes tidlig i den nye kommunen. Dette gjelder konkrete tiltak som rulleres jevnlig. På litt lengre sikt er det behov for å utvikle en *strategi for utvikling av Kulturskolen* for den nye kommune. I dag har Søgne en rammeplan for kulturskolen fra 2015 som rulleres årlig. Kristiansand har en utviklingsplan for kulturskolen gjeldende for 2015-2019. Denne tjenesten er i rivende utvikling og det kommer en ny Stortingsmelding i 2020 som kan legges til grunn for arbeidet. Det vil også være behov for en helhetlig *plan for kultur- og fritidstilbudet til barn og unge i nærmiljøet* seinere i bystyreperioden. Hvordan en legger opp dialog og medvirkningsprosessen i dette arbeidet, vil være en viktig del av planarbeidet.

Folkehelsestrategi

Det store utfordringsbildet viser dramatiske endringer i demografi og sykdomsbilde. Dette stiller krav til blant annet kommunens arbeid med folkehelse. Søgne kommune har en folkehelseplan fra 2015 og har avventet rullering til ny kommune. Kristiansand har en Helsefremmingsplan fra 2013 der både folkehelse, forebygging og rehabilitering inngår. Selv om utfordringsbildet for folkehelse for de tre kommunene ikke er endret radikalt siden disse planene er utarbeidet er det behov for å jobbe fram en *felles folkehelsestrategi* som kan vise retningen for hvordan folkehelseutfordringene bør arbeides strategisk med i ny kommune. Utfordringsbildet vil danne grunnlaget for et felles planverktøy. Store deler av folkehelsearbeidet er for øvrig dekket i øvrig planverk, [men det blir viktig å sørge for at](#)

eksempelvis sentrale deler av forebyggingsarbeidet innenfor psykisk helse- og rusfeltet finnes igjen i en overordnet folkehelsestrategi. De overordnede strategiene på folkehelse vil også inngå i arbeidet med ny samfunnsdel for nye Kristiansand. Ny kommunal folkehelsestrategi blir også et nødvendig verktøy i oppfølging av Regionplan Agder 2030 og Folkehelsestrategi for Agder 2018-2025, samt langsiktige regionale satsinger som Folkehelseprogrammet 2017-2027 og Levekårssatsingen i Agder.

Rusmiddelpolitisk handlingsplan

Alle de tre kommunene har utsatt å rullere sine rusmiddelpolitiske handlingsplaner i påvente av ny kommune. Det er derfor et stort behov for å utarbeide en samordnet plan for nye Kristiansand for dette feltet så tidlig som mulig. Nye Kristiansand kommune vil etter Alkoholloven (1.7d) være pålagt å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Departementet kan gi forskrifter om innholdet av kommunal alkoholpolitisk handlingsplan. Av hensyn til forebyggende strategier anbefales det at alkoholpolitisk handlingsplan inngår i en helhetlig rusmiddelpolitisk plan.

Plan for psykisk helsearbeid

Kristiansand kommune har utsatt rullering av plan for psykisk helsearbeid. Dette er et viktig område med tanke på innsats rettet mot levekårsproblematikk, og det er knyttet en rekke nasjonale satsinger til fagområdet. Som på rusfeltet, er det gjennomført nasjonale opptrappingsplaner som også har medført endringer fra utarbeidelsen av eksisterende planverk. Innføring av kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter fra 2019 endrer en del sentrale forutsetninger fra det planverket som foreligger. Regional samhandlingsmelding på rus- og psykisk helse-feltet, vedtatt av OSS (overordnet strategisk samarbeid mellom kommuner og sykehus i Agder), må innarbeides i planverket for nye Kristiansand. Det foreligger politiske vedtak i Kristiansand om at selvmordsforebygging er ønsket som fokusområde i kommunens plan.

Strategi for flyktning- og integreringsfeltet

Flyktning- og integreringsfeltet er et prioritert område for innsats. Kristiansand utarbeidet en ny strategi for utvikling av flyktning- og integreringsfeltet i 2018. Søgne har utsatt rullering av sin flyktningplan fra 2016 til etter sammenslåing. Alle kommuner har strategier og andre styringsdokumenter på tema/området. Utfordringsbildet viser store utfordringer med overgangen til arbeid og utdanning, blant annet med høye sosialhjelpsutgifter som konsekvens. Dette gjør at nye Kristiansand bør prioritere en felles temaplan med tiltak for oppfølging på dette feltet.

På litt lengre sikt er det behov for å harmonisere og rullere planverket for andre områder for kommunalområdet Helse og mestring, men disse behovene vurderes ikke som like prekære:

Det boligsosiale feltet

Kristiansand kommune har Boligsosial handlingsplan, 2017-2020. Songdalens boligsosiale handlingsplan utgikk i 2017 og er ikke revidert. Søgne kommunes planverk relatert til rus- og psykisk helsefeltet omhandler en del boligsosiale problemstillinger. En bør legge til rette for drøftinger og vurderinger av planbehovet for nye Kristiansand kommune. Erfaringer viser at dette er et komplekst felt som berører mange fagområder og målgrupper og som bør ha en egen temaplan. [Boligsosiale problemstillinger vil for øvrig omfattes av arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.](#)

Utvikling av helse- og omsorgstjenester

Kristiansand kommune har plan for helse- og omsorgstjenester 2017-2020, med innarbeidet delplan for demens. Mål og strategier for utvikling av både lege og fysioterapitjenesten er omfattet av planen. Søgne og Songdalen har også nylig oppdaterte helse- og omsorgsplaner. Erfaringene tilsier at også nye Kristiansand kommune bør ha en helhetlig temaplan på området. Det bør legges til rette for et arbeid som vurderer omfanget og innholdet i en

planprosess med tanke på å harmonisere, sammenstille og forankre de tre kommunenes forholdsvis nye planverk på feltet.

Utvikling av tjenester til personer med kognitiv funksjonsnedsettelse

Det er kun Kristiansand kommune som har egen plan på dette feltet: Handlingsplan for tjenester til personer med kognitiv funksjonsnedsettelse, 2017-2020. Kristiansand kommune har erfart at en temaplan på dette feltet som omfatter svært sårbare målgrupper har vært viktig for å planlegge og utvikle tjenestene i tråd med nasjonale føringer og opp mot forventninger og utfordringer lokalt. Det bør legges til rette for et arbeid som vurderer omfanget og innholdet i en planprosess med tanke på en temaplan på feltet for nye Kristiansand kommune.

Sikkerhet og beredskap- en trygg kommune

Nye Kristiansand skal være godt rustet for å håndtere sikkerhet og beredskap. En krise kan oppstå dag en etter sammenslåing, og da må felles plan for overordnet krisehåndtering de tre kommunene være på plass. Det er behov for en *plan for overordnet krisehåndtering for den nye kommunen*. Det samme gjelder smittevern. *Smittevernplan* følger av lovkrav, og en plan bør være på plass innen sammenslåing. Begge planene kan utarbeides på grunnlag av eksisterende planer.

Kristiansand har strategisk overordnet *kriminalforebyggende plan fra 2016 - Sammen om en tryggere hverdag*. Den inneholder strategier for både barn og unge, vold i nære relasjoner, vold i det offentlige rom, voldelig ekstremisme, hverdagskriminalitet, arbeidslivskriminalitet og menneskehandel /prostitusjon. Det anbefales at planen gjøres gjeldende for nye Kristiansand.

Søgne og Songdalen har handlingsplaner for vold i nære relasjoner. Kristiansand har ingen handlingsplan, men en veileder. Politikerne i Kristiansand har tidligere ønsket en handlingsplan for vold i nære relasjoner. På lengre sikt bør det vurderes om en bør lage en felles *handlingsplan for vold i nære relasjoner* for nye Kristiansand, forankret i overordnet kriminalitetsforebyggende plan, der en tar inn momenter fra Søgne og Songdalens handlingsplaner og veileder for vold i nære relasjoner i Kristiansand. [Søgnes nye handlingsplan - Forebygging av alvorlig vold blant barn og unge i Søgne , anbefales å gjøres gjeldende for nye Kristiansand.](#)

Alle de tre kommunene har *trafikksikkerhetsplaner* som er vedtatte i 2018. Det er vurdert at disse kan legges til grunn for geografisk prioritering og søknad om midler til tiltak i ny kommune. Ny samordnet trafikksikkerhetsplan kan utarbeides i slutten av bystyreperioden.

Hovedplaner for vann og avløp i Kristiansand, Søgne og Songdalen er sist justert i henholdsvis 2018, 2016 og 2013. Det er gjort en faglig vurdering som tilsier at et det ikke er nødvendig å lage en ny *felles vann- og avløpsplan for nye Kristiansand* før i slutten av bystyreperioden.

Stort samfunnsengasjement

Frivillighet er et tydelig satsingsområde for ny kommune. Innbyggerne og samfunnsaktører skal bli motiverte for å bidra i samfunnsutvikling, og kommunen skal blant annet oppfordre til medborgerskap og fremme økt frivillig innsats. Det vil være nødvendig å utarbeide en *frivillighetsstrategi* som et viktig verktøy for hvordan satsingen skal arbeides med. Arbeidet kan bygge på Kristiansands frivillighetsmelding fra 2018 og anbefalingen fra politisk prosjektgruppe om nærdemokratiske ordninger og tiltak som kan fremme innbyggerinvolvering i nye Kristiansand.

9.2 En attraktiv og utadventd kommune

Kompetanseby og drivkraft i Agder

Den nye kommunen skal organiseres og ledes slik at den forsterker Kristiansands rolle som landsdelscenter, universitetsby og kompetansesenter i Agder.

Bystyret i Kristiansand og Styret for Universitetet i Agder vedtok høsten 2018 ny felles strategi for universitetsbyen Kristiansand – *Universitetsbyen Kristiansand – med kultur for samskapning*. Næringsforeningen i Kristiansandsregionene har deltatt i arbeidet, og Søgne og Songdalen har vært med i referansegruppen. Strategien vil gi langsiktig retning for framtidig samarbeid og skal følges opp med en egen *handlingsplan* som skal vedtas i 2019. Søgne og Songdalen involveres i arbeidet slik at dette kan bli en felles handlingsplan for den nye kommunen.

De tre kommunene er omfattet av *Strategisk næringsplan for Kristiansandsregionen* som ble vedtatt i 2014. Planen er fulgt opp av kommunevise handlingsplaner for 2014-2018 tilpasset kommunens muligheter og utfordringer. Utfordringsbildet for regionen tilsier ikke behov for en revisjon av strategisk næringsplan med det første. Planen er langsiktig, overordnet og omfatter fortsatt viktige strategiske områder for regionen. Føringerne for ny kommune og et mer detaljert utfordringsbilde for nye Kristiansand tilsier imidlertid at det vil være hensiktsmessig å revidere handlingsdelen felles i 2019 for å samkjøre og prioritere aktuelle nye tiltak på tvers av de tre kommunene.

Nye Kristiansand har nylig gjennomført et delprosjekt om reiseliv, og det har vært avholdt møter og innspillsamlinger med reiselivsnæringen. Innspillene gir tydelig signal om at nye Kristiansand må ha et bevisst forhold til hva man ønsker med turister og hva denne næringen bidrar med eks. med tanke på skatteinntekter og arbeidsplasser. Innspillene, sett i sammenheng med rapport om reiselivsnæringens verdi, utarbeidet for NHO Reiseliv i 2018, tilsier at nye Kristiansand bør ha en *strategisk reiselivsplan* som gir et retningsvalg, avklarer tiltak, og synliggjør ansvarsfordelingen mellom kommunen og næringen.

Kristiansand har en *kulturstrategi* fra 2013. Søgnes kulturplan fra 2008 er under revisjon, mens Songdalen har utsatt revisjon av sin plan fra 2011 i påvente av ny kommune. Den nye kommunen må ha et overordnet styringsdokument på kulturfeltet. Dette er et stort og ressurskrevende arbeid som bør starte opp så snart som mulig. Dette vil være et viktig strategisk dokument i arbeidet med å legge til rette for et godt, nyskapende og kreativt kulturliv og utvikling av den nye kommunen. Arbeidet kan bygge videre på gjeldende planer, men må også gi ny retning for satsingen. Ved årsskiftet 2018/2019 legger regjeringen fram en ny kulturmelding som skal peke ut retning for landets kulturpolitikk. Meldingen skal behandles av Stortinget i vårsesjonen 2019 og vil gi føringer for kommunens arbeid.

Songdalen har ikke *kulturminnevernplan*. Søgne har en eldre plan som ikke er under revisjon. Kristiansand reviderer kulturminnevernplanen fra 1990 i 2019. Riksantikvaren utarbeider ny kommunestrategi for perioden 2019-2021. Utkast pr. i dag legger opp til at staten i økende grad vil samordne virkemidler med lokale prioriteringer. I lys av dette kan det være hensiktsmessig at kulturminnevernplanene revideres for å sikre økonomiske rammebetingelser for kommunes tilretteleggingsarbeid. Vurdering av behov avventer Riksantikvarens strategi. Kristiansands nye plan kan danne grunnlag for en kulturminnevernplan for nye Kristiansand.

Nye Kristiansand skal bidra til å overholde målene i Parisavtalen. Både Søgne og Kristiansands nye kommuneplaner viser gjennomgående grep for å møte klimautfordringene. Dette må videreføres og forsterkes i ny kommuneplan, både i samfunnsdelen og arealdelen. Ut fra utfordringsbildet er det er også behov for å vise mer detaljerte føringer for klimaarbeidet for nye Kristiansand i årene framover.

Klimaveikart Agder ble ferdigstilt høsten 2018. Veikartet skal gi den strategiske føringen for kommunenes klimaarbeid fremover. *Klima- og miljøstrategi for nye Kristiansand* skal bygge på klimaveikartet og vil vise hvordan satsingen skal følges opp i ny kommune. Dette vil erstatte tidligere klima- og miljøstrategi for Knutepunkt Sørlandet. Gjennomført ROS-analyse og Klimatilpasningsstrategi for nye Kristiansand vil, sammen med Kristiansands årlige miljø- og klimamelding, og ulike andre planer som for eksempel handlingsplaner mot matsvinn og marin forøpling, være viktige lokale dokumenter for strategiarbeidet.

En attraktiv kommune å jobbe i

Ny kommunes *strategi for arbeidsgiverpolitikk* må være lik for hele den nye kommunen. Lønnspolitikk er en del av arbeidsgiverpolitisk plattform og må være harmonisert **så tidlig som mulig** i ny kommune. En felles *seniorpolitikk* kan avventes til etter sammenslåing, og er ikke kritisk for sammenslåing. Kristiansand kommune utarbeidet i samarbeid med Søgne og Songdalen en veteranplan i 2018. Denne foreslås videreført og revideres seinere i perioden.

Strategisk kompetanseutvikling for kommunen kan vente til etter sammenslåing, på grunn av ressursituasjonen i 2019. Ideelt sett er det ønskelig å ha denne planen på plass før sammenslåing. Arbeidet må sees i sammenheng med delprosjektene i nye Kristiansand for lederutvikling og arbeidsgiverpolitisk plattform, som begge blir viktige bidrag i arbeidet med plan for strategisk kompetanseutvikling.

Strategiske kompetanseplaner for barnehage- og skoleeier er en forutsetning i forbindelse med regional kompetansestrategi og tildeling av regionale etterutdanningsmidler som igjen er en forutsetning for å oppnå kompetansekravet for lærere innen 2024. Dette må på plass tidlig.

Det vil være behov for å utvikle felles strategi- og/eller plan *for rekruttering og kompetanseutvikling på flere områder innen helse- omsorg- og sosialfeltet (HOS)*. Ingen av kommunene har utarbeidet dette. Søgne har avventet en plan for HOS til ny kommune skal være på plass. Det er vanskelig å vurdere når arbeidet med dette bør starte opp, siden det også vil avhenge av planprosesser og behov som identifiseres og framskrives på ulike fag- og tjenesteområder. Dette er slik en ser det, vurderinger som må skje i det enkelte direktørområdet når det er etablert og man har oversikt blant annet over andre prioriterte oppgaver og planer.

Kristiansand og Søgne har planer for likestilling, inkludering og mangfold. Kristiansands *strategi for likestilling, inkludering og mangfold* gir føringer både for kommunen som organisasjon og for kommunesamfunnet. Dokumentet er overordnet og kan videreføres som retningsgivende for arbeidet i ny kommune og legges til grunn i relevante plandokumenter.

En åpen organisasjonskultur

Den nye kommunen skal organiseres og ledes på en måte som sikrer at det blir kultur for åpenhet og myndiggjorte medarbeidere. Kommunen skal blant annet ha en effektiv, innbyggerorientert og transparent forvaltning og sørge for at kulturbygging både politisk og administrativt inngår som sentralt element i bygging av ny kommune. Arbeid med å utarbeide en *kommunikasjonsstrategi* for nye Kristiansand inngår som leveranse i delprosjekt kommunikasjon i nye Kristiansand og må være klart ved etablering av ny kommune.

9.3 En nasjonalt ledende og internasjonalt orientert kommune

Fellesnemndas mål for ny kommune er at den nye kommunen aktivt innhenter og benytter impulser og erfaringer fra andre land. Kommunen skal delta i internasjonale utviklingsprosjekt og nettverk,

sikre at internasjonale initiativ og samarbeid er strategisk forankret og bruke den internasjonale kompetansen som finnes i egen befolkning. I tillegg er kommunen tilrettelegger for et internasjonalt ledende næringsliv som krever at kommunen har oppdatert kunnskap på dette feltet.

Kristiansand har en melding om *Internasjonal strategi* vedtatt i 2010. Revisjon av denne har vært utsatt i påvente av ny kommune. Gjeldende strategi har mer preg av å være en oversikt over hvordan kommunen samarbeider, enn en strategi. Kristiansands internasjonale arbeid de siste årene er endret. Arbeidet er mer rettet inn mot strategiske samarbeid omkring felles utfordringer både for kommunen og kommunens samarbeidsparter. Dette tilsier at det er behov for å utvikle en ny strategi på dette feltet som avklarer mer hvilken retning den nye kommunen skal ha i dette arbeidet. Kommunens arbeid må både være til nytte for innbyggere, næringsliv og akademisk og gi kunnskap og kompetanse for kommunens selv. Kommunens strategi på dette området kan ikke ses uavhengig av nasjonale og regionale føringer. Nye Kristiansand har en viktig rolle både som en av storbyene i Norge og som landsdelshovedstad. De overordnede grepene for en internasjonalt orientert kommune bør også, sammen med hvordan kommunen skal bli en tydelig nasjonal stemme, komme til uttrykk i samfunnsdelen for nye Kristiansand.

Kristiansand kommune vedtok *Strategi for toppidrett* i 2017. Arbeidet er gjort i samarbeid med Olympiatoppen Sør, Kristiansand katedralskole og Idrettsrådet. Det har vært et politisk ønske i Kristiansand at denne må revideres etter noen år på grunn av stor uforutsigbarhet når det gjelder handlingsrommet innenfor dette området.

9.4 En veldrevet og utviklingsorientert kommune

Den nye kommunen skal organisere tjenestene utfra innbyggernes behov og sikre effektiv og helhetlig bruk av kommunale ressurser.

Robust økonomiforvaltning og bærekraftig innkjøpspolitikk

Det er startet opp arbeid med ny *felles finansstrategi*. Den vil være klar for behandling i 2019. *Eierskapsmelding* for Kristiansand kommune ble vedtatt i mars 2017. Denne bør revideres som følge av kommunesammenslåingen for å utøve eierskap og følge opp selskaper og interkommunale samarbeid i den nye kommunen. Kristiansand har i dag en *anskaffelsesstrategi* som gjelder ut 2019. Søgne og Songdalen kjøper tjenesten av Kristiansand. Det vil være behov for å revidere denne etter 2020. Muligens ville en være bedre tjent med at strategien fremmes som en temaplan.

Helhetlig styring og langsiktige løsninger

Det vil være nødvendig å utvikle *et felles boligprogram for nye Kristiansand* for å få en samordnet, forutsigelig og enhetlig styring på den nye kommunes utbyggingspolitikk. Boligprogrammet vil få en viktig styringsrolle i tiden fram til en får en ny arealdel av kommuneplanen på plass.

Utbyggingspolitikken er et viktig virkemiddel for å legge til rette for et variert, rimelig og godt boligtilbud for innbyggerne. Programmet har også en sentral rolle i å bidra til bærekraftig utvikling som innebærer at det legges til rette for koordinert areal- og transportutvikling som grunnlag for prioritering. Planarbeidet bør ta utgangspunkt i boligprogrammet for Kristiansand. Kristiansands boligprogram angir hvor utbygginger til boliger er forventet gjennomført, til hvilket tidspunkt og hvilket volum. Det er et viktig styringsverktøy i forhold til private parter der behovet for tilrettelegging av sosial og teknisk infrastruktur vurderes særskilt. Det legger grunnlag for inngåelse av utbyggingsavtaler og for kommunens handlings- og økonomiplan og budsjett. Boligprogrammet foreslås samordnet mellom de tre kommunenes gjeldende politikk i 2019, gjeldende for 2020. I 2020 lages et felles enhetlig boligprogram for nye Kristiansand for 2021- 2024. Ny samfunnsdel med arealstrategi som er forutsatt vedtatt i 2020, vil da være førende for arbeidet.

Det er nødvendig å utvikle en *GEOdatastrategi* for den nye kommunen. Mange aktører i samfunnet er avhengig av oppdatert geografisk informasjon. Kommunene trenger det for å forebygge og håndtere klimaendringer og beredskapsaktører for å håndtere kriser raskt og riktig, det er viktig for god areal- og byutvikling, for at næringslivet kan omstille seg, og for innovasjon i offentlig sektor. Høsten 2018 lanserte regjeringen satsingen «alt på ett sted». Målet er at Norge skal være ledende på bruk av geodata. I det forberedende arbeidet til ny kommune er det lagt ned et stort arbeid for at alle temaene innen fagområdet arkiv, eiendom, geodata og matrikkel som må være på plass, er klart når ny kommune etableres. Utarbeiding av en geodatastrategi i tråd med nasjonale forventninger, blir et strategisk og viktig oppfølgende arbeid for den nye kommunen.

I tillegg til kompetanseplaner inne skole- og barnehage er det behov for å samordne andre viktige styringsdokumenter innenfor kommunalområdet Oppvekst og mestring slik at disse er vedtatt ved etablering av ny kommune. *Temaplan for helsestasjons- og skolehelsetjeneste 2018-22* og plan for *bruk av teknologi i Opplæringen* ble vedtatt i Kristiansand i 2018. Søgnes plandokumenter på disse områdene har vært utsatt i påvente av ny kommune. Dette er planer som skal rulleres årlig, og som det i 2019 må påregnes ekstra innsats for å samordne på bakgrunn av gjeldende planer i de tre kommunene.

En digital kommune

Fellesnemndas mål er at nye Kristiansand «skal være foregangskommune når det gjelder utvikling og bruk av digitale løsninger». Kommunalområdet Samhandling og innovasjon vil ha ansvar for tverrgående innovasjon og utvikling med særlig fokus på samhandling og koordinasjon mellom kommunalområdene og stabsområdene. Dette vil være et viktig grep for å finne gode løsninger på de store «samfunnsflokene». Nye Kristiansand skal ta initiativ og delta aktivt i forsknings- innovasjons- og utviklingsarbeid regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Digitaliseringsstrategien for nye Kristiansand skal være et helhetlig, overordnet og styrende dokument som favner all digitaliseringsvirksomhet i kommunen. Den skal kommunisere retning og prioriteringer, både innad i kommunen, og utad til samfunnet. En tilgjengelig og kvalitetsmessig god bredbåndsutbygging, er en forutsetning for at Kristiansand skal være en attraktiv bo- og arbeidskommune. Det er også en forutsetning for å kunne ta ut gevinster fra den digitale satsningen i Kristiansand.

Det er behov for å utarbeide en *innovasjonsstrategi* som skal være et overordnet styringsdokument, som setter rammer og føringer for innovasjonsarbeidet i nye Kristiansand. Endringstakten og kompleksiteten i samfunnsutviklingen øker, «samfunnsflokene» er faglig sammensatte og må løses på tvers av profesjoner, sektorer og forvaltningsnivåer. Innovasjonsstrategien skal peke på strategiske områder for innovasjon, utvikling av innovasjonskulturen, kobling av forsknings- og utviklingsarbeid til innovasjon, samt hvordan strategien skal implementeres.

Smartby-arbeidet kan også bli sentralt for nye Kristiansand, ved å koble samfunnsutvikling med digitale teknologier for å utvikle byen med utgangspunktet i innbyggernes behov. Det må vurderes om det skal utvikles en egen *smart by-strategi* og/eller om den vil inngå som sentralt element i andre strategier og planer (innovasjonsstrategi, digitaliseringsstrategi, etc.).

Digitalisering er den mest omfattende teknologiske trenden i vår tid og preger de fleste samfunnsområder. Hvordan kommunen tar i bruk digitalisering, innovasjon og hvordan kommunen kan jobbe smartere vil også inngå i arbeidet med kommuneplanen for nye Kristiansand.

10. Planstrategi for nye Kristiansand 2019-2023

Planbehovet for nye Kristiansand for 2019-2023 er oppsummert i følgende planprogram:

10.1 Kommuneplanarbeid for nye Kristiansand

Samfunnsdelen er kommunens viktigste strategisk verktøy for å samordne samfunnsmålene og ambisjonene for nye Kristiansand. Det settes i gang arbeid med å lage felles kommuneplan for nye Kristiansand med følgende arbeidsopplegg og prosess:

1. Det meldes oppstart av arbeid for ny samfunnsdel med overordnet arealstrategi. Planprogrammet gjøres tydelig og kortfattet og bygger på vurderinger og rammer for planarbeidet for nye Kristiansand i vedtatt planstrategi. Planarbeidet skal være ferdig slik at det er førende for handlings- og økonomiplanperioden 2021-2024 og felles boligprogram for nye Kristiansand, før sommeren 2020.
2. Planarbeidet samordnes både når det gjelder prosess og innhold med oppstart av andre strategiske planer i samme tidsperiode. Dette gjelder f.eks. felles planarbeid for ny kultur-, klima-, frivillighets-, folkehelse- og innovasjonsstrategi.
3. Parallelt igangsettes det et forberedende kartleggingsarbeid for en ny og samlet arealdel for nye Kristiansand slik at en har grundig og god kjennskap til ulikheter, styrker og svakheter ved de tre kommunenes gjeldende arealplaner.
4. Etter at ny samfunnsdel med overordnet arealstrategi er vedtatt meldes det oppstart av arbeid med kommuneplanens arealdel for nye Kristiansand med vedtak innen 2022. Vedtatt samfunnsdel med overordnet arealstrategi vil være førende for arbeidet.
5. I tråd med bestemmelser ved kommunesammenslåing vil gjeldende arealdeler i de tre kommunene videreføres som kommunedelplaner for henholdsvis Søgne, Songdalen og Kristiansand fra 1.1.2020. Disse vil gjelde inntil ny arealdel er vedtatt.
6. For å styre utviklingen i ønsket retning, i tråd med ny arealstrategi, før det foreligger ny arealdel, vil kommunen benytte felles boligprogram og planlegging i kommunal regi mer aktivt. I tillegg vil ny arealstrategi legges til grunn ved vurdering av planinitiativ etter ny forskrift om behandling av private planforslag (kgl.res. 8. desember 2017).
7. Etter at bystyret har vedtatt samfunnsdel med ny arealstrategi fremmes det i tillegg en prinsipp sak til bystyret som nærmere redegjør for hvordan forholdet mellom ny overordnet arealstrategi og gjeldende arealplaner kan håndteres.

10.2 Samlet program for planlegging i nye Kristiansand

Tabellen nedenfor viser samlet program for prioritering av planarbeid i nye Kristiansand 2019-2023. Planer som er vist i kolonne 2021-2024 er forutsatt prioritert nærmere av bystyret for nye Kristiansand i forbindelse med vedtak av handlings- og økonomiplanen 2021-2024.

For planer som er merket med * vil temaet først inngå i revisjon av samfunnsdelen, og i oppfølgende planer seinere. Planarbeid som startes opp for nye Kristiansand i 2019 vil kreve omfattende organisering på tvers av de tre kommunene. På grunn av ressursituasjonen i en krevende tid bør de planoppgavene som prioriteres dette året forbeholdes arbeid med samfunnsdelen eller planer som må være på plass fra 1.1.2020. I tillegg vil tema som bl.a. klima, folkehelse, kultur og innovasjon være viktige tema for samfunnsdelen som være førende for oppfølgende planer.

nr	Navn på strategi , plan eller melding	Prioritering: Oppstart: o		
		Vedtak:v		
		2019-2020	2021-2023	
	Kommuneplan for Kristiansand 2020-2030:			Ansvar:
	Utarbeidelse av ny kommuneplan i to trinn: 1. Samfunnsdelen med over arealstrategi 2. Arealdelen	1.o 2019/ v 2020 2. o 2020	v 2022	Samhandling og innovasjon Miljø, Byutvikling og kultur
	Øvrig planarbeid:			
	SAMHANDLING OG INNOVASJON	2019-2020	2021-2023	Kommentar:
1	Digitaliseringsstrategi, inkludert Strategi for bredbåndsutbygging	o 2019 v 2020		
2	*Innovasjonsstrategi inkludert Forskningsstrategi	o 2019		nytt kommunalsjefsområde i ny kommune. Viktig også i ny samfunnsdel
3	*Internasjonal strategi	o 2020		Viktig tema også i ny samfunnsdel.
4	Strategi for universitetsbyen Kristiansand- Handlingsplan 2019-2022	o/v 2019		Strategi vedtatt i KRS bystyre oktober 2018. Vedtak om rask oppfølgende handlingsdel. Søgne og Songdalen involveres
5	Strategisk næringsplan for Kristiansandsregionen 2014 - Handlingsplan for nye Kristiansand	o 2019		Behov for å se felles på prioritering av tiltak. Tidligere 3 administrative planer. Følger opp felles strategiplan.
6	*Smart by-strategi		x	Dette blir først tema i ny samfunnsdel. Planbehov vurderes seinere.
	VIRKSOMHETSSTYRING, ØKONOMI OG EIERSKAP	2019-2020	2021-2023	Kommentar:
7	Finansstrategi, evt. temaplan	o 2018 v 2019		Planarbeidet er startet opp
8	Eierskapsstrategi for nye Kristiansand – revisjon av Eierskapsmelding 2016,	o/v 2020		
9	Anskaffelsesstrategi, evt. Temaplan	o/ v 2020		

	ORGANISASJON, PERSONAL OG STAB	2019-2020	2021-2023	Kommentar
10	Arbeidsgiverpolitisk plattform	o/v 2020		Må være lik for ny kommune, harmonisert lønnspolitikk på plass i 2020
11	Plan for overordnet krisehåndtering	o/v 2019		Må være på plass fra 1.1.2020
12	Smittevernplan	o/v 2019		Må være på plass fra 1.1.2020
13	Seniorpolitikk		x	
14	Veteranplan (for personer som har vært i utenlandstjeneste)		x	
15	Strategisk kompetanseutvikling		x	
	OPPVEKST OG LÆRING	2019-2020	2021-2023	Kommentar
16	Strategiske kompetanseplaner – barnehage- og skoleeier (Strategiplan) 2018	o 2019 v 2020	x	Må harmoniseres pga tildeling av regionale etterutdanningsmidler. Seinere årlig rullering
17	Temaplan for helsestasjons- og skolehelsetjeneste	o 2019 v 2019	x	Må samordnes for kommunene fra 2020 Seinere årlig rullering
18	Plan for bruk av teknologi i Opplæringen)	o 2019 v 2020	x	Må samordnes for kommunene fra 2020 Seinere årlig rullering
	HELSE OG MESTRING	2019-2020	2021-2023	Kommentar
19	Temaplan for helhetlig rusmiddelpolitikk	o 2019		Stort behov for å samordne politikken så tidlig som mulig
20	Temaplan for psykisk helsearbeid	o 2019		Stort behov for å samordne politikken så tidlig som mulig, nye sentrale føringer jf. også vedtak av OSS
21	Handlingsplan på flyktning- og integreringsfeltet	o 2019		Store utfordringer overgang til arbeid og utdanning krever felles plan
22	Det boligsosiale feltet: Temaplan		x	
23	Utvikling av helse- og omsorgstjenester-temaplan		x	
24	Utvikling av tjenester til personer med kognitiv funksjonsnedsettelse -temaplan		x	
25	Kompetanse og rekruttering-strategi		x	
	MILJØ, BYUTVIKLING OG TEKNISK	2019-2020	2021-2023	Kommentar
26	*Klima- og miljøstrategi for nye Kristiansand	o 2020	x	Oppfølging av klimakart Agder. Arbeidet kan starte opp først som del av revisjon av samfunnsdelen
27	GEOdatastrategi	o 2019	x	Ny nasjonal strategi - tilrettelegging av åpne geodata. Viktige for mange eksterne aktører.
28	Boligprogram nye Kristiansand • Samordning 2019	v 2019		Årlig rullering i tilknytning til Handlings- og

	• Felles politikk 2020	v 2020		økonomiplan- kostnader til infrastruktur.
29	Hovedplaner for vann og avløp		x	Gjeldende planer for de tre kommunene kan fungere fram til ny plan
30	Trafikksikkerhetsplan 2022-2026		x	Gjeldende planer for de tre kommunene kan fungere fram til ny plan
	KULTUR, FRIVILLIGHET OG INNBYGGERDIALOG	2019-2020	2021-2023	Kommentar
31	*Kulturstrategi eller Kulturplan	o 2020	x	Viktig tema også i samfunnsdelen
32	*Frivillighetsstrategi/-plan	o 2020		Stort behov for å samordne politikken så tidlig som mulig
33	Strategi for idrett og friluftsliv	o 2018 v 2019		Igangsett
34	Handlingsplan for idrett og friluftsliv		x	Årlig rullering Nødvendig for spillemidler
35	Kommunikasjonsstrategi	o/v 2019		Under arbeid
36	Bibliotekplan	o 2020	x	Nødvendig for prosjektmidler fra Nasjonalbiblioteket
37	Handlingsplan for Den kulturelle skolesekken	o/v 2020		Må samordne prioritering av tiltak i ny kommune
38	Strategi for utvikling av Kulturskolen		x	
39	Strategi for toppidrett		x	
40	Plan for kultur- og fritidstilbudet til barn og unge i nærmiljøet		x	Fagområdet mangler styringsdokument
41	*Strategi for folkehelse	o 2020		Bør ha et felles retningsgivende plan for folkehelse. Viktig tema også i samfunnsdelen.
42	Krimforebyggende plan for Kristiansand- • Handlingsplan for vold i nære relasjoner	o 2020		Strategiplan anbefales videreført for ny kommune. Behov for felles handlingsplan med utgangspunkt i foreliggende planer
43	Handlingsplan - forebygging av alvorlig vold blant barn og unge i Søgne.			Søgnens plan anbefales å videreføre for ny kommune.
44	Strategi for likestilling, inkludering og mangfold- det er mennesker det er snakk om			Kristiansands plan anbefales å videreføre for ny kommune.
45	Temaplan for reiseliv	o 2020		Ny plan med strategier og målsettinger for reiseliv

Regionale planprosesser i 2019-2023 som vil involverer nye Kristiansand i stor grad i perioden:

- Regionplan Agder 2030 – rullering av regionplan Agder 2020 pågår fram til juni 2019. Kristiansand er sterk involvert i planarbeidet. Det kan forventes at kommunene blir involvert i enkelte oppfølgingsoppgaver etter 2019.
- Regional plan for Kristiansandsregionen - revisjon vedr utbyggingsstrategi/prioritering (fylkesdelplan) – pågår.
- Regional plan for vannforvaltning for vannregion Agder 2022-27 med oppstart høst 2018, vil pågå ut 2021.

Vedlegg 1 Regionale planer pr. september 2018

Felles planer i regi av Knutepunkt Sørlandet og ATP	Vedtatt	Merknad
Klimaplan for Knutepunkt Sørlandet 2009 -2012	2009	Rulleres ikke. Følges opp av Klima- og miljøstrategi for nye Kristiansand – klimaveikart Agder regional føring
Sykelstrategi for Kristiansandsregionen 2010 -2020	2010	
Sykelhandlingsplan for Kristiansandsregionen 2011-2020	2011	
Strategisk næringsplan for Kristiansandsregionen	2015	Rulleres ikke- det utarbeides felles handlingsplan for Søgne, Songdalen og Kristiansand
Avfallsplan for Avfall Sør 2013-2016	2013	

Regionale planer og strategier	Vedtatt
Fylkesdelplan for senterstruktur og lokalisering av handel og tjenester i Vest-Agder	2003
Regionplan Agder 2020 (revisjon til Regionplan 2030 er i gang)	2010
Regional plan for Kristiansandsregionen 2011-2050 (under revisjon)	2011
Regionalplan for samferdsel- Vest-Agder 2014 – 2019	2014
Regional transportplan Agder 2015-27	2015
Strategi- og handlingsprogram for universell utforming på samferdselsområdet i Vest-Agder 2010 – 2013	2010
Strategiplan for trafiksikkerhet Agderfylkene 2014 - 2017	2014
Regional plan for vannforvaltning i vannregion Agder 2016 – 2021, vedtatt 2015	2015
Mål og retningslinjer for forvaltning av elg og hjort i Vest-Agder 2012 – 2013	2011
Regionalplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2014-2020, 2013	2013
Felles plan folkehelse og levekår i Agder 2010 – 2013 (under revisjon)	2010
Fylkesstrategi for arbeidet med universell utforming i Vest-Agder 2012-2015	2010
LIM-planen; Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold på Agder 2015 -2027,2014	2014
Energiplan for Agder	2007
VINN Agder- regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskaping Agder 2015-2030	2015
Strategi for forskning, utvikling og innovasjon i Agder, 2015-2030 ("FoU-strategi)	2015
Internasjonal strategi for Agder	2012
Kultur i Vest-Agder 2000 – 2010	2000

Besøksstrategi for Agder 2015-2030 ("Besøk Agder 2030")	2015
Strategisk handlingsplan for arkivsektoren i Vest-Agder 2012-2020	2011
Strategisk handlingsplan for museumssektoren i Vest-Agder 2012-2020,	2011
Strategisk handlingsplan for folkebibliotek i Vest-Agder 2012-2020	2011
Strategisk handlingsplan for bibliotek i videregående skole i Vest-Agder 2013-2020,	2012
Internasjonal strategi for Agder (2012)	
Strategisk plan for videregående opplæring i Vest-Agder 2012-2020	2014
Regional transportplan Agder 2015-2027	2015
Strategi for de historiske Sørlandsbyene i Vest-Agder	2015
Regional planstrategi for Agder 2016-2020	2016
Regional plan for vannforvaltning i vannregion Agder 2016-2021	2016
Klimaveikart for Agder	2018
Folkehelsestrategi for Agder 2018-2025 med handlingsprogram 2018-2021	2018
Kompetansestrategi Agder 2030	
Landbruksstrategi for Agder – verdiskaping gjennom jordbruk, skogbruk og bygdenæring 2019-2022	2019

Planstrategi for nye KRISTIANSAND 2019 - 2023

VEDLEGG 2: PLANSTATUS I KRISTIANSAND, SØGNE OG SONGDALEN;
GJELDENDE PLANER, PLANER UNDER ARBEID, OG PLANER SOM IFØLGE VEDTATTE PLANSTRATEGIER I DE TRE KOMMUNENE
ER PLANLAGT REVIDERT

Planoversikt i de tre kommunene Kristiansand, Søgne og Songdalen

Plantema:	Kristiansand kommune	Søgne kommune	Songdalen kommune	Merknad
Styrings-Dokumenter:	KOMMUNEPLAN-SAMFUNNSDEL:	KOMMUNEPLAN-SAMFUNNSDEL:	KOMMUNEPLAN-SAMFUNNSDEL:	
	*En skapende by med ambisjoner. Kristiansand mot 2030. Samfunnsdel med overordnet arealstrategi, 2017	**Kommuneplanens samfunnsdel 2012-2020-revisjon 2018	***Kommuneplan for Songdalen 2012-2022, 2012	*Kristiansand har vedtatt ny samfunnsdel med arealstrategi, men vedtatt å avvente ny kommune for samlet vurdering av ny arealplan ** Ny samfunnsdel er vedtatt 21.6.2108.Revisjon av arealdelen under avslutning. *** Songdalen har vedtatt å avvente arbeidet til ny kommune. Kommuneplan for nye Kristiansand vurderes i ny felles planstrategi – for nye Kristiansand, vedtak jan 2019.
	Handlingsprogram/økonomiplan –KPHP 2018-2021	Handlingsprogram/økonomiplan –KPHP 2018-2021	Handlingsprogram/økonomiplan –KPHP 2018-2021	
Planer som rulleres årlig som integrert/vedlegg HP/økonomiplan:	Boligbyggeprogram			
	Barnehagebehovsplan,2017	Barnehagebehovsplan 2016 - 2020, 2016		

	Handlingsdel- kommunedelplan Idrett og friluftsliv	Handlingsdel- kommunedelplan Idrett og friluftsliv	Handlingsdel -kommunedelplan Idrett og friluftsliv	
	Kristiansand Tematiske planer og strategier og meldinger:	Søgne Tematiske planer og strategier og meldinger:	Songdalen Tematiske planer og strategier og meldinger:	Merknad:
Helse-sosial-omsorg, folkehelse:	*Speilmelding 2030. Melding om Kristiansand kommunes kunnskapsgrunnlag for strategisk utvikling av fremtidsrettede tjenester på helse- og omsorgsfeltet,2015			*Legges til grunn for bl.a. nye planer og tjenester i KRS
	*Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2015-2019-rullering	**Helhetlig rusmiddelpolitisk handlingsplan 2016-2020	Se nedenfor: Plan for sammenstilling av boligstrategi og plan for helse, rus og omsorg	*Rullering planlagt i Kristiansand og avventer ny kommune. ** Ny rullering avventer ny kommune i Søgne ***Songdalen. Utsatt, vurderes ifbm ny kommune.
	Boligsosial handlingsplan 2017-2020		***Plan for sammenstilling av boligstrategi og plan for helse, rus og omsorgsplan	*** Ny plantype som det er meningen skal erstatte nåværende boligsosiale handlingsplan i Songdalen sin planstrategi- utsatt pga av kapasitetsproblemer
	Handlingsplan for psykisk helsearbeid- 2015 - 2019		Samordnet temaplan for psykisk helse og rusfeltet 2016-2019	*Rullering planlagt i Kristiansand, inkludert selvmordsforebyggende arbeid. Utsatt, vurderes ifbm ny kommune
	Handlingsplan for tjenester til personer med kognitiv			

	funksjonsnedsettelse 2017-2020			
	Helsefremmingsplanen 2013, Plan for folkehelse, forebygging og rehabilitering. Folkehelsestatus 2017	**Folkehelseplan Utfordringsbilde og folkehelseoversikt Søgne kommune 2017	Oversiktsdokument Folkehelse 2017-2019	** Ny folkehelseplan i Søgne avventer Nye Kristiansand
		**Plan for habilitering og rehabilitering 2013-2016		**Utgått. Inngår i plan for HelseOmsorgSosial
	Plan for helse og omsorgstjenester 2017-2020	**Helse- og omsorgsplan 2017-2030 (inkludert demens)	Helse- og omsorgsplan 2015-2030 «Samhandling for hverdagsmestring»	**Kommunestyret i Søgne 23.11.17 / Ny Avventer K3
	Strategisk utvikling av flyknings- og integreringsfeltet, 2018-2022	**Helhetlig plan for bosetting og inkludering av flyktninger i Søgne 2016-2019	Plan for bosetting og integrering av flyktninger i Songdalen kommune	**Ikke fornying i Søgne før sammenslåing
	Rekrutteringsstrategi for helse- og sosialsektoren (ferdigstilles i 2018)	**Kompetanse og rekrutteringsplan HSO 2016 - 2020		**Ny plan i Søgne avventer Nye Kristiansand
	*Plan for helsestasjonstjenester , inkludert plan for reduksjon av uønskede aborter, 2018			
	*Strategi for likestilling, inkludering og mangfold; Det er mennesker det handler om, 2015-2022	Plan for likestilling, inkludering og mangfold 2016-2020	***Likestillingshandlingsplan	*Plan i KRS gjelder både for arbeid i egen organisasjon og samfunnsutvikling *** Songdalens likestillingsplan er ikke vedtatt revidert fordi det er inn store ressurser og fokus på heltid som prioriterte område innen dette feltet.
	Kriminalforebyggende plan for Kristiansand; Sammen om en	Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2011-2016	Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2017 - 2020	

	tryggere hverdag, 2016 (barn- og ungdomskriminalitet, vold i nære relasjoner, vold i det offentlige rom, radikalisering og voldelig ekstremisme, arbeidslivskriminalitet, hverdagskriminalitet, prostitusjon og menneskehandel)			
Oppvekst og kompetanse:		**Handlingsplan - forebygging av alvorlig vold blant barn og unge i Søgne.		** foreslås å gjøres gjeldende for nye Kristiansand etter vedtak i Søgne kommunestyre februar 2019
	Strategisk kompetanseplan for barnehagene i Kristiansand 2008-2012	**Kompetanseutviklingsplan-Søgnebarnehagene, årlig rullering		** Ny plan i Søgne ikke påbegynt
		**Plan for samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole, 2009		** Ikke igangsatt
	Kompetanseplan skole, rulleres årlig	**Plan for kompetanseutvikling-Søgneskolen 2012		** Søgnes kompetanseplan ikke rullert, men det er laget kompetanseoversikt
	Kvalitets- og utviklingsmelding i oppvekstsektoren, 2017			
	*Skolestruktur i Vågsbygdområdet	Skolebehovsplan,2013		*Arbeid med skolestruktur i Vågsbygd pågår 2018/19. ** Søgnes plan ikke revidert, men det er gjort vurdering av kapasitet ved skolene, fokus arbeid med ny ungdomsskole på Tangvall
		Kompetanseutviklingsplan –PPT, 2016		
		Pedagogisk utviklingsplan, Tett		

		på, 2018		
	Plan for bruk av teknologi i skolen, 2018	**IT-strategi for Søgneskolen, 2018		**Ny godkjent plan etter samme lest som KRS
	Kvalitetsmelding for barnevernstjenesten			
		**Oppvekstplan, 2011		**Ny oppvekstplan for Søgne planlagt, men ikke igangsatt
		Manifest mot mobbing, 2018		
Universitetsbyen Kristiansand:	*Strategi for Universitetsbyen Kristiansand – med kultur for samskaping			*Ny strategi vedtatt i bystyret oktober 2018.
	*Handlingsplan Universitetsbymeldingen 2012-2015			*Under revisjon – skal følge opp ny strateg vedtatt oktober 2018.i. Vedtak 2019.
	Universitetsbyen Kristiansand – Utviklingsplan 2040, 2015			Førende for arealplanlegging i sentrum-campus i Kristiansand
Kultur og fritid:	Kulturstrategi 2013-2023	**Kulturplan- strategi for kultur, 2008	*Kulturplan, 2011 Handlingsprogram 2018-2021 med satsingsområder for kultur	** Revisjon av kulturplanen i Søgne avventer ny kommune ***Songdalen vurdert revisjon i gjeldende planstrategi- utsatt i påvente av ny kommune
	*Bibliotekplan for Kristiansand folkebibliotek 2013-2017- rullering	Bibliotekplan, 2015	Bibliotekplan 2015-2019	*Rullering i KRS planlagt. Utsatt ifbm vurdering i ny kommune
	Kommunedelplan for idrett og friluftsliv 2015-2018-forlenget til 2020	Kommunedelplan for idrett og friluftsliv 1990	Kommunedelplan for idrett, friluft og fysisk aktivitet, 2013-2017 forlenget til 2020	Felles strategidokument for idrett og friluftsliv 1.1. 2020 – 31.12.2022, med

				samordnede spillemiddellister for nye Kristiansand, er under arbeid.
	Utviklingsplan for Kristiansand kulturskole 2015-2019	Rammeplan for kulturskolen, 2017		
	Strategi for toppidrett Kristiansand , 2017	Plan for den kulturelle skolesekken, 2015- rulleres årlig		
	*Frivillighetsmelding 2018			*Inneholder også mål og satsinger. Ikke bare en melding.
	*Melding om kultur og næring 2009			*Antas å være lite relevant i 2018 – erstattet innholdsmessig av Kulturstrategi 2012-13 og strategisk næringsplan for Kristiansandsregionen
Næring:	Strategisk næringsplan for Kristiansandsregionen, 2015	Strategisk næringsplan for Kristiansandsregionen, 2015	Strategisk næringsplan for Kristiansandsregionen, 2015	Knutepunktet/region Kristiansand
	Handlingsplan for oppfølging av Strategisk næringsplan for Kristiansandsregionen- Kristiansand 2015-2018	Handlingsplan for oppfølging av Strategisk næringsplan for Kristiansandsregionen- Søgne 2015-2018	Handlingsplan for oppfølging av Strategisk næringsplan for Kristiansandsregionen- Songdalen 2015-2018	HP- bare vedtatt i hver enkelt kommune den gjelder for. Egnert for å vurdere felles arbeid ved rullering i de tre kommunene.
	*Internasjonal strategi 2010-2014 (melding)			*Skulle revideres i 2019 i følge KRS sin planstrategi – kan utsettes til etter 2020
	Kommunal målsetning for hjorteviltforvaltningen	Kommunal målsetning for hjorteviltforvaltningen 2018-2021,2018		
Klima og miljø:	Klimaplan for Knutepunkt	Klimaplan for Knutepunkt	Klimaplan for Knutepunkt	Knutepunktet/region

	Sørlandet 2009-2012	Sørlandet 2009-2012	Sørlandet 2009-2012	Kristiansand
	Sykkelstrategi for Kristiansandsregionen 2010-2020	Sykkelstrategi for Kristiansandsregionen 2010-2020	Sykkelstrategi for Kristiansandsregionen 2010-2020	Knutepunktet/region Kristiansand
	Sykkelhandlingsplan for Kristiansandsregionen 2011-2020	Sykkelhandlingsplan for Kristiansandsregionen 2011-2020	Sykkelhandlingsplan for Kristiansandsregionen 2011-2020	Knutepunktet/region Kristiansand
	Handlingsplan Fremtidens byer 2013-2014			
	*Klima- og miljømelding 2018			*Revideres årlig- med indikatormålinger
	Avfallsplan 2018	Avfallsplan 2018	Avfallsplan 2018	I regi av Avfall Sør
		Felles avfallsplan for småbåter i Søgne, 2014		
	Handlingsplan mot marin forøpling, 2018			
	Handlingsplan mot matsvinn, 2018			
	Kristiansand Organisasjonsutvikling og beredskap:	Søgne Organisasjonsutvikling og beredskap:	Songdalen Organisasjonsutvikling og beredskap:	Merknad:
	Arkivplan, 2015	Arkivplan, 2016	Arkivplan	Lovpålagte i alle kommuner. Adm. behandling- levende dokument som er i endring. Arbeidet med arkivplan for nye Kristiansand (fra 2020) inngår i prosjekt Administrasjon og ledelse, gjøres enkelt og er i gang.
Eierskap:	*Eierskapsmelding , 2016			*Revisjon planlagt 2020
	*Anskaffelsesstrategi -			*Revisjon planlagt 2021

Arbeidsgiver:	Arbeidsgiver politisk plattform 2013 (Etiske retningslinjer, Rusmiddelpolitikk for ansatte, LIM-planen, seniorpolitikk, kompetansestrategi og lokale særavtaler),	**Personalpolitiske retningslinjer, 2006	Arbeidsgiverpolitikk 2017	**Planlagt revisjon av Søgnes personalpolitiske retningslinjer ikke påbegynt
	Lokale lønnspolitikk – Lønnstrategi Lønnstrategi, 2015	Lønnspolitisk plan, 2017	Lokal lønnspolitikk , revidert 2017 (ledelse og ledervedier, Inkluderende arbeidsliv / helsefremmende arbeidsplasser, Livsfaseorientert personalpolitikk, Kompetansestrategi, Etiske retningslinjer)	
	Seniorpolitikk ,2015		***Seniorpolitikk / livsfasetilpasset arbeidsgiverpolitikk 2012	*** Songdalen utsatt revisjon til etter nye Kristiansand
	Veteranplan, 2018			
	Strategisk kompetanseutvikling,2014	Strategisk kompetanseplan, 2015	***Overordnet kompetansestrategi 2015	*** Songdalen utsatt revisjon til etter nye Kristiansand
	Aktiv og åpen- Kommunikasjonsstrategi, 2017	**Informasjons- /kommunikasjonsstrategi 2016	Kommunikasjonsplan, 2013	** Ny informasjons- og kommunikasjonsstrategi avventer ny kommune.
		**IT-strategi, 2013		** planlagt revisjon i Søgne stanset etter vedtak om kommunesammenslåing
Beredskap- og risiko:	Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) 2015	Overordnet beredskapsplan og ROS for Søgne kommune, 2013	Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS)	Rulleres hvert 4. år før lovpålagt planstrategi. Felles ROS-analyse er til behandling i de tre kommunene mars 2019
	Plan for overordnet krisehåndtering, 2018-årlig rullering		Beredskapsplan , 2016	

	*Smittevernplan 1997	**Smittevernplan 2013	Smittevernplan, 2017	* rulleres årlig i KRS og ved behov **Ikke fornying i Søgne før sammenslåing av ny kommune
	Helsemessig og sosial beredskapsplan, inkludert psykososial beredskapsplan, revidert 2018	Helsemessig og sosial beredskap 2013		
		Psykososial beredskapsplan , 2015		
		Søgne og Songdalen kommuner 2017-2020, Veileder mot radikaliserings og voldelig ekstremisme	Søgne og Songdalen kommuner 2017-2020, Veileder mot radikaliserings og voldelig ekstremisme	
	Beredskapsplan for vannforsyning i Kristiansand, Søgne og Songdalen, 2018	Beredskapsplan for vannforsyning i Kristiansand, Søgne og Songdalen, 2018	Beredskapsplan for vannforsyning i Kristiansand, Søgne og Songdalen, 2018	
	Beredskapsplan for dammer			
	Beredskapsplan for avløp			
	Kristiansand Overordnet arealplaner:	Søgne Overordnet arealplaner:	Songdalen Overordnet arealplaner:	Merknad:
	*Styrke i Muligheter 2011-2022 (2016)-arealdelen	**Kommuneplanens arealdel for Søgne, 2012-revisjon 2018	***Kommuneplan for Songdalen 2012-2022,	**Søgnens plan er under revisjon. Arealdelen har vært til høring. Forventet vedtak vår 2019. * Kristiansand og ***Songdalen kommunene har avventet nye Kristiansand. *Kristiansand sitter med

				en vedtatt samfunnsdel der ny arealstrategi ikke er helt i samsvar med gjeldende arealdel fra 2011. Kommuneplan for nye Kristiansand vurderes i ny felles planstrategi – for nye Kristiansand, vedtak mars 2019.
Sentrumsplaner:	*Kommunedelplan for Kristiansand Havn 1995			* Store deler av planen er overstyrt av kommuneplanens arealdel. Kommunedelplan for Kongsgård-Vige skal avklare flytting av containerterminalen fra Lagmannsholmen.
	Kommunedelplan for Kvadraturen og Vestre havn, del 1 2011-2022, 2014	Kommunedelplan for Tangvall, 2015	***Nodeland områdeplan – ny	*** Nodeland til offentlig ettersyn januar 2019
	*Kommunedelplan for Kvadraturen og Vestre havn, del 2			*Vestre havn del 2. Formannskapet i KRS har vedtatt å stille prosessen i bero inntil kommunedelplan for havneavsnitt nord, Kongsgård-Vige er avklart
	Gatebruksplan for Kvadraturen (k.delplan), 2017			
By/kommunedeler:	Kommunedelplan for Flekkerøy, deler av strandsonen, 2011	Kommunedelplan for Borøya og omkringliggende øyer 2005	***Kommunedelplan for Kilen, 1988.-revisjon	***Kommunedelplan for Kilen ubrukelig iht. gjeldende lovverk. Arbeid

				med denne blir ikke igangsatt i 2019 pga. mangel på kapasitet
	Kommunedelplan for Hamrevann, 2016	Kommunedelplan for Kjellandsheia, 2011	Områdeplan Nodelandsheia øst. 2014	
	*Kommunedelplan for havneområdet nord, Kongsgård –Vige-			*under arbeid. Flere innsigelser til planen. Mekling gjennomført. Vedtak i 2019.
Veier:	Kommunedelplan for sykkelekspressveg,2015	Kommunedelplan for sykkel, 2015		
	Kommunedelplan Rv41/Rv 451, Ny vei til Kjevik, 2015			
	Kommunedelplan E18/E39 Vige – Volleberg (Ytre ringvei),2016	Kommunedelplan E39 Døle bru, Søgne Øst – Mandal øst,2015	Kommunedelplan E18/E39 Vige – Volleberg (Ytre ringvei), 2016	
		Hovedplan for landbruksveier 2014-2020	***Hovedplan for kommunal veg	*** Rullering pågår høringsutkast vil foreligge seinere i 2019.
	Temaplan for turløyper og løypeutvikling			Arbeidet startet. Vedtak i 2019.
	Kristiansand Temaplaner areal:	Søgne Temaplaner areal:	Songdalen Temaplaner areal:	Merknad:
	Hovedplan for vann og avløp, 2018	Hovedplan vannforsyning 2016-2024	Vann- og avløpsplan , 2013	
		Hovedplan for avløp og vannmiljø, 2016		
	*Universitetsbyen Kristiansand – Utviklingsplan 2040, 2014			*Førende for annen arealutvikling/ planer i sentrum-campus Kristiansand
	Strategiplan Helsebyen Kristiansand			

	Høyhusutredningen			
	*Kulturminnevernplan del 1 og 2- ny under arbeid	Kommunedelplan for kulturminner, 1990	***Kulturminneplan -ny	* revisjon pågår i KRS i 2019 *** Ikke prioritert i Songdalen i planperioden pga kapasitet Kommunenes planer videreføres parallelt. Vurdering av behovet for å revidere/utarbeide felles plan gjøres etter at Riksantikvarens nye kommunestrategi for 2019-2021 er vedtatt.
	*Plan for grønnstrukturen i Kvadraturen			*Vedtatt 2019. Grunnlag for revisjon av temakart grønnstruktur i KDPL Kvadraturen
	*Strategi for midlertidige byrom			*Arbeidet er i gang. Vedtatt i 2019
	Veiledende plan for offentlige rom VPOR			
	*Ladestrategi for el-biler			* Vedtatt i 2019. Politikk for lading for tjenestebiler, publikum og kommunens ansvar.
	Handlingsplan og retningslinjer for tiltak mot støy langs kommunale veier.1998			
	*Trafikksikkerhetsplan 2015 - 2018,	**Trafikksikkerhetsplan 2018-2021	***Trafikksikkerhetsplan 2018-2021	*Igangsatt revisjon i KRS. Avsluttes våren 2019. ** Ny plan i Søgne vedtatt 2018

				***Enkel revisjon og oppdatering ble vedtatt 2018.
	Forvaltningsplan for skjærgårdsparken/statlig sikrede friluftsområder	**Forvaltningsplan for skjærgårdsparken med handlingsdel 2014-2018		** Planlagt revisjon av forvaltningsplanen i Søgne ikke påbegynt

Vedlegg 3

Planstrategi for nye Kristiansand 2019-2023 – Høringsinnspill under offentliggjøring, med administrasjonens merknader.

sak 20 802364 Dok.nr.	Avsender	Sammendrag innspill til planstrategien:	Administrasjonens merknader:
13	Kystverket Sørøst	Har ingen merknader til forslaget.	Tas til orientering. Ingen endringer i planstrategien
15	Statens vegvesen	Har ingen merknader til forslaget	Tas til orientering. Ingen endringer i planstrategien
16	Vennesla kommune	Har ingen merknader til forslaget. Støtter fylkeskommunens innspill om avsette ressurser til regionalt planarbeid.	Deltagelse i regionale planprosesser er tatt hensyn til (kap10.2). Kommunene i nye Kristiansand deltar bl.a. i arbeid med regionplan Agder 2030 og ny Regional plan for Kristiansandsregionen og Regional plan for vannforvaltning parallelt med arbeidet med å danne ny kommune.
17	Næringsforeningen i Kristiansandsregionen NiKR	<p>NiKR ser fram til å delta som en aktiv part i arbeidet med kommuneplan og boligprogram for nye Kristiansand og ber om at planene legger opp til forutsigbarhet. Særlig innenfor arealpolitikken. De oppfordrer nye Kristiansand til å sikre at heller ikke ny revidert regionplan (ATP) for Kristiansandsregionen legger for detaljerte føringer.</p> <p>De understreker at det er viktig med en bred og god og tidlig involvering der NiKR ønsker å delta. For Kristiansand er det avgjørende å svare på behovet for kompetanseøkning i arbeidstokken. En utfordring som løses i tett samarbeid med regionen, utdanningsinstitusjoner og næringslivet. Kristiansand inviteres inn samarbeidet Felles løft som NiKR tok initiativ til i 2017.</p> <p>Det etterlyses hvordan en vil jobbe for å få flere inn i arbeidslivet og behovet for, konsekvensene av og mulighetene oppgraderingen av strømmettet gir, særlig i bybildet, bør tas opp i kommuneplanarbeidet.</p> <p>De ber også om at justeringen i nasjonal politikk om</p>	<p>Kommunen forholder seg til en hver tid til nasjonale retningslinjer som endres i takt med samfunnsendringer. Dette må også næringslivet og andre samfunnsaktører forholde seg til.</p> <p>Innbyggerdeltakelse har blitt pekt på spesielt i arbeidet med ny samfunnsdel, men involveringen skal være bred. Det er positivt at NiKR ønsker å delta. Planprogrammet vil være mer detaljert på dette. NiKR vil bli kontaktet nærmere om hvordan de kan/ønsker å delta.</p> <p>Når det gjelder nasjonal politikk om nullvekstmålet gjengitt i planstrategien oppfattes det som tilstrekkelig beskrevet. Nærmere om praksis og målemetoder kan avklares i de enkelte planoppgavene/ planprogrammet for ny arealplan.</p> <p>Planstrategien omtaler allerede at samfunnsdelen må gi føringer som sikrer en balansert utbygging mellom</p>

		<p>nullvekstmålet knyttet til målemetoder gjenspeiles i planforslagene som administrasjonen lager og viser til at Kristiansandsmodellen (s 22) er svak metodisk og ikke forankret politisk.</p> <p>Videre må politiske ambisjoner om bedre balanse øst/vest, for bolig så vel som alle typer næringsliv (inkludert handel og kontor) gjenspeiles i planene og at de vises hvordan Tangvall og Nodeland skal sikres som levende bydelssentra i ny kommune..</p>	<p>øst- og vestsiden av Kvadraturen (s 21) og Nodeland og Tangvall sin rolle i ny kommune (s 22)</p> <p><u>Konklusjon:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Innspill knyttet til innholdet og utforming av de enkelte planoppgavene blir tatt med videre og vurdert nærmere i de ulike prosessene. Spesifikk omtale av Kristiansandsmodellen i planstrategien tas ut, kriterier for utvelgning og prioritering av nye områder må avklares i arbeidet med planprogrammet.
20	Fylkesmannen i Agder (FM)	<p>FM er positiv til at kommunene har satt i gang arbeid med felles planstrategi der en legger til rette for samordning og planlegging og hvordan planarbeid skal gjøres i ny kommune, og at fellesnemnda tar sikte på å revidere samfunnsdel og arealdelen i kommende kommunestyreperiode. De gir råd om at planstrategien stadfestes av det nye kommunestyret.</p> <p>FM er positiv til forslaget til plan for revisjon av kommuneplanen og minner samtidig om at mange overordnede regionale og nasjonale føringer er under revisjon og det vil komme nye nasjonale føringer for kommunal planlegging, samt ny folkehelsemelding. FM legger til grunn at disse blir viktige premisgivere for arbeidet med ny kommuneplan. Det gis råd om at Folkehelsestrategi for Agder 2018-2025 med handlingsprogram 2018-2021, kompetansestrategi Agder 2030 og Bolig for velferd- nasjonal strategi for boligsosialt arbeid (2014-2020) også legges til grunn for planstrategien.</p> <p>FM er positiv til at planstrategien omhandler behov for nytt opplegg for medvirkning i nye Kristiansand og at det fremheves at barn- og unges stemmer særlig kan høres. FM anbefaler at formuleringen – <i>bør</i>- kan erstattes med – <i>skal</i>- i punkt to unders strategien s 9 (jf. PBL. §5-1 og Barnekonvensjonens artikkel 12).</p> <p>FM gir råd om at boligsosiale hensyn bør være tema i samfunnsdel og arealdelen i tillegg til temaplan for det</p>	<ul style="list-style-type: none"> Planstrategien vil bli lagt fram for å bli stadfestet av nytt bystyre. Folkehelsestrategi for Agder 2018-2025 med handlingsprogram 2018-2021, kompetansestrategi Agder 2030 og Bolig for velferd- nasjonal strategi for boligsosialt arbeid (2014-2020), er innarbeidet i nytt forslag. Nye statlige og regionale føringer under revisjon vil bli lagt til grunn for relevante planer når de kommer. Innspill om boligsosiale hensyn og psykisk uhelse er innarbeidet i dokumentet Ved fellesnemndas behandling kom det klart fram at fellesnemnda ønsket at alle - <i>bør</i>- under medvirkningsstrategien burde erstattes med -<i>skal</i>-. FMs innspill er dermed ivaretatt. Omtale av boligsosiale hensyn og forebygging av psykisk uhelse er tatt inn under omtale av boligsosial plan og folkehelsestrategien, kapittel 9.1.

		boligsosiale feltet for å ivareta helhetssynet rundt dette i kommunal planlegging. De gir også råd om at forebygging av psykisk uhelse inngår som del av folkehelsestrategien og plan for psykisk helsearbeid.	
21	Vest-Agder fylkeskommune	<p>For å sikre at nyvalgte politikere i nye Kristiansand får drøftet og foreta endringer i planstrategien bør kommunestyret i nye Kristiansand også behandle og vedta planstrategien i tråd med lovens krav (PBL §10.1). Fylket gir sin tilslutning til at ny kommune først utarbeider en samfunnsdel med arealstrategi etter mal fra Kristiansands nye samfunnsdel før ny arealdel og mener dette er et godt plangrep.</p> <p>Selv om en ønsker en hurtig fremdrift for begge planer anbefaler de likevel at det er det nye kommunestyret som er ansvarlig for hele planarbeidet og administrasjonen bare tilrettelegger og forbereder arbeidet i forkant. De gjør også oppmerksom på at fylkeskommunen i begrenset grad har anledning til å involvere seg aktivt i kommunale planer og planprosesser i 2019 p.g.a. arbeidet med Agder fylkeskommune.</p> <p>Nasjonale forventinger til regional og nasjonal planlegging forventes å foreligge rundt 1 februar. Både de og hovedsatsingsområdene i høringsutkast for Regionalplan 2030 bør legges inn.</p> <p>Fylket er positiv til at en har utarbeidet et system og struktur for hvordan nye Kristiansand skal arbeide med den tematiske samfunnsplanleggingen. Til medvirkningsstrategien anbefaler de å si noe om hvordan involveringen skal skje. F.eks. om at dette klargjøres i oppstarten av planarbeidet.</p> <p>Strategi for de historiske Sørlandsbyene i Vest-Agder og landbruksstrategi for Agder bør innarbeides i vedlegg 1.</p> <p>De anbefaler også at kommunen utsetter endelig vurdering av behovet for å revidere/lage felles kulturminneplan/er til Riksantikvarens nye kommunestrategi for perioden 2019-2021 er vedtatt. Staten vi i økende grad samordne statlige virkemidler med lokale prioriteringer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Planstrategien vil bli lagt fram for stadfestelse av nytt bystyre. Dette i tråd med KMD sine anbefalinger. I tillegg legges det opp til at prioritering av øvrig planarbeid fra 2021 skjer i arbeidet med handlings- og økonomiplanarbeidet 2021-2024. • Administrasjonen anbefaler en prosess for ny kommuneplan som innebærer at fellesnemnda får delegert myndighet etter § 9-3 i PBL til å utarbeide og vedta planprogram for samfunnsdelen. Medvirking, politisk forankring og selve arbeidet med kommuneplanen vil skje med nytt bystyre. En avventing fram til nytt formannskap og bystyre er på plass for å starte arbeid med planprogram vil utsette prosessene med både kommuneplanens samfunnsdel og arealdel med ca. ¼-1 år. • Utkast til nye satsingsområder for regionplan Agder 2030 er lagt inn i planstrategien. Planstrategiens kap. 9.2 suppleres med et avsnitt knyttet til behov knyttet til kulturminneplan/er. Vurdering av planbehov utsettes. • Vedlegg 1 suppleres med nye regionale strategier om Sørlandsbyene og landbruk. • Innspill om felles forvaltningsplan for statlig sikrede områder tas med videre i arbeidet med ny kommune. Planstrategien omhandle ikke dette plannivået.

		Fylket anbefaler at det lages en felles forvaltningsplan for alle de statlig sikrede friluftsområdene i ny kommune. Det kan bli nødvendig for å samkjøre forvaltningspraksis, se skjærgårdsparken i sammenheng og samtidig legge grunnlaget for videre arbeid med tilrettelegging av friluftsområder	
22	BaneNor	<p>Bane NOR ser det aktuelt å gi innspill til følgende planer når disse skal revideres:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel - Næringsplan - Klimaplan - Felles ROS-analyse - Sentrumsplaner <p>På grunn av at ny kommunen vil få relativt spredt bosettingsmønster og lav tetthet sammenlignet med andre byer i Norge ber de om at behovet for en særskilt mobilitetsplan for den nye kommunen blir vurdert, eventuelt at det innarbeides i arbeidet med ny kommuneplan samt at jernbanen som kollektivtransport mellom de to fremtidige bydelene Nodeland og Kvadraturen vurderes i arbeidet.</p> <p>For å oppnå omforente nasjonale miljømål, må den nye kommunen aktivt prioritere utbygging der miljøgevinsten er størst, rundt de etablerte kollektivknutepunktene i tettstedene. Fortetting ved knutepunktene må prioriteres foran nye utbyggingsområder. Det er avgjørende å sikre konsistens fra overordnede strategier på areal- og transport, videre til detaljerte arealplaner nedover i plansystemet. En god kommuneplan/ byutviklingsstrategi vil redusere behovet for andre sektorplaner og vil fungere som en god forankring for videre arealplanlegging. Av denne grunn bør det også ligge arealbehov-/muligheter i vurderingsgrunnlaget for valg av strategi i samfunnsdelen.</p>	<p>Mobilitetsplan for nye Kristiansand er et av prosjektene som er spilt inn som case i prosjektet Kortreist kvalitet (Kristiansand og 11 andre kommuner og fylkeskommuner inngår sammen med KS, Cicero, Civitas og insam i nettverket <i>Kortreist kvalitet</i>. Nettverket jobber med å utvikle ny kunnskap om hvordan omstilling til et lavutslippssamfunn best kan realiseres)</p> <p>Innspill til planprogram og innhold i oppfølgende planer tas med i videre arbeid.</p> <p><u>Konklusjon:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Innspillene medfører ingen endring i planstrategidokumentet.

Nye Kristiansand utfordringsbilde 2018

Innhold

1	Globale megatrender	4
2	Befolkning og demografi	5
2.1	Prognose for befolkning i nye Kristiansand.....	5
2.2	Demografi.....	7
	I følge samme prognose vil nye Kristiansand nå 130 000 innbyggere i 2039.	10
3	Næringsutvikling og verdiskaping	11
4	Folkehelse og levekår	18
4.1	Oversiktsbilde for nye Kristiansand.....	18
4.2	Utenforskap.....	18
4.3	Sosial ulikhet i helse	20
4.4	Helse og adferd.....	21
4.5	Demografi.....	22
5	Klima, sårbarhet og risiko	23
5.1	Risiko- og sårbarhetsanalyse og klimatilpasning.....	23
5.2	Klimavennlig utbyggingsmønster	23
5.3	Utvikling i tettstedsareal	24
5.4	Befolkningsutvikling per delområde.....	26
6	Boligbehov	33
6.1	Boligsammensetning	33
6.2	Boligarealreserver	33
6.2.1	Estimert boligbehov nye Kristiansand	34
6.2.2	Samlet boligarealreserve.....	34
7	Næringsarealer	38

Bakgrunn

Dette dokumentet beskriver noen hovedutfordringer for nye Kristiansand med ståsted september 2018. Dokumentet er et oppslagsverk på tema og er ment å justeres årlig. Det vil være bakgrunnsdokument for årlig handlingsprogramarbeid, kommunal planstrategi, kommuneplanen og annet overordna planarbeid.

Dokument inneholder også en overordnet sammenstilling av folkehelseoversikt for Søgne, Songdalen og Kristiansand pr. september 2018 slik Folkehelseloven stiller krav om hvert 4. år.

Mer statistikk finnes på Kristiansands hjemmeside: Statistikkportalen

Utfordringsbildet tar for seg status og utviklingstrekk for viktige tema innenfor samfunns- og arealutvikling i nye Kristiansand.

Utfordringsbildet er basert på kjente utviklingstrekk og beregnede prognoser. Utfordringer omhandler noe som peker fremover, altså en situasjon i fremtiden som vil ha en høy grad av usikkerhet i seg. Det omhandler noe som det kan knyttes prioriteringer til, de sakene man er opptatt av i Kristiansand. De viktigste områdene er tema som følger av vedtatt politikk i kommuneplanen og oppfølgende handlingsplaner.

Vi spør og spør

Og tallene svarer

Men ikke om fiolinene

Eller lykken mellom to armer.

Da hoster det på skjermen:

-uklart spørsmål.

Spør igjen.

Rolf Jacobsen 1985

1 Globale megatrender

Verden er i stadig endring. I nyere tid er det spesielt noen grunnleggende trender som påvirker utviklingen – såkalte globale megatrender. Megatrendene er knyttet til:

- klimaendring
- demografisk endring
- globalisering, urbanisering og digitalisering.

Dette påvirker både samfunnsliv, arbeidsliv og naturen over lang tid og i stort omfang. Forskjellig og akselererende endringstakt kan føre til mer dramatiske endringer og er premisser som påvirker langsiktig planlegging.

Den globale gjennomsnittstemperaturen øker, dramatiske naturkatastrofer rammer verden og påvirker grunnleggende tilgang til ressurser. Demografien i store deler av verden påvirkes av synkende fødselsrater, økende migrasjon, økt levealder og endrede helseutfordringer. Flere flytter til byene, samtidig som økonomi, kultur og samfunn i økende grad utvikler seg på tvers av landegrensener, uavhengig av fysisk avstand.

Digitalisering er den mest omfattende teknologiske trenden i vår tid og preger de fleste samfunnsområder. Kommunikasjon er mindre stedsavhengig, tilgangen til informasjon er nærmest ubegrenset, robotisering erstatter og skaper arbeidsplasser. Arbeidsstyrken har nye krav og forventinger til arbeidsinnhold og arbeidssted. Konkurransen om både arbeidsplasser og arbeidskraft øker.

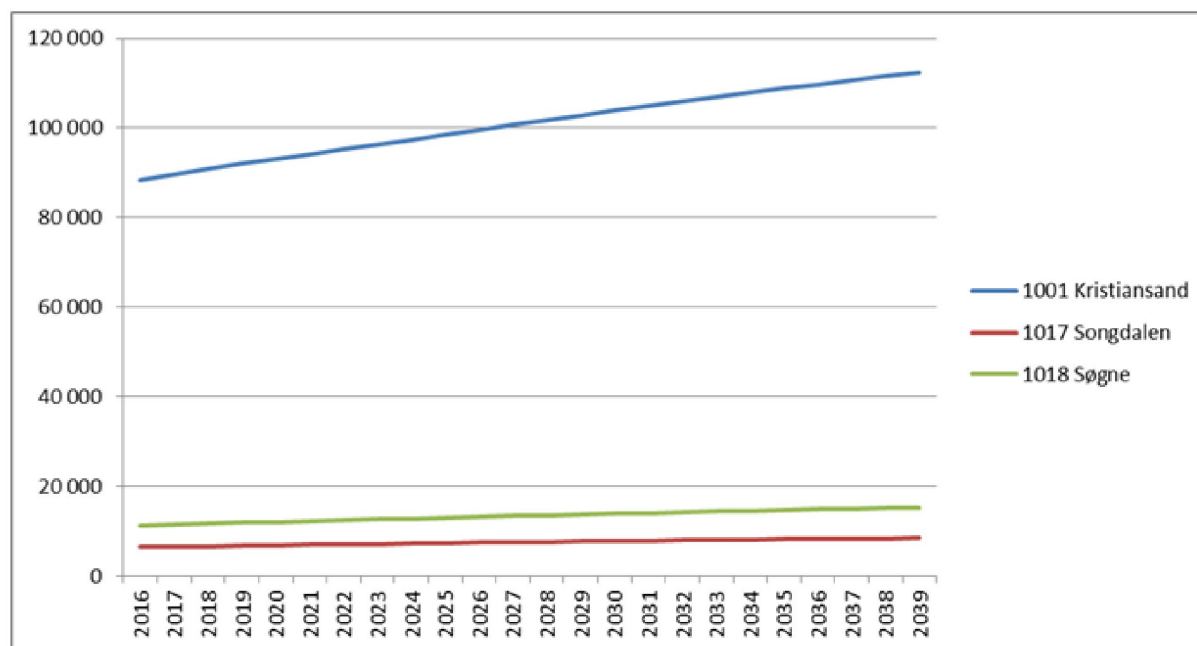
KSS stordataanalyse 2018 viser at i tillegg til dette er et mer polarisert samfunn og økende eliteforakt og svakere stater og sterkere konfliktnivå en tydelig trend.

2 Befolkning og demografi

2.1 Prognose for befolkning i nye Kristiansand

Befolkningsvekst i nye Kristiansand

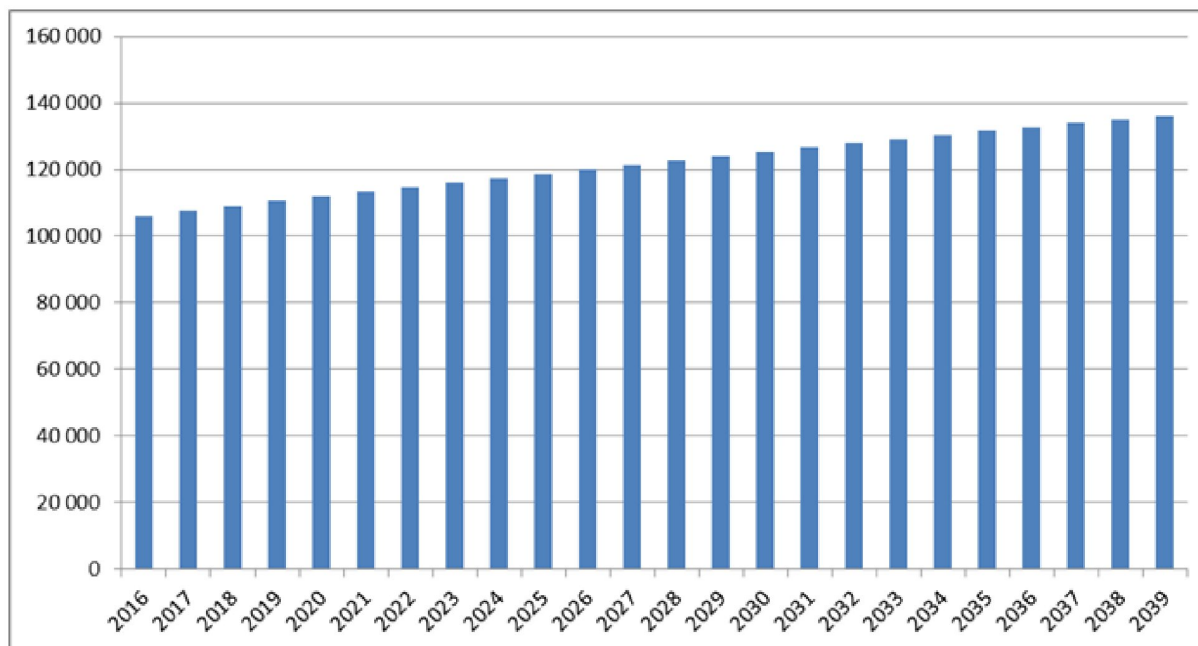
Befolkningen i de tre kommunene som vil utgjøre ny kommune fra 1.1.2020 utgjør pr. 1.1.2018 109 438 innbyggere. Det er forventet befolkningsvekst i nye Kristiansand og det vil være befolkningsøkning i alle tre kommunene., men at veksten over tid vil være avtakende.

Figur 1 Prognose for befolkningsvekst i antall innbyggere fordelt på Kristiansand, Songdalen og Søgne fram til 2040. Kilde SSB, bearbeidet av Kristiansand kommune.

Innvandring har i perioden vært den viktigste faktor i befolkningsøkningen i Kristiansand. I 2013-14 var netto innflytting særlig sterkt, for så å forta seg vesentlig frem til og med 2016. I 2016 var netto innflytting (innvandring og innenlands flytting) spesielt lav og fødselsoverskuddet ble igjen den viktigste faktor i befolkningsøkningen.

For 2017 var det en betydelig økning i innenlands innflytting pga. belønningsordningen med gratis busskort til studenter som melder flytting. Denne ordningen slår ikke ut på netto innvandring, denne var i 2017 fortsatt lav, hhv. 298 og 303 de siste to år.

Figur 2 Prognose for samlet befolkningsvekst for nye Kristiansand fram til 2040. Kilde SSB, bearbejdet av Kristiansand kommune.

Figuren nedenfor viser siste års nettoinnvandring og fødselsoverskudd for Kristiansand med framtidig befolkningsvekst basert på SSB4xMprognose framskrevet også for nye Kristiansand etter 2020. I følge denne prognosen vil nye Kristiansand nå 130 000 innbyggere i 2039. Utviklingen vil kunne variere en del etter konjunkturer, fruktbarhetsutvikling og politikk omkring innvandring.

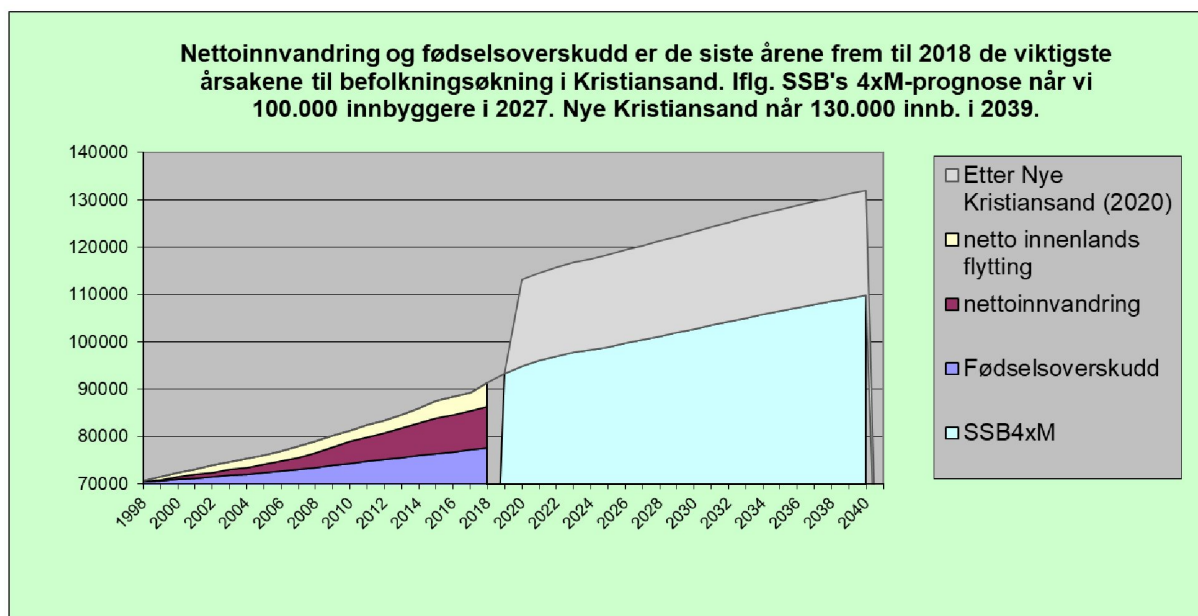
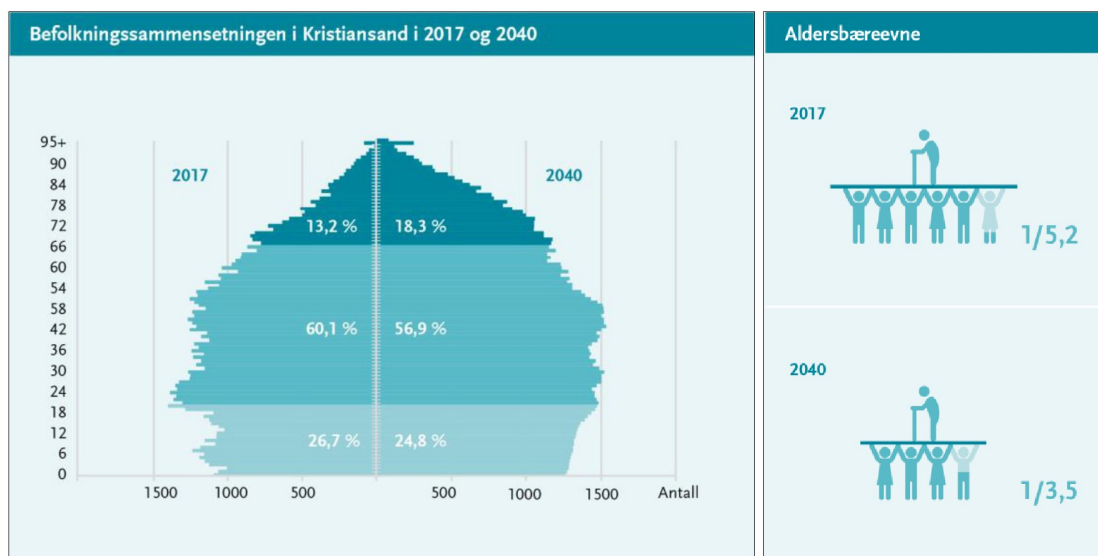

Fig 3. Nettoinnvandring og fødselsoverskudd frem til 2018 samt en prognose for befolkningsutviklingen frem til 2040 for Kristiansand og nye Kristiansand. Kilde SSB, bearbejdet av Kristiansand kommune.

2.2 Demografi

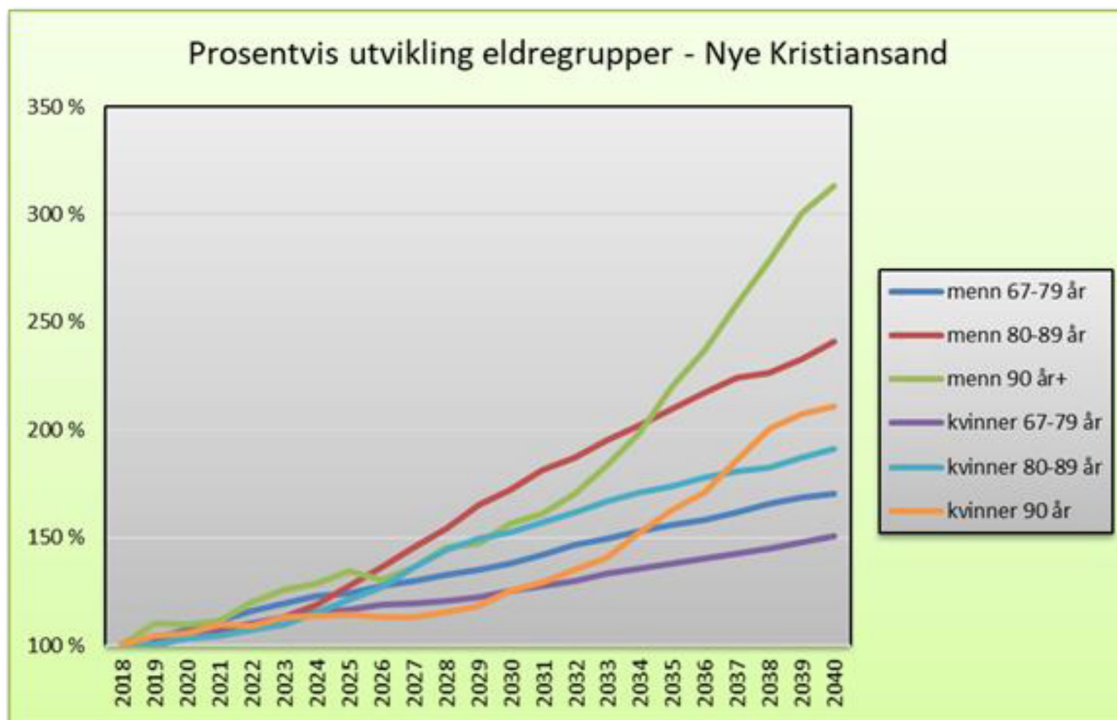
Den kraftige veksten i andelen eldre i befolkningen, kombinert med relativt færre i yrkesaktiv alder er det som vil gi den nye kommunen den største utfordringen frem mot 2030 og 2040. Dette uttrykker samfunnets aldersbæreevne.

De kommende tiårene vil antallet alderspensjonister øke langt raskere enn antallet i arbeid. Dette vil øke den årlige forsørgerbyrden for den arbeidende delen av befolkningen og vil samtidig gi finansierings- og prioriteringsutfordringer og påvirke verdiskapingen og velferdsutviklingen. Nedenfor er vist en modell som viser befolkningssammensetningen i Kristiansand i 2017 og 2040. Den vil i prinsippet gjelde også for nye Kristiansand. Det vil kun være mikroendringer på tall.

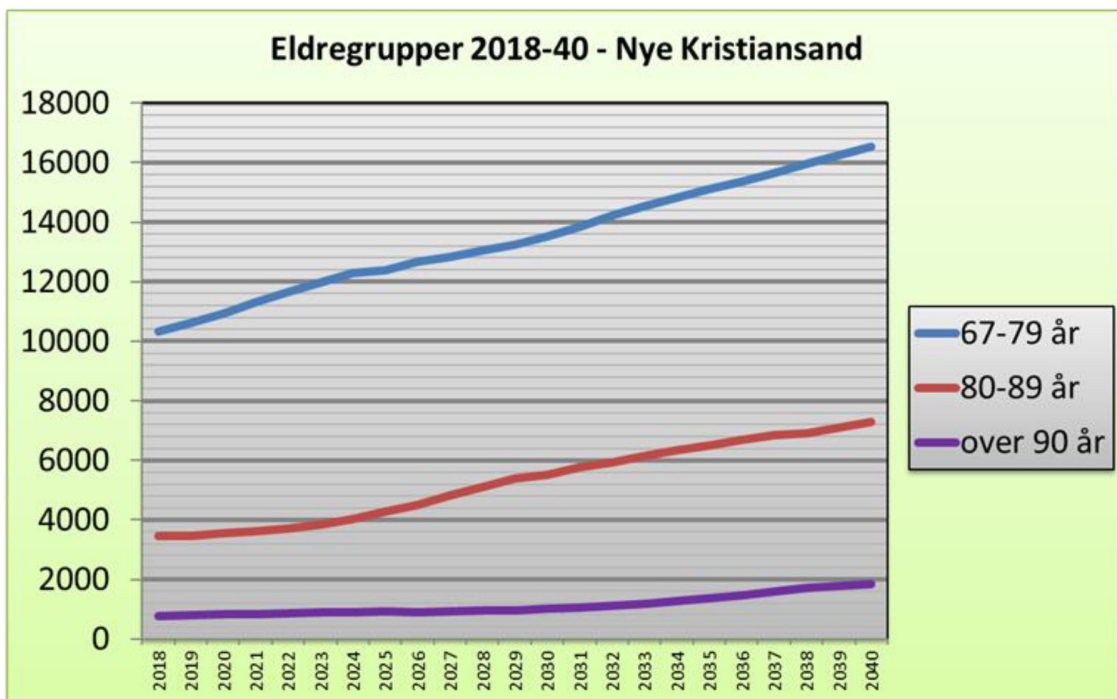
Figur 4. Befolkningssammensetningen i Kristiansand i 2017 og 2040 og konsekvenser for aldersbæreevnen. Kilde: SSB mellomalternativ, bearbeidet av Kristiansand kommune.

SSB's 4xM-prognose frem til 2040 viser også utviklingen etter kjønn. For eldregruppene i nye Kristiansand ventes den prosentvise utvikling å blir som vist i nedenstående diagram.

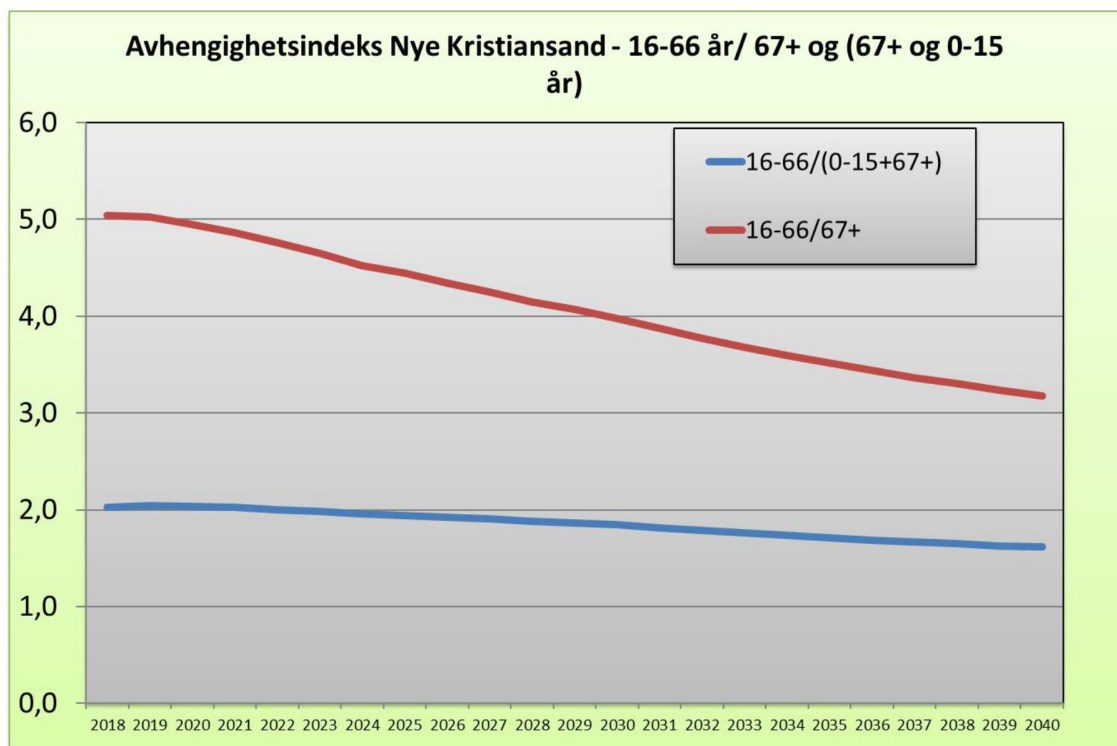

Figur 5. Prosentvis utvikling av eldregruppen i nye Kristiansand. Kilde SSB, bearbejdet av Kristiansand kommune.

I absolutte tall forventes utviklingen frem mot 2040 for eldregruppene i nye Kristiansand å bli slik:

Figur 6. Utviklingen av eldregruppen i nye Kristiansand frem mot 2040 i absolutte tall. Kilde SSB, bearbejdet av Kristiansand kommune.

Figur 7. Avhengighetsindeks mellom eldre og yrkesaktive i nye Kristiansand. Kilde SSB, bearbeidet av Kristiansand kommune.

Utviklingen i antall eldre vil bli en utfordring for samfunnet. Diagrammet over viser at mens det i dag er ca. 5 personer i «yrkesaktiv» gruppe, 16-66 år for hver person over 67 år, vil dette forholdet endres til litt over 3 personer i 2040. Blå linje viser en mindre dramatisk utvikling, når gruppen 0-15 år tas med i beregningen, ettersom fødselstallene viser en synkende tendens, samt at innflytting og innvandring styrker gruppen 16-66 år.

Når det gjelder utviklingen innen de yngste aldersgruppene har belønningsordningen overfor studenter som melder flytting til Kristiansand skapt noe problemer for prognosearbeidet. For SSB vil dette inngå som reelle tall, men dette er innbyggere som i liten grad blir værende i kommunen. For Kristiansand er det laget et tilpasset prognose som «ser bort ifra» de innmeldte studentene som prognosene «tror» vil bli værende slik disse aldersgruppene statistisk har gjort, med tilhørende statistisk fruktbarhet.

Det er for gruppen 0-5 år at denne feilkilden blir særlig stor. For Søgne og Songdalen kan en se bort ifra en eventuell effekt av økte flyttmeldinger for studenter. Med denne korreksjonen bygd inn i SSB's 4xM-prognose, blir utvikling av yngre- og eldregrupper for nye Kristiansand som vist i diagrammet nedenfor. Det er også lagt inn tall for årene før 2018, indeksert mot basisåret 2018.

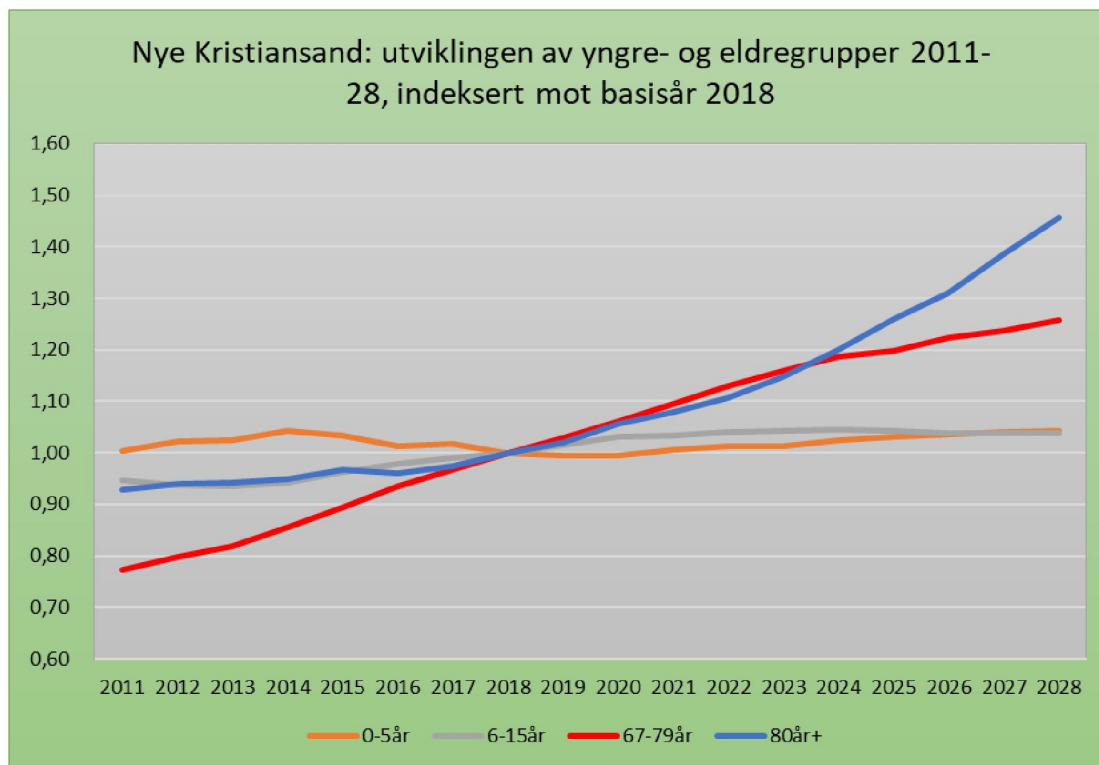

Fig 8. Befolkningsutvikling i nye Kristiansand fordelt på aldersgrupper 2011-2028. Kilde: SSB, bearbejdet av Kristiansand kommune med noe redusert fødselsfrekvens og netto innflytting 500 pr. år.

SSB's 4xM-prognose, med Kristiansand kommunes korreksjon for feilkilden knyttet til studenttilflytting, viser følgende utvikling av aldersgrupper for nye Kristiansand:

- Antall barn 0-5 år forventes å gå svakt ned et par år, for deretter å øke med 338 barn fram mot 2028, tilsvarende 4,3% mot basisåret 2018.
- Antall barn i 6-15 år forventes å øke med ca. 615 frem mot 2024, for deretter å gå svakt ned slik at økningen frem mot 2028 blir ca. 535 mot basisåret 2018.
- Antall personer 67 år og over forventes å øke med 12,9 % prosent frem mot 2022 og 25,9 % frem mot 2028. Her er det minimale forskjeller mellom de to prognosene, ettersom det er samme dødelighetstall som ligger til grunn, og de eldre flytter vesentlig mindre enn yngre aldersgrupper.
- Antall personer 80 år og over forventes å øke med 45,8% frem mot 2028.

I følge samme prognose vil nye Kristiansand nå 130 000 innbyggere i 2039.

3 Næringsutvikling og verdiskaping

Trender og utfordringer i norsk økonomi 2018.

Norsk økonomi har vært i en moderat oppgangskonjunktur i rundt halvannet år. På mellomlang sikt mener SSB¹ at den økonomiske veksten gradvis vil avta, i hovedsak som følge en gradvis tilstramning av pengepolitikken, høy gjeld og en underliggende svak produktivitetsutvikling. Svekkelsen av krona fra 2013 til begynnelsen av 2016 har gitt positive impulser til realøkonomien og særlig for norsk landbasert industri som fortsatt er ganske sterk i Agderfylkene. Etter flere år med overforsyning i markedene som ga lavere oljepris, ser vi nå en underforsyning som har gitt økende oljepris.

Eksportverdien av olje og gass utgjør om lag halvparten av samlet norsk vareeksport. Norge har utviklet teknologi som skal bidra til å hente opp olje og gass på en bedre, mer miljøvennlig og effektiv måte. Leverandørindustrien arbeider på de fleste markeder i verden der det produseres olje og gass og er svært avhengig av nasjonale betingelser, ikke minst konjunkturer og oljepris.

Fra 2014 – 2017 bidro fallet i petroleumsinvesteringene til at virksomhetene i Kristiansand og Agder som i stor grad leverer boreteknologi, kraner og lasteutstyr fikk en bråstopp og gikk til relativt omfattende nedbemanninger. Fallet i petroleumsinvesteringene flatet gradvis ut fra 2016. Det er ventet at petroleumsinvesteringene vil ta seg markert opp de neste årene.²

Fortsatt overkapasitet på eksisterende rigger og fortsatt svake rater har særlig betydning for bedriftene i NODE-klyngen. Det vil trolig gå enda noe tid før dette markedet er i balanse. Oppgradering av eksisterende rigger gjennom digitalisering og robotisering, vil også påvirke etterspørselen etter nye rigger.

Vedvarende svak kronkurs, investeringer i ny produksjonskapasitet og høyere vekst i verdensøkonomien har medvirket til at fastlandsøkonomiens eksport var rekordhøy i 2017. Veksten i verdensøkonomien har i tillegg bidratt til høyere priser på industrivarer som aluminium, andre metaller og kjemiske produkter.²

Omsetningen i bygg og anlegg nasjonalt økte med 5,4 % fra 2016 til 2017. Veksten i Aust Agder var på 5,9 % samlet, mens den i Vest Agder var på 6,9 %. Veksten skyldes blant flere større igangsatte og planlagte infrastrukturprosjekter i landsdelen. Dette har allerede gitt kapasitetsutfordringer i regionen og høyere priser.

I perioden 2010-2017 er det bygd over 10.000 nye boenheter i Kristiansand. Kommunen skal for perioden 2019-2022 tilrettelegge for et byggevolum på ca. 650 boliger pr. år, ifølge Boligprogrammet

Handel og E handel³

Netthandel har økt kraftig de siste årene. Den norske e-handelen omsetter for 105,1 mrd. kr og mer enn halvdelen av de norske forbrukerne handler fra mobil. Stadig nye bransjer gjør sitt inntog i e-handelsløsninger. Nye bransjer gjør innhugg i e-handelens fordeling. Den typiske norske familier med eldre barn bruker nesten 4300,- pr måned på ehandel. Næringsorganisasjonen Virke hevder at både digitalisering, demografiske endringer, økt produktivitet, effektivisering, automatisering, samt netthandel fra utlandet, kan medføre tap av rundt 40 000 arbeidsplasser i norsk handel innen 2030. Det foregår store endringer i måten vi handler på og det fysiske kan smelte sammen med det digitale, varer og tjenester smelter sammen, mobilens betydning osv. Tall fra Virke

¹ SSB: KONJUNKTURTENDENSENE 2018/3

² Norsk Industri, Konjunkturrapport, 2018

³ Norsk E-handel 2017,

viser at rundt 9000 arbeidsplasser kan gå tapt innen 2020, som følge av utenlandshandel under 350 kroner.

Utdanning og kompetanse

I nye Kristiansand har 23,8 % av den yrkesaktive befolkning grunnskole som høyeste utdanning. 38,3 % har videregående skole som høyeste skole eller utdanning. Her blir forskjellene mellom de tre kommunene tydeligere. 45,5 % i Songdalen sammenlignet med 37,3 i Kristiansand og 42,2 % i Søgne. Andel som har fullført universitetsutdanning, både kort og lang viser også betydelige forskjeller der Songdalen særlig har betydelig lavere utdanningsnivå enn Kristiansand. Også sammenlignet med gjennomsnitt i hele den norske befolkningen er nivået betydelig lavere som tabellen viser. Samlet har 34,1 pst av den yrkesaktive befolkningen i Nye Kristiansand høyere utdanning (kort og lang).

	Kristiansand	Songdalen	Søgne	Nye Kristiansand	Norge
Grunnskole	23,1 %	30,3 %	25,5 %	23,8 %	26,0 %
Videregående skole	37,3 %	45,5 %	42,2 %	38,3 %	37,2 %
Fagskole	3,0 %	2,5 %	3,5 %	3,0 %	2,9 %
Universitet kort	26,2 %	17,5 %	22,4 %	25,3 %	23,6 %
Universitet lang	9,6 %	3,6 %	6,0 %	8,8 %	9,7 %
Uoppgitt	0,7 %	0,7 %	0,4 %	0,7 %	0,7 %

Figur 9. Utdanningsnivå i Kristiansand, Songdalen og Søgne sammenlignet med Norge 2017. Kilde: SSB

Dette underbygges bl.a. av tall fra SFP-registeret (**S**ystem for **p**ersondata, registre som inneholder data for områder som arbeidsmarked, utdanning, trygd og andre typer inntekter) som viser en tydelig forskjell på unges deltakelse i arbeid og utdanning avhengig av utdanningsnivå.

Nasjonale tall viser at unge med fullført videregående utdanning eller universitetsutdanning har ligget stabilt høyt på over 90 % siden 2008. Unge med lav utdanning har mye dårligere kår med en deltakelse som ligger under gjennomsnittet for hele befolkningen, og har i tillegg sunket med over 10 % poeng siden 2008. Det er ingen grunn til å tro at utviklingen har vært vesentlig annerledes i Kristiansandsregionen.

Økt utdanningsnivå i arbeidsstyrken fremmer både evnen til nytenkning og omstilling i virksomheter og vil være avgjørende for å sikre framtidig vekst. Lavt utdanningsnivå er den største risikofaktoren for å havne utenfor arbeid og utdanning, spesielt for ungdom.

En del virksomheter opplever også at det er utfordrende å rekruttere til en del stillinger. Det å bidra til bedre balanse mellom tilbud og etterspørsel av kompetanse er en viktig utfordring for nye Kristiansand og hele regionen.

Siden Kristiansand fikk universitet i 2007 har antallet studenter økt fra 5700 studenter og 540 ansatte til ca. 13 000 studenter og 1200 ansatte. Til tross for dette dekker Agders egen utdanningskapasitet kun 80 % av det som er Agders naturlige behov (Utfordringer for Agder 2015).

Agderfylkene stod for til sammen 2,4 prosent av landets samlede FoU Forskning- og utdannings (FoU)-aktivitet i 2012. For næringslivet er denne andelen noe høyere, mens den er lavere for universitet- og høgskolesektoren (UoH) og instituttsektoren.

For å få til en bærekraftig utvikling, må Agder være i stand til å utvikle og ta i bruk ny og aktuell kunnskap. 90 prosent av forskningsmidlene i Norge går til Oslo, Bergen og Trondheim (Sørlandsutvalget 2013).

Det meste av FoU-aktiviteten i næringslivet på Agder skjer i Kristiansandsområdet. Totalt sett ligger imidlertid FoU-aktiviteten i næringslivet betydelig under det en skulle forvente ut fra næringsstruktur. Det meste av FoU-aktiviteten i næringslivet foregår innenfor metallvare- og maskinindustrien.

Sysselsetting

Yrkesdeltakelse er definert som en andel av den arbeidsdyktige befolkningen som er i arbeidsstyrken. Det har vært en svak nedgang i yrkesaktiviteten i Norge både for menn og kvinner siden 2008 som var toppåret med 73,4 %. Ved utgangen av 2017 var den samlede yrkesdeltakelsen på 69,4%. Nedgangen var sterkest for aldersgruppen 25–29 år, som er den mest yrkesaktive del av befolkningen. Vi må tilbake til 1994 for å finne en lavere yrkesdeltakelse samlet for denne aldersgruppen.

Andel sysselsatte Kristiansand	2013	2014	2015	2016	2017
Totalt	67,1%	67,0%	64,1%	62,8%	63,1%
Menn	69,8%	69,5%	66,1%	64,4%	64,6%
Kvinner	64,3%	64,4%	62,1%	61,3%	61,6%

Andel sysselsatte Songdalen	2013	2014	2015	2016	2017
Totalt	66,3%	66,2%	64,5%	62,3%	63,8%
Menn	70,2%	70,6%	68,3%	65,8%	67,8%
Kvinner	62,1%	61,5%	60,4%	58,6%	59,5%

Andel sysselsatte Søgne	2013	2014	2015	2016	2017
Totalt	67,4%	67,0%	65,1%	64,0%	64,7%
Menn	71,3%	70,7%	68,4%	66,6%	67,2%
Kvinner	63,3%	63,3%	61,7%	61,3%	62,2%

Kilde SSB

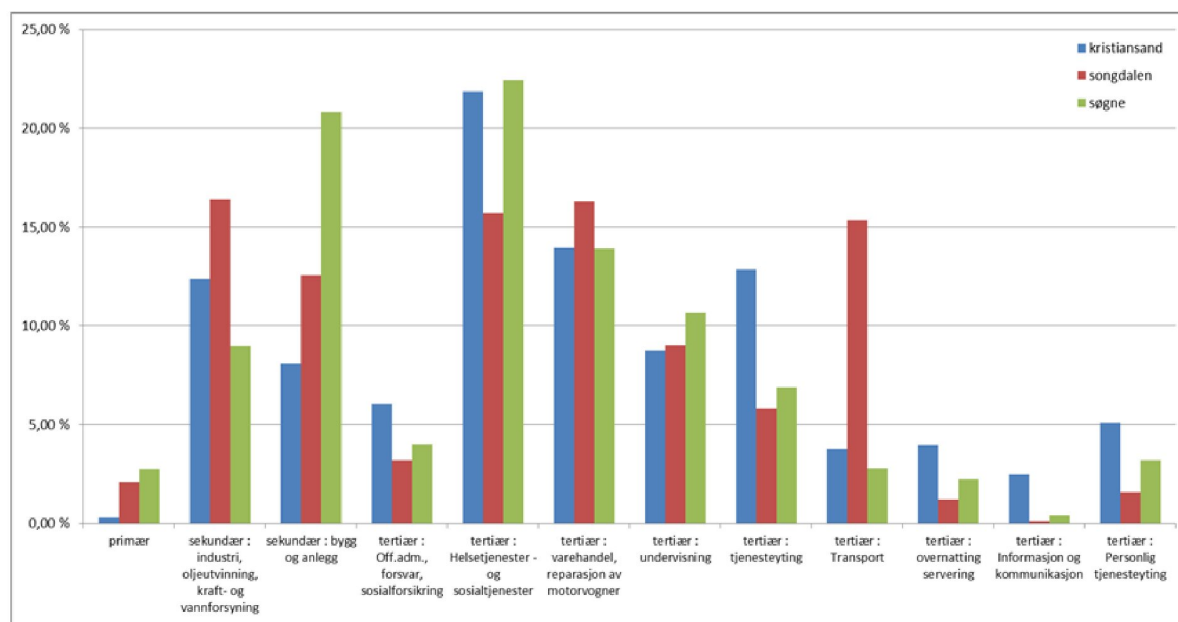
Yrkesdeltakelsen i kommunene i nye Kristiansand, er noe lavere enn landsgjennomsnittet (67,6 %) ⁴. Blant kommunene er den høyest i Søgne (64,7 %) og lavest i Kristiansand (63,1 %). Fordelt på kjønn er yrkesdeltakelsen blant menn høyest i Songdalen og Søgne (begge nærmere landsgjennomsnittet på 68,1 %).

⁴ SSB, 2 kvartal 2018

For kvinner er yrkesdeltakelsen for alle tre kommunene betydelig lavere enn landsgjennomsnittet (63.8 %). Blant kommunene er yrkesdeltakelsen noe høyere i Søgne enn i Kristiansand, og begge klart høyere enn i Songdalen kommune.

Antall sysselsatte har samlet sett blitt redusert fra toppåret 2014 til 2017 da nedgangen flatet ut. Ser vi nærmere på de tre kommunen indekset fra 2008 har Songdalen hatt en god vekst med unntak av årene 2015 og 2016, samtidig som både Søgne og Kristiansand hadde noe vekst frem til 2014, men har mistet mange sysselsatte i årene etter.

Sysselsetting i ulike næringer i nye Kristiansand

Figur 10. Sysselsetting i ulike næringer i nye Kristiansand. Kilde SSB, 2.kvartal 2018

Primærnæringene

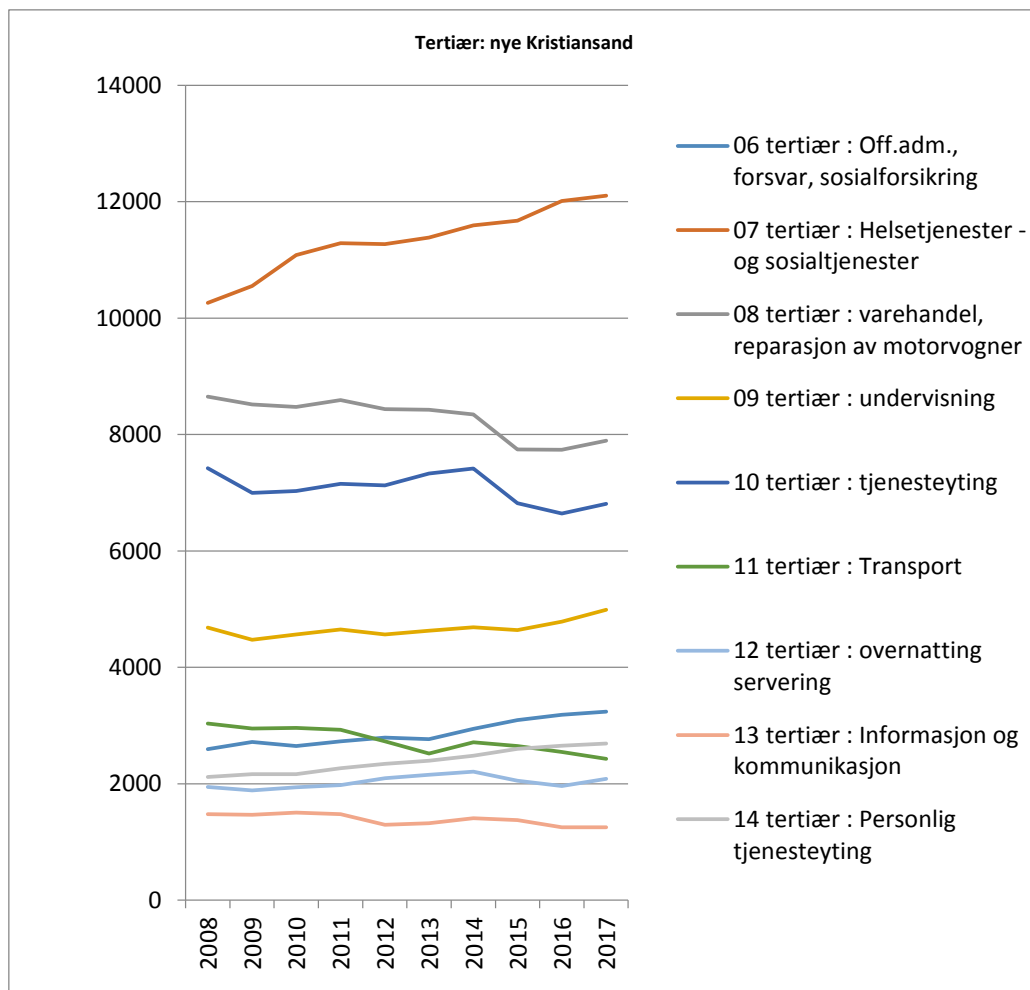
Sysselsettingen innen primærnæringene i nye Kristiansand er lav og utgjør kun 0,55 % av samlet sysselsetting mot 2,21 % nasjonalt. Antall sysselsatte sank fra 430 til 307 personer (28,6 %) i perioden 2008 til 2017. Hele nedgangen har funnet sted innen jordbruk hvor sysselsettingen falt med 125 personer til 147 personer i 2017. Nedgangen var særlig sterk i 2011 hvor antall sysselsatte sank med 103 personer (38 %). Innen skogbruk sank sysselsettingen med 12 personer til 46 personer (20,6 %) i samme periode.

Sysselsettingen innen fiskeri økte med 14 personer (14 %) til 114 personer fra 2008 til 2017.

Sekundærnæringene er industri og andre råvarebearbeidende næringer

Sysselsettingen innen sekundærnæringene økte i perioden 2008 til 2014 med vel 1 200 personer (9,2 %) til vel 14 200 personer. Veksten skjedde i det alt vesentlige innen industri.

Etter 2014 sank den samlede sysselsettingen med om lag 2 300 personer (16,6 %), i det alt vesentlige knyttet til industri. I 2017 økte sysselsettingen med vel 200 personer (1,7 %), i sin helhet knyttet til bygge- og anleggsvirksomhet som utgjør rundt 21 % av de sysselsatte.

Figur 11. Sysselsetting innen tertiærnæringene (service og handel) i nye Kristiansand. Kilde SSB.

Sysselsettingen innen tertiærnæringene (service og tjenesteyting) har økt med 1 304 personer eller 3,1 % i perioden 2008 til 2017. Den sterkeste veksten har funnet sted innen helse- og sosialtjenester, offentlig administrasjon, personlig tjenesteyting og undervisning med i alt 1 524 personer eller 16,2 %.

I kategorien privat tjenesteyting er det bare innen overnatting og servering at sysselsettingen har vist en beskjeden øking på 142 personer eller 7,3 %.

Den største nedgangen i sysselsettingen har skjedd innen varehandel med 8,7 %, teknisk- og forretningsmessig tjenesteyting med 8,3 % og transport med 20,1 %. Også innen informasjon og kommunikasjon har sysselsettingen sunket med 224 personer (15,2 %).

Sysselsettingsutviklingen innen varehandel og teknisk- og forretningsmessig tjenesteyting viste en særlig negativ utvikling i 2014 og 2015 og skyldtes trolig problemene og markedssvikten for den oljebaserte leverandørindustrien i landsdelen. I 2017 økte sysselsettingen i disse næringene med henholdsvis 154 personer (2,0 %) og 166 personer (2,5 %).

Ledighet

Arbeidsledigheten har sunket jevnt det siste året. Songdalen og Søgne har i september 2018 en ledighet på 2,8 % mens Kristiansand har 2,7 % ledighet.

Det er flest ledige med bakgrunn fra butikk- og salgsarbeid, industriarbeid og bygg og anlegg.

Å være utenfor arbeidsmarkedet innebærer en betydelig helserisiko. For landet totalt mottok 40 pst av antall unge med lavt utdanningsnivå og som befant seg utenfor arbeid og utdanning, helserelaterte ytelser i 2016. Andelen ledige og tiltaksdeltakere har vært rimelig stabil, mens andelen helserelaterte ytelser har steget med 5 % for menn og 7 % for kvinner i denne perioden.

Økende optimisme i næringslivet

SR Banks Konjunkturbarometer⁵ bekrefter en økende positiv fremtidstro blant bedriftslederne høsten 2018. Høyeste forventning til sysselsettingsvekst er relatert til petroleumsrelatert virksomhet samt bygg- og anlegg.

Selv om oljeprisen har bidratt til en sterkere optimisme kan det ta lang tid før vi ser en markert økning i aktivitetsnivået for de største virksomhetene i denne bransjen.

For virksomheter som nå er i sterk vekst kan det være en utfordring å sikre seg riktig kompetanse i årene fremover. Ledigheten er lav og kampen om arbeidskraften er påbegynt.

Globale trender påvirke næringslivet

Globale trender påvirker verden og kan skape utfordringer for næringsliv og myndigheter. Aktørene møter mange globale utfordringer slik som for eksempel helse og velferdsutfordringer, klimaendringer, aldrende befolkning, urbanisering, digital teknologi, økende økonomisk ulikhet for å nevne noen. Det må selvsagt næringslivet ta hensyn til. Digitalisering og automatisering har allerede gitt betydelige endringer i arbeidslivet. Det blir derfor stadig vanskeligere for personer med lav utdanning å omstille eller komme inn på arbeidsmarkedet.

For oljerelatert næring på Sørlandet vil det også kunne bli en utfordring å løfte næringen inn i lavutslipp-samfunnet. Equinor har bestemt at 30% av investeringene skal være innen fornybar innen 2030. Det innebærer at underleverandører må ha stort fokus på nye forretningsområder innenfor grønn vekst og grønn energi. Det innebærer at det vil bli behov for enda mer teknologi som gir lavere utslipp, mer effektiv energibruk og styring, fornybar energi og en mer sirkulær økonomi.

Digitalisering

Digitalisering foregår etter hvert innenfor svært mange områder slik som undervisning, opplæring, sikkerhet og sårbarhet, stordata og analyser, datasenter, kunstig intelligens, smart by, og ikke minst hele offentlig sektor og helse. Digitalisering i helsesektoren kan bli en driver for næringsutvikling i Norge fremover.

Mange mener⁶ at Norge er godt posisjonert for å utnytte biodata og helsedata. Sentrale aktører som Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet peker også på mulighetene ved helsedata samt velferdsteknologi som understøttende til deres strategier. Forskning og teknologisk utvikling skjer innenfor flere områder, blant annet innen kunstig intelligens, robotisering og skytjenester. Mangelen på kompetent kapital, som i tillegg til å bidra med finansiering følges opp med aktivt eierskap, kan være et av de største hindre for vekst i helsenæringen

⁵ Konjunkturbarometer, SR Bank, september 2018

⁶ Direktoratet for e-Helse og deres rapport om utviklingstrekk 2018.

Det blir hevdet fra mange at det er for lite kapital til oppstartsvirksomheter i Norge. NOU 2018: 5 oppsummerer sin utredning med at det norske kapitalmarkedet i hovedsak er velfungerende i den forstand at lønnsomme prosjekter har tilgang til kapital til en riktig pris.

Oppstartsvirksomheter

Kristiansandsregionen har et aktivt gründermiljø og inntrykket er at virksomhetene har fått god infrastruktur eller et økosystem rundt seg som f. eks. banker og inkubatorer og etablerertjeneste som bidrar på ulikt vis.

Det har vært en økning i nyetableringer i Kristiansand siden 2014. Mange av aktørene i økosystemet ønsker i de kommende årene å prioritere arbeidet med utvikling av innovasjonsdrevne gründervirksomheter da det er særlig i slike at vekstpotensialet er størst.

4 Folkehelse og levekår

4.1 Oversiktsbilde for nye Kristiansand

Kort oppsummering av utvalgte hovedutfordringer som er felles for kommunene Søgne, Songdalen og Kristiansand.

Levekår er en premisse for helse og livskvalitet og påvirkningsfaktorer på folkehelsen er ofte knyttet til samfunnsforhold og levekår. I veileder om folkehelseoversikten er levekårsforhold som økonomiske vilkår, bo- og arbeidsforhold, og utdanningsforhold vektlagt. (ref. IS-2110 *God oversikt – en forutsetning for god folkehelse. En veileder til arbeidet med oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer*).

Kommunene kommer noe dårligere ut enn landsgjennomsnittet når det gjelder de grunnleggende sosioøkonomiske faktorene som inntekt, utdanning og arbeid. Dette påvirker igjen levekårsforhold og levevaner, samt sosial ulikhet i helse.

«Utenforskap» og «sosial ulikhet i helse» er blant de største både lokale og nasjonale utfordringene.

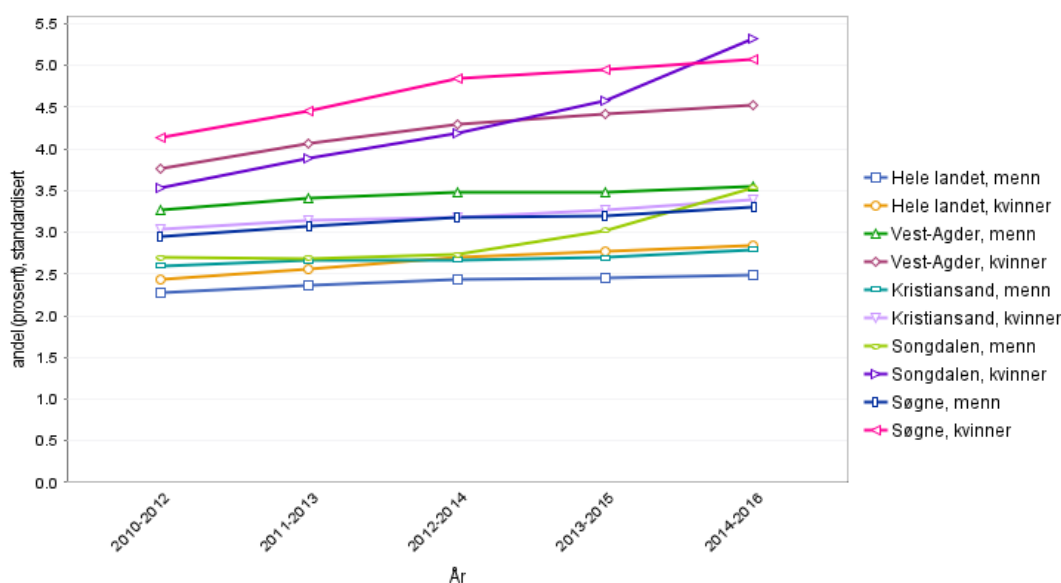
Dette er sammensatte problem, men de mest sentrale arenaene når disse utfordringene skal jobbes med er foreldre, barnehage og skole. Inntektsforhold, arbeidsledighet og utdanningslengde har også betydning for sosiale ulikheter i helse. Nasjonale tall tilsier at de sosiale helseforskjellene øker.

4.2 Utenforskap

Høy andel uføre

Flere unge uføre (18-44 år) enn landssnittet. Kristiansand ligger 16 % over landssnittet (12 % for menn og 19 % for kvinner). Søgne ligger 57 % over landssnittet (32 % menn og 79 % kvinner) og Songdalen ligger 66 % over landssnittet (42 % menn og 87 % kvinner).

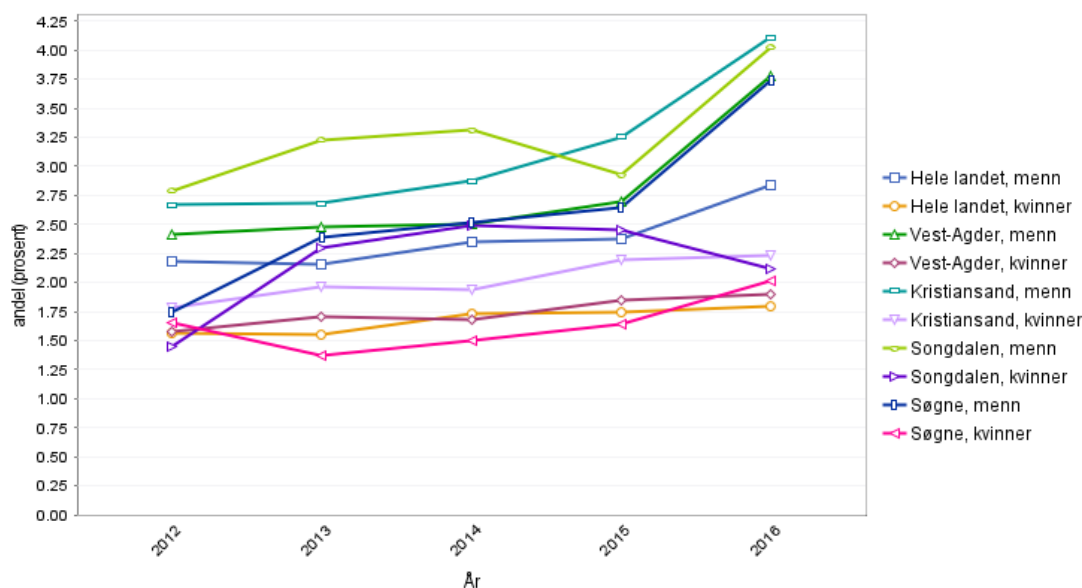
Det er en høy andel uføre i kommunene og andelen uføre er høyest for kvinner i alle tre kommuner.

Figur 12. Mottakere av uføretrygd og arbeidsavklaringspenger- varig uførepensjon, 18-44 år. Kilde, KommuneHelse statistikkbank- Folkehelseinstituttet (FHI).

Arbeidsledige

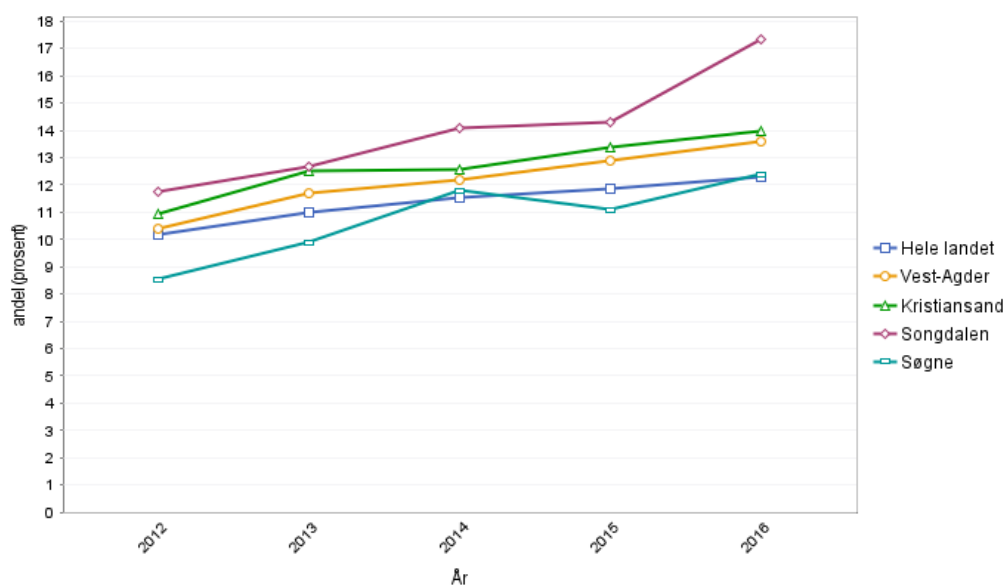
Andel arbeidsledige er lavere blant kvinner enn for menn. Sammenligner vi tallene med landet som helhet har Kristiansand 37 % høyere andel arbeidsledige enn landet for øvrig (45 % menn og 0,5 % kvinner). Søgne ligger 24 % over landssnittet (32 % menn og 12 % kvinner). Songdalen ligger 34 % over landssnittet (42 % menn og 18 % kvinner). Regionplan Agders utfordringsbildet viser også til lav yrkesdeltagelse samt mange deltidsstillinger hos kvinner.

Figur 13. Arbeidsledige 15-74 år. Kilde, FHI.

Lavinntektsfamilier

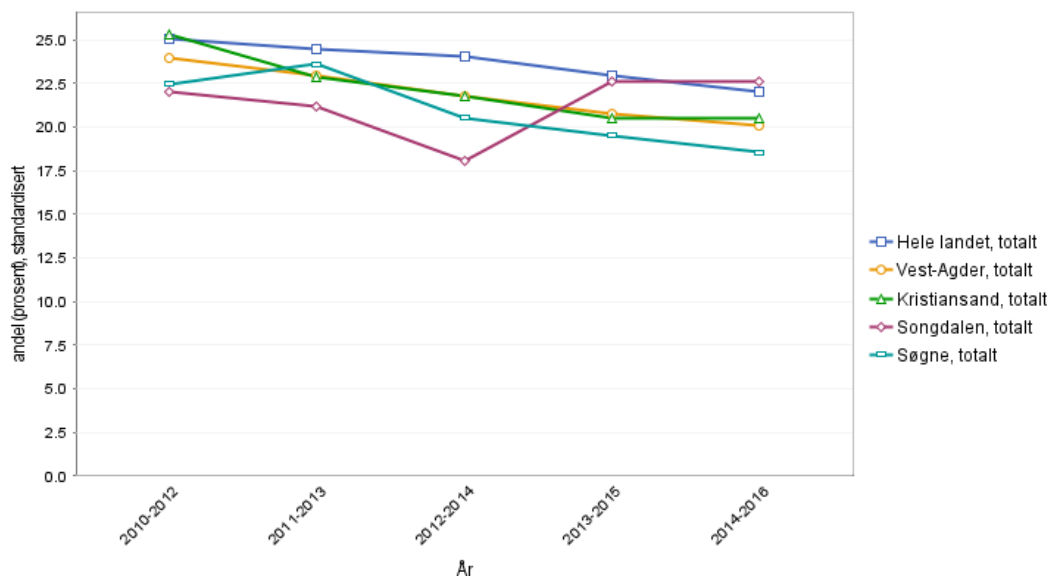
Det er en høy andel barn (0-17 år) som bor i lavinntektsfamilier. Kristiansand ligger 14 % over landssnittet, Songdalen 41 % over landssnittet og Søgne ligger på landssnittet.

Figur 14. Lavinntekts husholdninger med barn 0-17 år. Kilde, FHI.

Frafall i videregående skole

Det er en nedgang i frafall i videregående skole i både Kristiansand og Søgne, men en økning i Songdalen. (Gjelder gjennomføring, 5år normert tid). Det er fortsatt høyt frafall på yrkesfag.

Figur15. Frafall i videregående skole. Kilde, FHI.

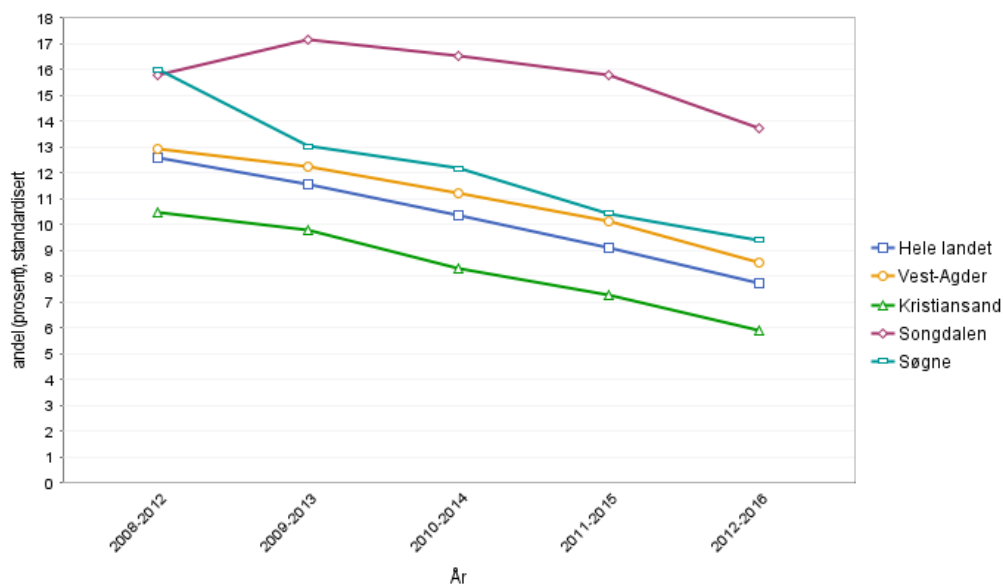
4.3 Sosial ulikhet i helse

Sosial ulikhet i helse beskrives som systematiske forskjeller i helsetilstand og som følger sosiale og økonomiske kategorier (særlig yrke, utdanning og inntekt). Og den måles oftest ved at en studerer sammenhengen mellom helse og de sosioøkonomiske faktorene (Folkehelse rapporten, 2018 Fhi).

Det er en lang rekke ressurser som har direkte eller indirekte påvirker helsa. Faktorer som økonomi og arbeid, har komplekse påvirkningsveier til helse. Andre faktorer som, tobakk og fysisk miljø, er enklere og mer direkte i sin helsepåvirkning. I hovedsak er det påvirkningsfaktorene som kommer først, og helsen er en konsekvens av denne påvirkningen.

Røyking

Det er en høy andel kvinner som røyker under svangerskapet. I Kristiansand er denne andelen 24 % under landssnittet, men Søgne ligger 21 % over landssnittet og Songdalen 77 % over landssnittet. Det positive er at andel kvinner som røyker i svangerskapet er på vei ned.

Figur 16. Andel kvinner som røyker i svangerskapet. Kilde, FHI.

Fedme

Utviklingen av fedme er en utfordring, og tendensen er økende. Overvekt eller fedme rammer 1 av 5 barn, 1 av 4 ungdom og ca. 2 av 3 voksne. Overvekt og fedme er risikofaktor for en rekke fysiske og psykiske lidelser. Personer med lav sosioøkonomisk status har større grad av overvekt. Det er ca. 10 % flere overvektige kvinner enn menn.

Depresjon/psykiske plager

Depresjon/psykiske plager er økende problem blant unge og voksne. Det er flere kvinner enn menn som er brukere av primærhelsetjenesten grunnet psykisk uhelse. Psykiske lidelser er den vanligste årsaken til å bli varig arbeidsufør tidlig i livet. Ungdata-undersøkelsene viser at en høy andel ungdommer angir psykiske symptomer eller plager, med en betydelig kjønnsforskjell; mer enn doblet andel jenter. De tre ungdataundersøkelsene indikerer at andelen ungdom med høy grad av depressivt stemningsleie er stigende.

4.4 Helse og adferd

Alkohol er årsak til betydelig mer helsemessige og sosiale problemer i samfunnet enn narkotika. De ti prosentene som drikker mest, står for om lag halvparten av det totale forbruket. Jo høyere alkoholforbruket er i befolkningen, jo flere er det som har et risikofylt alkoholbruk. Totalforbruket er derfor en god indikator på hvor mange som har et svært høyt alkoholinntak, og dermed økt risiko for helsemessige og sosiale skader (Kilde: khp.fhi.no 2018)

Alkohol

Mellom 10-20 % av befolkningen får en ruslidelse i løpet av livet. Skadelig bruk eller avhengighet av alkohol er den hyppigst forekommende ruslidelsen i Norge. Ungdataundersøkelsen viser at ungdom i alle tre kommuner ligger godt under landsnittet når de rapporterer om de har vært beruset.

4.5 Demografi

De kommende tiårene vil antallet alderspensjonister øke raskere enn antallet i arbeid. Dette vil øke den årlige forsørgerbyrden for den arbeidende delen av befolkningen og vil samtidig gi finansierings- og prioriteringsutfordringer og påvirke verdiskapingen og velferdsutviklingen.

Økningen i antall eldre spesielt etter 2020 vil gi varig endring i aldersstrukturen og sykdomsbildet, preget av økt forekomst av prognoser med sammensatte lidelser og aldersrelaterte sykdommer som demens.

Helse- og omsorgssektoren står foran store utfordringer. «Samhandlingsreformen» har for lengst medført oppgaveoverføringer fra sykehus til kommunene, og dette vil trolig bare øke på. Befolkningen stiller i økende grad store krav til helse- og omsorgstjenestene.

Det har skjedd en betydelig forbedring innenfor kreftbehandling de siste 50 årene, men i samme periode har antall krefttilfeller økt kraftig slik at vi nesten ikke finner redusert dødelighet av kreftsykdommene. Effektene av bedret behandling «spises opp» av økt kreftforekomst. For en generasjon siden forårsaket «hjerte-karsykdommer» og «kreftsykdommer» like mange dødsfall før fylte 75 år, i dag er kreft som dødsårsak dobbelt så vanlig som å dø av hjertelidelser i samme aldersgruppe.

Økningen i antall eldre, i tillegg til økt aldersjustert forekomst av kreft, betyr det at det nok vil bli ca. dobling av antall krefttilfeller rundt 2030. Tilsvarende økning som for kreft må vi forvente oss for alle de sykdommene vi kjenner til som øker betydelig i forekomst med alder (hjerneslag, hjerteinfarkt, demens, type-2 diabetes, nyresvikt, KOLS, grå stær, grønn stær, tannlidelser, etc.). Dette vil utfordre kommunen når det gjelder tverrfaglig kompetanse og utvikling av tjenestetilbud som er tilpasset økt forekomst av eldre brukere med et komplekst sykdomsbilde.

Antallet personer med demens vil dobles i den norske befolkningen fram til 2040. Dette er kanskje det enkeltstående utviklingstrekket som vil få størst konsekvenser når det gjelder behovet for helse- og omsorgstjenester framover.

5 Klima, sårbarhet og risiko

5.1 Risiko- og sårbarhetsanalyse og klimatilpasning

Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) vurderer sannsynligheten for at uønskede hendinger skal oppstå, hvordan dette påvirker kommunen, samt vurderer planbehov og tiltak.

Kommunenes viktigste oppgave er å sikre liv og helse. ROS-analysen viser et komplekst og sammensatt bilde, og belyser hvor sårbart samfunnet er mot utfall av kritisk infrastruktur.

Både ROS-analysen og **Klimatilpasningsstrategi for nye Kristiansand** viser at klimaet er i endring og de potensielle konsekvensene for samfunnet er betydelige. Norge har de siste 10-15 årene blitt rammet av flere alvorlige hendelser. De siste årene har det lokalt vært en rekke alvorlige hendelser som f.eks. ekstreme nedbørmengder, store flommer, utfall av kritisk infrastruktur og branner. Ekstremvær-hendelsene som har preget Sørlandet den siste tiden kan sees i sammenheng med klimaframskrivninger, hvor været i gjennomsnitt vil bli varmere og våtere, og ekstremhendelser blir hyppigere og mer intense.

Klimaprofil Agder, utarbeidet av Norsk klimaservicesenter, viser til at det er økt sannsynlighet for mer intens og hyppigere, kraftig nedbør. Det ventes flere og større regnflommer, det er økt fare for jord-, flom- og sørpeskred, og utfordringene med stormflo ventes å øke. Det er også mulig økt sannsynlighet for tørke om sommeren, hyppigere vinterisganger, våtsnøskred og kvikkleireskred. Det er sannsynlig at vi vil oppleve hyppigere og kraftigere ekstremvær i framtiden, også i områder av kommunen som tidligere ikke har vært utsatt.

De potensielle kostnadene for liv, helse og materielle verdier er betydelige, også for nye Kristiansand. Kommunen har derfor et ansvar for å ta klimaendringene på alvor og for å begrense konsekvensene for kommunen og dens innbyggere og næringsliv.

Konsekvensene er blant annet utfall av kritisk infrastruktur, hovedsakelig kraft og elektronisk kommunikasjon. Parallelt med den utviklingen, er det stort fokus på digitalisering. Det innebærer at flere samfunnskritiske funksjoner og tjenester øker avhengigheten til kritisk infrastruktur, og kravet om robusthet og robusthet øker tilsvarende. Dette gjelder særlig for kommunens helse- og omsorgstjenester og deres brukere. Den demografiske utviklingen fører til økende antall eldre demente som bor hjemme og som ikke kan forventes å ha god egenberedskap ved ekstremvær og utfall av strøm og velferdsteknologi. Det blir også flere som faller inn under sårbare grupper i framtiden. Utfall av kraft og e-kom vil kunne være kritisk for den voksende gruppen.

5.2 Klimavennlig utbyggingsmønster

På bakgrunn av gjeldende klimaavtaler skal nye Kristiansands redusere klimautslippene med 40% innen 2030 og 80-90% innen 2050. Norge skal frem mot 2050 redusere klimagassene med 80-95 % for å bli det som er kalt et lavutslippssamfunn. Dette betyr at det må arbeides raskt og strategisk for å redusere klimagassutslippene både fra kommunens virksomheter og fra kommunen som geografisk område.

Den største enkeltkilden til klimagassutslipp i Kristiansand er lette kjøretøy i veitrafikken (Miljø- og klimamelding for Kristiansand 2018). Det er nær sammenheng mellom utvikling i arealbruk og

transportbehov. Hvordan boliger, arbeidsplasser, handel og ulike tjenestetilbud er plassert i forhold til hverandre er den sterkeste driveren for etterspørselen etter motoriserte transportformer.

Hvis nye arbeidsplasser, boliger, handel og service plasseres i de ytre delene av en by så fører dette som hovedregel til vesentlige mer biltrafikk, vekst i energibruk, mer lokal luftforurensning og økte klimagassutslipp, sammenliknet med om slike aktiviteter etableres sentralt i byen.

5.3 Utvikling i tettstedsareal

Byspredning defineres som at en by vokser ved utbygging av ubebygde områder i byens randsoner. SSB oppdaterer tettstedsavgrensningene⁷ hvert år. Dette gir et godt grunnlag til å følge med i hvor mye byen spres. Per 1.januar 2017 var tettstedsarealet i nye Kristiansand 46,27 km² hvorav 80 % i Kristiansand, 7 % i Songdalen og 13 % i Søgne.

Areal i km ²	2008	2017
Kristiansand	39,06	36,76
Songdalen	2,73	3,34
Søgne	7,01	6,17
SUM	48,80	46,27

Bosatte - i tettsted	2008	2017
Kristiansand	75 852	86 218
Songdalen	3 644	4 809
Søgne	8 557	9 763
SUM	88 053	100 790

Bosatte - alle	2008	2017
Kristiansand	78 919	89 268
Songdalen	5 728	6 568
Søgne	10 050	11 321
SUM	94 697	107 157

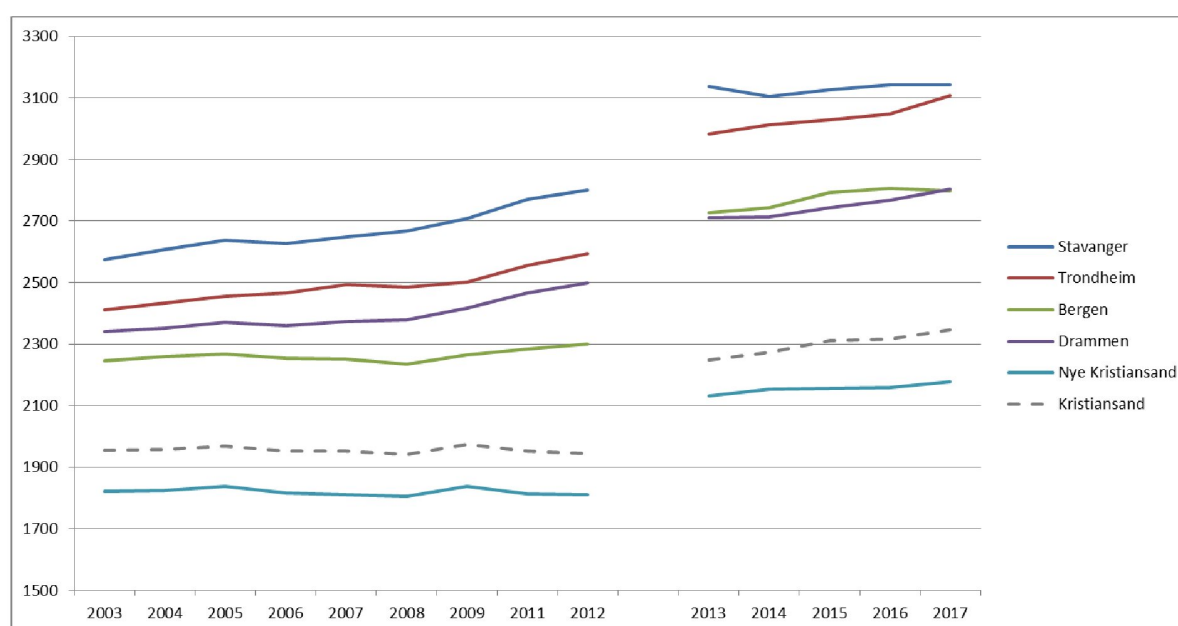
At det er store forskjeller i utbyggingsmønster mellom de tre kommuner blir tydelig når en ser på andel av den totale befolkningen som bor i tettsted. I Kristiansand bor 97 % av totalbefolkningen

⁷ Tettsteder er geografiske områder som har en dynamisk avgrensning, og antall tettsteder og deres yttergrenser vil endre seg over tid avhengig av byggeaktivitet og befolkningsutvikling.

Tettstedsdefinisjonen: En hussamling skal registreres som et tettsted dersom det bor minst 200 personer der (ca. 60-70 boliger). Avstanden mellom husene skal normalt ikke overstige 50 meter. SSB oppdaterer tettstedsavgrensningene hvert år. Fra og med tettstedsstatistikken 1. januar 2013 har SSB tatt i bruk en ny metode for avgrensning av tettsteder. Den nye metoden gir en mer nøyaktig avgrensning, der tettstedenes yttergrenser (randsonen) i større grad vil følge grensene til veier og bebygde elementer, som tomtegrenser. Endringen medfører et tidsseriebrudd i statistikken.

innenfor tettstedsgrensen. Og denne andelen har vært stabil de siste årene. Songdalen har et mye mer spredt bosettingsmønster. Andelen av befolkningen som bor i tettsted er 73 %. Det har skjedd fortetting i Songdalen i det siste. Andelen innenfor tettstedsgrensen var 64 % i 2004. Søgne ligger midt mellom Kristiansand og Songdalen. Her bor 86 % av befolkningen i områder som SSB har definert som tettsted. Også her har det vært økning siden 2003, men mindre enn i Songdalen. Andelen var 83 % i 2003.

Antall innbyggere per km² tettsted er en indikasjon om grad av fortetting. Grafen nedenfor viser tall for utviklingen i nye Kristiansand og sammenligner utviklingen med Stavanger, Trondheim, Bergen og Drammen. Tettheten i nye Kristiansand er mye lavere enn i andre store kommuner. I nye Kristiansand er gjennomsnittlig antall personer per km² tettsted ca. 2200. I Stavanger er det ca. 3150 personer per km².

Figur 17. Utvikling i antall bosatte pr. km² i tettsted i nye Kristiansand og utvalgte store byer i Norge i perioden 2003 - 2017. Kilde: SSB (SSB har forbedret og justert metoden for avgrensing av tettsteder; Dette innebærer brudd i tidsserien slik at utviklingen av tettstedsarealer og antall bosatte innenfor tettstedsarealene før og etter 2013 ikke er direkte sammenlignbare).

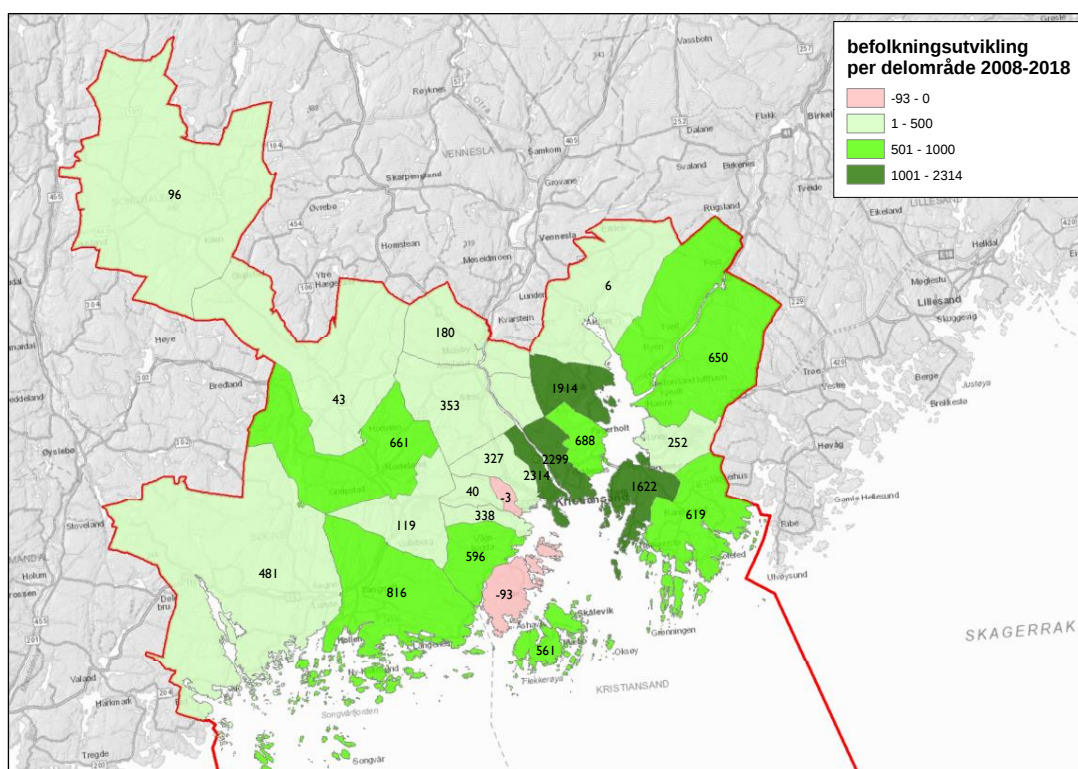
At nye Kristiansand er så mye lavere i tetthet enn de andre bykommunene forklares ikke bare på grunn av sammenslåing med Songdalen og Søgne, som har lavere tetthet. I perioden 2003-2012 var tettheten i nye Kristiansand gjennomsnitt 1800 personer. I Kristiansand før sammenslåing var tettheten høyere enn i nye Kristiansand, men mye lavere enn andre store byer, rundt 1950 personer per km².

I perioden 2013-2017 er gjennomsnittet for nye Kristiansand 2150 personer per km². I Kristiansand før sammenslåing var gjennomsnitt 2300, fortsatt mye lavere enn de andre fem kommuner.

5.4 Befolkningsutvikling per delområde

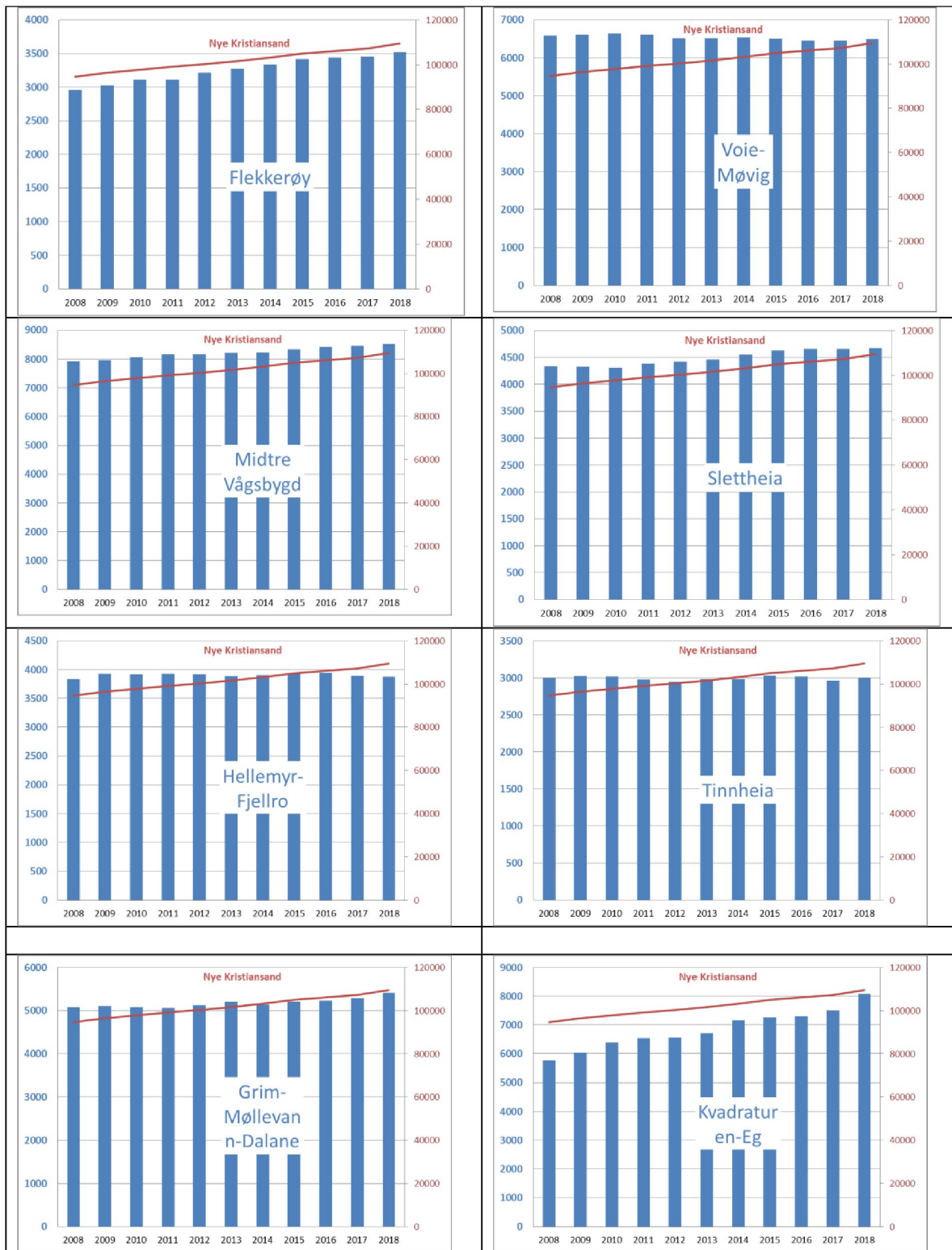
Prosessene som ligger bak befolkningsutviklingen er mangfoldige, endrende boligpreferanser blant annet på grunn av eldende befolknings sammensetning, boligutbygging osv. Dette gjør at veksten fordeles ujevnt i kommunen. Kartet nedenfor viser utvikling per delområde i den nye kommunen for perioden 2007-2018. Befolkningsveksten har vært størst i Kvadraturen/ Lund, Justvik og Indre Randesund.

Veksten i antall innbyggere i Songdalen og Søgne har for det meste vært i sentrale strøk. I Songdalen fant mesteparten av veksten sted i delområde *Nodeland*. I Søgne var veksten størst i delområde *Søgne Østre* som omfatter Tangvall. Det er to delområder i Kristiansand som har gått ned i antall innbyggere det siste ti årene er Voiebyen (Ytre Vågsbygd) og Tinnheia.

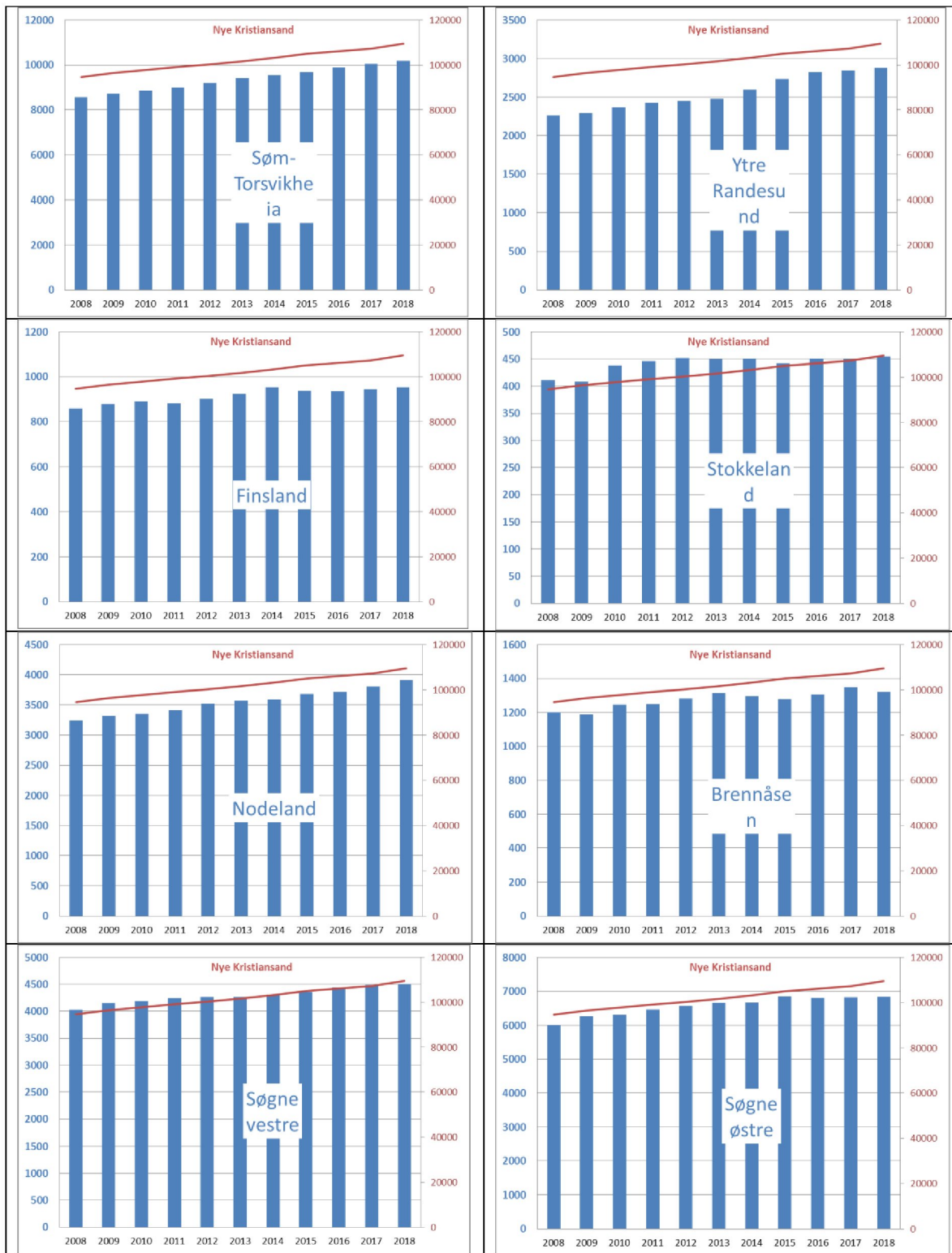

Figur 18. Befolkningsutvikling per delområde 2008-2018 i nye Kristiansand. Kilde SSB, Bearbeidet av Kristiansand kommune.

Grafene under viser befolkningsutvikling per delområde per år, sammenlignet med utvikling i nye Kristiansand.

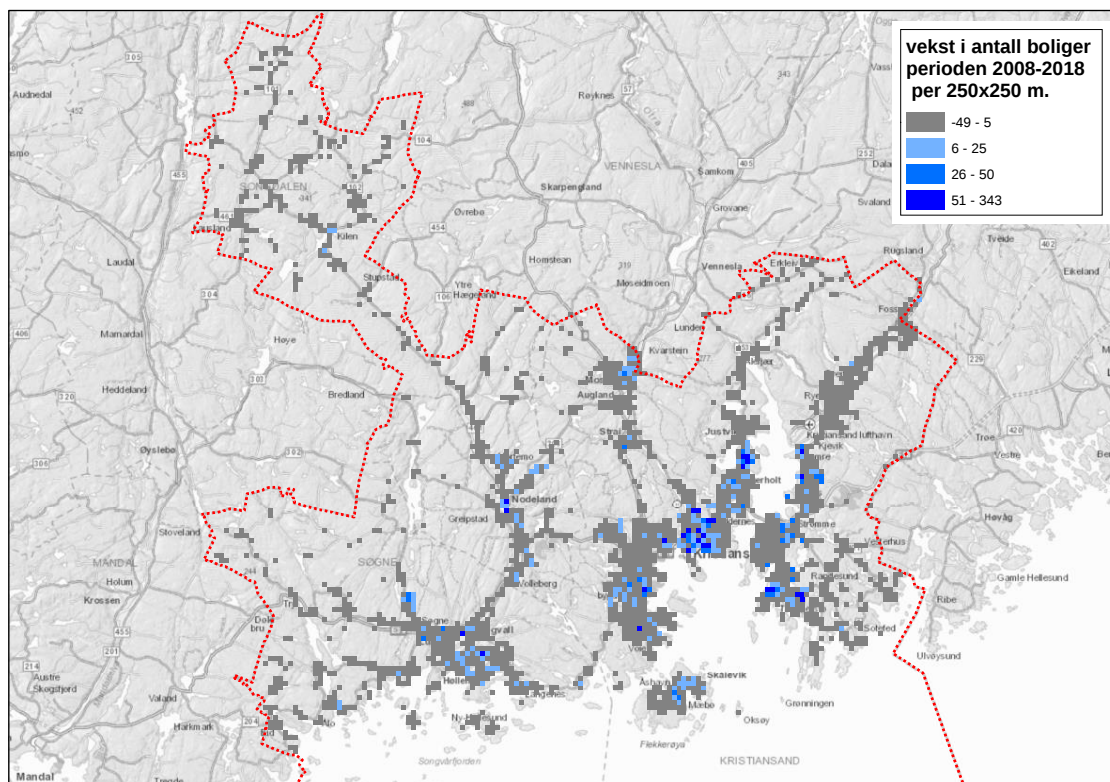

Nybygg av bolig er bare en del av forklaring når det gjelder befolkningsutvikling/ vekst.

Kartet nedenfor viser hvor vekst i antall boliger fant sted i perioden 2008-2018. Det er de blå firkanter som hadde markant vekst i antall boliger. Kartet viser først og fremst hvor stabil antall boliger er.

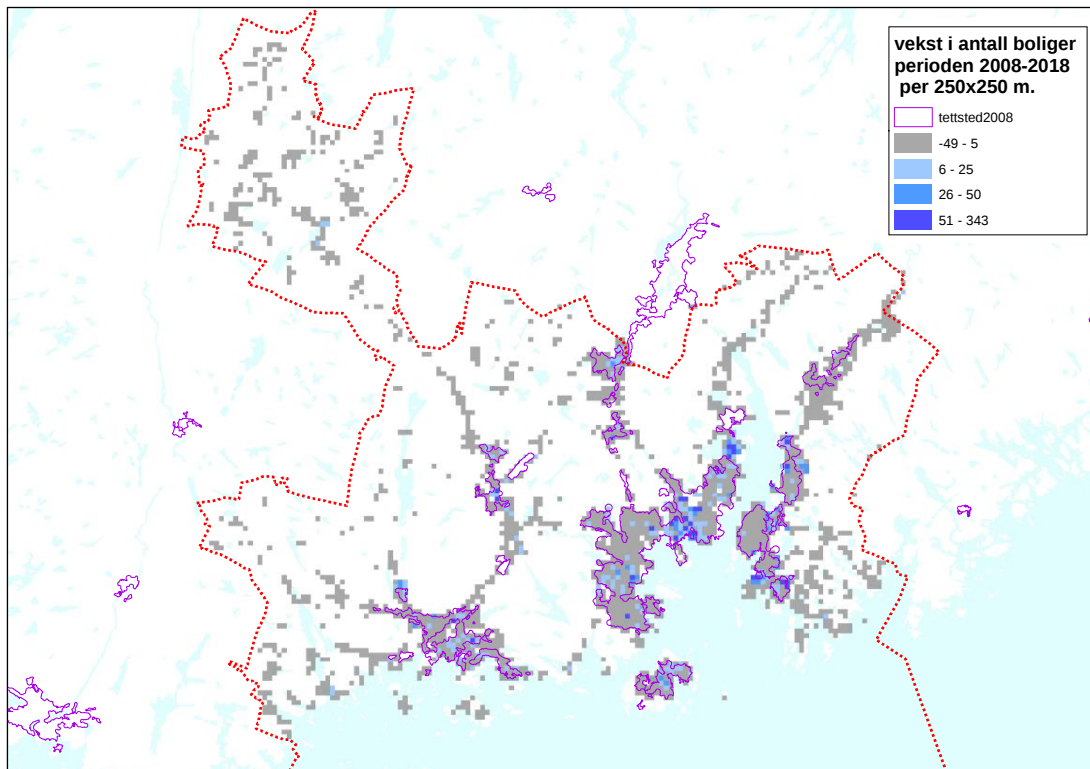
I alle grå firkanter som er 250x250 m. har veksten vært marginal, maks 5 ekstra boliger i løpet av ti år. Disse grå firkanter utgjør 90 % av alle firkanter med boligvekst. Vekst i antall boliger har vært særlig høy i sentrale strøk i Kristiansand (Kvadraturen og Lund), Dvergnes og Justvik.

Figur 19. Vekst i antall boliger i nye Kristiansand i perioden 2008-2018 per 250x250m. Kilde SSB, bearbejdet av Kristiansand kommune.

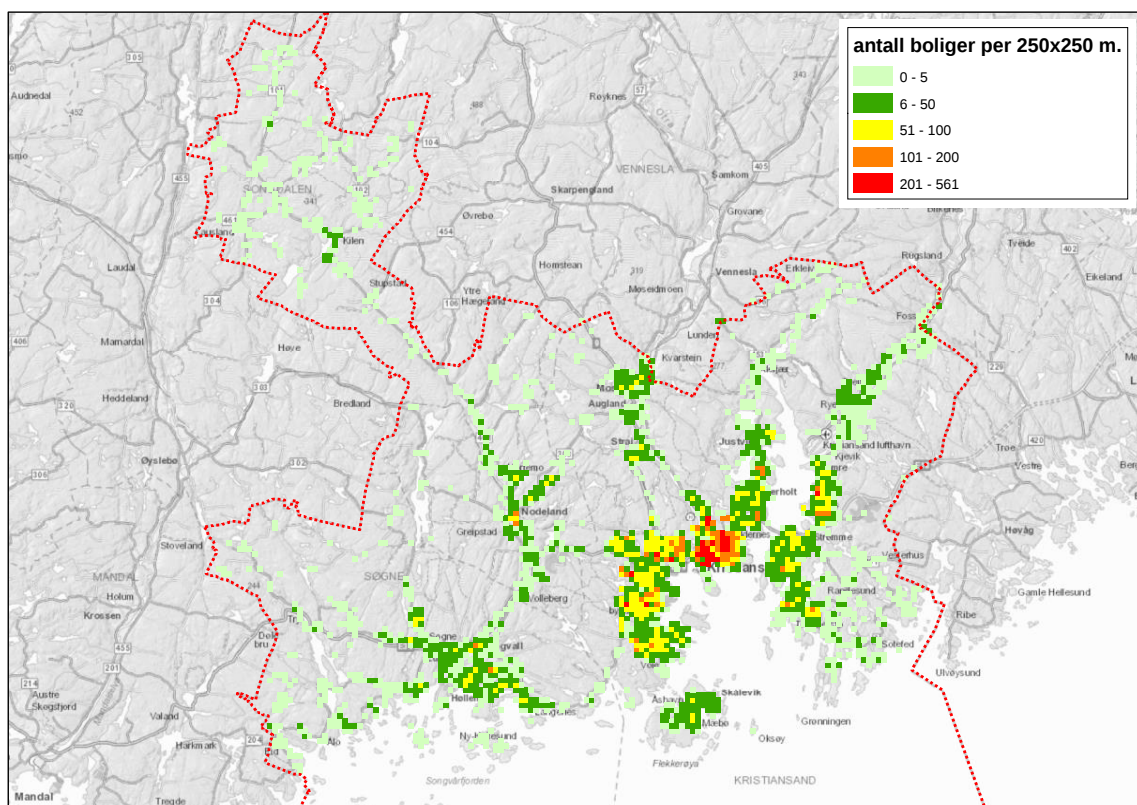
Kartet nedenfor viser rutenettstatistikk med vekst i antall boliger i perioden 2008-2018 sammenlignet med tettstedsavgrensning i 2008, for å undersøke hvor boligveksten fant sted, innenfor eller utenfor eksisterende tettstedsareal.

I Kristiansand skjedde 85 % av veksten i antall boliger innen tettstedsgrænse for 2008. I Songdalen var veksten mer spredd, men 71 % av veksten fant sted innen tettstedet. Søgne er nesten på samme nivå som Kristiansand med 83 % vekst innenfor tettstedsgrænse.

Figur 20. Vekst i antall boliger i perioden 2008-2018 per 250x250m innefor tettstedsgrensen. Kilde SSB, bearbeidet av Kristiansand kommune.

Kartet nedenfor viser bolig-intensiteten. De grønne områder har lav intensitet. De røde områder har høyest intensitet. Som forventet er intensiteten høyest i sentrale strøk i Kristiansand. Men tettheten er stort sett høyere i Kristiansand enn i Søgne og Songdalen. Som vist ovenfor har Søgne en høyere tetthet enn Songdalen. Særlig Finstrand i nord-vestlige delen av nye Kristiansand er tettheten lav. Men rundt Nodeland blir det tydelig at noen områder er tettere. Dette er delvis forklart med bygging av boligblokk i sentrum.

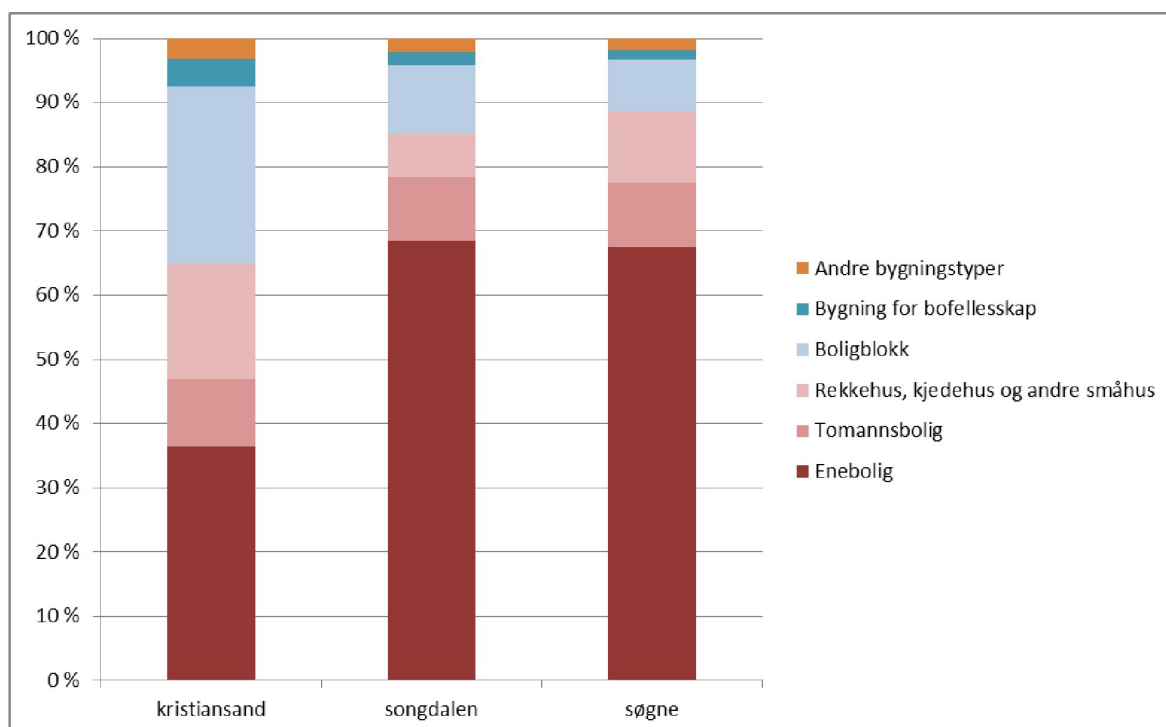

Figur 21. Variasjon i boligintensitet i perioden 2008-2018 per 250x250 m. Kilde SSB, bearbejdet av Kristiansand kommune.

6 Boligbehov

6.1 Boligsammensetning

Grafen nedenfor viser stor forskjell i boligsammensetningen mellom Kristiansand, Søgne og Songdalen, hvor de siste to ligner veldig på hverandre. Andelen eneboliger i Søgne og Songdalen er nesten 70 %, mens den er 35 % i Kristiansand. Andel boligblokker i Kristiansand er 28 %, mens den er rund 10 % i Søgne og Songdalen. De siste årene har antall boliger i boligblokk økt enormt i disse to kommunene. I 2008 fantes det omtrent 80 i hver kommune. Nå er det omtrent 400 i Søgne og 300 i Songdalen.

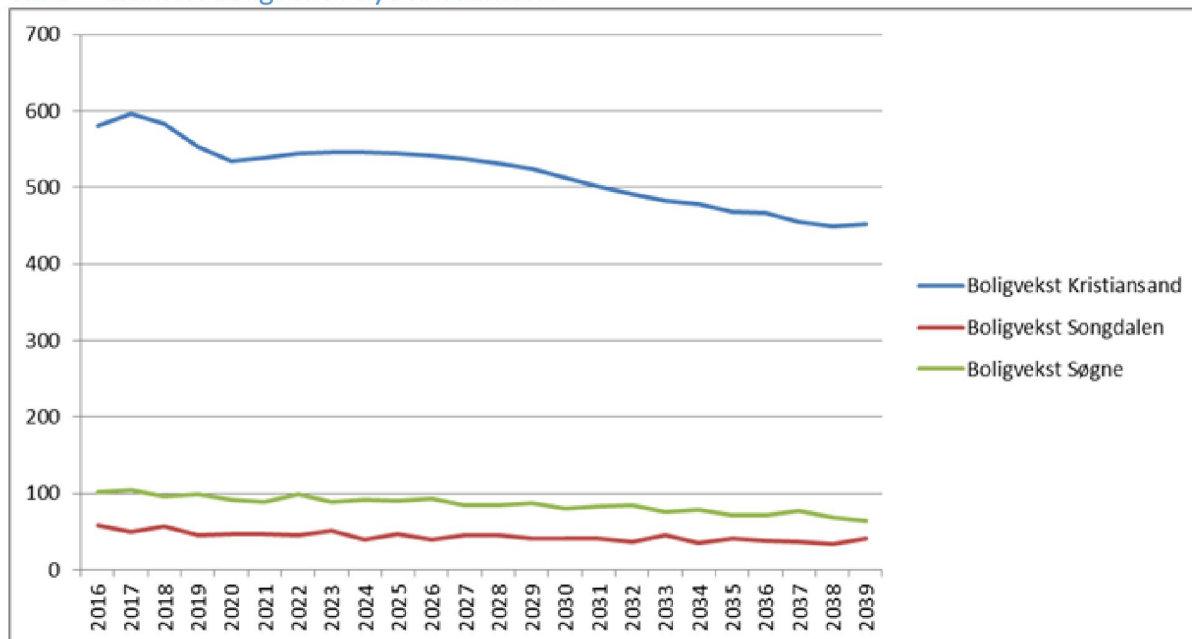
Figur 22. Boligsammensetningen i Kristiansand, Songdalen og Søgne. Kilde SSB.

6.2 Boligarealreserver

Befolkningen i de tre kommunene utgjør pr. 1.1.2018 109 438 innbyggere. Estimert befolkning i 2040 er 132 045 innbyggere⁸. For øvrig er forventet antall innbyggere for året 2040 nedjustert siden 2016. Da var forventet antall innbyggere i nye Kristiansand 137 235. Befolkningsveksten er nå antatt å være cirka 22 600. Hvis gjennomsnitt antall innbyggere antas å være 2 personer per bolig er estimert samlet boligbehov fram til 2040 er på om lag 11 300 boliger.

⁸ Prognoseår 2018 og MMMM alternativ

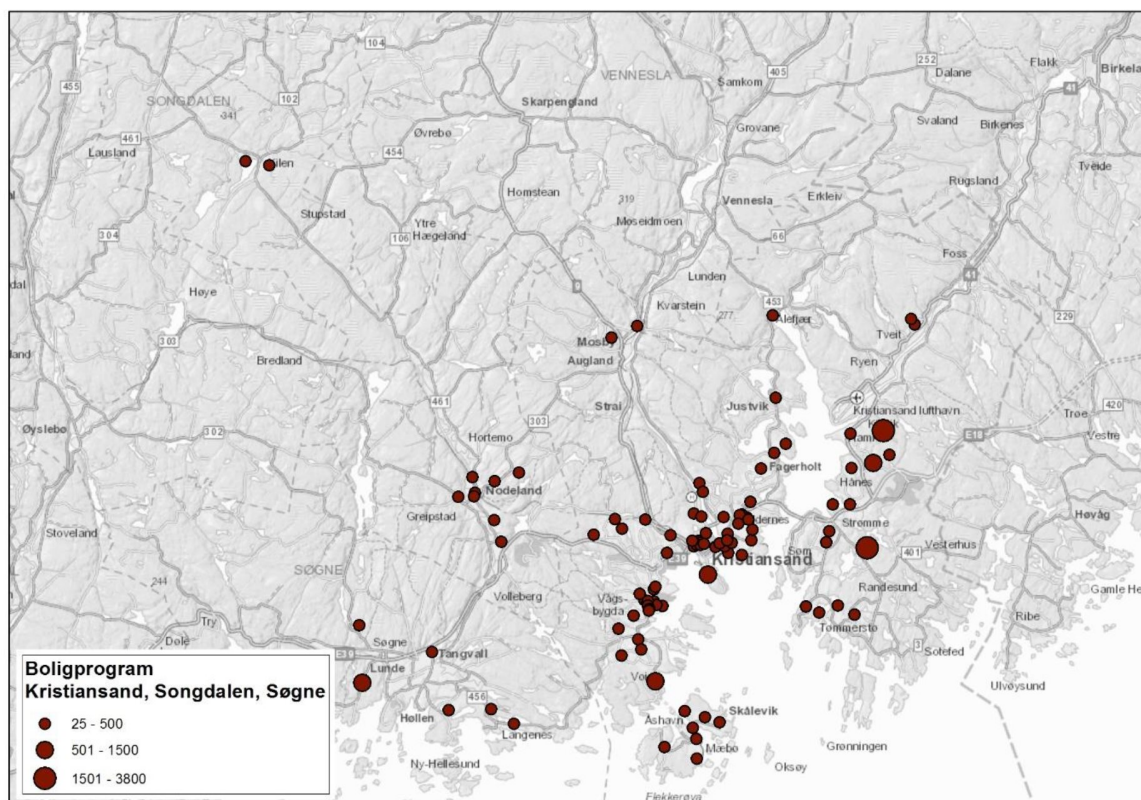
6.2.1 Estimert boligbehov nye Kristiansand

Figur 23. Estimert boligbehov pr. kommune ut fra 2 personer pr. bolig. Kilde SSB, bearbejdet av Kristiansand kommune.

6.2.2 Samlet boligarealreserve

Samlet for de tre kommunene er boligreserven på om lag 20000 boliger pr. i dag. Dette er kun den totale boligarealreserven, og tar ikke hensyn til den geografiske fordelingen innad i nye Kristiansand.

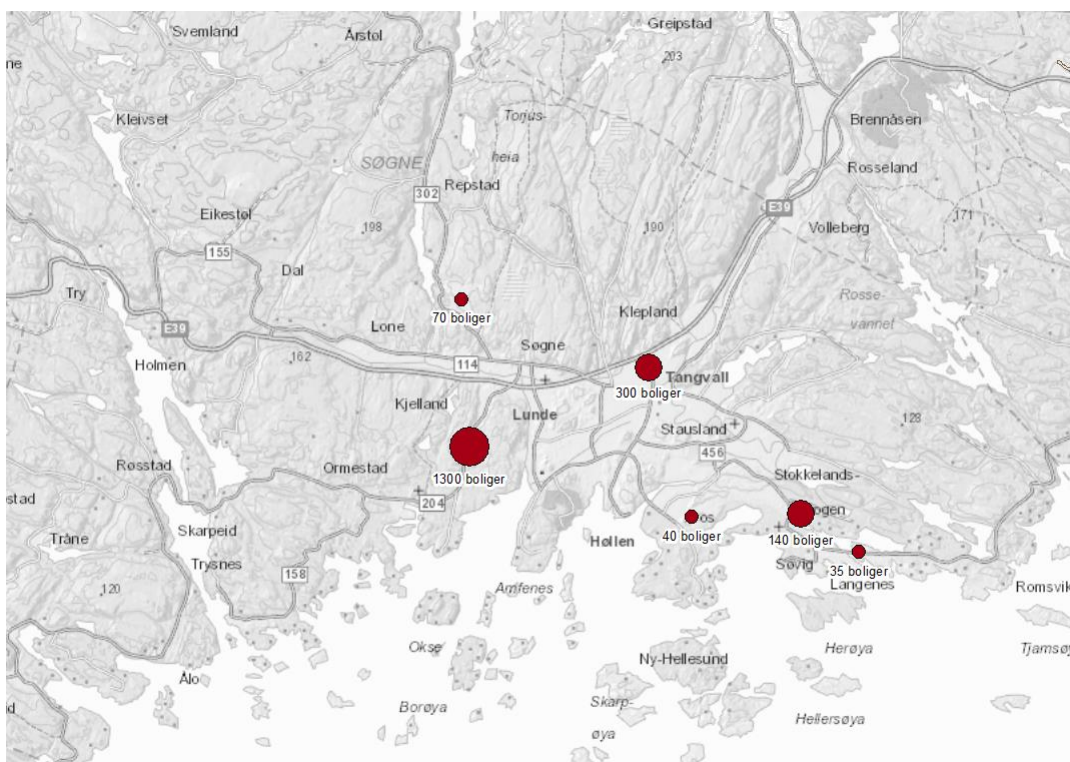

Figur 24. Samlet boligreserve i nye Kristiansand. Kilde SSB, bearbejdet av Kristiansand kommune.

Søgne

I Søgne er det flere større boligutbyggingsområder som ikke er igangsatt. Disse varierer i størrelse, men for de større utbyggingsområdene er det totalt en boligreserve på om lag 1900 boenheter. Disse fordeler seg slik:

- Øygardsheia 140
- Kilenesheia 35
- Vedderheia 70
- Kjellandsheia 1300
- Årosskogen 40
- Tangvall 300

Figur 25. Boligreserve i Søgne. Kilde SSB, bearbejdet av Kristiansand kommune.

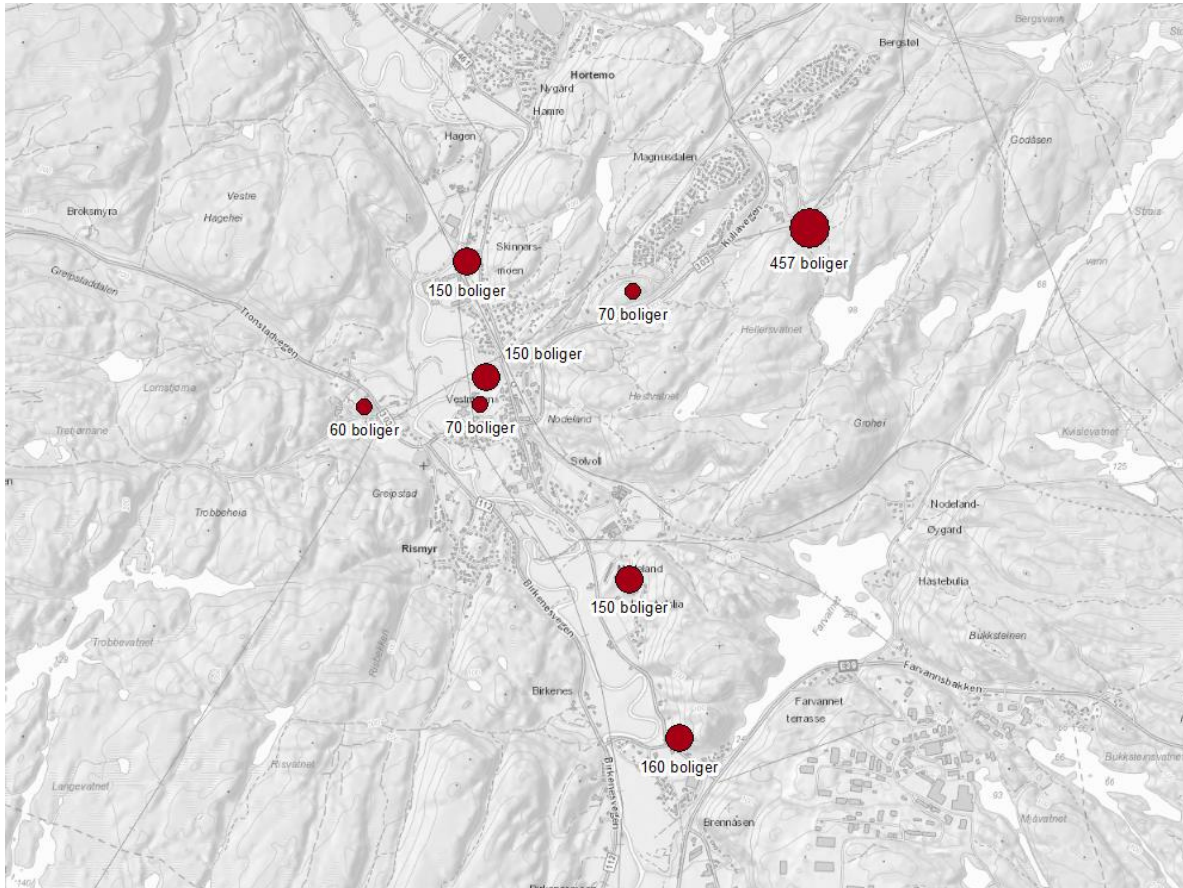
Songdalen

I Songdalen er det flere områder som er under regulering, mens andre er igangsatt. Den gjenstående boligarealreserven per i dag er på om lag 1300 boenheter. Disse fordeler seg slik:

- Vestmoen 70
- Midtheia 70
- Nodelandsheia øst 457
- Kilen øst 25
- Mebakken 60
- Nodeland Syd-2 150
- Brennåsen terrasse 160
- Storeneset 150 (ikke vedtatt)

- Dyrskuplassen 150 (ikke vedtatt)
- Neset 50 (ikke vedtatt)

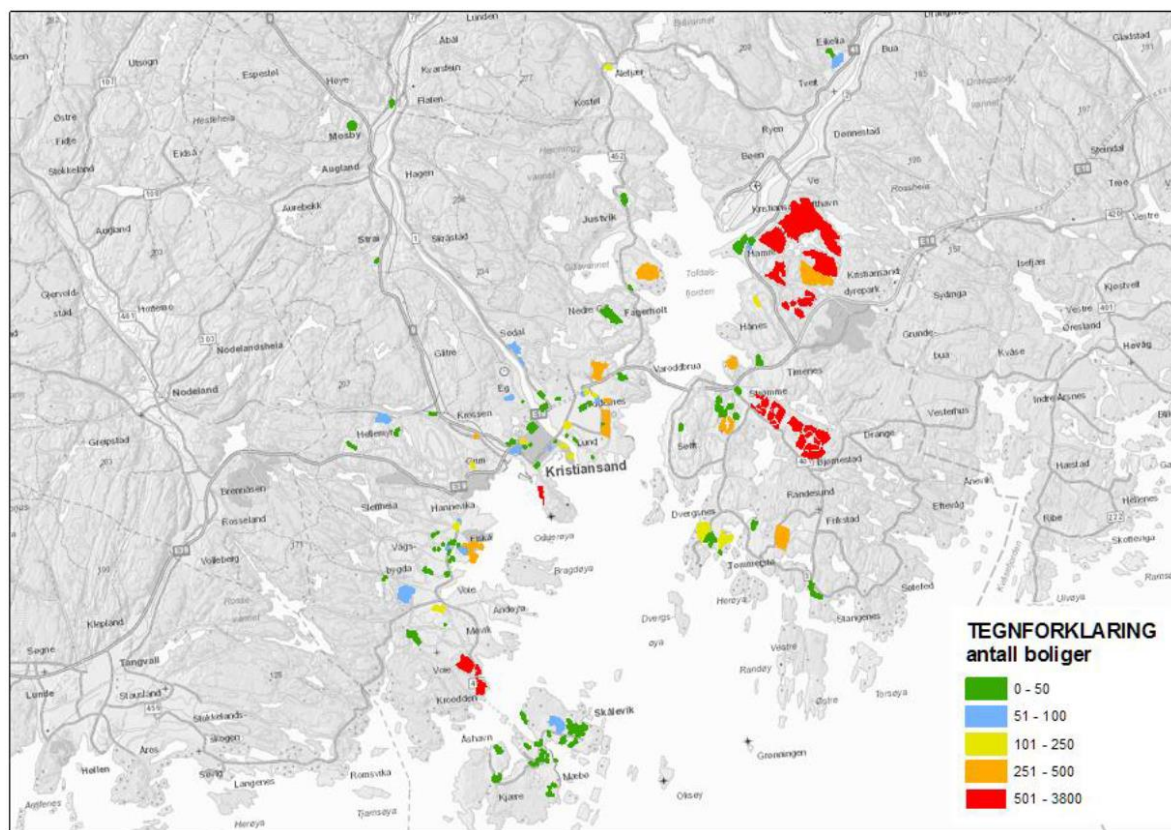
Det ser ut til at Songdalen bygger relativt konsentrert rundt Nodeland sentrum. I tillegg som er det to boligprosjekter rundt lokalsentrene Kilen, Kilen øst med 25 boliger og Neset med 50 boliger.

Figur 26. Boligreserve i Songdalen. Kilde SSB, bearbejdet av Kristiansand kommune.

Kristiansand

Oversikt over Kristiansand kommunens utbyggingsområder til boligformål fremgår av forslag til boligprogram 2019-2022. Der fremgår det at kommunen har god tilgang på områder som kan tilrettelegges for utbygging. Utfordringen for kommunen er at det er mange utbygginger som er ønsket realisert ganske raskt, samtidig som flere av områdene er avhengig av kommunalt tilrettelegging av teknisk og sosial infrastruktur.

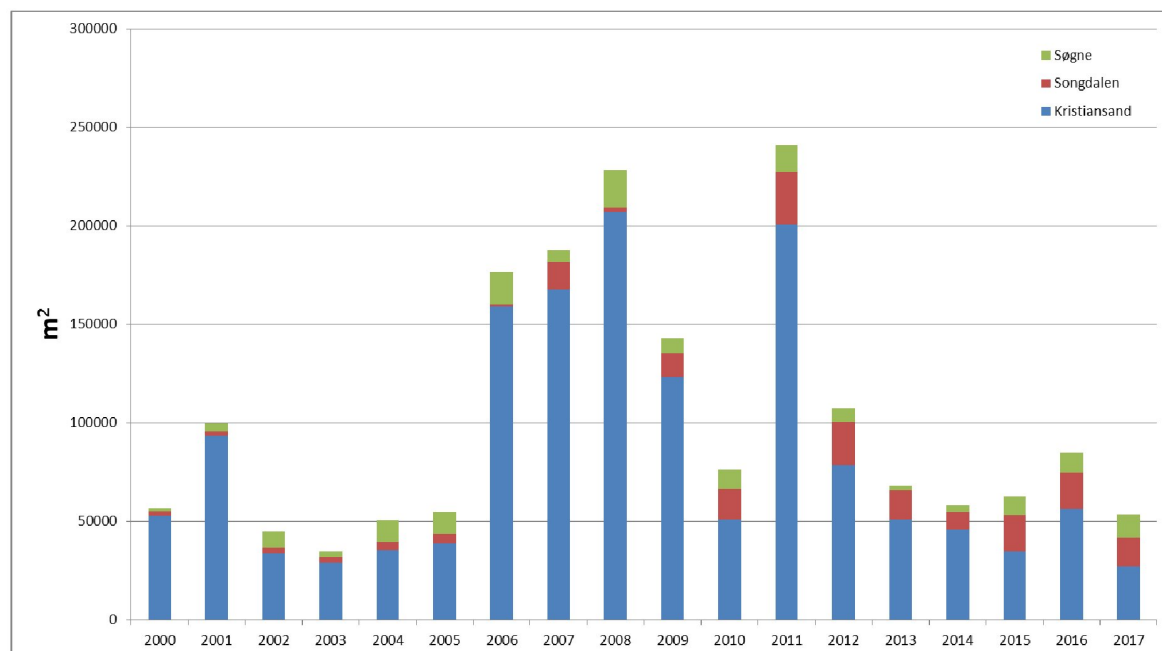
Figur 27. Boligutbyggingsområdenes geografiske plassering, vist med antall boenheter innen områdene. Kilde SSB, bearbejdet av Kristiansand kommune

Figuren viser at det er god boligarealreserve innenfor alle bydeler og spesielt øst i kommunen. Summen av hele boligprogrammet er 16 800 boliger.

7 Næringsarealer

Fra Strategisk Næringsplan Kristiansandsregionen (2014): Gjennom arbeidet med Regionalplan for Kristiansandsregionen 2010-2050 er ledige næringsarealer i Kristiansand analysert. Med dagens forbruk av næringsarealer har vi en arealreserve som vil vare i størrelsesorden 40 år.

Hvor mye til annet enn bolig bygges det faktisk? SSB publiserer statistikk om «Bruksareal til annet enn bolig, etter bygningstype». Grafen nedenfor viser utvikling i tid fra 2000 for Kristiansand, Songdalen og Søgne. I hele perioden skjedde mest utbygging i Kristiansand: 81%. Utbyggingstakten har gått veldig opp og ned. De siste fem årene er det igangsatt gjennomsnitt 50 dekar. Mye av det som er bygd i Kristiansand er bygd innen eksisterende bebyggelse: enten i Sørlandsparken (Sørlandssenteret) eller Kvadraturen og randsonen (Rådhuskvartal, Kvartal 32, Kjøita).

Figur 28. Bruksareal til annet enn bolig. Kilde SSB.

NYE KRISTIANSAND

Dato 12. februar 2019
 Saksnr.: 201807725-8
 Saksbehandler Stein Tore Sorthe

Saksgang

Arbeidsutvalg Nye Kristiansand
 Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand)

Møtedato

26.02.2019
 05.03.2019

Tilskudd, tilskuddsordninger, stipend og priser i nye Kristiansand kommune

Sammendrag

På kulturfeltet er økonomisk stimulans fra kommunen til eksterne aktører, et sentralt verktøy i arbeidet med å realisere målsettingene for utviklingen av lokalsamfunnet. For kommunalområdet *Kultur, frivillighet og innbyggerdialog* har det vært en prioritert oppgave å harmonisere forvaltningen av tilskudd, stipend og priser i god tid før 1.1.2020. Det er ønskelig at den nye kommunen kan tilby størst mulig forutsigbarhet så tidlig som mulig i sammenslåingsprosessen.

Sentralt i forvaltningen av tilskudd er å etablere et klart skille mellom avtaler om kjøp av tjenester og ordinære tilskudd. Tjenestekjøp omfattes av anbudsreglene i lov om offentlige anskaffelser, og et direkte tilskudd må derfor ikke baseres på forventning eller krav om konkrete gjenytelser til fordel for kommunen.

Programledelsen anbefaler at nye Kristiansand kommune viderefører kriteriene som formannskapet i Kristiansand vedtok 22. august 2018 når det gjelder årlige driftstilskudd.

De tre kommunene har flere tilskuddsordninger med helt eller delvis tilsvarende formål. Selv om det er likhetstrekk på nesten alle ordningene er det utfordringer i sammenslåingen da mottakerne er svært forskjellige. I Kristiansand er det i hovedsak profesjonelle aktører som mottar tilskudd fra flere av ordningene, mens hovedvekten av tilskuddene i Songdalen og Søgne går til frivillige lag og foreninger, samt amatørkulturen.

«Tilskudd» er ett av de prioriterte områdene for den nye kommunens arbeid med digitalisering av publikumsrettede tjenester. Programleder mener gode digitale løsninger bør kunne løse dilemmaet mellom faglige vurderinger/ansvar og enhetlig forvaltning/saksbehandling. I valg av løsninger må derfor digitaliseringsprosjektet ta høyde for at tjenesten i framtida kan bli organisert fra et sentralt forvaltningskontor, og at systemet har løsninger som gjør det enkelt å innhente fagmiljøenes vurderinger. Når den digitale løsningen er på plass, bør det utredes organisering, plassering og bemanning av et sentralt forvaltningskontor for kommunal behandling av tilskudd.

Aktører i Søgne og Songdalen vil få tilgang til langt flere ordninger å søke om midler fra i Nye Kristiansand. For aktører i dagens Kristiansand er det ikke lagt opp til at noen ordninger faller bort, men det vil i noen sammenhenger bli større konkurranse om de tilgjengelige midlene.

På kommunalområdet *Kultur, frivillighet og innbyggerdialog*, som har den klart største porteføljen av tilskudd og tilskuddsordninger, er det foretatt et grundig arbeid med å lage retningslinjer for tilskuddsordninger som en god måte viderefører beste praksis fra de tre kommunene. Fellesnemnda anmodes om å vedta disse retningslinjene nå.

For de andre kommunalområdene gjenstår det i ulik grad noe arbeid for at ordningene er klar til bruk i den nye kommunen. Programleder ønsker at direktørene i dette arbeidet benytter samme tilnærming og maler for retningslinjer som er utviklet av *Kultur, frivillighet og innbyggerdialog*. Retningslinjer for tilskuddsordninger som skal være operative fra 1.1.2020 må godkjennes av enten fellesnemnda (før fellesnemnda avslutter sitt virke) eller Bystyret/de nye hovedutvalgene etter valget 2019.

Forslag til vedtak

1. Fellesnemnda vedtar prinsipper og rutiner for årlige driftstilskudd innen kommunalområdet for kultur, frivillighet og innbyggerdialog.
2. Fellesnemnda vedtar vedlagte retningslinjer for tilskuddsordninger, stipender og priser i kommunalområdet Kultur, frivillighet og innbyggerdialog.
3. Programleder gis myndighet til å avklare plasseringen av ordninger i kommunalområdene og eventuell sammenslåing av ordninger.
4. Fellesnemnda anmoder aktuelle legatstyrer om å vurdere eventuelle justeringer av vedtektene som følge av sammenslåingen av kommunene.
5. Det foretas en gjennomgang av eksisterende politiske disposisjons- og tilleggsbevilgningskontoer. Forslag til praksis i den nye kommunen legges fram for fellesnemnda.

Camilla B. Dunsæd
programleder

Torbjørn Urfjell
prosjekteier kultur, frivillighet og
innbyggerdialog

Vedlegg:
Retningslinjer for tilskuddsordninger, stipender og priser i kommunalområdet *Kultur, frivillighet og innbyggerdialog*

Bakgrunn for saken

Kommunen har enkelte kulturtjenester i egen regi, mens størstedelen av kulturtilbudet til innbyggerne gis i regi av andre enn den kommunale organisasjonen, gjennom selskaper, stiftelser, institusjoner, foreninger og enkeltpersoner. I flere av de sentrale institusjonene har kommunen også et eierskap, mens andre viktige tilbud er helt og holdent i privat regi. I en regionhovedstad som Kristiansand er kulturlivet i stor grad profesjonalisert, men økonomiske tilskudd er også ett av de viktigste virkemidlene i en kommunal frivillighetspolitikk.

Prosjektrådet for *Kultur, frivillighet og innbyggerdialog* satte tidlig i gang et arbeid med å harmonisere de tre kommunenes ordninger og retningslinjer, og utarbeide forslag til forvaltning og praktisering i den nye kommunen. Underveis i arbeidet ønsket programledelsen at utredningen også skulle omfatte alle tilskudd og tilskuddsordninger i hele den nye kommunen. Tilskudd utgjør en betydelig andel av et kommunalt kulturbudsjett, og forvaltningen av tilskuddsordninger er blant hovedoppgavene for kulturadministrasjonen. I de andre kommunalområdene er situasjonen motsatt; tilskudd utgjør en meget liten del av budsjettet, og forvaltningen av tilskuddene er en oppgave som legger beslag på en begrenset del av den administrative kapasiteten.

Saksutredningen til fellesnemnda er derfor preget av et høyt detaljnivå og ferdige retningslinjer for ordninger innenfor *Kultur, frivillighet og innbyggerdialog*, mens det for de øvrige kommunalområdene er utarbeidet oversikter og forslag til prinsipper for videre arbeid. Ettersom kompetansen om og kapasiteten til en tilskuddsforvaltning av høy kvalitet, er ulikt fordelt i kommunalområdene, har programledelsen ønsket en nærmere vurdering av muligheten for å opprette et sentralt «tilskuddskontor» som forvalter alle kommunens tilskudd og tilskuddsordninger, uavhengig av fagområder.

Økonomiske rammer for de ulike tilskuddene og ordningene omtales ikke i denne utredningen. Det er lagt til grunn en forventning om at de tre kommunenes samlede forbruk, som et minimum videreføres til tilsvarende formål i den nye kommunen.

Tilskudd versus tjenestekjøp

Helt sentralt i forvaltningen av tilskudd er å etablere et klart skille mellom avtaler om kjøp av tjenester og ordinære tilskudd. Tjenestekjøp omfattes av anbudsreglene i lov om offentlige anskaffelser, og et direkte tilskudd må derfor ikke baseres på forventning eller krav om konkrete gjenytelser til fordel for kommunen.

Når kommunen tildeler midler til ekstern aktør uten krav til gjenytelse fra mottakeren, anses dette for å være uproblematisk i forhold til reglene om offentlige anskaffelser. Da er ytelsen å betrakte som et tilskudd og ikke et kjøp. Det er først når mottakeren yter en tjeneste/leveranse mot vederlag at anbudsreglene kommer til anvendelse. Det er dette som i regelverket kalles en gjensidig bebyrdende avtale, og defineres som et kjøp. Det er av avgjørende betydning at både administrasjonen og politikerne skiller klart og tydelig mellom tilskudd og tjenestekjøp i budsjettene, saksbehandlingen og vedtakene.

I kulturpolitikken er i tillegg «armlengdes avstand»-prinsippet sentralt. Ikke bare skal tilskuddet komme uten krav om konkrete motytelser, offentlige myndigheter skal heller ikke blande seg inn i den kunstneriske/kulturelle innholdsproduksjonen.

Ulike former for tilskudd

I denne utredningen benyttes følgende kategorisering og definisjoner:

Årlige driftstilskudd

En årlig pengeoverføring fra kommunen til driften av en ekstern institusjon, virksomhet, forening eller aktør. Formålet er å støtte viktige, eksterne medspillere som bidrar til å realisere kommunens overordnede målsettinger for utviklingen av kommunen. Ved å gi årlig driftsstøtte signaliserer kommunen ønske om et langsiktig samarbeid som gir mottakerne nødvendig forutsigbarhet for egen drift. Mottakere av årlig driftstilskudd skal normalt ikke kunne søke om tilskudd fra kommunens øvrige tilskuddsordninger.

Tilskuddsordninger

En tilskuddsordning omhandler et formål hvor det er satt av et bestemt beløp i budsjettet, og alle aktører som tilfredsstillers fastsatte kriterier, kan søke innen oppgitt frist. Søknadene behandles og innvilges/avslås i henhold til vedtatte retningslinjer for ordningen. Kommunen har mange ulike tilskuddsordninger på en rekke fagområder.

Enkelttilskudd

Tilskudd innvilget enkeltvis etter søknad utenfor kommunens tilskuddsordninger. Formål som kommunen ønsker å støtte opp om, kan av ulike årsaker falle utenfor de etablerte ordningene. I den grad det er forvaltningsmessig akseptabelt og budsjettmessig dekning kan administrasjonen eller politiske organ gi enkelttilskudd.

Stipend

Gjennom ulike stipendordninger kan kommunen gi et engangs pengebeløp til enkeltpersoner/utøvere/kunstnere som har innfridd eller oppnådd visse kriterier som er nedfelt i retningslinjer for ordningen.

Priser

For å berømme en særskilt innsats på ulike felt, kan kommunen dele ut priser som gjerne er ledsaget av et pengebeløp. Priser kan gis både til enkeltpersoner og til foreninger.

Årlige driftstilskudd

Programledelsen anbefaler at nye Kristiansand kommune viderefører kriteriene som formannskapet i Kristiansand vedtok 22. august 2018:

Årlig driftstilskudd, med stor grad av forutsigbarhet, er noe kommunen kun bruker når ett eller flere av følgende forhold er gjeldende:

- 1. Kommunen har en politisk vedtatt partnerskaps- eller samarbeidsavtale med mottakeren av tilskuddet.*
- 2. Kommunen har en politisk vedtatt avtale med andre (f.eks. staten, fylkeskommunen eller andre kommuner) om samfinansiering av mottakeren.*
- 3. Kommunen har en klar intensjon om å inngå avtale som i pkt. 1 eller 2 i løpet av de to neste årene.*

Mottakere av årlig driftstilskudd – Kristiansand 2019	
Senter mot seksuelle overgrep	Barnefilmfestivalen
Alternativ til vold	Agder kollektivtrafikk
Kilden Teater- og Konserthus for Sørlandet IKS	Midt-Agder friluftsråd
Kilden Kultur	Grønt senter
Vest-Agder-museet IKS	Innoventus + Inkubator
Sørlandets Kunstmuseum	Sørlandets Europakontor AS
Agder naturmuseum og botaniske hage	Etablerersenteret i Vest-Agder
Fullriggeren Sørlandet	USUS AS
Bredalsholmen dokk og fartøyvernssenter	Arendalsuka
Sandriphelia interkommunale fritidspark	Aquarama – gratis svømming for 3.klassinger
Bragdøya Kystlag	Vitensenteret
Kristiansand Idrettsråd	Kommunalt foreldreutvalg grunnskolen
Kristiansand Kunsthall	Kirkens ungdomsprosjekt
Zefyr - regionalt filmfond	Blå kors
Stiftelsen Arkivet	Frelesesarmeen

Det skal være utvalgte, sentrale aktører som mottar årlig driftstilskudd fra kommunen. Formålet fra kommunens side er å støtte viktige, eksterne medspillere som bidrar til å realisere kommunens overordnede målsettinger for utviklingen av byen. Ved å gi årlig driftsstøtte signaliserer kommunen ønske om et langsiktig samarbeid som gir mottakerne nødvendig forutsigbarhet for egen drift. Mottakere av tilskudd fra egen post skal normalt ikke kunne søke om tilskudd fra kommunens øvrige tilskuddsordninger.

I arbeidet med å kartlegge tilskuddene i de tre kommunene, er det fremkommet at Søgne gir årlig driftstilskudd til Kvernhushytta (speiderne) og til Forsvarshistorisk forening (anlegget i Ny Hellesund). Begge disse tilskuddene bør fanges opp av de foreslåtte tilskuddsordningene (se nedenfor).

Songdalen kommune har meldt inn en liste med årlige tilskudd som dels bør defineres som driftsutgifter, og ellers ivaretas av tilskuddsordningene. Det er ikke framkommet behov for å inngå partnerskaps- eller samarbeidsavtaler med aktører i Søgne og Songdalen.

Tilskuddsordninger i Kultur, frivillighet og innbyggerdialog

De tre kommunene har flere tilskuddsordninger med helt eller delvis tilsvarende formål. Selv om det er likhetstrekk på nesten alle ordningene er det utfordringer i sammenslåingen da mottakerne er svært forskjellige. I dagens Kristiansand er det i hovedsak profesjonelle aktører som mottar tilskudd fra flere av ordningene, mens hovedvekten av tilskuddene i Songdalen og Søgne går til frivillige lag og foreninger, samt amatørkulturen.

En prosjektgruppe med erfarne saksbehandlere fra de tre kommunene har utarbeidet forslag til tilskuddsordninger for kommunalområdet *Kultur, frivillighet og innbyggerdialog*. Prosjektgruppen har avholdt et åpent innspillsmøte, og forslagene til retningslinjer for de ulike ordningene har vært ute på høring. Det kom inn 12 eksterne innspill, og det er foretatt flere justeringer av forslaget på bakgrunn av merknader fra aktører i målgruppene.

Forslaget baserer seg på videreføring av de tre kommunenes satsningsområder per i dag, og har lagt vekt på at samtlige av dagens tilskuddsmottakere i de tre kommunene skal ha ordninger å søke på også etter sammenslåingen.

Ordning	Formål	Merknad/konsekvenser
Tilskudd til aktivitetshus og private grendehus	Støtte driften av aktivitetshus og private grendehus som fungerer som møteplass og samlingssted for aktiviteter i nærmiljøet.	Flere driftstilskudd fra Søgne og Songdalen overføres til denne ordningen.
Tilskudd til aktiviteter for barn og unge med funksjonshemming	Øke muligheten for at barn og unge med særskilte behov kan ta del i organisasjonslivet.	Aktiviteter for voksne i målgruppen må søke andre ordninger.
Tilskudd til drift av barne- og ungdomsorganisasjoner	Stimulere det organiserte, frivillige barne- og ungdomsarbeidet..	Kronebeløp per medlem
Tilskudd til festivaler	Stimulere til utvikling og profesjonalisering av festivalene i kommunen, samt bidra til kunstnerisk og kulturelt festivalmangfold med fokus på nyskaping og kvalitet.	Trekkbåtfestivalen og Haugenparken får tilgang til en langt større pott med penger.
Tilskudd til kompetansesentre og nettverksorganisasjoner	Legge til rette for, styrke og videreutvikle sentrale kompetansesentre og nettverksorganisasjoner. Stimulere til kompetanse- og bransjeutvikling, samt kunnskapsdeling mellom utøvere, kunstnere, arrangører, institusjoner og kompetansemiljøer.	Aktører i Søgne og Songdalen får tilgang til å søke midler i langt større grad enn tidligere.
Tilskudd til kunst- og kulturformål	Stimulere og videreutvikle kulturlivet. Bidra til profesjonalitet, kvalitet og mangfold i Kristiansands kunst- og kulturtilbud.	Hovedvekten av Søgne og Songdalens tilskudd har vært i tilsvarende ordning. Forutsatt at midlene overføres til denne ordningen, er konsekvensen flere søkere om en høyere tilskuddspott enn tidligere.
Tilskudd til kulturtiltak i nærmiljøet	Stimulere til et utvidet kultur- og fritidstilbud i de ulike delene av kommunen. Bidra til et aktivt, allsidig og kvalitetsmessig kulturliv for alle aldre og ulike interesseområder i nærmiljøet.	Med en egen ordning for nærmiljøene kan man følge tett opp lokale initiativ, og støtte opp om et mangfoldig og lokalt kulturliv i de ulike delene av kommunen.
Tilskudd til orienteringskart	Gi tilskudd til produksjon og reproduksjon av kart.	Kartene er o-sportens idrettsanlegg. Fra 2020 blir det én ekstra orienteringsklubb som kan søke støtte.
Tilskudd til private idrettsanlegg	Støtte opp under drift av idrettsanlegg hvor det ikke er tilfredsstillende kommunale anlegg.	Organisasjoner i Søgne og Songdalen får tilgang til midler de tidligere ikke har hatt,
Tilskudd til skolekorps	Legge til rette for stabilitet og utvikling for korpene	Midlene fordeles på grunntilskudd (20 %), medlemstilskudd (70 %) og skjønnsbasert ekstratilskudd (10 %). Korpene i Søgne og Songdalen vil med denne ordningen få høyere tilskudd enn tidligere.

Prinsipper og retningslinjer for tilskuddsordningene

For å sikre åpenhet og likebehandling er det viktig at tilskuddsordningene kunngjøres bredt, har enkle elektroniske søknadsskjemaer, tilgjengelige retningslinjer og saksbehandlere som kan veilede søkeren. Det er lagt opp til en felles oppbygging av retningslinjene for at søkere

skal kjenne seg igjen i ordningene, og kan forvente størst mulig likebehandling på tvers av fag- og kommunalområder.

Krav til mottakerne er harmonisert i de forskjellige ordningene med rapporteringskrav, revisjonskrav på tilskudd over kr 500 000 og passus om mulighet for tilbakebetaling dersom prosjektet ikke gjennomføres i samsvar med søknaden.

Alle retningslinjene har med et punkt om saksbehandling hvor det er beskrevet hva som vektlegges, hvem som fatter vedtak, rutiner for svarbrev og klagerett. Generelt skal ordningene forankres politisk med vedtak om tildeling eller sak til orientering. I enkelte ordninger hvor det er et høyt antall søkere, foreslås det at søknader hvor totalbudsjettet er under 1 mill. kr kan behandles administrativt, og at direktøren har myndighet til å innvilge tilskudd opptil kr 100 000.

Tilskudd til tros- og livssynssamfunn

Alle kommuner har en lovpålagt ordning hvor det hvert år utbetales et beløp per medlem bosatt i kommunen til alle tros- og livssynssamfunn utenfor den norske kirke. Ordningen er under evalueringen, og utkast til ny lov har vært på høring. Resultatet kan bli at staten overtar denne oppgaven. I nye Kristiansand kommune er forvaltning av ordningen lagt til kommunalområdet *Kultur, frivillighet og innbyggerdialog*.

Tilskuddsordninger i øvrige kommunalområder

Det er foretatt en kartlegging av tilskuddsordninger i de andre kommunalområdene. For enkelte ordninger er det nylig utarbeidet detaljerte retningslinjer etter samme mal som i *Kultur, frivillighet og innbyggerdialog*, mens på andre områder er det i liten grad formaliserte rutiner og retningslinjer. Oversikten nedenfor er utarbeidet på bakgrunn av informasjon som er mottatt fra fagmiljøene i dagens kommuner.

Helse og mestring

Ordning	Kommune	Merknad
Tilskudd til mestring, deltakelse og livskvalitet innen rus- og psykisk helsefeltet	Kristiansand	Ordninger utformet i 2018 som bør videreføres i nye Kristiansand kommune.
Tilskudd til integrering, mangfold og deltakelse i samfunnsliv		
Tilskudd til bruker-/interesse og pårørendeorganisasjoner		
Tilskudd til organisering av frivillig innsats på helse-, omsorgs- og sosialfeltet		
Tilskudd innen integrering, psykisk helse og eldre for frivillige organisasjoner	Søgne	Formål og behov bør integreres i én eller flere av ordningene i Kristiansand.

Organisasjon, personal og stab

Ordning	Kommune	Merknad
Tilskudd til vennskapsbysamarbeid	Kristiansand	Bør vurderes overført til <i>Kultur, frivillighet og innbyggerdialog</i> , eventuelt integreres i andre ordninger.

Oppvekst og læring

Ordning	Kommune	Merknad
Tilskuddsordning for utsatte/vanskeligstilte barn og unge	Kristiansand	Ny ordning utformet i 2018 som bør videreføres i nye Kristiansand kommune.

Miljø, byutvikling og teknisk

Ordning	Kommune	Merknad
Nærmiljømidler til utendørs møteplasser	Kristiansand	Flytte til <i>Kultur, frivillighet og innbyggerdialog?</i>
Tilskudd til løyperydding	Kristiansand	
Tilskudd vedlikehold av privat vei	Kristiansand	
Tilskudd til veterinærvaktordningen	Kristiansand	
Støtte til næringsformål, oppfølging av strategisk næringsplan for Kristiansandsregionen	Kristiansand	Mangler gode rutiner og retningslinjer
Kristiansand som attraktiv opplevelsesby	Kristiansand	

Songdalen og Kristiansand har i dag egen tilskuddsordning for lekeplasser. Ordningen i Songdalen retter seg mot velforeninger og administreres av Kulturkontoret, mens ordningen i Kristiansand kan søkes av både velforeninger og skoler, og administreres av Parkvesenet i Teknisk sektor. Kristiansand kommune har driftsavtaler for sandlekeplasser. I Songdalen har barnas kommunestyre gitt tilskudd til tiltak for bedre miljø på skolene.

Ordningen er en god mulighet til å komme i dialog med ulike velforeninger og engasjerte innbyggere for boligområdene sine. Fagpersonene tilknyttet ordningens formål er ansatt i Parkvesenet i Kristiansand. Det er ulike syn på om en revidert ordning for nye Kristiansand kommune på dette området bør forvaltes av *Kultur, frivillighet og innbyggerdialog* eller *Miljø, byutvikling og teknisk*. Det er utarbeidet et forslag til retningslinjer for «Tilskudd til utendørsaktiviteter i lokalsamfunnet». Disse legges fram for politisk godkjenning så snart programledelsen har avklart hvilket kommunalområde som skal forvalte ordningen.

Stipend

Kunstnerstipend

Kristiansand og Songdalen har delt ut kunstnerstipend hvert år, mens Søgne har vekslet hvert annet år mellom kunstnerstipend og kulturpris. Kristiansand har gitt flere stipend fordelt på ulike kategorier. Søgne og Songdalen har tradisjonelt gitt ett stipend til en yngre, ikke-profesjonell aktør.

Programleder foreslår retningslinjer som sørger for at de yngste talentene får stipend i tillegg til hovedstipendene. Arbeidsstipendet bør økes til minimum kr 100 000. Konsekvensen blir at stipendene økes for alle tre kommuner, yngre talenter i Kristiansand vil få muligheten til å søke stipend, og for kunstnere i Søgne vil det bli mulighet for å søke stipend hvert år.

Toppidrettsstipend for utøvere og trenere

Ordningen ble opprettet i Kristiansand i 2018. Det finnes ikke tilsvarende i Songdalen eller Søgne. Programleder foreslår å videreføre ordningen slik den er både i formål og retningslinjer.

Priser

Frivillighetspris

I Søgne og Songdalen er det ingen egen pris til frivilligheten, men det bør ses i sammenheng med kulturprisen som ofte har blitt delt ut til frivillige lag og foreninger. Kristiansand delt ut frivillighetspris siden 1998. Siden 2013 har det blitt delt ut to priser hvert år, én til organisasjoner og én til enkeltpersoner. Hver pris består av et diplom og kr 25 000.

Programleder anbefaler å videreføre Kristiansand kommunes praksis med to priser hvor én er forbeholdt enkeltpersoner og den andre går til frivillige lag og foreninger.

Kulturpris

Alle tre kommunene har delt ut kulturpris. I Songdalen og Kristiansand har den vært delt ut hvert år, og både privatpersoner og kulturorganisasjoner kan motta prisen. I Søgne har den vært delt ut annethvert år. Alle har hatt nominasjon fra innbyggerne, og et politisk utvalg som avgjør hvem som får kulturprisen. Prisen består av kr 50 000 og et kunstverk i Kristiansand, kr 10 000 i Søgne og i Songdalen er kulturprisen et kunstverk.

Programleder anbefaler å videreføre en kulturpris med utdeling hvert år, bestående av kr 50 000 og et kunstverk. Innbyggerne gis anledning til å nominere kandidater, og en jury bestående av folkevalgte innstiller til hovedutvalget som avgjør hvem som får prisen. Kunstverket lyses ut på anbudskonkurranse.

Miljøpris

Kristiansand kommunes miljøpris ble opprettet i 2013, og består kr 25 000 og en plakett. Prisen kan tildeles enkeltpersoner, organisasjoner, stiftelser og offentlig og private virksomheter med base i Kristiansand. En jury ledet av politiker fra by- og miljøutvalget, har representanter fra administrasjonen, næringsliv og ungdomsutvalg. Juryen velger en vinner etter en åpen invitasjon til å foreslå kandidater.

Programleder anbefaler å videreføre Kristiansand kommunes praksis med miljøpris. Retningslinjene for prisen bør gjennomgås på nytt.

Hedersmedalje

Statuttene for Kristiansand bys hedersmedalje ble vedtatt i 2015. En medaljekomiteé bestående av ordfører, varaordfører og ett av formannskapetets øvrige medlemmer avgjør om medaljen skal deles ut, og til hvem. Så langt har seks personer mottatt medaljen.

Programleder anbefaler at det foretas en egen utredning i 2020 slik at det nye bystyret kan avgjøre om kommunen skal ha en hedersmedalje.

Politiske disposisjons- og tilleggsbevilgningskontoer

Alle kommunene har hatt ordninger hvor ordfører, formannskap og/eller hovedutvalg har hatt budsjettmidler som ofte er brukt til å gi tilskudd. Programleder mener at slike ordninger bør videreføres for å gi folkevalgte et handlingsrom utenfor de faste ordningene. Det bør imidlertid foretas en gjennomgang av disse ordningene, og lages noen enkle rutiner og retningslinjer. Blant annet bør det sikres at saksbehandlingen og bevilgninger er tilgjengelige for innsyn.

Søgne kommunes ordning med jubileumsgaver til lag og foreninger bør vurderes i sammenheng med disse politiske ordningene.

Legater

Legater er underlagt stiftelseslovgivningen, og det er legatstyrene som må initiere eventuelle endringer som følge av kommunesammenslåingen. I Søgne gjelder det «*Leif Hüberts legat for støttetiltak for unge i Søgne og hjelp til humanitær og sosial innsats*», hvor styret består av ordfører, rådmann og en etterkommer i rett nedadstigende linje.

I Kristiansand har man «*Henrik von Zernikow-Loss' legat*» hvor styret består av kulturdirektør, biskopen og byantikvaren, og «*Kristiansand kommunes samlelegat for humanitær og sosial innsats*» hvor hovedutvalget for helse og sosial utgjør styret.

Tilskuddsordning forvaltet av andre enn kommuneadministrasjonen

Kristiansand har i dag en «Satsing på rytmisk musikk» som har vært administrert av *Sørf – regionalt kompetansesenter for musikk* siden 2009. Sørf administrerer ordningen, men et eget tildelingsutvalg bestående av én representant for Kulturdirektøren, ett styremedlem fra Sørf og én representant fra musikkbransjen fatter vedtakene. Det gis tilskudd til konserttrekker, arrangementer, turneer og profesjonaliseringstiltak.

Den nye kommunen bør vurdere på nytt om forvaltningen av ordningen er hensiktsmessig. Slik det fungerer i dag klarer man ikke å oppfylle lovpålagte krav om journalføring, åpenhet og innsyn.

Et sentralt «tilskuddskontor» i den nye kommunen?

Som gjennomgangen ovenfor viser, er det et meget stort mangfold av tilskuddsordninger og kommunale finansieringskilder spredt rundt på alle kommunalområdene. Enkelte fagmiljøer/saksbehandlere har tilskuddsforvaltning som sin primære arbeidsoppgave gjennom store deler av året. Andre deler av organisasjonen har saksbehandling av søknad om tilskudd som en marginal oppgave en sjelden gang. Dette medfører at kvaliteten på den administrative forvaltningen varierer i betydelig grad.

I dagens Kristiansand kommune har man de siste årene arbeidet tverrsektorielt med å samordne rutiner, kriterier og prinsipper, men det gjenstår en god del arbeid før dette er implementert i hele organisasjonen. For aktørene ute i kommunen som er potensielle søkere, medfører dette at man kan bli behandlet ulikt, avhengig av hvilken kommunal instans man henvender seg til. Kravene til søknaden kan variere, saksbehandlingen er ulik og tildelingen av tilskudd, eller ikke, kan få preg av tilfeldigheter.

På den annen side har det blitt ansett som en kvalitet at det er kommunens eget kompetente fagmiljø som også vurderer og behandler søknader om tilskudd innenfor det aktuelle faget. Kommunens miljørådgivere vurderer tilskudd til miljøorganisasjoner, den kunstfaglige rådgiveren behandler søknader fra billedkunstnerne, det er sosialfaglig kompetanse som innstiller på tilskudd til rusforebyggende arbeid, og så videre, og så videre. Ikke minst i dialog med søkeren er det viktig at kommunen kan gi faglig råd og veiledning.

For å sikre at kommunen har en høy standard på sentrale forvaltningsmessige prinsipper som offentliggjøring, åpenhet, likebehandling, saksbehandlingstid og klagemuligheter, har det vært tatt til orde for å samle all kommunal tilskuddsforvaltning i ett sentralt fagmiljø. Ulempen ved en slik organisering er at tilskuddsbehandlingen kan bli frikopleet fra de ulike fagmiljøene i kommunalområdene og tjenestene.

«Tilskudd» er ett av de prioriterte områdene for den nye kommunens arbeid med digitalisering av publikumsrettede tjenester. Programleder mener gode digitale løsninger bør kunne løse dilemmaet mellom faglige vurderinger/ansvar og enhetlig forvaltning/saksbehandling. I valg av løsninger må derfor digitaliseringsprosjektet ta høyde

for at tjenesten i framtida kan bli organisert fra et sentralt forvaltningskontor, og at systemet har løsninger som gjør det enkelt å innhente fagmiljøenes vurderinger. Når den digitale løsningen er på plass, gis direktør for *Kultur, frivillighet og innbyggerdialog* i oppdrag å utrede organisering, plassering og bemanning av et sentralt forvaltningskontor for kommunal tilskuddsbehandling.

Programleders oppsummering

Dagens Kristiansand kommune bruker mer midler per innbygger på tilskudd til eksterne aktører enn hva Søgne og Songdalen gjør. Sammenslåingen av kommunene får som konsekvens at det blir flere aktører å fordele midlene på, og der hvor det er lagt opp til tilskudd basert på antall medlemmer eller deltagere, vil aktører fra dagens Kristiansand motta et lavere tilskudd enn tidligere dersom ordningene ikke styrkes utover de midlene som blir tildelt i Søgne, Songdalen og Kristiansand i 2019. Generelt vil aktører i Søgne og Songdalen få tilgang til langt flere ordninger å søke om midler fra i Nye Kristiansand. For aktører i dagens Kristiansand er det ikke lagt opp til at noen ordninger faller bort, men det vil i noen sammenhenger bli større konkurranse om de tilgjengelige midlene.

På kommunalområdet *Kultur, frivillighet og innbyggerdialog*, som har den klart største porteføljen av tilskudd og tilskuddsordninger, er det foretatt et grundig arbeid med å lage retningslinjer for tilskuddsordninger som en god måte viderefører beste praksis fra de tre kommunene. Fellesnemnda anmodes om å vedta disse retningslinjene nå.

For de andre kommunalområdene gjenstår det i ulik grad noe arbeid for at ordningene er klar til bruk i den nye kommunen. Programleder ønsker at direktørene i dette arbeidet benytter samme tilnærming og maler for retningslinjer som er utviklet av *Kultur, frivillighet og innbyggerdialog*. Retningslinjer for tilskuddsordninger som skal være operative fra 1.1.2020 må godkjennes av enten fellesnemnda (før fellesnemnda avslutter sitt virke) eller Bystyret/de nye hovedutvalgene etter valget 2019.

Retningslinjer for tilskuddsordninger, stipend og priser i kommunalområdet *Kultur, frivillighet og innbyggerdialog*

Tilskuddsordninger

	Side
Prinsipper og rutiner for forvaltning av årlige driftstilskudd	2
Tilskudd til aktivitetshus og private grendehus	3
Tilskudd til aktiviteter barn og unge med funksjonshemming	5
Tilskudd til drift av barne- og ungdomsorganisasjoner	7
Tilskudd til festivaler	9
Tilskudd til kompetansesentre og nettverksorganisasjoner	11
Tilskudd til kunst- og kulturformål	13
Tilskudd til kulturtiltak i nærmiljøet	15
Tilskudd til orienteringskart	17
Tilskudd til private idrettsanlegg	19
Satsing på rytmisk musikk	21
Tilskudd til skolekorps	24

Stipend

Kulturstipend	26
Toppidrettsstipend til utøvere	28
Toppidrettsstipend til trenere	29

Priser

Frivillighetsprisen	30
Kulturprisen	31

Prinsipper og rutiner for forvaltning av årlig driftstilskudd

1. Kristiansand kommune gir årlig driftstilskudd for å støtte viktige, eksterne medspillere som bidrar til å realisere kommunens overordnede målsettinger for utviklingen av byen.
2. Hovedregelen er at spesielle formål eller konkrete aktiviteter støttes av kommunen gjennom tilskuddsordninger som er åpne for alle aktører på området, og ikke ved at kun én eller noen få mottar årlig driftstilskudd.
3. Årlig driftstilskudd brukes når det foreligger en politisk vedtatt partnerskaps- eller samarbeidsavtale om finansiering av eksterne aktører, eller når det er vedtatt at slik avtale skal inngås.
4. Bystyret avgjør i budsjettvedtaket hvem som skal motta årlig driftstilskudd og størrelsen på det enkelte tilskuddet. Tidsavgrensning av tilskuddet (1-3 år) er en mulighet, og skal i tilfelle markeres tydelig i budsjettokumentene.
5. Til grunn for tilskuddet skal det foreligge en søknad, vedlagt årsrapport/årsregnskap fra foregående år og planer/budsjett for kommende år. Årsrapporten skal inneholde oversikt over virksomhetens engasjement av frivillige.
6. Muligheten for å motta årlig driftstilskudd fra kommunen gjøres offentlig kjent i god tid før søknadsfristen. Rådmannen fastsetter søknadsfristen.
7. Saksbehandlingen skal evaluere mottakeren og tilskuddets størrelse. Rådmannens forslag til handlingsprogram og årsbudsjett skal synliggjøre administrasjonens faglige vurderinger.
8. Normalt utbetales driftstilskudd under 0,5 mill. kr i sin helhet ved starten av året, mens større beløp utbetales i kvartalsvise rater. Tilsagnsbrevet skal presisere at det foretas nye vurderinger hvert år ved rulleringen av handlingsprogram og budsjett.
9. Mottakere av årlig driftstilskudd skal som hovedregel ikke motta tilskudd fra andre kommunale tilskuddsordninger.

Retningslinjer for tilskudd til aktivitetshus og private grendehus

1. Formål

- a) Formålet med tilskuddsordningen er å støtte driften av aktivitetshus og private grendehus som fungerer som møteplass og samlingssted for aktiviteter i nærmiljøet.

2. Hva det kan gis tilskudd til

- a) Driftskostnader (kommunale avgifter, strøm, forsikring, administrasjon)
- b) Vedlikehold av bygget

3. Hva det ikke gis tilskudd til

- a) Større investeringer i bygget
- b) Bygg som hovedsakelig brukes til konfirmasjon, dåp og private fester.
- c) Bygg som eies av Den norske kirke eller andre trossamfunn som får tilskudd etter «Lov om trdomssamfunn og ymist anna» eller «Lov om tilskott til livssynssamfunn».
- d) Idrettsanlegg

4. Hvem det kan gis tilskudd til

Grendehus eller aktivitetshus som drives av lag, organisasjoner, velforeninger, andelslag og andre frivillige eller ideelle organisasjoner.

5. Hvem det ikke gis tilskudd til

- a) Virksomheter, institusjoner og organisasjoner som har samarbeidsavtale med kommunen og mottar årlig driftstilskudd fra egen post på det kommunale kulturbudsjettet, kan ikke søke om ekstratilskudd fra denne tilskuddsordningen.
- b) Bygg som eies av kommune, fylkeskommune, stat eller enkeltpersoner.
- c) Lag, foreninger og organisasjoner som ikke er registrert i Brønnøysundregistrene.
- d) Organisasjoner som faller utenfor formålet med ordningen.

6. Søknadsfrist og kunngjøring

Søknadsfrist medio november for påfølgende år. Alle tilskuddsordninger kunngjøres via kommunes nettsider minimum 4 uker før søknadsfrist.

7. Krav til søknaden

- a) Søknad skal sendes inn på gjeldende elektronisk søknadsskjema av en person som har myndighet til å forplikte organisasjonen. Alle obligatoriske felt i skjemaet må fylles ut. Kun søknader sendt via kommunens søknadsportal innen søknadsfristen vil bli behandlet.
- b) Aktivitetsplan for inneværende og påfølgende år
- c) Budsjett i balanse som viser alle utgifter og inntekter, og en plan for finansiering. Det skal gjøres rede for tilskudd som allerede er innvilget, samt andre omsøkte midler fra private og offentlige instanser.
- d) Siste tilgjengelige Årsregnskap og rapport

8. Saksbehandling

- a) I vurderingen legges det vekt på aktivitetsnivå, driftskostnader og anlegg rettet mot barn og unge.

- b) Søknadene prioriteres innbyrdes innenfor den økonomiske rammen som bystyret har fastsatt for tilskuddsordningen. Summen av tilskudd som fordeles kan ikke overskride rammen for ordningen.
- c) Kulturdirektøren innstiller til kulturstyret som fatter vedtak.
- d) Svarbrev med avslag eller tilsagn sendes alle søkere innen to uker etter at vedtak er fattet. Innvilget tilskudd utbetales innen tre uker etter at vedtak er fattet. Utbetalinger på over kr 500 000 skjer som hovedregel i kvartalsvise rater. Kulturdirektøren kan sette andre rimelige betingelser for utbetaling av tilskudd.

9. Krav til mottaker av tilskudd

- a) Tilskudd gis under forutsetning av at tiltaket gjennomføres i samsvar med søknaden. Ved vesentlige endringer skal saksbehandler i kommunen kontaktes umiddelbart.
- b) Dersom tilskuddet ikke benyttes i samsvar med forutsetningene, kan kommunen kreve at hele eller deler av tilskuddet skal betales tilbake.
- c) Årsregnskap og rapport som viser hvordan innvilget tilskudd er benyttet, skal sendes til kommunens saksbehandler i tråd med anvisningene i tilsagnsbrevet. Kulturdirektøren kan sette andre rimelige betingelser for dokumentasjon og rapportering. For tilskudd over kr 500 000 skal regnskap være godkjent av registrert revisor. Mottaker av tilskudd kan ikke søke nye tilskudd før rapport og regnskap er levert inn.
- d) Støtten fra Kristiansand kommune skal synliggjøres i informasjonsmateriell og lignende.

10. Klage

Helt eller delvis avslag på søknad om tilskudd kan påklages av den enkelte søker i henhold til forvaltningslovens bestemmelser. Eventuell klage må sendes post.kultur@kristiansand.kommune.no innen 3 (tre) uker etter at kommunens vedtak er mottatt. Klager behandles i tråd med forvaltningslovens bestemmelser og kommunens retningslinjer for klagesaker.

Retningslinjer for tilskudd til aktiviteter for barn og unge med funksjonshemninger

1. Formål

- a) Formålet med tilskuddsordningen er å øke muligheten for at barn og unge med særskilte behov kan ta del i organisasjonslivet.

2. Hva det kan gis tilskudd til

- a) Integrering av barn- og unge med særlige behov i eksisterende organisasjoner.
- b) Særskilte arrangementer og aktiviteter.

3. Hva det ikke gis tilskudd til

Driftskostnader.

4. Hvem det kan gis tilskudd til

Frivillige aktører, organisasjoner og foreninger som er registrert eller har sitt virke i Kristiansand og integrerer funksjonshemmede barn og unge.

5. Hvem det ikke gis tilskudd til

- a) Virksomheter, institusjoner og organisasjoner som har samarbeidsavtale med kommunen og mottar årlig driftstilskudd fra egen post på det kommunale budsjettet, kan ikke søke om ekstratilskudd fra denne tilskuddsordningen.
- b) Kommunale, fylkeskommunale og statlige etater/enheter/virksomheter.
- c) Barnehager og skoler.
- d) Lag, foreninger og organisasjoner som ikke er registrert i Brønnøysundregistrene.
- e) Virksomheter eller deler av virksomhet som har avtale om salg av tjenester til kommunen innenfor ordningens virkeområde.
- f) Virksomheter og organisasjoner som faller utenfor formålet med ordningen.

6. Kunngjøring og søknadsfrist

Søknadsfrist 1. april hvert år. Alle tilskuddsordninger kunngjøres via kommunes nettsider minimum 4 uker før søknadsfrist.

7. Krav til søknaden

- a) Søknad skal sendes inn på gjeldende elektronisk søknadsskjema av en person som har myndighet til å forplikte organisasjonen. Alle obligatoriske felt i skjemaet må fylles ut. Kun søknader sendt via kommunens søknadsportal innen søknadsfristen vil bli behandlet.
- b) Prosjektbeskrivelse må vedlegges.
- c) Budsjett i balanse som viser alle utgifter og inntekter, og en plan for finansiering. Det skal gjøres rede for tilskudd som allerede er innvilget, samt andre omsøkte midler fra private og offentlige instanser.

8. Saksbehandling

- a) Tildeling av tilskudd baseres på en helhetsvurdering av de innkomne søknadene og deres relevans i forhold til ordningens formål.
- b) Søknadene prioriteres innbyrdes innenfor den økonomiske rammen som bystyret har fastsatt for tilskuddsordningen. Summen av tilskudd som fordeles kan ikke overskride rammen for ordningen.
- c) Søknader hvor tiltakets totalbudsjett er kr 1 000 000 eller høyere skal behandles politisk av kulturstyret. For andre søknader har Kulturdirektøren myndighet til å innvilge tilskudd opptil kr 100 000.
- d) Svarbrev med avslag eller tilsagn sendes alle søkere innen to uker etter at vedtak er fattet. Innvilget tilskudd utbetales innen tre uker etter at vedtak er fattet. Utbetalinger på over kr 500 000 skjer som hovedregel i kvartalsvise rater. Kulturdirektøren kan sette andre rimelige betingelser for utbetaling av tilskudd.

9. Krav til mottaker av tilskudd

- a) Tilskudd gis under forutsetning av at driften gjennomføres i samsvar med søknaden. Ved vesentlige endringer skal saksbehandler i kommunen kontaktes umiddelbart.
- b) Dersom tilskuddet ikke benyttes i samsvar med forutsetningene, kan kommunen kreve at hele eller deler av tilskuddet skal betales tilbake.
- c) Regnskap og rapport som viser hvordan innvilget tilskudd er benyttet, skal sendes til kommunens saksbehandler i tråd med anvisningene i tilsagnsbrevet. Kulturdirektøren kan sette andre rimelige betingelser for dokumentasjon og rapportering. For tilskudd over kr 500 000 skal regnskap være godkjent av registrert revisor. Mottaker av tilskudd kan ikke søke nye tilskudd før rapport og regnskap er levert inn.
- d) Tilskuddsmottaker skal synliggjøre at Kristiansand kommune har bidratt med tilskudd der dette er praktisk mulig. På elektronisk og trykt informasjon skal Kristiansand kommune oppgis som finansieringskilde.

10. Klage

Helt eller delvis avslag på søknad om tilskudd kan påklages av den enkelte søker i henhold til forvaltningslovens bestemmelser. Eventuell klage må sendes post.kultur@kristiansand.kommune.no innen 3 (tre) uker etter at kommunens vedtak er mottatt. Klager behandles i tråd med forvaltningslovens bestemmelser og kommunens retningslinjer for klagesaker.

Retningslinjer for tilskudd til drift av barne- og ungdomsorganisasjoner

1. Formål

- a) Formålet med tilskuddsordningen er å stimulere det organiserte, frivillige barne- og ungdomsarbeidet i Kristiansand.

2. Hva det kan gis tilskudd til

Det gis tilskudd til organisasjonenes utgifter til drift.

3. Hvem det kan gis tilskudd til

- a) Frivillige aktører, organisasjoner og foreninger som er registrert eller har sitt virke i Kristiansand og som driver med aktiviteter for barn og unge.
- b) Har minst 10 medlemmer under 20 år.
- c) Organisasjoner som har medlemskontingent.
- d) Organisasjoner som har eksistert i minimum ett år.
- e) Organisasjonen med minimum 5 møter/samlinger for målgruppen i året.

4. Hvem det ikke gis tilskudd til

- a) Virksomheter, institusjoner og organisasjoner som har samarbeidsavtale med kommunen og mottar årlig driftstilskudd fra egen post på det kommunale budsjettet, kan ikke søke om ekstratilskudd fra denne tilskuddsordningen.
- b) Kommunale, fylkeskommunale og statlige etater/enheter/virksomheter.
- c) Lag, foreninger og organisasjoner som ikke er registrert i Brønnøysundregistrene.
- d) Virksomheter eller deler av virksomhet som har avtale om salg av tjenester til kommunen innenfor ordningens virkeområde.
- e) Virksomheter og organisasjoner som faller utenfor formålet med ordningen.
- f) Private barnehager og skoler.

5. Kunngjøring og søknadsfrist

Søknadsfrist 1. april hvert år. Alle tilskuddsordninger kunngjøres via kommunes nettsider minimum 4 uker før søknadsfrist.

6. Krav til søknaden

- a) Søknad skal sendes inn på gjeldende elektronisk søknadsskjema av en person som har myndighet til å forplikte organisasjonen. Alle obligatoriske felt i skjemaet må fylles ut. Kun søknader sendt via kommunens søknadsportal innen søknadsfristen vil bli behandlet.
- b) Medlemsliste hvor medlemmenes fødselsår fremgår.
- c) Kun en søknad pr organisasjon.
- d) Siste tilgjengelige årsberetning og regnskap skal legges ved.

7. Saksbehandling

- a) Alle lovlige organisasjoner som oppfyller kriteriene gis tilskudd. Budsjettposten til formålet fordeles ved at tilskuddet til den enkelte organisasjon beregnes ut fra antall medlemmer under 20 år per 31. desember forrige år.

- b) Søknadene prioriteres innbyrdes innenfor den økonomiske rammen som bystyret har fastsatt for tilskuddsordningen. Summen av tilskudd som fordeles kan ikke overskride rammen for ordningen.
- c) Kulturstyret godkjenner fordelingen av tilskuddene.
- d) Svarbrev med avslag eller tilsagn sendes alle søkere innen to uker etter at vedtak er fattet. Innvilget tilskudd utbetales innen tre uker etter at vedtak er fattet. Utbetalinger på over kr 500 000 skjer som hovedregel i kvartalsvise rater. Kulturdirektøren kan sette andre rimelige betingelser for utbetaling av tilskudd.

8. Krav til mottaker av tilskudd

- a) Tilskudd gis under forutsetning av at driften gjennomføres i samsvar med søknaden. Ved vesentlige endringer skal saksbehandler i kommunen kontaktes umiddelbart.
- b) Dersom tilskuddet ikke benyttes i samsvar med forutsetningene, kan kommunen kreve at hele eller deler av tilskuddet skal betales tilbake.
- c) Regnskap og rapport som viser hvordan innvilget tilskudd er benyttet, skal sendes til kommunens saksbehandler i tråd med anvisningene i tilsagnsbrevet. Kulturdirektøren kan sette andre rimelige betingelser for dokumentasjon og rapportering. Mottaker av tilskudd kan ikke søke nye tilskudd før rapport og regnskap er levert inn.
- d) Tilskuddsmottaker skal synliggjøre at Kristiansand kommune har bidratt med tilskudd der dette er praktisk mulig. På elektronisk og trykt informasjon skal Kristiansand kommune oppgis som finansieringskilde.

9. Klage

Helt eller delvis avslag på søknad om tilskudd kan påklages av den enkelte søker i henhold til forvaltningslovens bestemmelser. Eventuell klage må sendes post.kultur@kristiansand.kommune.no innen 3 (tre) uker etter at kommunens vedtak er mottatt. Klager behandles i tråd med forvaltningslovens bestemmelser og kommunens retningslinjer for klagesaker.

Retningslinjer for tilskudd til festivaler

1. Formål

Formålet med tilskuddsordningen er å stimulere til utvikling og profesjonalisering av festivalene i Kristiansand samt bidra til kunstnerisk og kulturelt festivalmangfold med fokus på nyskaping og kvalitet.

2. Hva det kan gis tilskudd til

- a) Festivaler av ulike lengde og størrelse, som arrangeres minst hvert 2. år.
- b) Festivaler som er åpne og publikumsrettede med en tydelig kulturprofil.
- c) Festivaler som finner sted i Kristiansand.

3. Hva det ikke gis tilskudd til

- a) Dekning av underskudd
- b) Lukkede festivaler.
- c) Festivaler som er tydelig økonomisk selvberende. (Det presiseres at kommunen skal være en profesjonell tilrettelegger og samarbeidspartner også for festivaler som ikke mottar økonomisk støtte.)
- d) Institusjoner, organisasjoner, virksomheter som mottar årlig driftstilskudd fra Kristiansand kommune.
- e) Kommunale, fylkeskommunale og statlige etater/enheter/virksomheter.

4. Hvem det kan gis tilskudd til

Det gis primært tilskudd til virksomheter, institusjoner og organisasjoner hjemmehørende i Kristiansand.

5. Hvem det ikke gis tilskudd til

- a) Virksomheter, institusjoner og organisasjoner som har samarbeidsavtale med kommunen og mottar årlig driftstilskudd fra egen post på det kommunale kulturbudsjettet, kan ikke søke om ekstratilskudd fra denne tilskuddsordningen.
- b) Kommunale, fylkeskommunale og statlige etater/enheter/virksomheter.
- c) Lag, foreninger og organisasjoner som ikke er registrert i Brønnøysundregistrene.
- d) Organisasjoner som faller utenfor formålet med ordningen.

6. Søknadsfrist og kunngjøring

Søknadsfrist 15. desember for festivaler som arrangeres påfølgende år. Alle tilskuddsordninger kunngjøres via kommunes nettsider minimum 4 uker før søknadsfrist.

7. Krav til søknaden

- a) Søknad skal sendes inn på gjeldende elektronisk søknadsskjema av en person som har myndighet til å forplikte organisasjonen. Alle obligatoriske felt i skjemaet må fylles ut. Kun søknader sendt via kommunens søknadsportal innen søknadsfristen vil bli behandlet.
- b) Budsjett skal være i balanse, ha spesifiserte inntekter og utgifter og oversikt over andre omsøkte midler.
- c) Søknadssum kan maksimalt utgjøre 50 % av festivalens totalbudsjett.
- d) Prosjektbeskrivelse og plan for gjennomføring

8. Saksbehandling

- a) Tildeling av tilskudd baseres på en helhetsvurdering av de innkomne søknadene og deres relevans i forhold til ordningens formål. I vurderingen vil følgende kriterier vektlegges; faglig kvalitet, nyskaping, profesjonalitet, tilgjengelighet, gjennomføringsevne, kulturelt mangfold og økonomistyring.
- b) Søknadene prioriteres innbyrdes innenfor den økonomiske rammen som bystyret har fastsatt for tilskuddsordningen. Summen av tilskudd som fordeles kan ikke overskride rammen for ordningen.
- c) Kulturdirektøren innstiller til kulturstyret som fatter vedtak.
- d) Innvilget tilskudd utbetales innen tre uker etter at vedtak er fattet. Kulturdirektøren kan vedta at utbetalingen skjer i rater, etter endt gjennomføring, eller sette andre rimelige betingelser for utbetaling av tilskudd. Utbetalinger på over kr 500 000 skjer i kvartalsvise rater.

9. Krav til mottaker av tilskudd

- a) Tilskudd gis under forutsetning av at tiltaket gjennomføres i samsvar med søknaden. Ved vesentlige endringer skal saksbehandler i kommunen kontaktes umiddelbart.
- b) Dersom tilskuddet ikke benyttes i samsvar med forutsetningene, kan kommunen kreve at hele eller deler av tilskuddet skal betales tilbake.
- c) Rapport og statistikkskjema skal leveres til saksbehandler innen tre måneder etter at festivalen er gjennomført. I tillegg må fullstendig årsregnskap sendes inn når det er klart. Mottaker av tilskudd kan ikke søke nye tilskudd før rapport og regnskap er levert inn.
- d) Støtten fra Kristiansand kommune skal synliggjøres i informasjonsmateriell og lignende.

10. Klage

Helt eller delvis avslag på søknad om tilskudd kan påklages av den enkelte søker i henhold til forvaltningslovens bestemmelser. Eventuell klage må sendes post.kultur@kristiansand.kommune.no innen 3 (tre) uker etter at kommunens vedtak er mottatt. Klager behandles i tråd med forvaltningslovens bestemmelser og kommunens retningslinjer for klagesaker.

Retningslinjer for tilskudd til kompetansesentre og nettverksorganisasjoner

1. Formål

- a) Formålet med tilskuddsordningen er å legge til rette for, styrke og videreutvikle sentrale kompetansesentre og nettverksorganisasjoner i Kristiansand. Ordningen skal stimulere til kompetanse- og bransjeutvikling, samt kunnskapsdeling mellom utøvere, kunstnere, arrangører, institusjoner og kompetansemiljøer.

2. Hva det kan gis tilskudd til

- a) Virksomhetens ordinære driftskostnader (administrasjon, husleie, forsikring m.m.)
- b) Kjerneoppgaver som kurs, workshop og aktiviteter for medlemmene/brukerne.
- c) Det kan inngås avtaler om mer spesifikk bruk av det kommunale tilskuddet.

3. Hva det ikke gis tilskudd til

- a) Større investeringer i bygg eller utstyr
- b) Større arrangementer eller festivaler

4. Hvem det kan gis tilskudd til

- a) Aktører, organisasjoner og foreninger som er registrert eller har sitt virke i Kristiansand og som arbeider som kompetansesenter eller nettverksorganisasjon.
- b) Virksomheter som honorerer kunstnere og fagpersoner i tråd med gjeldende avtaler, vederlagsordninger og anbefalte satser der det er relevant.

5. Hvem det ikke gis tilskudd til

- a) Virksomheter, institusjoner og organisasjoner som har samarbeidsavtale med kommunen og mottar årlig driftstilskudd fra egen post på det kommunale kulturbudsjettet, kan ikke søke om ekstratilskudd fra denne tilskuddsordningen.
- b) Kommunale, fylkeskommunale og statlige etater/enheter/virksomheter.
- c) Lag, foreninger og organisasjoner som ikke er registrert i Brønnøysundregistrene/Frivillighetsregisteret.
- d) Virksomheter eller deler av virksomhet som har avtale om salg av tjenester til kommunen innenfor ordningens virkeområde.
- e) Virksomheter og organisasjoner som faller utenfor formålet med ordningen.

6. Søknadsfrist og kunngjøring

Søknadsfrist medio november for påfølgende år. Alle tilskuddsordninger kunngjøres via kommunes nettsider minimum 4 uker før søknadsfrist.

7. Krav til søknaden

- a) Søknad skal sendes inn på gjeldende elektronisk søknadsskjema av en person som har myndighet til å forplikte organisasjonen. Alle obligatoriske felt i skjemaet må fylles ut. Kun søknader sendt via kommunens søknadsportal innen søknadsfristen vil bli behandlet.
- b) Handlingsplan/prosjektbeskrivelse eller aktivitetsplan for søknadsåret.

- c) Budsjett i balanse som viser alle utgifter og inntekter, og en plan for finansiering. Det skal gjøres rede for tilskudd som allerede er innvilget, samt andre omsøkte midler fra private og offentlige instanser.
- d) Siste gjeldende Årsregnskap og rapport skal legges ved.

8. Saksbehandling

- a) I vurderingen legges det vekt på faglig innhold, gjennomføringsevne, aktivitetsnivå, langsiktighet, kvalitet og relevans sett opp mot ordningens formål og kommunens gjeldende kulturpolitiske strategi. Forholdet mellom faglig aktivitet og administrative utgifter vil bli vurdert.
- b) Søknadene prioriteres innbyrdes innenfor den økonomiske rammen som bystyret har fastsatt for tilskuddsordningen. Summen av tilskudd som fordeles kan ikke overskride rammen for ordningen.
- c) Kulturdirektøren innstiller til kulturstyret som fatter vedtak.
- d) Svarbrev med avslag eller tilsagn sendes alle søkere innen to uker etter at vedtak er fattet. Innvilget tilskudd utbetales innen tre uker etter at vedtak er fattet. Utbetalinger på over kr 500 000 skjer som hovedregel i kvartalsvise rater. Kulturdirektøren kan sette andre rimelige betingelser for utbetaling av tilskudd.

9. Krav til mottaker av tilskudd

- a) Tilskudd gis under forutsetning av at tiltaket gjennomføres i samsvar med søknaden. Ved vesentlige endringer skal saksbehandler i kommunen kontaktes umiddelbart.
- b) Dersom tilskuddet ikke benyttes i samsvar med forutsetningene, kan kommunen kreve at hele eller deler av tilskuddet skal betales tilbake.
- c) Årsregnskap og rapport som viser hvordan innvilget tilskudd er benyttet, skal sendes til kommunens saksbehandler i tråd med anvisningene i tilsagnsbrevet. Kulturdirektøren kan sette andre rimelige betingelser for dokumentasjon og rapportering. For tilskudd over kr 500 000 skal regnskap være godkjent av registrert revisor. Mottaker av tilskudd kan ikke søke nye tilskudd før rapport og regnskap er levert inn.
- d) Tilskuddsmottaker skal synliggjøre at Kristiansand kommune har bidratt med tilskudd der dette er praktisk mulig. På elektronisk og trykt informasjon skal Kristiansand kommune oppgis som finansieringskilde.

10. Klage

Helt eller delvis avslag på søknad om tilskudd kan påklages av den enkelte søker i henhold til forvaltningslovens bestemmelser. Eventuell klage må sendes post.kultur@kristiansand.kommune.no innen 3 (tre) uker etter at kommunens vedtak er mottatt. Klager behandles i tråd med forvaltningslovens bestemmelser og kommunens retningslinjer for klagesaker.

Retningslinjer for tilskudd til kunst- og kulturformål

1. Formål

Formålet med tilskuddsordningen er å stimulere og videreutvikle kulturlivet i Kristiansand. Tilskuddsordningen skal bidra til profesjonalitet, kvalitet og mangfold i Kristiansands kunst og kulturtilbud.

2. Hva det kan gis tilskudd til

- a) Festivaler (større festivaler skal søke Tilskudd til festivaler)
- b) Kulturarrangementer (konserter, forestillinger, utstillinger, idrettsstevner m.m.)
- c) Kunstneriske produksjoner og kulturprosjekter innen musikk, scenekunst, visuell kunst og litteratur og film. (Filmsøknader skal i hovedsak rettes til Sørnorskfilmsenter: www.sornorskfilm.no)
- d) Kulturverntiltak (formidling og dokumentasjon)

3. Hva det ikke gis tilskudd til

- a) Dekning av underskudd ved gjennomførte tiltak
- b) Ordinær drift
- c) Lukkede arrangementer
- d) Interne kurs, studiereiser eller annen utdanning
- e) Formål som naturlig omfattes av andre kommunale tilskuddsordninger
- f) Investeringer i materiell/utstyr
- g) Arrangement- og turnéstøtte for rytmisk musikk. Sørf administrerer støtteordning på vegne av kommunen til dette formål. (www.sorf.no)

4. Hvem det kan gis tilskudd til

- a) Det gis primært tilskudd til lokalt baserte lag, foreninger, kulturbedrifter, institusjoner, organisasjoner, grupper, kunstnere og enkeltpersoner.
- b) Det kan også gis tilskudd til tilsvarende aktører uten tilhold i Kristiansand når disse er ansvarlig for tiltak som skapes og gjennomføres i byen med lokale utøvere.

5. Hvem det ikke gis tilskudd til

- a) Virksomheter, institusjoner og organisasjoner som har samarbeidsavtale med kommunen og mottar årlig driftstilskudd fra egen post på det kommunale kulturbudsjettet, kan ikke søke om ekstratilskudd fra denne tilskuddsordningen..
- b) Kommunale, fylkeskommunale og statlige etater/enheter/virksomheter.
- c) Barnehager og skoler
- d) Lag, foreninger og organisasjoner som ikke er registrert i Brønnøysundregistrene.
- e) Organisasjoner som faller utenfor formålet med ordningen.

6. Søknadsfrist og kunngjøring

- a) Det kan søkes to ganger i året: 15. januar og 15. august.
- b) Søknader kan unntaksvis behandles utenom hoved søknadsfristene.
- c) Søknad skal leveres før tiltaket er igangsatt eller gjennomført.
- d) Alle tilskuddsordninger kunngjøres via kommunes nettsider minimum 4 uker før søknadsfrist.

7. Krav til søknaden

- a) Søknad skal sendes inn på gjeldende elektronisk søknadsskjema av en person som har myndighet til å forplikte organisasjonen. Alle obligatoriske felt i skjemaet må fylles ut. Kun søknader sendt via kommunens søknadsportal innen søknadsfristen vil bli behandlet.
- b) Budsjett skal være i balanse, ha spesifiserte inntekter og utgifter og oversikt over andre omsøkte midler.
- c) Søknadssum kan maksimalt utgjøre 50 % av aktivitetens totalbudsjett.
- d) Prosjektbeskrivelse og plan for gjennomføring.

8. Saksbehandling

- a) Tildeling av tilskudd baseres på en helhetsvurdering av de innkomne søknadene og deres relevans i forhold til ordningens formål. Søknadene prioriteres innbyrdes innenfor den økonomiske rammen som bystyret har fastsatt for tilskuddsordningen. Summen av tilskudd som fordeles kan ikke overskride rammen for ordningen.
- b) I vurderingen av søknadene prioriteres tiltak
 - som fremmer profesjonalitet, kvalitet og mangfold i byens kulturtilbud
 - som bidrar til å oppfylle kommunens kulturpolitiske målsettinger.
- c) Søknader hvor tiltakets totalbudsjett er kr 1 000 000 eller høyere skal behandles politisk av kulturstyret. For andre søknader har Kulturdirektøren myndighet til å innvilge tilskudd opptil kr 100 000.
- d) Innvilget tilskudd utbetales innen tre uker etter at vedtak er fattet. Kulturdirektøren kan vedta at utbetalingen skjer i rater, etter endt gjennomføring, eller sette andre rimelige betingelser for utbetaling av tilskudd. Utbetalinger på over kr 500 000 skjer i kvartalsvise rater.

9. Krav til mottaker av tilskudd

- a) Tilskudd gis under forutsetning av at tiltaket gjennomføres i samsvar med søknaden. Ved vesentlige endringer skal saksbehandler i kommunen kontaktes umiddelbart.
- b) Dersom tilskuddet ikke benyttes i samsvar med forutsetningene, kan kommunen kreve at hele eller deler av tilskuddet skal betales tilbake.
- c) Dokumentasjon på gjennomføringen og regnskap som viser bruken av tilskuddet skal leveres saksbehandler innen to måneder etter at tiltaket er gjennomført. Mottaker av tilskudd kan ikke søke nye tilskudd før rapport og regnskap er levert inn.
- d) Støtten fra Kristiansand kommune skal synliggjøres i informasjonsmateriell og lignende.

10. Klage

Helt eller delvis avslag på søknad om tilskudd kan påklages av den enkelte søker i henhold til forvaltningslovens bestemmelser. Eventuell klage må sendes post.kultur@kristiansand.kommune.no innen 3 (tre) uker etter at kommunens vedtak er mottatt. Klager behandles i tråd med forvaltningslovens bestemmelser og kommunens retningslinjer for klagesaker.

Retningslinjer for tilskudd til kulturtiltak i nærmiljøet

1. Formål

Formålet med tilskuddsordningen er å stimulere til et utvidet kultur- og fritidstilbud i de ulike bydelene i Kristiansand kommune. Gjennom støtteordningen ønsker kommunen å bidra til et aktivt, allsidig og kvalitetsmessig kulturliv for alle aldre og ulike interesseområder i nærmiljøet.

2. Hva det kan gis tilskudd til

- a) Åpne arrangementer i nærmiljøet.
- b) Økt deltakelse i lokalsamfunnsaktiviteter.
- c) Aktiviteter som vil føre til bedre oppvekstmiljø, økt trivsel, trygghet og tilhørighet.
- d) Aktiviteter som oppfølger kommunenes satsingsområder.
- e) Samarbeidsprosjekter og tiltak for barn- og ungdom prioriteres.

3. Hva det ikke gis tilskudd til

- a) Drift
- b) Kommersielle tilbud og innsamling til veldedighet.
- c) Tiltak som er rent forkynnende eller som tjener en bestemt politisk hensikt.
- d) Saker som gjelder enkeltpersoner.
- e) Innsamlingsaksjoner.
- f) Dekning av underskudd

4. Hvem det kan gis tilskudd til

- a) Aktører, organisasjoner og foreninger som er registrert i Brønnøysundregistrene og har sitt virke i Kristiansand med tilknytning til nærområdet det søkes i.
- b) Organisasjoner som mottar tilskudd må være demokratisk oppbygd med valgt styre, og mulighet for alle å bli medlem.

5. Hvem det ikke gis tilskudd til

- a) Enkeltpersoner
- b) Virksomheter, institusjoner og organisasjoner som har samarbeidsavtale med kommunen og mottar årlig driftstilskudd fra egen post på det kommunale kulturbudsjettet, kan ikke søke om ekstratilskudd fra denne tilskuddsordningen.
- c) Kommunale, fylkeskommunale og statlige etater/enheter/virksomheter.
- d) Lag, foreninger og organisasjoner som ikke er registrert i Brønnøysundregistrene/Frivillighetsregisteret.
- e) Virksomheter eller deler av virksomhet som har avtale om salg av tjenester til kommunen innenfor ordningens virkeområde.
- f) Virksomheter og organisasjoner som faller utenfor formålet med ordningen.

6. Kunngjøring og søknadsfrist

Informasjon om støtteordningen ligger på kommunens nettsider. Det er løpende tildeling – ingen søknadsfrist. Søknad må leveres i god tid før avvikling av tiltak/arrangement (minimum tre uker før arrangementstart).

7. Krav til søknaden

- a) Søknad skal sendes inn på gjeldende elektronisk søknadsskjema av en person som har myndighet til å forplikte organisasjonen. Alle obligatoriske felt i skjemaet må fylles ut. Kun søknader sendt via kommunens søknadsportal innen søknadsfristen vil bli behandlet.
- b) Prosjektbeskrivelse e.l. og andre opplysninger –
 - Beskriv arrangementet ditt med målsetting, målgruppe, plan og hvilke aktører som er involvert.
 - Oppgi tid og sted for arrangementet
- c) Budsjett i balanse som viser alle utgifter og inntekter, og en plan for finansiering. Det skal gjøres rede for tilskudd som allerede er innvilget, samt andre omsøkte midler fra private og offentlige instanser.

8. Saksbehandling

- a) I vurderingen av søknadene legges det vekt på å stimulere og støtte lokale initiativ til positiv utvikling i kulturtilbud og aktivitet i lokalområdet. Samarbeidsprosjekter og tiltak for barn- og ungdom prioriteres.
- b) Søknadene vurderes innenfor den økonomiske rammen som bystyret har fastsatt for tilskuddsordningen. Summen av tilskudd som fordeles kan ikke overskride rammen for ordningen. Tilskuddsordningen er ment til å stimulere til aktivitet og ikke fullfinansiering av prosjektet.
- c) Administrasjonen behandler og innvilger tilskuddene.
- d) Svarbrev med avslag eller tilsagn sendes alle søkere innen to uker etter at vedtak er fattet. Innvilget tilskudd utbetales innen tre uker etter at vedtak er fattet. (Kultur)direktøren kan sette andre rimelige betingelser for utbetaling av tilskudd.

9. Krav til mottaker av tilskudd

- a) Tilskudd gis under forutsetning av at (prosjektet, tiltaket, driften e.l.) gjennomføres i samsvar med søknaden. Ved vesentlige endringer skal saksbehandler i kommunen kontaktes umiddelbart.
- b) Dersom tilskuddet ikke benyttes i samsvar med forutsetningene, kan kommunen kreve at hele eller deler av tilskuddet skal betales tilbake.
- c) Regnskap og rapport som viser hvordan innvilget tilskudd er benyttet, skal sendes til kommunens saksbehandler i tråd med anvisningene i tilsagnsbrevet. (Kultur)direktøren kan sette andre rimelige betingelser for dokumentasjon og rapportering. For tilskudd over kr 500 000 skal regnskap være godkjent av registrert revisor. Mottaker av tilskudd kan ikke søke nye tilskudd før rapport og regnskap er levert inn.
- d) Tilskuddsmottaker skal synliggjøre at Kristiansand kommune har bidratt med tilskudd der dette er praktisk mulig. På elektronisk og trykt informasjon skal Kristiansand kommune oppgis som finansieringskilde.
- e) Hvis tiltaket nedlegges tilfaller eventuelt innkjøpt utstyr Kristiansand kommune

10. Klage

Helt eller delvis avslag på søknad om tilskudd kan påklages av den enkelte søker i henhold til forvaltningslovens bestemmelser. Eventuell klage må sendes post.kultur@kristiansand.kommune.no innen 3 (tre) uker etter at kommunens vedtak er mottatt. Klager behandles i tråd med forvaltningslovens bestemmelser og kommunens retningslinjer for klagesaker.

Retningslinjer for tilskudd til orienteringskart

1. Formål

- a) Formålet med tilskuddsordningen er å gi tilskudd til produksjon og revisjon av kart.

2. Hva det kan gis tilskudd til

- a) Produksjon av nye orienteringskart
- b) Revisjon av orienteringskart
- c) Orienteringskartet må være spillemiddelberettiget, og spillemiddelsøknad sendes inn senest 2 år etter det er økt om kommunalt tilskudd.
- d) Nedre grense for godkjent kostnad for kart er kr 75 000.

3. Hva det ikke gis tilskudd til

- a) Sjøkart

4. Hvem det kan gis tilskudd til

- a) Idrettslag og foreninger som er registrert og har sitt virke i Kristiansand.
- b) Idrettslag/organisasjonsledd i Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF).
- c) sammenslutninger organisert under Norges Jeger- og Fiskerforbund, Den Norske Turistforening, Norges Bilsportforbund og Det Frivillige Skyttervesen.

5. Hvem det ikke gis tilskudd til

- a) Virksomheter, institusjoner og organisasjoner som har samarbeidsavtale med kommunen og mottar årlig driftstilskudd fra egen post på det kommunale kulturbudsjettet, kan ikke søke om ekstratilskudd fra denne tilskuddsordningen.
- b) Kommunale, fylkeskommunale og statlige etater/enheter/virksomheter.
- c) Lag, foreninger og organisasjoner som ikke er registrert i Brønnøysundregistrene/Frivillighetsregisteret.
- d) Virksomheter og organisasjoner som faller utenfor formålet med ordningen.

6. Kunngjøring og søknadsfrist

Søknadsfrist 1.september for påfølgende år.

7. Krav til søknaden

- a) Søknad skal sendes inn elektronisk av en person som har myndighet til å forplikte organisasjonene.
- b) Budsjett i balanse som viser alle utgifter og inntekter, og en plan for finansiering. Det skal gjøres rede for tilskudd som allerede er innvilget, samt andre omsøkte midler fra private og offentlige instanser.
- c) Orienteringskart skal følge Norges Orienteringsforbunds kartnormer.
- d) Det skal foreligge en terrengfordelingsbekreftelse utstedt av Vest-Agder orienteringskrets og kontrollør skal være oppnevnt.
- e) Kravet om at kartet må være spillemiddelberettiget og nedre grense for totale kostnader kan fravikes i spesielle tilfeller.

8. Saksbehandling

- a) Orienteringsklubbene/idrettslag med orienteringsgruppe sender en samordnet søknad til kommunen med prioriteringer de to påfølgende år.
- b) Søknadene prioriteres innenfor den økonomiske rammen som bystyret har fastsatt for tilskuddsordningen. Summen av tilskudd som fordeles kan ikke overskride rammen for ordningen.
- c) Søknader hvor tiltakets totalbudsjett er kr 1 000 000 eller høyere skal behandles politisk av kulturstyret. For andre søknader har Kulturdirektøren myndighet til å innvilge tilskudd opptil kr 100 000.
- d) Svarbrev med avslag eller tilsagn sendes alle søkere innen to uker etter at vedtak er fattet. Innvilget tilskudd utbetales innen tre uker etter at vedtak er fattet. Utbetalinger på over kr 500 000 skjer som hovedregel i kvartalsvise rater. Kulturdirektøren kan sette andre rimelige betingelser for utbetaling av tilskudd.

9. Krav til mottaker av tilskudd

- a) Tilskudd gis under forutsetning av at driften gjennomføres i samsvar med søknaden. Ved vesentlige endringer skal saksbehandler i kommunen kontaktes umiddelbart.
- b) Dersom tilskuddet ikke benyttes i samsvar med forutsetningene, kan kommunen kreve at hele eller deler av tilskuddet skal betales tilbake.
- c) Regnskap for tildelingen skal sendes kommunen.
- c) To eksemplar av kartet sendes til Kristiansand kommune digitalt eller fysisk.
- d) Tilskuddsmottaker skal synliggjøre at Kristiansand kommune har bidratt med tilskudd der dette er praktisk mulig. På elektronisk og trykt informasjon skal Kristiansand kommune oppgis som finansieringskilde.

10. Klage

Helt eller delvis avslag på søknad om tilskudd kan påklages av den enkelte søker i henhold til forvaltningslovens bestemmelser. Eventuell klage må sendes post.kultur@kristiansand.kommune.no innen 3 (tre) uker etter at kommunens vedtak er mottatt. Klager behandles i tråd med forvaltningslovens bestemmelser og kommunens retningslinjer for klagesaker.

Retningslinjer for tilskudd til private idrettsanlegg

1. Formål

- a) Formålet med tilskuddsordningen er å støtte opp under drift av idrettsanlegg hvor Kristiansand ikke har tilfredsstillende kommunale anlegg.

2. Hva det kan gis tilskudd til

- a) Drift av idrettsanlegg.
- b) Leie uten driftsansvar i private anlegg hvor anlegget ikke er støttet av kommunen.

3. Hva det ikke gis tilskudd til

- a) Leie av Kristiansand kommunes anlegg eller for tjenester som søkeren ivaretar gjennom driftsavtale med Kristiansand kommune.
- b) Anlegg til aktiviteter som ikke er tatt opp som ordinært medlem i Norges idrettsforbund.
- c) Større investeringer i bygg og anlegg.

4. Hvem det kan gis tilskudd til

- a) Idrettslag og foreninger som er registrert og har sitt virke i Kristiansand.
- b) Idrettslag/organisasjonsledd i Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF).
- c) sammenslutninger organisert under Norges Jeger- og Fiskerforbund, Den Norske Turistforening, Norges Bilsportforbund og Det Frivillige Skyttervesen.
- d) Lag, foreninger og organisasjoner med driftsansvar for anlegg.

5. Hvem det ikke gis tilskudd til

- a) Virksomheter, institusjoner og organisasjoner som har samarbeidsavtale med kommunen og mottar årlig driftstilskudd fra egen post på det kommunale kulturbudsjettet, kan ikke søke om ekstratilskudd fra denne tilskuddsordningen.
- b) Kommunale, fylkeskommunale og statlige etater/enheter/virksomheter.
- c) Lag, foreninger og organisasjoner som ikke er registrert i Brønnøysundregistrene/Frivillighetsregisteret.
- d) Virksomheter eller deler av virksomhet som har avtale om salg av tjenester til kommunen innenfor ordningens virkeområde.
- e) Virksomheter og organisasjoner som faller utenfor formålet med ordningen.

6. Kunngjøring og søknadsfrist

Søknadsfrist medio november for påfølgende år. Alle tilskuddsordninger kunngjøres via kommunes nettsider minimum 4 uker før søknadsfrist.

7. Krav til søknaden

- a) Søknad skal sendes inn på gjeldende elektronisk søknadsskjema av en person som har myndighet til å forplikte organisasjonen. Alle obligatoriske felt i skjemaet må fylles ut. Kun søknader sendt via kommunens søknadsportal innen søknadsfristen vil bli behandlet.
- b) Budsjett i balanse som viser alle utgifter og inntekter, og en plan for finansiering. Det skal gjøres rede for tilskudd som allerede er innvilget, samt andre omsøkte midler fra private og offentlige instanser.
- c) Aktivitetsplan.

- d) Siste tilgjengelige årsberetning og regnskap skal legges ved.
- e) Gyldig leiekontrakt der hvor søker ikke er eier og har driftsansvar.

8. Saksbehandling

- a) I vurderingen legges det vekt på aktivitetsnivå, driftskostnader og anlegg rettet mot barn og unge.
- b) Søknadene prioriteres innbyrdes innenfor den økonomiske rammen som bystyret har fastsatt for tilskuddsordningen. Summen av tilskudd som fordeles kan ikke overskride rammen for ordningen.
- c) Kulturdirektøren innstiller til kulturstyret som fatter vedtak.
- d) Svarbrev med avslag eller tilsagn sendes alle søkere innen to uker etter at vedtak er fattet. Innvilget tilskudd utbetales innen tre uker etter at vedtak er fattet. Utbetalinger på over kr 500 000 skjer som hovedregel i kvartalsvise rater. Kulturdirektøren kan sette andre rimelige betingelser for utbetaling av tilskudd.

9. Krav til mottaker av tilskudd

- a) Tilskudd gis under forutsetning av at driften gjennomføres i samsvar med søknaden. Ved vesentlige endringer skal saksbehandler i kommunen kontaktes umiddelbart.
- b) Dersom tilskuddet ikke benyttes i samsvar med forutsetningene, kan kommunen kreve at hele eller deler av tilskuddet skal betales tilbake.
- c) Årsregnskap og rapport som viser hvordan innvilget tilskudd er benyttet, skal sendes til kommunens saksbehandler i tråd med anvisningene i tilsagnsbrevet. Kulturdirektøren kan sette andre rimelige betingelser for dokumentasjon og rapportering. For tilskudd over kr 500 000 skal regnskap være godkjent av registrert revisor. Mottaker av tilskudd kan ikke søke nye tilskudd før rapport og regnskap er levert inn.
- d) Tilskuddsmottaker skal synliggjøre at Kristiansand kommune har bidratt med tilskudd der dette er praktisk mulig. På elektronisk og trykt informasjon skal Kristiansand kommune oppgis som finansieringskilde.

10. Klage

Helt eller delvis avslag på søknad om tilskudd kan påklages av den enkelte søker i henhold til forvaltningslovens bestemmelser. Eventuell klage må sendes post.kultur@kristiansand.kommune.no innen 3 (tre) uker etter at kommunens vedtak er mottatt. Klager behandles i tråd med forvaltningslovens bestemmelser og kommunens retningslinjer for klagesaker.

Retningslinjer for kommunens satsing på rytmisk musikk

Innledning

Kristiansand kommunes satsing på rytmisk musikk administreres av foreningen *SØRF – Sørnorsk kompetansesenter for musikk*.

Størrelsen på kommunens økonomiske ressursbruk fastsettes av bystyret i det årlige budsjettvedtaket.

Satsingsmidlene skal fordeles slik:

- 90 % til tilskuddsordningene for arrangementsstøtte, turnéstøtte og profesjonaliseringstøtte (retningslinjene pkt. 11-13).
- 10 % til administrasjon/saksbehandling

Formål

Satsingen på rytmisk musikk skal medvirke til å oppnå Kristiansand kommunes gjeldende kulturpolitiske målsettinger. Retningslinjene inneholder konkrete målsettinger for de ulike støtteordningene som finansieres av satsingsmidlene (retningslinjene pkt. 11-13).

Saksbehandling

Alle søknader om tilskudd fra satsingsmidlene behandles av et tildelingsutvalg bestående av én representant for kommunen, én fra byens musikkmiljø og én fra styret i SØRF. Representantene fra byens musikkmiljø og styret i Sørif rulleres hvert andre år.

I vurderingen av søknadene prioriteres tiltak som er i tråd med målsettingene for de ulike ordningene. Kunstnerisk innhold og kvalitet vektlegges.

Tilskuddet kan maksimalt utgjøre 50 % av tiltakets totale utgifter.

Innvilget tilskudd utbetales innen tre uker etter at vedtak er fattet. Tildelingsutvalget kan vedta at utbetalingen skjer i rater, eller sette andre rimelige betingelser for utbetaling av tilskudd.

Søknader som er ufullstendige eller ikke er innenfor retningslinjene kan ikke innvilges.

Søkere som ikke har rapportert for tidligere mottatt tilskudd, vil ikke bli vurdert.

Forvaltningslovens regler for saksbehandling gjelder. Alle søknader er offentlige, og oversikt over vedtak offentliggjøres via www.sorf.no.

Hva det kan gis tilskudd til

Turneer, enkeltkonserter, konserttrekker, kompetansehevende tiltak og profesjonaliseringstiltak.

Hva det ikke gis tilskudd til

Formål som naturlig omfattes av andre kommunale tilskuddsordninger, festivaler, dekning av underskudd ved allerede gjennomførte tiltak og ordinær drift.

Hvem det kan gis tilskudd til

Det gis primært tilskudd til lokalt baserte kulturbedrifter, institusjoner, organisasjoner, grupper og enkeltpersoner.

Søkere må ha folkeregistrert adresse i Kristiansand kommune eller ha betalt semesteravgift til universitet eller høyskole i Kristiansand.

Hvem det ikke gis tilskudd til

Institusjoner og organisasjoner som mottar årlig driftstilskudd fra egen post på det kommunale kulturbudsjettet, kan ordinært ikke søke om ekstratilskudd fra denne tilskuddsordningen.

Kommunale, fylkeskommunale og statlige etater/enheter/virksomheter.

Søknadsfrister

Det er to hovedfrister i året: 1. desember og 1. juni. Søknader som gjelder konserttrekker sendes fortrinnsvis innen disse to fristene.

Øvrige frister er 1. mars og 1. september.

Søknad skal leveres før tiltaket er igangsatt eller gjennomført.

Krav til søknaden

Gjeldende søknadsskjema skal benyttes. Alle obligatoriske felter i skjemaet må fylles ut.

Følgende må legges ved søknaden:

- en beskrivelse av tiltaket det søkes om støtte til, og plan for gjennomføringen.
- et budsjett i balanse som viser alle utgifter og en plan for finansieringen.

Krav til mottaker av tilskudd

Tilskudd gis under forutsetning av at tiltaket gjennomføres i samsvar med søknaden. Ved vesentlige endringer skal saksbehandler i SØRF kontaktes umiddelbart.

Dersom tilskuddet ikke benyttes i samsvar med forutsetningene, kan SØRF kreve at hele eller deler av tilskuddet skal betales tilbake.

Dokumentasjon på gjennomføringen som viser bruken av tilskuddet skal leveres saksbehandler innen to måneder etter at tiltaket er gjennomført.

Særlige betingelser knyttet til tilskuddet skal innfris uten unødig opphold.

Arrangementsstøtte

Målsetting for arrangementsstøtten er å

- skape et sterkt, bærekraftig og mangfoldig arrangørmiljø
- stimulere en mer langsiktig og strategisk satsning blant byens arrangører
- skape et sjangerbrett og stabilt konserttilbud med høy kvalitet hele året
- stimulere til aktivitet på, og tilrettelegging av flere konsertsteder

- legge til rette for flere konserter med nasjonale og internasjonale artister
- utvikle arrangørfeltet som næring og bidra til større profesjonalitet blant arrangørene.

Godt etablerte arrangører/klubber som har vist gjennomføringsevne og kompetanse kan gis tilskudd til konserttrekker som halvårsprogram/klubbprogram.

Turnéstøtte

Målsettinger med turnéstøtten er å

- synliggjøre byens band og artister regionalt, nasjonalt og internasjonalt, og dra nytte av deres verdi som ambassadører for musikkbyen Kristiansand
- styrke og utvide artistenes og bandenes kontaktnett, og gi dem mulighet til å skape et større publikum
- gi band og artister mer kompetanse og erfaring i å spille under ulike forhold, samt øke deres sjanse til å kunne gjøre musikken til levebrød.

Regionale, nasjonale og internasjonale turnéplaner må stå i forhold til artistens/bandets nivå, erfaring og gjennomføringsevne.

I spesielle tilfeller kan det også gis reisestøtte for å spille viktige enkeltkonserter i utlandet

Profesjonaliseringsstøtte

Målsettinger med profesjonaliseringsstøtten er å

- skape en sterk, bærekraftig, mangfoldig og moderne musikkbransje.
- stimulere til at ambisiøse utøvere innen musikkbransjen skal videreutvikle seg i Kristiansand.
- utvikle Kristiansand som en spennende og progressiv musikkby.
- bidra til flere profesjonelle aktører som lever av musikkaktiviteten.
- synliggjøre for omverden at Kristiansand satser på profesjonalisering av musikkfeltet.

Utøvere, komponister/låtskrivere, management og andre relevante bransjeaktører kan få støtte til:

- Strategiske reiser for videreutvikling av virksomheten, det være seg musikkbransjetreff, møtevirksomhet med fremtidige samarbeidspartnere etc.
- Aktiviteter i Kristiansand og regionen, initiert av søker, der målet er egen profesjonalisering
- Egenandel til prosjekter/kompetanseprogrammer som legger grunnlaget for økt profesjonalisering

Informasjon om dato, arrangementssted og samarbeidspartnere må oppgis.

Søkere som kan synliggjøre en langsiktig strategi for tilstedeværelsen i forhold til sin satsing vil bli prioritert.

Retningslinjer for tilskudd til skolekorps

1. Formål

Formålet med tilskuddsordningen er å legge til rette for stabilitet og utvikling for skolekorpene i Kristiansand.

2. Hva det kan gis tilskudd til

Det gis tilskudd til driftskostnader til korpset som husleie, instruktører, instrumenter, noter, reise, rekrutteringsarbeid, konserter med mer.

3. Hvem det kan gis tilskudd til

Skolekorps i Kristiansand med lovlig valgt styre, egne vedtekter og gjennomført årsmøte. Korpsets medlemmer må betale årskontingent og ha minimum 15 øvelser per år for å være støtteberettiget.

4. Hvem det ikke gis tilskudd til

- Amatørkorps eller studentkorps.
- Lag, foreninger og organisasjoner som ikke er registrert i Brønnøysundregistrene.
- Organisasjoner som faller utenfor formålet med ordningen.

5. Søknadsfrist og kunngjøring

Søknadsfrist 1. mars hvert år. Alle tilskuddsordninger kunngjøres via kommunes nettsider minimum 4 uker før søknadsfrist.

6. Krav til søknaden

- Søknad skal sendes inn på gjeldende elektronisk søknadsskjema av en person som har myndighet til å forplikte organisasjonen. Alle obligatoriske felt i skjemaet må fylles ut. Kun søknader sendt via kommunens søknadsportal innen søknadsfristen vil bli behandlet..
- Budsjett for søknadsåret
- Medlemsliste
- Aktivitetsskisse/handlingsplan
- Årsregnskap og rapport

7. Saksbehandling

- Tilskudd blir fordelt på følgende måte:
 - Grunntilskudd til hvert enkelt korps (20 % av budsjettposten)
 - Medlemstilskudd basert på antall medlemmer (70 % av budsjettposten)
 - Ekstratilskudd etter en skjønnsmessig vurdering (10 % av budsjettposten)
- I vurderingen av ekstratilskudd blir det lagt vekt på profesjonalisering og styrking av det musikkfaglige arbeidet i korpene og formalisering av samarbeid korpene i mellom.
- Kulturstyret vedtar fordelingen av tilskuddene til skolekorps.
- Innvilget tilskudd utbetales innen tre uker etter at vedtak er fattet. Kulturdirektøren kan vedta at utbetalingen skjer i rater, etter endt gjennomføring, eller sette andre rimelige betingelser for utbetaling av tilskudd. Utbetalinger på over kr 500 000 skjer i kvartalsvise rater.

8. Krav til mottaker av tilskudd

- a) Tilskudd gis under forutsetning av at tiltaket gjennomføres i samsvar med søknaden. Ved vesentlige endringer skal saksbehandler i kommunen kontaktes umiddelbart.
- b) Søknadene prioriteres innbyrdes innenfor den økonomiske rammen som bystyret har fastsatt for tilskuddsordningen. Summen av tilskudd som fordeles kan ikke overskride rammen for ordningen.
- c) Dersom tilskuddet ikke benyttes i samsvar med forutsetningene, kan kommunen kreve at hele eller deler av tilskuddet skal betales tilbake.
- d) Årsregnskap og rapport som viser hvordan innvilget tilskudd er benyttet, skal sendes til kommunens saksbehandler i tråd med anvisningene i tilsagnsbrevet. Kulturdirektøren kan sette andre rimelige betingelser for dokumentasjon og rapportering. Mottaker av tilskudd kan ikke søke nye tilskudd før rapport og regnskap er levert inn.
- e) Støtten fra Kristiansand kommune skal synliggjøres i informasjonsmateriell og lignende.

9. Klage

Helt eller delvis avslag på søknad om tilskudd kan påklages av den enkelte søker i henhold til forvaltningslovens bestemmelser. Eventuell klage må sendes post.kultur@kristiansand.kommune.no innen 3 (tre) uker etter at kommunens vedtak er mottatt. Klager behandles i tråd med forvaltningslovens bestemmelser og kommunens retningslinjer for klagesaker.

Retningslinjer for kunstnerstipend i Kristiansand kommune

1. Formål

Formålet med stipendordningen er å stimulere til kunstnerisk utvikling og styrke vilkårene for kunstnere i Kristiansand.

2. Hva det kan gis stipend til

Kunstnerstipendene er delt opp i kategoriene Talentstipend, Kunstnerstipend og Arbeidsstipend.

Talentstipend

Workshops, utstyr, studiereiser, mesterklasser, eneundervisning, deltagelse i faglige forum og lignende.

Kunstnerstipend

Etablering, workshop, studiereiser, utstillinger, produksjoner, faglige forum og lignende

Arbeidsstipend

Videreutvikling og produksjoner.

3. Hva kan det ikke gis stipend til

- a. Dekking av underskudd
- b. Undervisningsmateriell
- c. Student- og utdanningstiltak

4. Hvem det kan gis stipend til

Enkeltpersoner/-utøvere. For samtlige kategorier må søkeren ha en vesentlig tilknytning til Kristiansand. Ordningene omhandler alle kunstuttrykk.

Talentstipend er forbeholdt søkere under 20 år

Kunstnerstipend er til kunstnere som er under utdanning på universitetsnivå eller er ferdig utdannede kunstnere.

Arbeidsstipend er til aktive, profesjonelle kunstnere, dvs. ha utgitt verk eller formidlet kunsten sin i offentlig sammenheng tidligere.

5. Hvem det ikke gis tilskudd til

Søkere uten tilknytning til Kristiansand

6. Kunngjøring og søknadsfrist

Stipendordningen kunngjøres i dagspressen og på Kristiansand kommunes nettsider. Kunngjøringen skal inneholde informasjon om søknadsfrist, henviser til søknadsskjema på kommunens nettsider og skal finne sted senest fire uker før søknadsfristen. Søknadsfrist er 1.oktober.

7. Krav til søknaden

- a) Søknad skal sendes inn på gjeldende elektronisk søknadsskjema. Alle obligatoriske felt i skjemaet må fylles ut. Kun søknader sendt via kommunens søknadsportal innen søknadsfristen vil bli behandlet.
- b) Beskrivelse av hva stipendet er tenkt brukt til.
- c) CV med relevant utdanning og kunstnerisk virksomhet må vedlegges.
- d) Budsjett

8. Saksbehandling

- a) I vurderingen av søknadene legges det vekt på potensialet, ambisjoner, tilgjengelighet, nyskaping, gjennomføringsevne, faglig kvalitet og profesjonalitet.
- b) Søknadene prioriteres innbyrdes innenfor den økonomiske rammen som bystyret har fastsatt for ordningen. Summen av tilskudd som fordeles kan ikke overskride rammen for ordningen.
- c) Kulturutvalgets leder, nestleder og kulturdirektøren utgjør en jury og fremmer innstilling til hovedutvalget som vedtar tildeling av stipend.
- d) Det skal deles ut minst ett stipend i samtlige kategorier. Kulturstyret bestemmer hvor mange stipend som tildeles innenfor den økonomiske rammen som bystyret har fastsatt for ordningen. Arbeidsstipend skal være på minimum kr 100 000.
- e) Stipendene utbetales etter en tilstelning i regi av kulturstyret hvor stipendvinnerne samles og presenterer sin kunstneriske virksomhet.

9. Klage

Tildeling av kunstnerstipend er ikke enkeltvedtak i henhold til forvaltningsloven og avslag på søknad kan derfor ikke påklages.

Retningslinjer for toppidrettsstipend til utøvere

1. Formål

Kristiansand kommunes toppidrettsstipend er en anerkjennelse av Kristiansands fremste toppidrettsutøvere. Ordningen skal bidra til å inspirere, stimulere og anerkjenne den innsats toppidrettsutøvere så langt har lagt ned i sin idrett, samt den innsats som skal til for å videreutvikle seg innenfor egen idrettsgren. Stipendet skal gi mottaker stimulans og mulighet for videreutvikling i valgt idrett.

2. Kriterier

Ved tildeling av toppidrettsstipend til utøver, legges det vekt på:

- a) Oppnådde resultater primært på nasjonalt/internasjonalt seniornivå
- b) Uttalelser fra trener/leder/krets/forbund
- c) Kortfattet trenings- og konkurranseplaner for videre satsning

3. Hvem kan få stipend?

- a) Utøver skal representere en idrettsklubb hjemmehørende i Kristiansand.
- b) Stipendet kan mottas flere ganger.
- c) Stipend tildeles i hovedsak for 1 år, men det kan også gis for inntil 2 år om gangen.

4. Begrensninger

- a) Økonomiske forutsetninger varierer fra idrett til idrett, fra miljø til miljø og fra utøver til utøver. Det vil derfor kunne være aktuelt å foreta en økonomisk behovsprøving ved tildeling av offentlig tilskudd til formålet.
- b) Mottakeren står fritt til å bruke stipendet til videreutvikling innenfor sin idrett.
- c) Kristiansand kommune kan velge å trekke tilbake tildeling om det forekommer at mottaker har brukt og blir dømt for bruk av doping.

5. Nominering av kandidater

- a) Alle idrettsklubber/organisasjonsledd i idretten innenfor Kristiansand kommune kan fremme forslag på kandidater via skjema på kommunens tilskuddsportal.
- b) Frist for å levere forslag er 1. oktober hvert år.
- c) Det tas ikke imot søknader fra enkeltpersoner/utøvere.

6. Avgjørelsesmyndighet

- a) Ett medlem av kulturstyret og kommunens idrettssjef samarbeider med toppidrettsforumet om å innstille kandidat(er) overfor kulturstyret.
- b) Kulturstyret tildeler stipend innenfor gjeldende retningslinjer og årlig vedtatte budsjetterammer.
- c) Kulturstyret avgjør selv antallet stipend og størrelsen på disse.

Retningslinjer for toppidrettsstipend til trenere

1. Formål

Kristiansand kommunes toppidrettsstipend til trenere er en anerkjennelse av Kristiansand kommunens fremste trenere. Ordningen skal bidra til å inspirere, stimulere og anerkjenne den innsats toppidrettstreneren så langt har lagt ned i sin idrett, samt den innsats som skal til for å videreutvikle seg innenfor egen idrettsgren. Stipendet skal gi mottaker stimulans og mulighet for videreutvikling i valgt idrett.

2. Kriterier

Ved tildeling av stipend til toppidrettstrener legges det vekt på:

- a) Oppnådde resultater nasjonalt og internasjonalt
- b) Idrettslige planer
- c) Uttalelser fra klubb/krets/region/forbund

3. Hvem kan få stipend?

- a) Trener skal representere en idrettsklubb hjemmehørende i Kristiansand.
- b) Stipendet kan mottas flere ganger.
- c) Stipend tildeles i hovedsak for 1 år, men det kan også gis for inntil 2 år om gangen

4. Begrensninger

- a) Økonomiske forutsetninger varierer fra idrett til idrett, fra miljø til miljø og fra trener til trener. Det vil derfor kunne være aktuelt å foreta en økonomisk behovsprøving ved tildeling av offentlig tilskudd til formålet.
- b) Mottakeren står fritt til å bruke stipendet til videreutvikling innenfor sin idrett.
- c) Kristiansand kommune kan velge å trekke tilbake tildeling om det forekommer at mottaker har brukt og blir dømt for bruk av doping.

5. Nominering av kandidater

- a) Alle idrettsklubber/organisasjonsledd i idretten innenfor Kristiansand kommune kan fremme forslag på kandidater via skjema på kommunens tilskuddsportal.
- b) Frist for å levere forslag er **1. oktober** hvert år.
- c) Det tas ikke imot søknader fra enkeltpersoner/trenere.

6. Avgjørelsesmyndighet

- a) Ett medlem av kulturstyret og kommunens idrettssjef samarbeider med toppidrettsforumet om å innstille kandidat(er) overfor kulturstyret.
- b) Kulturstyret tildeler stipend innenfor gjeldende retningslinjer og årlig vedtatte budsjetttrammer.
- c) Kulturstyret avgjør selv antallet stipend og størrelsen på disse.

Retningslinjer for Frivillighetsprisen

1. Formål

Formålet med frivillighetsprisen er å berømme en person og organisasjon fra Kristiansand, som har utmerket seg med frivillig engasjement og pågangsmot til beste for den enkelte innbygger og lokalsamfunnet. Innsatsen kan ha foregått over lengre tid eller i et tidsavgrenset prosjekt.

2. Hvem som kan få prisen

Personer, institusjoner eller organisasjoner som er hjemmehørende i Kristiansand. Prisen tildeles samme person/organisasjon bare en gang. Frivillighetens bredde og mangfold, både med tanke på organisasjonsform, tematikk, alder og kultur, skal over tid gjenspeiles i et tilsvarende mangfold blant prisens vinnere.

3. Kunngjøring

Kulturprisen kunngjøres i dagspressen og på Kristiansand kommunes nettsider. Kunngjøringen skal inneholde informasjon om nominasjonsfrist, henviser til skjema på kommunens nettsider og skal finne sted senest fire uker før fristen, 1. februar.

4. Nominasjon

Alle kan sende inn begrunnede forslag til kandidater til Frivillighetsprisen. Forslag sendes Kristiansand kommune innen 15. juni. Innbydelse til å komme med forslag vil bli kunngjort på www.kristiansand.kommune.no. Juryen har også anledning til å velge blant egne kandidater.

5. Tildelingskomite

Juryen som tildeler prisen består av tre folkevalgte fra kultur-, hese-sosial og oppvekststyret, samt leder for en av frivilligsentralene og en representant fra frivillig sektor.

6. Pris

Frivillighetsprisene består av et diplom og et pengebeløp på kr 25 000. Alle forslag blir automatisk også videresendt til en fylkeskommunal jury og kan dermed bli nominert til en nasjonal frivillighetspris.

Prisen overrekkes i forbindelse med den Internasjonale Frivillighetsdagen 5. desember eller på et annet velegnet tidspunkt.

Retningslinjer for Kulturprisen

1. Formål

- a) Formålet med kulturprisen er å berømme en spesiell innsats for byens kulturliv eller markere en betydningsfull kunstnerisk innsats.

2. Hvem som kan få prisen

- a) Personer, institusjoner eller organisasjoner som har vært hjemmehørende Kristiansand de siste 10 årene.
- b) Kunstnere født i Kristiansand med virksomhet av stor betydning.
- c) Prisen tildeles samme person/organisasjon bare en gang

3. Kunngjøring

Kulturprisen kunngjøres i dagspressen og på Kristiansand kommunes nettsider. Kunngjøringen skal inneholde informasjon om nominasjonsfrist, henviser til skjema på kommunens nettsider og skal finne sted senest fire uker før fristen, 1.februar.

4. Nominasjon

Innbyggere kan nominere kandidater til kulturprisen via skjema på kommunens hjemmeside.

5. Innstillingskomité

Juryen består av leder, nestleder og et valgt medlem av kulturutvalget, og innstiller til hovedutvalget som fatter vedtak.

6. Pris

Kulturprisen består av et kunstverk og kr 50 000. Prisen overrekkes på et velegnet tidspunkt.